UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
FACULTATEA DE DREPT
ȘCOALA DOCTORALĂ ȘTIINȚE JURIDICE

Cu titlu de manuscris
C.Z.U: 347.776 (043.3)

GORINCIOI Cornelia

CERCETAREA INSTRUMENTELOR JURIDICE DE CONTRACARARE A ACTELOR DE CONCURENȚĂ NELOIALĂ

Teză de doctor în drept
553.02 - Dreptul afacerilor

Autor: _____ **GORINCIOI Cornelia**

Conducător de doctorat: _____ **COJOCARU Violeta,**

Doctor hab. în drept, Profesor univ.

Comisia de îndrumare:

_____ Băieșu Sergiu, doctor în drept, profesor universitar

_____ Roșca Nicolae, doctor în drept, conferențiar universitar

_____ Cimil Dorin, doctor în drept, conferențiar universitar

CHIȘINĂU, 2019

© GORINCIOI CORNELIA, 2019

CUPRINS

ADNOTARE…….....5

LISTA ABREVIERILOR……...8

INTRODUCERE…..…….....9

1. ANALIZA ISTORICO-JURIDICĂ A CONCURENȚEI ȘI A INSTRUMENTELOR JURIDICE DE CONTRACARARE A ACTELOR DE CONCURENȚĂ NELOIALĂ……18

1.1. Tratări științifice referitoare la concurență ca element esențial al mecanismului de piață și evoluția reglementărilor în domeniu concurenței.18
1.2. Analiza generală a actelor de concurență neloială ……...44
1.3. Conturarea instrumentelor juridice de contracarare a actelor de concurență neloială…….....59
1.4. Analiza situației cercetărilor științifice din domeniul actelor de concurență neloială, identificarea problemei științifice și formularea obiectivelor de cercetare. ……..74
1.5. Concluzii la Capitolul I ……....80

2. CALIFICAREA FAPTELOR CARE CONSTITUIE ACTE DE CONCURENȚĂ NELOIALĂ……83

2.1. Elementele calificative ale discreditării concurenților……...83
2.2. Particularitățile calificative ale instigării la rezilierea contractului cu concurentul…….…….95
2.3. Specificul obţinerii şi/sau folosirei ilegale a secretului comercial al concurentului ca act de concurență neloială……..103
2.4. Acțiunile ce constituie actul deturnării clientelei concurentului……...107
2.5. Criteriile calificative ale confuziei……116
2.6. Concluzii la Capitolul II……...134

3. RĂSPUNDEREA JURIDICĂ CA INSTRUMENT DE CONTRACARARE A ACTELOR DE CONCURENȚĂ NELOIALĂ….....136

3.1. Răspunderea civilă și eficiența ei asupra contracarării acțiunilor de concurență neloială…….….136
3.2. Eficiența răspunderii administrative în contracararea actelor de concurență neloială……..153

3.3. Răspunderea penală ca instrument juridic de contracarare a actelor de concurență neloială……168
3.4. Concluzii la Capitolul III…….185

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI……...190
BIBLIOGRAFIE…….196
DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII…….206
CV-ul autorului……207

ADNOTARE

GORINCIOI Cornelia, „Cercetarea instrumentelor juridice de contracarare a actelor de concurență neloială”. Teză de doctor în drept. Școala doctorală de științe juridice a Universității de Stat din Moldova. Chișinău, 2019

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii și recomandări, bibliografie din 207 titluri, 205 pagini de text de bază. Rezultatele obținute sunt publicate în 13 lucrări științifice.

Cuvinte cheie: concurență neloială, act de concurență neloială, discreditare, instigare, secret comercial, deturnare, confuzie, prevenire, contracarare, răspundere.

Domeniul de studiu: acțiunile de concurență neloială și instrumentele juridice de prevenire și contracarare a acestora. Domeniul general de studiu este Dreptul afacerilor.

Problema științifică: rezidă în conceptualizarea fenomenului de concurență neloială și individualizarea actului de concurență neloială, identificarea instrumentelor juridice de prevenire și contracarare a actelor de concurență neloială în vederea estimării eficienței fiecăruia asupra ameliorării mediului concurențial și edificării unui sistem economic bazat pe noi principii și abordări.

Scopul și obiectivele lucrării: cercetarea cuprinzătoare și multiaspectuală a problemelor de prevenire și contracarare a diferitor acte de concurență neloială din punctul de vedere al legislației concurențiale, civile și al legii penale, precum și înaintarea propunerilor pentru înlăturarea lacunelor din legislația în vigoare din domeniu. Printre principalele obiective sunt: analiza esenței conceptului de „concurență neloială”, și stabilirea cercului de fapte delictuale cuprinse de această noțiune; identificarea instrumentelor juridice de prevenire și contracarare a actelor de concurență neloială; modelarea teoretică de aplicare a instrumentelor juridice de contracarare a concurenței neloiale în practică și estimarea eficienței aplicării acestora.

Noutatea și originalitatea științifică: Tratarea comprehensivă a obiectului cercetării, care îi imprimă noutate științifică lucrării prezente, denotă unicitatea fenomenului concurenței și diversitatea instrumentelor juridice de contracarare, la diferite etape, de prevenire și ulterior, de răspundere, ca instrument coercitiv.

Teza de doctorat evidenţiază necesitatea aplicării legislaţiei în materie de concurenţă și a instrumentelor juridice de contracarare a actelor de concurență neloială într-un mod transparent şi nediscriminatoriu. Lucrarea reprezintă o cercetare interdisciplinară complexă în Republica Moldova, care abordează instrumentele juridice de contracarare a acțiunilor de concurență neloială prin prisma a trei ramuri de drept: civl, administrative și penal.

Semnificația teoretică constă în analiza esenței juridice și economice a conceptului de „concurență neloială” și stabilirea cercului de fapte delictuale cuprinse de această noțiune, a instrumentelor juridice de prevenire și contracarare a acestor acte, cu exemplificări relevante din practica autorității de concurență și jurisprudenței autohtone, jurisprudenței străine în scopul unei mai bune înțelegeri a instrumentelor de contracarare a acestor acte negative pentru concurență.

Valoarea aplicativă a lucrării: este dictată de recomandările autoarei care pot fi utilizate eficient în activitatea de aplicare a normelor stabilite în sistemul de drept de către organele de stat care exercită controlul asupra respectării ordinii legale în domeniul relațiilor concurențiale, precum și la examinarea litigiilor de către instanțele judecătorești.

АННОТАЦИЯ

ГОРИНЧОЙ Корнелия, «Исследование юридических мер противодействия актов недобросовестной конкуренции». Диссертация на соискание учёной степени доктора юридических наук. Докторская школа юридических наук Государственного Университета Молдовы. Кишинёв, 2019 год

Структура диссертации: введение, три главы, выводы и рекомендации, библиография - 207 названий, 205 страниц основного текста. Полученные результаты опубликованы в 13 научных статьях.

Ключевые слова: недобросовестная конкуренция, дискредитация, склонение, коммерческая тайна, переманивание, смешение, предотвращение, противодействие, ответственность.

Область исследования: действия недобросовестной конкуренции и правовые инструменты для предотвращения и противодействия им. Основная область исследования предпринимательское и конкурентное право.

Научная проблема: состоит в концептуализации феномена недобросовестной конкуренции и индивидуализации актов недобросовестной конкуренции, выявление правовых инструментов по предотвращению и пресечению актов недобросовестной конкуренции для оценки эффективности каждого из них по улучшению конкурентной среды и построению экономической системы, основанной на новых принципах и подходах.

Цель и задачи работы: всестороннее исследование проблем предотвращения и пресечения актов недобросовестным действиям конкуренции с точки зрения конкурентного, гражданского и уголовного права, а также подготовка предложений по устранению пробелов в действующем законодательстве. Основными задачами являются: анализ экономической и правовой сущности понятия «недобросовестная конкуренция» и установление круга правонарушений, содержащихся в этом понятии; создание правовых инструментов для противодействия и предотвращения действий недобросовестной конкуренции; теоретическое моделирование применения правовых инструментов для противодействия недобросовестной конкуренции на практике и оценка эффективности их применения; формулировка рекомендаций с точки зрения *lege ferenda*.

Научная новизна и оригинальность: Комплексный подход к предмету исследования, предоставляет научная новизну настоящей работе, обозначает уникальность феномена конкуренции и разнообразие правовых инструментов для борьбы, на разных этапах, по профилактике и последующую ответственность, в качестве инструмента противодействия.

Диссертация подчеркивает необходимость применения законодательства в области конкуренции и правовых инструментов для борьбы с недобросовестной конкуренцией, транспарентным и недискриминационным образом. Работа представляет собой комплексное междисциплинарное исследование в Молдове правовых мер по противодействию актов недобросовестной конкуренции, основанные на трех отраслях права: гражданского, административного и уголовного.

Теоретическое значение: анализ правовой и экономической сущности понятия «недобросовестной конкуренции» и установка правонарушений, охватываемых этим понятием, правовых инструментов для противодействия недобросовестной конкуренции, с практическими примерами антимонопольных органов, национальной и иностранной юриспруденции для того, чтобы лучше понять инструменты для противодействия этих негативных конкуренции актов.

Практическая ценность работы: продиктованы рекомендациями автора, которые могут быть использованы эффективно за счет применения правил, установленных в правовой системе государственных органов, осуществляющих контроль за соблюдением законодательства в области конкуренции, а также при рассмотрении споров в судах.

ANNOTATION

Gorincioi Cornelia, „Research of legal instruments to counteract unfair competition acts".

PhD thesis in law. Doctoral School of Legal Sciences of the State University of Moldova.

Chisinau, 2019

Structure of the thesis: introduction, three chapters, conclusions and recommendations, bibliography of 207 titles, 205 basic text pages. The results obtained are published in 13 scientific papers.

Keywords: unfair competition, discrediting, instigation, commercial secret, misappropriation, confusion, prevention, counteraction, liability.

Field of study: actions of unfair competition and legal instruments to prevent and counteract them. The general field of study is Business and Competition Law.

The scientific problemresides in the conceptualization of the unfair competition phenomenon and in the individualization of the unfair competition act, identification of the legal tools for the prevention and counteraction of the unfair competition acts in the sense of the appraisal of their efficiency on the amelioration of the competitive environment and of the building of an economic system based on new principles and approaches.

Purpose and objectives of the paper: Comprehensive and multi-purpose research of the problems of preventing and counteracting different acts of unfair competition from the point of view of the competition, civil and criminal law, as well as the preparation of proposals for removing the gaps in the legislation in force. The main objectives are: the analysis of the economic and legal essence of the concept of "unfair competition" and the establishment of the circle of torts contained in this notion; the establishment of legal instruments to counteract and prevent unfair competition acts; the theoretical modeling of the application of legal instruments to counteract unfair competition in practice and the estimation of the effectiveness of their application; formulating the recommendations of the *ferenda law*.

Scientific novelty and originality: The comprehensive approach towards the object of the research which confers scientific novelty to the present work denotes the uniqueness of the competition phenomenon and the diversity of legal tools of counteraction, at different stages, of prevention and, afterwards of liability, as a coercive tool.

The PhD thesis highlights the necessity of the application of the competition legislation and of the legal tools of counteraction of unfair competition acts in a transparent and non-discriminatory way. The paper is a complex interdisciplinary research in the Republic of Moldova which approaches legal tools of counteraction of unfair competition acts through three branches of law: civil, administrative and criminal.

Theoretical significance: resides in the analysis of the judicial and economic essence of the "unfair competition" concept and the establishment of the spectrum of delicts embraced by this notion, of legal tools of prevention and counteraction of these acts, with relevant examples from the national jurisprudence and experience of the national authority for competition, foreign jurisprudence for the purpose of a better understanding of counteraction of these negative acts for competition.

Applicative value of the paper is dictated by the recommendations of the author, which may be used in the activity of application of the established norms of the legal system by the state authorities which exercise the control upon the compliance to the legal order in the domain of competition relations, and, as well, in the process of case examination by the national courts.

LISTA ABREVIERILOR

AGEPI – Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală

alin. – alineat

art. – articol

(CEDO) - Convenția Europeană a Drepturilor Omului

CEJ – Curtea Europeană de Justiție

(CtEDO) - Curtea Europeană a Drepturilor Omului

DEX – Dicționar Explicativ al Limbii Române

lit. – litera

MO – Monitorul Oficial

OCDE - Organizaţia pentru Cooperare şi Dezvoltare Economică

OMPI – Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale

p. – pagina

pct. – punct

RM – Republica Moldova

sec. – secolul

TFUE – Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene

SUA – Statele Unite ale Americii

UE – Uniunea Europeană

vol. – volumul

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța problemei propuse spre cercetare. Unul din clasicii teoriei economiei de piață Smith A., în lucrarea sa „Avuția națiunilor”[1], a identificat cinci condiții de bază pentru funcționarea concurenței:

- concurenții trebuie să acționeze în mod independent, dar nu în complicitate;

- numărul de concurenți (potențiali sau existenți) trebuie să fie suficient pentru a exclude veniturile extraordinare;

- subiecții economici trebuie să posede cunoștințe adecvate despre oportunitățile de piață;

- trebuie să existe libertatea de a acționa în conformitate cu aceste cunoștințe;

- trebuie așteptat momentul în care direcția și volumul fluxului de resurse vor corespunde dorințelor proprietarilor.

Indiferent de faptul că ulterior, datorită dezvoltării științei și industriei, ideile teoretice despre natura concurenței au trecut printr-o anumită evoluție, importanța concurenței pentru dezvoltarea economiei este recunoscută și la ora actuală.

Actualitatea și importanța temei abordate este reflectată în Dicționarul de economie politică[2], care conține o tratare metaforică a concurenței, dar foarte reprezentativă, de unde rezultă actualitatea și importanța acesteia: concurența reprezintă pentru lumea industrială ceea ce reprezintă soarele pentru lumea fizică.

Astfel, Constituția Republicii Moldova[3], a proclamat în anul 1994 - piaţa, libera iniţiativă economică, concurenţa loială ca factori de bază ai economiei Republicii Moldova. Deopotrivă cu dreptul de proprietate privată şi libertatea activităţii de întreprinzător, concurenţa constituie condiţia esenţială pentru dezvoltarea unei economii naţionale eficiente şi îmbunătăţirea nivelului de trai al populaţiei.

Totodată, prin semnarea Acordului de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, şi Uniunea Europeană şi Comunitatea Europeană a Energiei Atomice şi statele membre ale acestora, pe de altă parte[4], Republica Moldova şi-a asumat angajamentul în sensul respectării principiilor economiei de piață libere, dezvoltării durabile și multilateralismului efectiv (art. 2, pct. 2 din Acordul de Asociere). Acest document evidenţiază necesitatea aplicării legislaţiei în

---

[1] Adam Smith, *Avuția națiunilor. Cercetare asupra naturii si cauzelor ei*, vol. I. București: Editura Academiei, 1962, p. 13.

[2] *Dictionnaire de l'économie politique*, 1852, p. 450.
Disponibil: http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k22411m/f3.item.zoom (accesat pe 23.08.2016).

[3] *Constituția Republicii Moldova*, Monitorul Oficial Nr. 1, din 12.08.1994. Data intrării în vigoare: 27.08.1994

[4] *Acordului de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, şi Uniunea Europeană şi Comunitatea Europeană a Energiei Atomice şi statele membre ale acestora, pe de altă parte*, ratificat prin Legea Nr. 112 din 02.07.2014. În: Monitorul Oficial Nr. 185-199 din 18.07.2014.

materie de concurenţă într-un mod transparent şi nediscriminatoriu, cu respectarea principiilor de echitate procedurală şi a drepturilor de apărare ale întreprinderilor implicate. Astfel, ambele acte menţionate recunosc importanţa concurenţei loiale în vederea edificării unui sistem economic bazat pe noi principii şi abordări.

Cu toate acestea, fenomenul concurenței adesea este supus unor deformări negative și manifestări nefavorabile aferente care se exprimă atât în diferite forme de abuz din partea întreprinderilor cu drepturi exclusive apărute în cadrul concurenței, cât și sub formă de acțiuni concrete de concurență neloială. În acest sens, apare necesitatea protejării relațiilor de concurență loială și tragerii autorilor faptelor anticoncurențiale la răspundere juridică.

Reglementările privind concurența neloială vizează mijloacele și nu scopurile. Normele care sancționează concurența neloială protejează interesele economice ale diverșilor comercianți împotriva actelor contrare reglementărilor juridice și moralei în afaceri, săvârșite de unii comercianți. Actul de concurență nu este ilicit prin el însuși, ci numai dacă mijloacele întrebuințate pentru atragerea clientelei sunt ilicite.

Prin urmare, libertatea concurenței economice nu înseamnă permisivitate totală agenților economici la alegerea metodelor de luptă pentru obținerea clientelei. Limitele libertății acestei concurențe devin vizibile la evaluarea juridică a încălcărilor, care amenință interesele legitime ale altor întreprinderi, drepturile consumatorilor și ale statului. Statul instituie justificat măsuri necesare de protecție a concurenței, inclusiv prin utilizarea unor mijloace de constrângere. Plasând în Codul Civil[5], Codul Penal[6], Legea concurenței nr. 183 din 12.07.2012[7] norme care vizează protecția concurenței, legiuitorul subliniază importanța deosebită a respectării regulilor concurențiale în activitatea economică. Aici este important de menționat că Legea concurenței 183 din 2012 transpune fidel prevederile art. 101-106 ale TFUE[8], fapt confirmat de către Documentul Comun al Comisiei Europene privind progresul Republicii Moldova în implementarea Politicii Europene de Vecinătate din 2013.[9]

---

[5] *Codul Civil al Republicii Moldova.* Republicat în temeiul Legii nr.133 din 15.11.2018 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr. 467-479

[6] *Codul Penal al Republicii Moldova*. Republicat în Monitorul Oficial Nr. 72-74 din 14.04.2009

[7] *Legea concurenței* nr. 183. Monitorul Oficial Nr. 193-197 din 14.09.2012. În vigoare din 14.09.2012

[8] *Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene, Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* C 326/47 din 26.10.2012. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0001.02/DOC_2&format=PDF (accesat pe 22.05.2018)

[9] *Implementarea Politicii Europene de Vecinătate în Republica Moldova Progresul pentru anul 2013 și recomandări,* Bruxelles, 27.03.2014 SWD (2014), Disponibil:http://eeas.europa.eu/archives/delegations/moldova/documents/press_corner/enp_report_ro.pdf (accesat pe 22.05.2018)

Totodată, actualitatea temei investigate este determinată și de către aspectul practic al acesteia, or în ultima perioadă se intensifică activitatea autorității naționale de concurență în procesul de contracarare a actelor de concurență neloială.

Prin urmare, este actuală necesitatea cercetării științifice a instrumentelor juridice de contracarare a acțiunilor de concurență neloială, deoarece acestea au o importanță impunătoare în sensul menținerii unui mediu concurențial liber.

Identificarea problemei științifice

Am efectuat o cercetare multiaspectuală a apariției, definirii și evoluției fenomenului concurenței neloiale, particularităților calificative ale fiecărui act de concurență neloială, reprezentând unul din scopurile lucrării, care, într-un final, ar argumenta necesitatea implementării, dezvoltării instrumentelor juridice de contracarare a acestora. Urmare a studiului efectuat au fost identificate un șir de instrumente de contracarae a actelor de concurență neloială: acte normative cu nivel înalt de perfecțiune; autoritate publică cu personal calificat; celeritate maximă la examinarea cazurilor; procedura clară și eficientă de examinare a cauzelor; sancțiuni clare și dure care să descurajeze orice manifestare ilegală etc. După părerea noastră, răspunderea administrativă, penală și civilă sunt principalele instrumente juridice de contracarare a acțiunilor de concurență neloială. Acestea comportă o importanță dublă: de prevenire și de combatere. Existența anumitor reglementări referitoare la răspunderea juridică pentru concurența neloială, sancțiunile pentru aceasta și publicitatea cazurilor de concurență neloială, reprezintă un mecanism de reprimare a tendințelor vicioase de încălcare a principiilor concurențiale. În cazul realizării acțiunilor de concurență neloială, deja sunt puse în aplicare instrumentele juridice de combatere, care presupun implicarea forței coercitive a statului și aplicarea măsurilor concrete de constrângere. În baza analizelor efectuate, conchidem că *problema științifică ce urmează a fi soluționată rezidă în conceptualizarea fenomenului de concurență neloială și individualizarea actului de concurență neloială, identificarea instrumentelor juridice de prevenire și contracarare a actelor de concurență neloială în vederea estimării eficienței fiecăruia asupra ameliorării mediului concurențial și edificării unui sistem economic bazat pe noi principii și abordări.*

Scopul și obiectivele tezei. Scopul principal al studiului îl constituie cercetarea cuprinzătoare și multiaspectuală a problemelor apariției, definirii și evoluției fenomenului concurenței neloiale, particularităților calificative ale fiecărui act de concurență neloială, precum și a instrumentelor juridice de prevenire și contracarare a diferitor acte de concurență neloială din punctul de vedere al legislației concurențiale, civile și al legii penale, la fel și înaintarea propunerilor pentru înlăturarea lacunelor din legislația în vigoare. De asemenea, se urmărește

analiza practicii Consiliului Concurenței și a jurisprudenței naționale, precum și a altor state în domeniul prevenirii și contracarării acțiunilor de concurență neloială.

În conformitate cu scopul menționat, cercetarea științifică este orientată spre atingerea următoarele obiective:

- ✓ analiza esenței juridice și economice a conceptului de „concurență neloială" și stabilirea cercului de fapte delictuale cuprinse de această noțiune;
- ✓ identificarea instrumentelor juridice de contracarare a actelor de concurență neloială;
- ✓ ierarhizarea instrumentelor juridice de contracarare a actelor de concurență neloială;
- ✓ analiza complexă a actelor de concurență neloială în scopul evaluării plenitudinii și suficienței contracarării acestora;
- ✓ compararea normelor legislației străine consacrate apărării împotriva actelor de concurență neloială și analiza retrospectivă a experienței în vederea preluării bunelor practici;
- ✓ analiza aplicării instrumentelor de contracarare asupra actelor calificate ca și acte de concurență neloială în practica Consiliului Concurenței și a instanțelor judecătorești ale Republicii Moldova și ale Uniunii Europene.

Metodologia de cercetare. Principalele metode de cercetare utilizate sunt următoarele: metoda dialectică, logico-formală, juridico-comparativă, juridico-formală, istorică etc. Alegerea obiectului cercetării a solicitat efectuarea unei analize complexe a unor probleme interdisciplinare, situate la intersecția dreptului,, economiei, sociologiei și filozofiei.

Baza normativă a cercetării au constituit-o: Constituția Republicii Moldova, legislația civilă, administrativă și penală în vigoare, actele normative subordonate legii care reglementează relațiile asociate de apărarea împotriva concurenței neloiale. Totodată, au fost studiate și legislațiile Statelor străine, precum sunt: România, Germania, Elveția, Franța, Rusia etc., , documente de drept internațional. Concomitent, în procesul de elaborare a tezei, a fost studiată jurisprudența din domeniu.

Fundamentul empiric al cercetării l-a constituit baza decizională a Consiliului Concurenței și experiența în prevenirea și combaterea actelor de concurență neloială, acumulată de autoare în calitate de Șef Direcție Concurență Neloială. În special, au fost studiate datele privind starea și dinamica încălcărilor care atentează la relațiile de concurență loială pentru anii 2012-2017. Adițional, a fost studiată practica instanțelor de judecată la examinarea cazurilor de concurență

neloială și studiul efectuat în acest sens a autorilor Băieșu A și Sedlețchi E. în lucrarea „Practica judiciară privind concurența neloială (anii 2005-2018): studii de caz”[10]

Situația în domeniul de cercetare. Fondul doctrinar al Republicii Moldova în ceea ce privește cercetările științifice care au ca obiect concurența, în general, și concurența neloială, în special, se află în plin proces de completare. Problematicile concurențiale în Republica Moldova au apărut relativ recent, preponderent începând cu constituirea unei autorități de concurență în anul 2007 – Agenția Națională pentru Protecția Concurenței, predecesoarea Consiliului Concurenței, care a inițiat procesul de transpunere în practică a principiilor concurenței loiale.

Actualmente, în literatura de specialitate lipsesc monografii sau analize științifice aprofundate care ar elucida conceptul de concurență neloială per ansamblu, cât și prin raportare la specificul Republicii Moldova.

Totodată, acțiunile de concurență neloială sunt analizate și prin prisma dreptului penal. În acest sens, un șir de doctrinari autohtoni printre care Brînză S. și Stati V., au analizat componența de infracțiune „Concurența neloială” elucidând componentele și semnele calificative ale acesteia în lucrările lor științifice.[11]

Autorii Rusu I. și Balan A., în lucrarea *Studiu comparativ al politicii de concurență*, au descris într-un sumar legislația Uniunii Europene în materie de concurență, au analizat și comparat proiectul de lege cu privire la concurență din anul 2008 cu prevederile dreptului comunitar, evidențiind unele lacune și sugerând anumite recomandări.

În anul 2009, autorii Stuart E. și Mateus A. au analizat situația reglementărilor legislative din Republica Moldova și au înaintat propuneri de armonizare a legislației naționale la standardele Uniunii Europene în domeniul concurenței. În lucrarea lor, autorii au recomandat încorporarea reglementărilor privind publicitatea și concurența neloială în legea cu privire la protecția consumatorilor.[12]

Un aport deosebit asupra îmbogățirii literaturii juridice concurențiale este constituit de tezele de doctor în domeniul concurenței: Bulmaga O. *Măsurile organizatorico-juridice în privința entităților ce desfășoară practici anticoncurențiale*, Bologan D. *Reglementarea juridică a înțelegerilor de cartel* și Timofei S. *Infracțiuni în domeniul concurenței (aspecte de drept penal).*

---

[10] Băieșu A și Sedlețchi E., „*Practica judiciară privind concurența neloială (anii 2005-2018): studii de caz*”, Revista Intellectus, nr. 4, 2018, p. 9. Disponibil: http://agepi.gov.md/sites/default/files/bopi/Intellectus_04-2018.pdf (accesat pe 11.02.2019)

[11] Brînza S., Stati V., *Tratat de drept penal. Partea specială*. Volumul II. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, p. 460

[12] Stuart E., Mateus A., *Legislația și Politica în domeniul Concurenței – Armonizarea Legislației la Standardele UE în Republica Moldova*, Editura: Sinectica-Com SRL, Chisinau, 2009, p. 110
Disponibil: http://old.competition.md/documents/LEGISLATIA_RO_ie.pdf (accesat pe 18.03.2018)

În lucrarea *Măsurile organizatorico-juridice în privința entităților ce desfășoară practice anticoncurențiale* (Bulmaga O.)[13], fiind fundamentate ştiinţific practicile anticoncurenţiale, sunt identificate şi măsurile organizatorico-juridice aplicate entităţilor ce le desfăşoară, prin abordarea sistemică şi comparată a cadrului legal de reglementare, a practicii aplicării lui şi a viziunilor doctrinare din domeniu.

În teza de doctorat *Reglementarea juridică a înțelegerilor de cartel*[14], autoarea s-a axat pe cercetarea compexă a acordurilor anticoncurențiale orizontale (așa zise, înțelegeri de cartel). Analizând politica de clemență și imunitățile prevăzute pentru persoane, estimează eficiența unei astfel de colaborări în diferite țări, astfel fiind selectate cele mai eficiente și reușite metode de colaborare în lupta cu diverse tipuri de carteluri.

Timofei S. în lucrarea *Infracțiuni în domeniul concurenței (aspecte de drept penal)* abordează așa subiecte ca elementele constitutive ale infracțiunilor în domeniul concurenței și reglementarea juridică a protecţiei concurenţei prin prisma politicii penale a statului, totodată, efectuează analiza comparativă a reglementărilor privitoare la concurenţa neloială din legile penale ale altor state[15].

În aceste investigații științifice se analizează elemente tangente concurenței neloiale, care ajută la înțelegerea fenomenului concurenței per ansamblu.

În continuare, ne propunem examinarea cercetărilor științifice care s-au realizat în alte state, unde se atestă o bogată literatură în acest domeniu.

După adoptarea Codului Civil francez din 1804, doctrinarii francezi au supus analizei conceptul de concurență neloială într-un format complex, încercând să dezvolte pe această cale ideea încălcării drepturilor de proprietate industrială. În acest sens, putem spune că fruntașii abordării științifice a conceptului și fenomenului concurenței neloiale au fost francezii. Pouillet E. menționează următoarele despre concurența neloială: nu sunt acte de natură penală; sunt fapte, de cele mai dese ori complexe, variate la infinit, care au întodeauna tendința de a confunda două entități cu scopul de a înlătura întreaga sau o parte a clientelei uneia în beneficiul celeilalte. Din aceste supoziții, Pouillet nu își propune în lucrarea sa să menționeze toate formele concurenței neloiale. Cu toate acestea, a indicat unele mai principale sau, altfel spus, utlizate în mod obișnuit, printre care: similitudinea aspectului; omonimie (situația când un cuvânt are aceeași formă și

[13] Bulmaga O., *Măsurile organizatorico-juridice în privința entităților ce desfășoară practice anticoncurențiale, 2014.* Disponibil: http://iiesp.asm.md/?p=3081 (accesat pe 18.03.2018)
[14] Bologan D., *Reglementarea juridică a înțelegerilor de cartel, 2016.*
Disponibil: http://icjp.asm.md/tags/drept?page=1 (accesat pe 18.03.2018)
[15] Timofei S., *Infracțiuni în domeniul concurenței (aspecte de drept penal)*, 2011.
Disponibil: http://www.cnaa.md/thesis/19359/ (accesat pe 18.03.2018)

pronunțare cu alt cuvânt); uzurparea calităților false sau a titlurilor care aparțin altora; deturnarea clientelei prin angajarea de muncitori.[16]

Alte lucrări științifice ale autorilor Calmels É., *Des Noms et marques de fabrique et de commerce, de la concurrence déloyale*, Paris 1858; Mayer G., *Concurrence déloyale et contrefaçon de noms et de marques*, Paris 1879, contemplează înțelesul noțiunii concurenței neloiale prin prisma drepturilor asupra obiectelor proprietății industriale sau, mai bine spus, în accepțiunea pericolului integrității proprietății industriale.

O bogată literatură juridică referitoare la concurența neloială se găsește în bibliotecile istorice ale Federației Ruse. Au supus cercetării științifice fenomenul concurenței neloiale o serie de autori, printre care: Totiev K. I., Șerșenevici G. F, Șastico A.E., Komkova A.A. și Kurdin A.A.

După părerea autorilor ruși Șastico A.E., Komkova A.A. și Kurdin A.A., prin concurență neloială se înțelege un spectru larg de tipuri de comportamente oportuniste a participanților actuali și potențiali la piața de mărfuri, care prejudiciază concurenții și/sau consumatorii, în procesul competiției pe piață sau în legătură cu intrarea pe piață (retragerea de pe piață)[17].

În România, de asemenea, există un număr impunător de lucrări ce se referă la concurența neloială. Încă în 1982, epoca în care piața liberă nu exista pe teritoriul statului vecin, Eminescu Y. atribuise concurenței neloiale următoarea semnificație: „este un act de încălcare a obligației de a respecta anumite reguli de conduită în activitatea profesională și comercială”[18]. Căpățână O. consideră că definiția ce ne preocupă urmează să enunțe domeniul concurenței neloiale, caracteristicile și finalitatea abuzivă, cât și efectele pe care le generează. Astfel, acest autor înțelege prin concurență neloială săvârșirea, în domeniile deschise competiției economice, a unor fapte contrare legii sau uzanțelor cinstite ale activității comerciale, în scopul captării clientelei unor rivali de pe piața relevantă, producându-le astfel prejudicii materiale și/sau morale, prezente sau eventuale.[19]

Acestea fiind menționate, stabilim că cercetările științifice din domeniul concurenței neloiale sunt foarte diversificate și tratează o serie de aspecte ale esenței acesteia. Multitudinea de materiale științifice existente subliniază importanța concurenței neloiale, în general, și importanța prevenirii și contracarării acesteia, în special. Chiar dacă cercetările științifice

[16] Pouillet E., *Traité des marques de fabrique et de la concurrence déloyale*. Paris: Editura Billard, 1883 p. p. 448 Disponibil: https://pmb.parlamento.gub.uy/pmb/opac_css/index.php?lvl=notice_display&id=10735 (accesat pe 15.05.2016)

[17] Шаститко А. Е., Комкова А. А., Курдин А. А., *Недобросовестная конкуренция в сфере обращения объектов интеллектуальной собственности.* Москва, 2015. p.6.

[18] Eminescu Y. *Tratat de proprietate industrială*, vol. 1. București, 1982, p. 128.

[19] Căpățână O. *Noțiunea concurenței neloiale* // Revista de drept comercial, nr. 11, București, 1998, p. 5-6.

realizate în Republica Moldova în domeniul concurenței neloiale sunt puține, ca sursă de inspirație pentru analiză și creație am folosit resursele externe.

În concluzie, evidențiem caracterul relativ unitar al definirii concurenței neloiale de către autorii citați supra. Susținem poziția potrivit căreia, definiția concurenței neloiale din Convenția de la Paris din 1883 răspunde marii majorități a abordărilor teoretice. Astfel, potrivit art. 10 bis: „Constituie un act de concurenţă neloială orice act de concurenţă contrar practicilor cinstite în materie industrială sau comercială”[20].

Importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării. Semnificația teoretico-științifică a lucrării constă în analiza esenței juridice și economice a conceptului de „concurență neloială” și stabilirea cercului de fapte delictuale cuprinse de această noțiune.

Valoarea aplicativă este dictată de recomandările autoarei care pot fi utilizate eficient în activitatea de aplicare a normelor stabilite în sistemul de drept de către organele de stat care exercită controlul asupra respectării ordinii legale în domeniul relațiilor concurențiale, precum și la examinarea litigiilor de către instanțele judecătorești.

Importanța practică a studiului este determinată de faptul că concluziile și recomandările de *lege ferenda* și sugestiile prezentate pot fi utilizate în procesul perfecționării legislației în vigoare și a documentelor de politici.

Concluziile teoretice și recomandările practice sunt utilizate la predarea cursurilor de dreptul concurenței.

Aprobarea rezultatelor. Teza a fost elaborată și discutată în cadrul Școlii doctorale de Științe Juridice a Universității de Stat din Moldova. Rezultatele cercetării au fost aprobate de către comisia de îndrumare din cadrul Școlii doctorale și Departamentul Drept Privat a USM.

Sumarul capitolelor tezei. Structura tezei este determinată de obiectul, scopurile și metodele de cercetare. Relatarea materialului se realizează în conformitate cu principiul *„de la general la special”*, adică de la conceptele generale în domeniul dreptului concurenței spre analiza conținutului anumitor forme de concurență neloială și instrumentelor de prevenire și contracarare a acestora. Lucrarea este alcătuită din introducere, trei capitole, care reunesc 15 paragrafe, concluzii și recomandări, precum și lista de referințe bibliografice și acte normative utilizate. În ansamblu lucrarea numără 205 pagini de text, iar în lista bibliografică sunt incluse 207 titluri.

[20] *Convenția de la Paris din 1883*. În: Tratate Internationale, Nr. 6 din 30.12.1998. În vigoare din 25.12.1991.

Capitolul I – Analiza istorico-juridică a concurenței și a instrumentelor juridice de contracarare a actelor de concurență neloială - are un caracter introductiv, concurența fiind abordată prin prisma mai multor teorii, care au evidențiat rolul acesteia pentru economie și pentru mecanismul de piață.

Primul paragraf oferă tratări științifice referitoare la concurență ca element esențial al mecanismului de piață. În acest sens, se evidențiază teoria mâinii invizibile, a concurenței perfecte, imperfecte și practicabile, doctrina liberalismului economic, teoriile promovate de Școala de la Harvard, de la Chicago, de la Bruxelles, de la Freiburg, Școala Nihilistă și altele.

Al doilea paragraf se expune analiza generală a actelor de concurență neloială, urmată de al treilea paragraph, în care se relevă analiza generală a instrumentelor juridice de contracarare a acțiunilor de concurență neloială, cum ar fi: acte normative cu nivel înalt de perfecțiune; autoritate publică cu personal calificat; descoperirea încălcărilor la faze incipiente; procedura clară și eficientă de examinare a cauzelor; celeritate maximă; sancțiuni clare și dure care nu doar să prevină, ci și să descurajeze orice manifestare ilegală, etc.. Totodată, se reflectă și asupra importanței prevenirii faptelor anticoncurențiale.

Paragraful al patrulea este dedicat analizei situației cercetărilor științifice din domeniul concurenței neloiale, identificării problemei științifice și formulării obiectivelor de cercetare.

Capitolul II – Calificarea faptelor care constituie acte de concurență neloială. Fiind clarificate noțiunile fundamentale ale dreptului concurenței în Capitolul I al lucrării, Capitolul II reflectă particularitățile calificative ale fiecărui act de concurență neloială.

În textul paragrafelor 1-5 sunt supuse studiului științific elementele constitutive și calificative ale actelor de concurență neloială reglementate în Republica Moldova: discreditarea concurenţilor, instigarea la rezilierea contractului cu concurentul, obţinerea şi/sau folosirea ilegală a secretului comercial al concurentului, deturnarea clientelei concurentului și confuzia.

Capitolul III - Răspunderea juridică ca instrument de contracarare a actelor de concurență neloială În cadrul paragrafelor 1-3 a fost supus examinării sistemul național de drept, care prevede diferite tipuri de răspundere juridică pentru încălcarea legislației concurențiale, exprimate în următoarele forme: 1) răspundere civilă; 2) răspundere administrativă; și 3) răspundere penală.

CAPITOLUL I: ANALIZA ISTORICO-JURIDICĂ A CONCURENȚEI ȘI A INSTRUMENTELOR JURIDICE DE CONTRACARARE A ACTELOR DE CONCURENȚĂ NELOIALĂ

1.1. Tratări științifice referitoare la concurență ca element esențial al mecanismului de piață și evoluția reglementărilor în domeniul concurenței

Concurența este unul din cele mai importante elemente care formează baza funcționării unei economii moderne și asigură dezvoltarea normală a relațiilor de piață. Principiul care guvernează aceste relații este concurența loială dintre operatorii economici.

În *Dicționarul de economie politică*, întâlnim o tratare metaforică a concurenței, dar foarte reprezentativă: *concurența reprezintă pentru lumea industrială ceea ce reprezintă soarele pentru lumea fizică*[21]. Astfel, așa cum soarele reprezintă un generator de creștere, de fructificare, de dezvoltare pentru oameni, floră, faună, așa și concurența reprezintă un stimul de creștere, de dezvoltare, de fructificare pentru întreprinderi, produsele și serviciile acestora. Totodată, nu va fi exagerată menționarea faptului că concurența reprezintă lumina economiei de piață, unde, pe de o parte, fiecare știe ce are de făcut și nu periclitează activitatea semenilor săi iar pe de altă parte, fiecare are tendința de dezvoltare, inovare, ridicare a calității pentru a avea o apreciere mai mare în ochii consumatorilor.

După cum am menționat, concurenţa reprezintă un fenomen deosebit de important pentru viaţa economică, dar şi pentru viaţa socială. Aceasta constituie forţa motrică care determină atât desfășurarea afacerilor, cât si existenţa oamenilor. Este cert că omul, din momentul naşterii până la cel al decesului, va încerca să se adapteze mediului natural, social şi economic în care trăieşte, ceea ce presupune că va trebui să cunoască ce înseamnă competiţia. În primul rând, va concura cu sine însuşi, pentru a-şi depăşi limitele şi pentru a se situa într-o poziţie favorabilă în societate. Apoi, va trebui să concureze cu alţi competitori, evidenţiindu-şi anumite abilităţi, care îi vor permite situarea pe o poziţie avantajoasă. Dacă ne referim la sfera economică, un agent economic va trebui să se raporteze permanent la ceilalţi competitori de pe piaţă, jocul competiţiei fiind cel care va determina locul competitorilor în cadrul pieţei[22].

Totuși, existența concurenței într-o economie de piață presupune prezența întreprinderilor învingătoare, dar și învinse. Întreprinderea învingătoare va considera concurența ca ceva benefic, deoarece anume aceasta i-a permis să-și mobilizeze toate eforturile, resursele și abilitățile de care

[21] Dictionnaire de l'économie politique, 1852, p. 450.
Disponibil: http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k22411m/f3.item.zoom (accesat pe 23.08.2016).
[22] Delesco C., *Concurența și monopolul*. p. 1. Disponibil: https://www.academia.edu/11990025/Introducere, (accesat pe 24.08.2018).

dispune pentru a atinge o poziție competitivă superioară rivalilor săi. Însă, ajunsă într-o poziție de lider pe o piață relevantă, întreprinderea trebuie să fie conștientă că rivalitatea continuă. Ea va trebui să continuie să se adapteze la mediul concurențial, să fie flexibilă la noile modificări și să caute noi strategii competitive. Pe de altă parte, pentru întreprinderea învinsă, concurența va fi mai puțin benefică, deoarece aceasta i-a îngreunat atingerea scopului într-atât, încât nu l-a mai atins. Însă, concurența poate deveni benefică dacă întreprinderea va conștientiza faptul învingerii datorită propriilor greșeli, din care va trebui să învețe pe viitor.

Concurența este o condiție prealabilă pentru realizarea drepturilor consumatorilor, cum ar fi spre exemplu: dreptul de a alege bunuri, servicii sau de a primi informații. Lipsa concurenței pe piață transformă multe dintre aceste drepturi în ficțiune sau le limitează semnificativ.. Concurența este activitatea legală a agenților economici de pe piață, al cărei scop este obținerea condițiilor cele mai favorabile pentru producerea și vânzarea de bunuri prin mijloace legale. În această calitate, noțiunea de „concurență" trebuie să se distingă de definiția juridică a „activității antreprenoriale", deși aceste concepte sunt strâns legate între ele. În activitatea concurențială este important elementul competitivității, rivalității (concurența necesită prezența concurenților pe piață, obiectivele în concurență sunt realizate în detrimentul concurenților). Activitatea antreprenorială este posibilă în absența unei astfel de concurențe (de exemplu, activitățile subiecților de monopol natural)[23].

Potrivit teoriei lui Adam Smith[24], doar libertatea de concurență este o garanție a progresului. Este evident că progresând, evoluează posibilitățile întreprinzătorilor, dar, totodată, survin și un șir de dificultăți ce țin de protecția intereselor legitime ale acestora. Formele mijloacelor incorecte folosite de concurenții neloiali pentru acapararea pieței și consolidarea unei poziții net avantajoase pe piață se modifică și se diversifică pe an ce trece.

Concurența este considerată unul din elementele principale ale economiei de piață. Din această perspectivă, concurența a fost abordată prin prisma a mai multor teorii, care au evidențiat rolul acesteia pentru economie și pentru mecanismul de piață.

Conceptul concurenței a apărut încă la înființarea economiei politice ca știință. Adam Smith (1723-1790), în lucrarea sa „Avuția națiunilor. Cercetare asupra naturii și cauzelor ei" din anul 1776, care se mai numește „Biblia liberalismului clasic", a pus temelia conceptului de concurență. El a formulat celebra metaforă „***mâna invizibilă***", prin care afirmă că *„Fiecare*

[23] Оберт Т. Б., *Теория конкуренции*. Saratov: Universitatea de stat din Saratov „Cernîșevskii N. G.", 2014, p. 13. Disponibil: http://www.sgu.ru/sites/default/files/documents/2017/teoriya_konkurencii_38.03.01_ep.pdf (accesat la 21.10.2017).

[24] Adam Smith, *Avuția națiunilor. Cercetare asupra naturii si cauzelor ei, vol. I*. București: Editura Academiei, 1962, p. 13.

individ urmăreşte numai avantajul său, astfel, în acest caz, ca şi în multe altele, el este condus de o mână invizibilă, ca să promoveze un scop ce nu face parte din intenţia lui"[25]. Adam Smith considera că indivizii, urmărindu-şi propriul interes, promovează mai eficient interesul societății, deși cursul acțiunilor lor nu are în vedere interesul public, decât cei care în mod intenționat doresc acest lucru.

Prin intermediul „mâinii invizibile" a pieței se tinde spre realizarea armonizării intereselor particulare cu interesul general al societăţii Deci, are loc punerea în practică a doctrinei „laissez-faire-ului". În ochii săi (Adam Smith), un guvern este cu atât mai bun, cu cât se implică mai puţin în viaţa economică. Totuşi, Adam Smith nu se opune în mod absolut oricărei acţiuni, din partea guvernului, ci este adeptul intervenţiei acestuia atunci când, spune el, „are drept scop şi promovarea bunăstării generale"[26].

O altă abordare a concurenței este oferită de **doctrina liberalismului economic** bazată pe principiul „*laissez faire, laissez paser, le monde va de lui-même*", ceea ce înseamnă că concurența urmează a fi tratată ca o lege naturală, suverană, întocmai ca legea gravitației. Neoliberalii consideră că nu trebuie exagerată concurența, ci tratată rigid ca pe un model de comportament al agenților economici care se confruntă între ei printr-un raport de forțe pe piață, învingând cel care a lucrat cel mai bine, fiind calea cea mai bună de satisfacere a tuturor intereselor, de asigurare în final a echilibrului macroeconomic.

În literatura de specialitate se menționează următoarea idee: deși concurența constituie un element esențial de politică economică pentru realizarea unei economii de piață bazată pe cerere și ofertă, totuși există domenii în care fie prin lege, fie prin voința părților concurența este interzisă sau restricționată. În domeniile care sunt deschise concurenței comerciale, formele sub care se poate prezenta confruntarea dintre subiectele raportului juridic de concurență sunt: a) concurența pură și perfectă; și b) concurența imperfectă[27].

În viziunea renumitului economist Gilbert Abraham-Frois, trebuie făcută distincţie între ceea ce înseamnă „puritatea" concurenţei şi „perfecţiunea" concurenţei[28]. Astfel **concurenţa este pură** atunci când sunt îndeplinite cumulativ trei condiţii:

- atomicitatea, care presupune existenţa unui număr suficient de mare de agenţi economici (vânzători şi cumpărători) de dimensiuni neglijabile în raport cu piaţa şi nici unul dintre ei neputând influenţa semnificativ piaţa;

---

[25] *Ibid.*
[26] Lupan M., *Istoria gândirii economice*. 2009, p. 27. Disponibil: http://www.seap.usv.ro/~ro/cursuri/ECTS/ECTS_IGE.pdf (accesat la 21.10.2017).
[27] Dumitru M., *Dreptul Concurenței*. Iași: Institutul European, 2011, p. 42.
[28] Abraham-Frois G. *Economia Politică*. Bucureşti: Editura Humanitas, 1994, p.216.

- omogenitatea produsului, ceea ce presupune că pe piaţă există bunuri echivalente, identice fără deosebiri între ele, neexistând diferenţierea produselor şi nici publicitate;

- intrarea şi ieşirea liberă pe piaţă, care presupune să nu existe nici o barieră juridică sau instituţională care să limiteze intrarea noilor concurenţi într-un domeniu de activitate, ramură sau industrie. Eficienţa producătorilor va fi determinată exclusiv prin mijloacele economiei de piaţă[29].

Concepția concurenței perfecte a fost elaborată de cunoscutul economist-conservator, fondatorul Școlii economice de la Chicago, Frank H. Knight[30]. Potrivit acestuia, concurența perfectă apare atunci când sunt îndeplinite cumulativ următoarele două condiţii:

- transparenţa perfectă a pieţei, care presupune ca deciziile agenţilor economici să fie luate în condiţii de informare perfectă, informaţiile fiind referitoare la calitatea şi natura produselor şi asupra preţului;

- mobilitatea perfectă a factorilor de producţie; această condiţie presupune ca factorii de producţie (munca şi capitalul) să fie „distribuiţi" acolo unde vor fi folosiţi cel mai bine[31].

Astfel, concurența pură și perfectă este concepută pe baza existenței concomitente a celor cinci ipoteze menționate. Desigur că acesta este un model teoretic, abstract și ideal, deoarece în practică este aproape imposibil să fie reunite concomitent toate aceste cinci condiţii. Respectiv, suntem în situția că în cadrul oricărei economii de piaţă, este prezentă concurenţa imperfectă, cu o varietate de forme.

Concurenţa imperfectă cuprinde următoarele tipuri de concurenţă:

- concurenţa *monopolistică*, cu următoarele caracteristici: existenţa unui mare număr de firme, posibilitate limitată de stabilire a preţului, inexistenţa barierelor la intrarea pe piaţă;

- *oligopolul*, caracterizat prin: număr mic de firme, posibilitate redusă de stabilire a preţului , existenţa unor bariere la intrarea pe piaţă;

- *monopolul*, caracterizat prin: existenţa unei singure firme, posibilitate considerabilă de stabilire a preţului, sisteme complete de bariere la intrarea pe piaţă[32].

Totodată, există posibilitatea de influețare a pieței de către consumatori în situațiile în care vânzătorii sunt numeroși și există doar câțiva purtători ai cererii. În acest caz, structura de piață care apare se numește *oligopson*, sau *monopson*, dacă există doar un singur cumpărător[33].

---

[29] Maxim I., Bulmaga O., *Problematica definirii și clasificării concurenței* // Analele ştiinţifice ale Universităţii Cooperatist-Comerciale din Moldova, Vol. XI, Chișinău, 2013, p. 335-336.
[30] Gary Hull, *The abolition of antitrust*, în traducerea: Некипелов А.Д., *Об отмене антимонопольного законодательства в США*. М. Эком Паблишерз, 2008, p. 54.
[31] Maxim I., Bulmaga O., *op. cit.*, p. 336.
[32] Mihai E., *Dreptul concurenței*. București: Editura All Beck, 2004, p. 20.

O altă abordare a concurenței este oferită de către **Şcoala managerială sau structuralistă de la Harvard**, care, pornind de la constatările făcute în perioada Marii Depresiuni Economice, a considerat în faza sa inițială că puterea de piață este în mod specialcaracteristică pieţelor cu structuri concentrate, generatoare de instabilitate şi nocivă prin natura sa pentru eficacitatea economică, astfel încât trebuie prescrisă *per se*[34]. Politicile de concurență ale SUA între anii 1950-1970 au fost influențate de școala structuralistă de la Harvard.

Conform abordării Şcolii de la Harvard, activitatea unor anumite industrii era percepută ca fiind dependentă de conduita companiilor, care la rândul lor erau dependente de structura pieţei industriei cercetate. Acest fenomen a devenit cunoscut prin paradigma „structură – conduită - performanţă", care accentuează că structura pieţii determină strategiile comerciale ale întreprinderilor şi, prin aceasta, nivelul de performanţă economică. Lucrările reprezentanţilor săi au exercitat o influenţă considerabilă asupra politicii concurenţiale a SUA din acea perioadă. Pe de o parte, trezea suspiciune a priori comportamentul întreprinderilor mari Conduita lor se putea manifesta prin: stabilirea unor preţuri excesive, refuzul de a vinde, protecţiile teritoriale absolute, reţelele selective prea rigide, care erau puse de structuralişti pe lista neagră a interdicţiilor *per se*, iar pe de altă parte, dorinţa de a simplifica la minim sarcina probaţiunii ce-i revenea autorităţii de concurenţă, au constituit bazele unei politici pe care unii o consideră astăzi că ar fi fost excesivă[35].

Viziunea originală a Şcolii de la Harvard, o constituia afirmaţia că puterea de piaţă este dăunătoare în sine şi din acest motiv trebuie considerată ilegală. Analiza se axa mai curând pe structura pieţei decât pe conduita de afaceri drept sursă de performanţă economică adversă[36]. Ideea de referinţă a şcolii nu era prea departe de idealul concurenţei perfecte, şi anume: fiecare întreprindere, diluată într-o structură de piaţă fragmentată, are o putere de piaţă zero. Noul credo „*small is beautiful*" (*mic și frumos*) contrasta astfel cu cea din perioada anterioară. Din această perspectivă, dreptul concurenţei apărea ca „un mecanism de selecţie" alternativ şi complementar care poate garanta reducerea imperfecţiunilor pieţii şi neutraliza comportamentele strategice cu scopul de a permite o convergenţă mai bună între interesul particular şi interesul general[37].

---

[33] Văduva M., *Considerations on the concept of competition* // Analele Universității „Constantin Brâncuși" din Târgu-Jiu, nr. 1, 2004, p. 222. Disponibil: http://www.utgjiu.ro/revista/ec/pdf/2014-01/31_Vaduva%20Maria.pdf (accesat la 21.10.2017).
[34] Mihai E., *op.cit.*, p. 20.
[35] Maxim I., Bulmaga O., *op.cit.*, p. 337.
[36] Kaysen C., Turner D. *Antitrust Policy:An Economic and Legal Analysis*. Cambridge: Harvard University Press, 1959, p. 82 apud Maxim I., Bulmaga O., *Problematica definirii și clasificării concurenței* // Analele științifice ale Universității Cooperatist-Comerciale din Moldova, Vol. XI, Chișinău, 2013, p. 337.
[37] Khemani R.S., Shapiro D. M., *Glossaire d'economie industrielle et de droit de la concurrence*, Paris: Dalloz, 1995, p. 54.

În mod deosebit, trebuie subliniată contribuția lui Clark J. B., creatorul noțiunii de ***concurență practicabilă***. El întemeiază acest concept pe ceea ce numește concurență reală: *rivalitate în vânzarea de produse, prin care fiecare agent economic urmărește să realizeze un profit maxim, în condițiile în care prețurile pe care le poate pretinde un vânzător sunt efectiv limitate prin libertatea de alegere a cumpărătorului, care își poate procura ceea ce el consideră a fi același produs de la vânzătorii rivali*[38].

Concurenţă practicabilă sau concurenţă efectivă se caracterizată prin existenţa a trei factori distinctivi[39]:

- Primul factor se referă la necesitatea ca piaţa să fie deschisă, agenţii economici bucurându-se de acces liber pe piaţă, neexistând obstacole artificiale pentru pătrunderea pe piaţă.

- Un al doilea factor se referă la necesitatea ca agenţii economici să dispună de libertate de acţiune pe piaţă. Astfel, fiecare dintre întreprinderile aflate în competiţie trebuie să-şi poată stabili în mod autonom propria politică în relaţiile cu ceilalţi concurenţi şi cu consumatorii.

- Ultimul factor are în vedere cerinţa ca utilizatorii şi consumatorii să beneficieze de un grad satisfăcător de libertate în alegerea furnizorului şi mărfii dorite.

Conceptul concurenţei practicabile nu este doar o ficţiune teoretică, el fiind recepţionat şi aplicat de jurisprudenţa Uniunii Europene. Astfel, într-o cauză, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a menţionat că „concurenţa nedenaturată, vizată de articolele 3 şi 85 ale Tratatului, implică existenţa pe piaţă a unei concurenţe eficace (workable competition), altfel spus doza de concurenţă necesară pentru ca să fie respectate exigenţele fundamentale şi atinse obiectivele Tratatului şi, în special, formarea unei pieţe unice, creând condiţii analogice celor unei pieţe interne. În conformitate cu această cerinţă, natura şi intensitatea concurenţei pot varia într-o măsură dictată de produsele sau serviciile în cauză şi structura economică a sectoarelor relevante ale pieței” [40].

O transformare destul de radicală a marcat perioada următoare. Ea se explică cel puţin prin două motive: primul, opiniile din perioada structuralistă nu mai erau susţinute, ceea ce a condus la apariţia unui nou curent de gândire, punând accentul pe eficacitatea economică, şi, al doilea, temerile precum că o politică concurenţială prea strictă ar fi dezavantajoasă pentru industria americană. Astfel, ca reacţie a apărut **Şcoala ofertei sau Şcoala de la Chicago**. Adepţii Şcolii din Chicago, reprezentaţi de G.Stigler, H.Demsetz şi Y.Brozen critică opinia reprezentanţilor

[38] Mihai E., *op.cit.*, p. 20.
[39] Căpăţînă O. *Dreptul concurenţei comerciale*. Bucureşti: Lumina Lex, 1998, p. 343-344.
[40] Cauza Metro SB-Großmärkte GmbH & Co. KG contra Comisia Uniunii Europene. Hotărârea Curții din 25.10.1977. Disponibil: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:61976CJ0026_SUM&from=EN (accesat la 21.10.2018).

Şcolii din Harvard, considerând că dacă eficienţa pieţei reprezintă cu adevărat obiectivul politicii de concurenţă, atunci se cere a fi schimbată perspectiva, paradigma corectă trebuind să lege concentrarea pieţei cu eficienţa. Reprezentanţii Şcolii din Chicago considerau că este necesar să se recunoască virtuţile pieţei de a se concentra şi autoregla, politica statului de reglementare a concurenţei trebuind să fie minimă. Cea mai mare problemă sunt considerate barierele de intrare pe piaţă, care sunt create de stat[41].

Potrivit adepţilor acestei teorii, modelul concurenţei pure şi perfecte este fals, după cum sunt false şi celelalte modele economice, întemeiate mai mult sau mai puţin pe considerarea unor parametri din concurenţa pură şi perfectă, cum a fost cel al Şcolii de la Harvard. Singurul model care merită să fie luat în considerare este cel al pieţei reale, existente, caracterizate de cele mai multe ori printr-un mic număr de vânzători, aflaţi într-un viu proces de mobilizare a informaţiilor şi cunoştinţelor. Iar acestor pieţe care au tendinţa naturală de a se concentra trebuie să li se recunoască virtuţile, tot naturale, de a se autoregla, în ambianţa unei politici de concurenţă concepută *a minima*[42].

O altă importantă contribuție a acestor teoreticieni a constituit-o conceptul *contestabilității* pieței. O piață contestabilă poate număra un număr oricât de mic de întreprinderi, la limită chiar una singură, mai ales în sectoarele în care existența economiilor de scară împiedică viabilitatea unui număr mare de competitori. Problema barierelor de intrare este eronată, astfel încât și o astfel de piață este concurențială. Ideea care fundamentează această concluzie constă în faptul că întreprinderile deja implantate pe piață își vor menține prețurile în limite apropiate de nivelul concurențial, datorită amenințării pe care o reprezintă întodeauna noile intrări, deci concurenții potențiali. Dacă întreprinderile respective stabilsesc prețuri care, deși le asigură profituri, nu sunt de natură să atragă noi intrări, prețurile sunt considerate *sustenabile*. Prețul de monopol *sustenabil* definește echilibrul pe o piață contestabilă și nu lasă nici o oportunitate pentru o intrare profitabilă. În consecință, chiar și în această ipoteză intervențiile etatice sunt considerate inutile, chiar nocive. Teoria Școlii de la Chicago a stat, atât în Statele Unite, cât și în Europa, la baza unei concepții politice care a condus la dereglementare și la atenuarea angajamentului statului în ordonarea concurenței[43].

Şcoala nihilistă sau a distrugerii creatoare consideră că concurenţa este inseparabilă de dinamism. J. Schumpeter, reprezentantul acesteia, dă o viziune nouă naturii concurenţei. Şi anume, consideră că: „*concurenţa este motorul procesului de distrugere creativă*” şi în

[41] Maxim I., Bulmaga O., *op.cit.*,, p. 338.
[42] Mihai E., *op.cit.*, p. 21.
[43] *Ibid*., p. 22.

consecinţă a progresului economic. Companiile pionere introduc produse noi şi metode de producere noi, astfel deschizând pieţe noi. Dinamismul acestor companii iniţial le oferă o poziţie monopolistă pe piaţă, în acelaşi timp stimulând pe altele să le imite. Aceste imitaţii şi inovaţii succesive promovează progresul economic. Privite din perspectiva concurenţei drept proces dinamic, devierile de la modelul concurenţei perfecte, cum ar fi diferenţierea produsului şi lipsa transparenţei pe piaţă sunt premise pentru „lucrabilitatea" acelui proces[44].

Teoreticienii încadraţi în acest curent propun, însă, renunţarea completă la toate instrumentele de ordonare concurenţială admise de structuralişti şi de Şcoala de la Chicago pe plan intern sau de evoluţionişti pe plan extern. Nihiliştii *lansează un nou model de referinţă pentru concurenţa imperfectă, denumit modelul rivalităţii de piaţă (Market Rivalry Model), potrivit căruia între actorii economici, producători şi consumatori, „se joacă" o rivalitate economică şi comercială în termenii concurenţei prin profituri***.** Dat fiind că informaţiile şi cunoştinţele agenţilor economici sunt prin natura lor incomplete şi imperfecte, o întreprindere va realiza beneficii cu atât mai mari faţă de concurenţii săi, cu cât îşi va conserva şi dezvolta spiritul inovator, introducând constant noi produse, adoptând tehnici superioare de producţie, exploatând prompt şi adecvat condiţiile actuale şi viitoare ale pieţei[45].

Elementele de referinţă pentru teoria nihilistă sunt:

a) Concentrările economice, chiar în gradul cel mai ridicat, nu sunt periculoase nici prin natura lor, nici contextual, ci, fiind consecinţa eficienţei superioare a unei firme, determină sporirea acestei eficienţe.

b) Dominaţia pieţei nu este sursă de profituri supraconcurenţiale, ci este expresia unei aptitudini superioare de anticipare şi gestiune. Prin urmare, niciodată un oligopol sau un monopol nu pot constitui sursă de abuz (cu excepţia monopolului public).

c) Niciodată, indiferent de condiţii, protecţia concurenţei nu este benefică. O politică de concurenţă care implică, fie şi numai într-o măsură redusă, intervenţia statului, distruge mecanismele interne ale pieţei prin care este asigurată disciplina rivalităţii dintre competitori. Însuşi dreptul concurenţei are, deci, un caracter represiv inutil şi este păgubitor[46].

În aceeaşi ordine de idei, este de menţionat faptul că anumiţi cercetători consideră că suportul teoretic al reglementării anticoncurenţiale este un eşec şi intervenţia statului în relaţiile concurenţiale libere cauzează prejudiciu, chiar şi sub pretextul protecţiei concurenţei în faţa expansiunii monopolismului. Ei consideră că legislaţia antimonopol în vigoare are un caracter

[44] Maxim I., Bulmaga O., *op.cit.*, p. 339.
[45] Mihai E., *op.cit.*, p. 23.
[46] *Ibid*., p. 23-24.

amoral, deoarece sancţionează agenţii economici care au obţinut succes în afaceri şi îi susţine pe cei cu eficienţă scăzută. Adevărata legislaţie concurenţială efectivă şi echitabilă ar trebui să se bazeze pe morala egoismului raţionalist[47].

În continuare vom analiza concepțiile a două școli care au influențat pozitiv gândirea economică europeană referitor a concurență și rolul acesteia.

Școala de la Freiburg a creat doctrina liberalismului ordonat, numită uneori, sintetic ordoliberalism. Punctul de plecare al studiilor reprezentanților acestei școli îl constituie constatarea caracterului imperfect prin natură al concurenței, precum și a prezenței active pe piață a grupurilor de interese. De accea, o concurență pur liberală, centrată pe ofertă, este insufucientă. Modelul propus este cel al unui liberalism temperat, în care să funcționeze o intervenție etatică de intensitate minimală pentru controlul monopolurilor, realizarea politicii sociale etc. „Codul" economiei neoliberale germane conceput de Walter Euken, Wilhelm Röpke, Ludwig Ehrard și Franz Böhm, vizează găsirea și instaurarea unei organizări care să facă posibile în același timp eficacitatea economică și un just compromis social, în condițiile rivalității de piață și într-un mediu monetar stabil asigurat de stat. *Inima acestui dispozitiv o constituie politica de concurență*. Prin aceasta modelul german se deosebește atât de concepția americană (prezentă în toate modelele economice elaborate de diferite curente), care consideră concurența ca fiind scopul absolut al oricărei politici de concurență, cât și de unele modele europene (cel francez de exemplu), potrivit cărora concurența nu este decât „un vulgar instrument de politică economică supus capriciilor circumstanțelor și ‹‹arbitrajelor›› politice". În consecință, corolarul economic al unui regim constituțional democratic este realizarea unei *ordini concurențiale*, prin care să se atingă *eficiența optimă a concurenței*. Aceasta presupune garantarea libertății de acțiune a operatorilor pieței, sursă a prosperității generale, dar și protecția aceleiași libertăți în fața pericolelor naturale care rezultă din evoluția raporturilor de rivalitate concurențială[48].

Şcoala Freiburgheză a conferit legislației cu privire la concurenţă un loc central în întreaga ordine economică. Conform opiniilor adepţilor acestei Şcoli, statul ar trebui să creeze cadrul legal pentru a face posibilă concurenţa completă şi, acolo unde acest ideal nu e posibil să fie realizat, trebuie să adopte regulamente care vor stimula rezultatul concurenţei complete, aceasta fiind un principiu de bază al ordinii competitive.

Pentru realizarea ordinii competitive, Şcoala Freiburgheză, în special Walter Euken, propune două tipuri de principii: constitutive a ordinii competitive și regulatorii a ordinii competitive. Principiile constitutive sunt: crearea mecanismului prețurilor într-o concurență

[47] Maxim I., Bulmaga O., *op.cit.*, p. 340.
[48] Mihai E., *op.cit.*, p. 25.

completă; piețe deschise; prioritatea proprietății private; libertatea contractuală; continuitatea politicii economice; responsabilitatea reciprocă și sistemul monetar stabil. Principiile regulatorii, care asigură funcționalitatea ordinii economice și competitive, sunt: realizarea politicii de prevenire a formării monopolurilor și crearea unei autorități de stat antimonopol independentă; echitatea socială și realizarea politicii fiscale[49].

Contribuţia majoră a Şcolii Freiburgheze o constituie accentul plasat pe necesitatea transferării responsabilităţii pentru realizarea concurenţei, pornind de la „*laissez faire*" la un stat puternic. În ceea ce priveşte conţinutul concret al legii cu privire la concurenţă, între membrii şcolii freiburgheze au existat opinii diferite. Totuşi, ei toţi au subscris următoarelor principii comune. Sarcina primară a concurenţei este să protejeze procesul competitiv de puterea economică privată. Conform viziunilor ordoliberale, interzicerea strictă a înţelegerilor de tip cartel orizontale şi un control preventiv al fuziunilor ar preîntâmpina crearea monopolurilor pe pieţe, în aşa mod condiţiile concurenţei absolute ar fi realizate. Pe alte pieţe, în condiţiile unei concurenţe complete, intervenţia statului care cere dizolvarea înţelegerilor de tip cartel, cesionarea şi controlul monopolurilor rămase, ar trebui să realizeze sau să stimuleze rezultatele. Companiile ce deţin putere economică ar trebui forţate să adopte un comportament potrivit situaţiei în care ipotetic ar exista concurenţa completă, în special cu referinţă la deciziile în ceea ce priveşte stabilirea preţurilor. Executarea regulilor cu privire la concurenţă ar trebui încredinţate unei autorităţi independente pentru protecţia concurenţei nesupusă presiunii din partea grupurilor de interes[50].

Ideile ordoliberale şi-au lăsat amprenta şi asupra legislaţiei comunitare cu privire la protecţia concurenţei. În acest sens, se poate face referinţă la formularea interdicţiei înţelegerilor de tip cartel (art.101 din TFUE[51]) şi restricţiei abuzurilor de poziţia dominantă (art.102 TFUE).

Şcoala de la Bruxelles a fundamentat și a integrat ideile de teorie economică și politică de concurenţă care au stat la baza încheierii Tratatului de la Roma de creare a Uniunii Europene, în present acestea fiind promovate de Comisia Europeană. Şcoala a beneficiat de experienţa americană, dar, totodată, a preluat şi tradiţiile europene, fiind influenţată de ordoliberali – Şcoala de la Freiburg.

Conform reglementărilor comunitare, politica în domeniul concurenţei nu este privită ca un scop în sine, ci ca o condiţie necesară realizării pieţii interne. Astfel, art. 3 al TFUE subliniază

[49] Ойкен В., Основные принципы экономической политики. Editura: Прогресс, Moscova, 1995. p. 325-326. Disponibil: https://studme.org/67419/politekonomiya/frayburgskaya_shkola (accesat la 23.10.2017).
[50] Maxim I., Bulmaga O., *op.cit.*, p. 341.
[51] Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, nr. C 326 din 26.10.2012, pag. 1 – 390. În vigoare de la 01.12.2009.

faptul că scopul urmărit este de a permite instituirea unui „regim care să asigure faptul că, în cadrul pieţii unice, concurenţa nu este distorsionată”.

Analiștii au descifrat trei obiective majore, aflate în raporturi de interconectare, care au întemeiat abordarea concurenței la nivel comunitar[52]:

- Primul dintre ele este de natură exclusiv politică. În acest sens, reglementarea concurenței în ansamblul ei constituie corolarul unui transfer parțial de suveranitate, a cărui finalitate a fost realizarea unei piețe unice între statele membre ale Comunității, o piață care să reproducă, în măsura posibilului, caracteristicile unei piețe naționale.

- Cel de-al doilea obiectiv este de natură economică, depășindu-se astfel sfera de interes legată de eficiența pur concurențială. De aceea, politica europeană de concurență își asumă funcții multiple: alături de cele care vizează productivitatea, și funcții în materie distributivă, cât privește transferul reciproc de venituri între producători și consumatori, precum și funcții de asigurare a utilizării echilibrate a forței de muncă.

- În fine, cel de-al treilea obiectiv este de natură morală și socială, pe deplin justificat cu titlu de compensație față de renunțările parțiale la suveranitate, consimțite de statele membre, în profitul unui executiv supranațional. Este ceea ce Comisia Europeană a indicat în al IX-lea Raport asupra politicii de concurență[53] ca fiind principiul loialității pieței, căruia trebuie să-i fie supuse relațiile de concurență și care se manifestă sub trei modalități complementare. Prima constă în egalitatea șanselor pentru toți operatorii economici care activează pe piața intracomunitară. Aceasta impune statelor, în primul rând, să nu acorde întreprinderilor din interiorul lor ajutoare în regim preferențial, iar în al doilea rând, sub rezerva neprejudicierii serviciilor de interes general, să trateze în mod egal întreprinderile publice și cele private. Aceeași egalitate de șanse trebuie rezervată întreprinderilor străine de Comunitate care operează în interiorul acesteia, fie direct, fie prin intermediul filialelor. A doua formă de exprimare a principiului loialității privește sprijinul acordat, printr-o serie de prevederi reglementare, dar și printr-o jurisprudență constantă, întreprinderilor mici și mijlocii, lipsite de posibilitatea de a lupta cu arme egale cu marile companii. În al treilea rând, principiul impune și respectarea intereselor legitime ale lucrătorilor, utilizatorilor și consumatorilor, cărora trebuie să li se rezerve o parte rezonabilă din profiturile generate de strategiile concurențiale ale întreprinderilor.

Spre deosebire de curentele de gândire nord-americane, constatăm că Școala de la Bruxelles a continuat și a completat viziunea structuraliștilor, adăugându-i perspectiva

[52] Mihai E., *op.cit.*, p. 26-27.
[53] Al IX-lea Raport asupra politicii de concurență al Comisiei Europene din 1979 . Disponibil: https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/26e12860-4710-46be-bcfc-60582d4e51b2/language-en (accesat la 23.10.2017).

economică și socială și s-a distanțat de teoria ofertei profesată în mod exclusivist de Școala de la Chicago. Pentru Școala de la Bruxelles, concurența este un mecanism de direcționare și de control anonim care nu numai că îi forțează pe concurenți să dobândească avantaje de eficacitate, dar și să realizeze transferul acestora către consumatori. Prin aceasta, libertatea de a concura este garantată atât pentru competitor, cât și pentru consumatori.

Republica Moldova, odată cu declararea independenţei, a purces la implementarea unui model economic nou, bazat pe principiile economiei de piaţă. În cadrul sistemului economic de piaţă, concurenţa este unul din pilonii de bază care asigură funcţionarea acestuia, contribuind direct asupra creşterii bunăstării consumatorului. În Constituţia Republicii Moldova (art. 9, alin. (3)) se specifică faptul că piaţa, libera iniţiativă economică, concurenţa loială sunt factorii de bază ai economiei. Totodată, prin semnarea Acordului de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, şi Uniunea Europeană şi Comunitatea Europeană a Energiei Atomice şi statele membre ale acestora, pe de altă parte[54], Republica Moldova şi-a asumat angajamentul față de principiile economiei de piață liberă, dezvoltării durabile și multilateralismului efectiv (art. 2, pct. 2 din Acordul de Asociere). Acest document evidenţiază necesitatea aplicării legislaţiei în materie de concurenţă într-un mod transparent şi nediscriminatoriu, cu respectarea principiilor de echitate procedurală şi a drepturilor de apărare ale întreprinderilor implicate. Totodată, în Acord este stipulat că practicile comerciale anticoncurenţiale sunt susceptibile de a denatura buna funcţionare a pieţelor şi de a reduce avantajele liberalizării schimburilor comerciale (art. 334 din Acordul de Asociere). Iar liberalizarea şi îmbunătăţirea accesului la diferite pieţe, de reglementarea activităţii unor domenii, transparenţa pieţelor sunt prevăzute în Acordul de Asociere, în cadrul mai multor domenii şi sectoare economice. Astfel, ambele documente menţionate (Constituţia şi Acordul de Asociere) recunosc importanţa concurenţei loiale în vederea edificării unui sistem economic, bazat pe noi principii şi abordări[55].

Conform art. 9 alin. (3) din Constituţia Republicii Moldova din 29.07.1994[56], piaţa, libera iniţiativă economică, concurenţa loială sunt factori de bază ai economiei. Textul în cauză urmează a fi examinat sub câteva aspecte, în funcţie de enumerarea factorilor de bază ai economiei. În acest sens, deosebim:

[54] Acordul de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, şi Uniunea Europeană şi Comunitatea Europeană a Energiei Atomice şi statele membre ale acestora, pe de altă parte, ratificat prin Legea nr. 112 din 02.07.2014. În: Monitorul Oficial nr. 185-199 din 18.07.2014.

[55] Programul național în domeniul concurenței și al ajutorului de stat pentru perioada 2017-2020, aprobat prin Legea Nr. 169 din 20.07.2017. În: Monitorul Oficial 18.08.2017 Nr. 301-315

[56] Constituţia Republicii Moldova din 29.07.1994. În: Monitorul Oficial nr. 1 din 12.08.1994. Data intrării în vigoare 27.08.1994.

a) **Piaţa**. Aceasta poate fi privită ca o totalitate a tranzacţiilor de vânzare-cumpărare de produse și servicii. Există câteva indicii ale pieţei, care o fac să se deosebească de toate celelate tipuri de organizare a activităţii economice, și anume:

— accesul liber și posibilitatea de ieșire la piaţă, caracterul nelimitat al numărului de participanţi la activităţile din cadrul ei, accesul și desfășurarea activităţilor manifestându-se prin diverse metode;

— exercitarea unei influenţe nesemnificative asupra preţului general de pe piaţă către preţul fixat de fiecare producător, dat fiind caracterul de masă al pieţei, interacţiunea diverșilor vânzători, cu posibilităţi relativ egale, ceea ce contribuie la stabilirea pieţei;

— libertatea deplină de circulaţie a resurselor materiale, financiare, și anume:

- ✓ asigurarea, în principiu, de șanse egale pentru toţi participanţii la activităţile de piaţă, a dreptului fiecăruia de a fi informat despre cerere și ofertă, despre preţuri, despre specificarea mărfurilor;
- ✓ excluderea de privilegii.

Este important de menționat faptul că noțiunea de „*piață relevantă*” este diferită de noțiunea de „*piață*” utilizată de către operatorii economici. Această din urmă sintagmă este folosită pentru a determina aria economică în care își desfășoară activitatea.

În ceea ce privește importanța noțiunii de piată relevantă, menționăm următoarele: în primul rând, aceasta este utilizată cu scopul de a determina constrângerile concurențiale la care sunt supuse diverse întreprinderi. Legislația-cadru identifică trei mari surse din care provin constrângerile concurențiale pentru întreprinderi, și anume: substituibilitatea la nivelul cererii, substituibilitatea la nivelul ofertei și concurența potențială.

Cu alte cuvinte, definirea sintagmei „*piață relevantă*”, în conformitate cu dreptul concurențial, are rolul de a oferi operatorilor economici informații privind concurența și concurenții, modalitatea în care acestea le influențează produsele ori activitatea, precum și informații în ceea ce privește puterea de piață.

În literatura de specialitate, noţiunea este definită ca „locul unde se confruntă cererea şi oferta unor produse sau servicii, care sunt socotite de cumpărători ca substituibile între ele, dar nu şi substituibile cu alte bunuri şi servicii oferite”[57]. O caracterizare similară a fost adoptată în practica Organizaţiei pentru Cooperare şi Dezvoltare Economică: „Definiţia pieţei ia în considerare atât cererea, cât şi aprovizionarea. Pe latura cererii, produsele trebuie să fie substituibile din punctul de vedere al cumpărătorului. Pe latura aprovizionării, piaţa include

[57] Azema J. *Le droit francais de la concurrence, ed a 2-a*. Paris, 1989, p. 328 *apud* Bulmaga O. *Piața relevantă – instrument fundamental al dreptului concurenței* // Revista Națională de Drept, nr. 12, 2010, p. 16.

numai vânzătorii care realizează produsul relevant sau care îşi pot lesne modifica producţia spre a oferi produse de substituire ori conexe"[58].

Noțiunea de *piață relevantă*, conform art. 4 al Legii concurenței nr. 183 din 11.07.2012[59], constituie piața în cadrul căreia trebuie evaluată o anumită problemă de concurenţă şi care se determină prin raportarea pieței relevante a produsului la piața geografică relevantă. Tot aici sunt definite și componentele pieții relevante - *piața relevantă a produsului* - piaţă a produselor considerate de consumatori ca interschimbabile sau substituibile datorită utilizării date acestora, datorită caracteristicilor fizice, funcţionale şi preţului și - *piaţă geografică relevantă* – zonă în care întreprinderile sînt implicate în oferta sau cererea de pe piaţa relevantă a produsului, în care condiţiile de concurenţă sunt suficient de omogene şi care poate fi deosebită de zonele geografice învecinate prin condiţii de concurenţă ce diferă în mod apreciabil.

Concluzionăm că piața relevantă, în legatură cu care trebuie realizată o evaluare a unei probleme de concurență, va fi determinată atât prin analiza pieței relevante a produselor, cât și a pieței geografice relevante. Totodată, determinarea corectă a piaței relevante reprezintă o necesitate evidentă pentru asigurarea funcționării optime a mediului concurențial și comercial, a păstrării relațiilor competitive între întreprinderi, precum și pentru realizarea studiilor și obținerea informațiilor pertinente în ceea ce privește identificarea concurenților, îmbunătățirea sistemului, a produselor și a cotelor de piață.

b) **Libera iniţiativă economică**. Relaţiile de piaţă caracterizează un anumit tip de organizare a economiei naţionale, în cadrul căruia între producător și consumator nu există instituţie administrativă de planificare, ce ar reglementa activitatea producătorilor şi a consumatorilor. Numai în cadrul unei pieţe libere se poate manifesta libera iniţiativă economică, aceasta presupunând, în primul rând, maximum de libertăţi şi posibilităţi economice, dintre care menţionăm următoarele, expuse ca principii:

— egalitatea subiecţilor;
— inviolabilitatea proprietăţii;
— libertatea tranzacţiilor;
— inadmisibilitatea amestecului arbitrar în relaţiile individuale;
— obţinerea de condiţii favorabile în realizarea drepturilor civile de către persoanele fizice și juridice, conform propriei voinţe și propriilor interese.

Din cele expuse rezultă că subiecţii activităţilor deţin o așa-numită suveranitate economică. O suveranitate similară o deţin și cumpărătorii.

[58] Căpățînă O. *op.cit,* p. 374.
[59] Legea concurenței nr. 183 din 11.07.2012. În: Monitorul Oficial nr. 193-197 din 14.09.2012.

c) **Concurenţa loială**. Concurenţa este o trăsătură esenţială a economiei de piaţă. Aceasta reprezintă o rivalitate între participanţii la relaţiile din cadrul economiei de piaţă, care tind să obţină condiţii mai favorabile de producere, vânzare şi cumpărare a mărfurilor şi serviciilor. La caracterizarea concurenţei, legiuitorul utilizează termenul „loială“. Sensul acestuia este identic cu cel al concurenţei libere, opuse concurenţei neloiale, reglementate pe larg în multiple acte normative.

Noțiunea de concurență, ca urmare a nivelului diferit de dezvoltare al economiei, apartenenței la diferite sisteme de drept, diferențelor de regim politic, a diversității culturale, este percepută în mod diferit, atât de juriști, economiști, cât și de întreprinzători și organele statului.

Spre exemplu, definițiile doctrinare a concurenței în literatura economică și cea juridică deseori se află în confruntare directă. Astfel, juriștii percep concurența ca „*stare a pieții*”[60], pe când economiștii, precum Ullrich Meyer-Corfing, criticând perceperea juriștilor despre concurență ca o stare de piață, propun o definire a acesteia ca „*comportamentul prin care mai mulți rivali caută să atingă același scop, pentru a-și promova randamentul orientat către profit*”[61].

Asamblând ambele concepte, Organizația de Cooperare și Dezvoltare Economică (O.C.D.E.) a adoptat următoarea definiție a concurenței: „*situația de pe o piață, în care firme sau vânzători se luptă în mod independent pentru a câștiga clientela cumpărătorilor, cu scopul de a atinge un obiectiv economic, de exemplu, profituri, vânzări şi/sau împărţirea pieţei. În acest context, concurenţa este adesea echivalentă cu rivalitatea. Această rivalitate poate să se refere la preţuri, calitate, servicii sau combinaţii ale acestor sau altor factori pe care clienţii îi preţuiesc*”[62].

La rândul său, jurisprudența Curții Europene de Justiție a încercat să definească concurența, construind acest înțeles în jurul ideii de comportament independent pe piață, fără contacte directe sau indirecte între operatorii economici, care să conducă la coordonarea comportamentului acestora.

În Republica Moldova, art. 4 din Legea concurenței nr. 183 din 11.07.2012[63] definește concurența ca „rivalitate economică, existentă sau potenţială, între două sau mai multe întreprinderi independente pe o piaţă relevantă, când acţiunile lor limitează efectiv posibilităţile fiecăreia dintre ele de a influenţa unilateral condiţiile generale de circulaţie a produselor de pe piaţa respectivă, stimulează progresul tehnico-ştiinţific şi creşterea bunăstării consumatorilor”.

[60] Mihai E. *op.cit.*, p. 12-20 *apud* Bohm F., Wettbewerb und Monopolkampf, 1933
[61] *Ibid.*, *apud* Die Grundbegriffe des Wettbewerbsrechts, *Wirstschafl und Wettbewerb*, 1962, p. 462.
[62] Khemani R.S. și Shapiro D.M. *Glossaire d'economie industrielle et de droit de la concurennce*. Paris, 1995, p. 23.
[63] Legea concurenței nr. 183 din 11.07.2012. În: Monitorul Oficial nr. 193-197 din 14.09.2012.

Concurenţa îndeplineşte mai multe funcţii care, în ansamblu, determină rolul economic al ei:

✓ concurenţa stimulează iniţiativa, inovaţia, spiritul creativ al agenţilor economici, duce la eliminarea industriilor învechite şi la extinderea celor noi, la afirmarea progresului în toate ramurile economiei naţionale;

✓ concurenţa reprezintă calea cea mai reuşită de satisfacere a intereselor producătorilor şi consumatorilor, deoarece ea impune producătorului reducerea costurilor de producţie, majorarea volumului capitalului în scopul obţinerii profiturilor majorate. Însă aceste acţiuni ale producătorului duc la creşterea volumului de producţie şi la îndestularea cerinţelor consumatorilor;

✓ concurenţa stimulează tendinţa de egalizare a înzestrării cu factori de producţie a întreprinderilor, întrucât fiecare agent economic este interesat să aibă cheltuieli cât mai mici;

✓ concurenţa favorizează reducerea preţurilor, deoarece în lupta de concurenţă câştigă acel agent economic care oferă mărfuri la preţuri mai joase;

✓ concurenţa contribuie la îmbunătăţirea calităţii produselor şi serviciilor prestate, deoarece calitatea serveşte ca instrument de luptă concurenţială între agenţii economici;

✓ concurenţa, prin mecanismul preţurilor şi acţiunii legilor generale a cererii şi ofertei, orientează activitatea economică, duce la repartizarea eficientă a resurselor economice pe ramuri şi localităţi şi utilizarea lor profitabilă. [64]

Urmare a evidențierii unora dintre funcțiile concurenţei, este imperios de a consemna faptul că concurența este posibilă numai dacă: (1) preţurile sunt libere; (2) agenţii economici dispun de liberă iniţiativă; (3) există un cadru juridic suficient (adecvat) ce reglementează „regulile jocului”; și (4) agenţii economici sunt numeroşi.

Într-un stat de drept, cu economie de piaţă, de orientare socială, bazată pe proprietatea privată şi pe proprietatea publică, antrenate în concurenţă liberă, acești indicatori sunt absolut indispensabili. Pe de altă parte, acestor indicatori le poate fi atribuit și titlul de principii ale concurenței, or fără existența acestora nu ar fi posibilă și existența concurenței.

Evoluţia reglementărilor din domeniul concurenței

[64] Delesco C. *Concurența și monopolul*. p. 2-3. Disponibil: https://www.academia.edu/11990025/Introducere (accesat la 03.02.2018).

Încercări de reglementare a activității monopoliste au fost întreprinse încă în antichitate. În Imperiul Roman, pe timpul Împăratului Diocleţian (anul 301 e.n.), în lupta cu speculanții monopoliști, printr-un Edict, a stabilit plafonul maxim la prețurile unui șir de mărfuri. Pentru încălcarea acestui Edict prin acțiuni precum cumpărarea întregului lot disponibil, ascunderea, crearea artificială a deficitului produselor de uzură zilnică, era prevăzută pedeapsa cu moartea.

Unul din primele acte antimonopol, este **Constituția despre prețuri** a împăratului roman Zenon, anul 483 e.n.. În acest document era înscris: „*Noi ordonăm, ca nici o persoană să nu îndrăznească să exercite monopol la oricare tip de haine, la peşte sau la alte mărfuri, care servesc ca alimente sau destinate pentru altă folosință*”[65].

O lungă perioadă de timp viaţa economică a fost reglată prin sistemul corporatismului şi breslelor, ce beneficiau de monopol în domeniu, membrii acestora fiind consideraţi egali, cu excluderea concurenţei dintre ei.

Formarea concepției moderne a legislației antimonopol privește sec. XV-XVII, atunci când meșteșugarii individuali au încercat să se opună ordinii existente de activitate a breslelor. Astfel, în anul 1414, în Anglia, a fost examinată o cauză împotriva lui John Dayer[66] privind stabilirea unei amenzi pentru încălcarea clauzelor contractuale, potrivit cărora Dayer era obligat „*să nu folosească abilitățile sale de boiangerie în limitele oraşului, timp de 6 luni*”. Instanța a constatat că obligația zugravului nu are efecte juridice și a hotărât de a stabili amendă reclamantului, dar nu pârâtului.

În 1561 în Anglia a fost introdus un sistem de acordare a licențelor pentru monopolurile (drepturile exclusive) din industrie. Acest sistem a avut ca consecință păstrarea privilegiilor și nu a încurajat inovațiile. Ulterior acest sistem a fost anulat de jurisprudența curților, care au anulat drepturile exclusive[67].

În 1624, după lungi dezbateri, parlamentul britanic a adoptat Statutul Monopolurilor, care interzice toate monopolurile, cu excepția celor care se referă la invenții.

Din secolul al XVII-lea, liberalismul devine tot mai important în economiile ţărilor europene, impunând libertatea comerţului, inclusiv libertatea concurenţei, în scopul producerii şi furnizării de produse la cele mai bune preţuri, dar şi ca instrument de politică antiinflaţionistă şi de dinamizare a întreprinderilor. Astfel, revoluţia franceză din 1789 a legiferat principiul libertăţii de comerţ şi industrie şi au fost interzise breslele. Totuşi, s-a observat că liberalismul prezintă şi dezavantaje, deoarece cei mai competitivi comercianţi prevalează asupra adversarilor

[65] Беляева О.А. *Предпринимательское право, 2-е изд*. Moscova: Инфра-М, Контракт, 2009, p. 352.
[66] *Ibid.*
[67] Steven G. Calabresi, Price L. *Monopolies and the Constitution: A History of Crony Capitalism*. Faculty Working Papers, 2012, p. 8.

şi pot dicta relaţiile comerciale în raport cu concurenţa şi consumatorii şi ca urmare a creşterii productivităţii muncii se creează o suprapresiune asupra locurilor de muncă[68].

În accepțiunea noțiunii de concurență de astăzi, primele acte legislative privind protecția concurenței au apărut în SUA la sfârșitul sec. XIX. Cât de paradoxal nu ar părea, dar SUA, bucurându-se de roadele istorice a gradului de libertate economică fără precedent, care a transformat-o în principala putere economică a lumii, este considerată patria dreptului concurenței. Tradițional acesta mai este numit drept antitrust. Se consideră că **începutul istoriei politicii antimonopol este anul 1890**.[69]

Spre deosebire de majoritatea actelor legislative adoptate în SUA, legislația antimonopol nu are proveniență europeană, aceasta este creația americanilor – în principal, de americanii conservatori.

În acele timpuri, legile antimonopol nu au avut nici un fundament substanțial și nici o bază teoretico-economică. Majoritatea economiștilor din acea vreme aveau o atitudine pozitivă față de trusturi și față de alte forme de uniuni comerciale mari. Unicul element substanțial al campaniei antimonopol a fost legat de separarea politicului de economie, care s-a conținut în discursul senatorului Sherman: „*Dacă nu vom răbda regele în puterea politică, nu trebuie să răbdăm regele nici în sfera producției, transportului și vânzarea oricăror bunuri de primă necesitate*”[70].

În acest an, 1890, Senatorul american John Sherman a prezentat în fața Congresului SUA inițiativa de a adopta un act legislativ, care ar avea drept scop contracararea tuturor posibilităților de limitare a libertății comerțului și activităților care presupun crearea monopolurilor. Acesta a învinuit trusturile în limitarea plasării pe piață a mărfurilor pentru a ridica prețurile.

Primul trust din SUA a apărut în domeniul căilor ferate. Acest trust permitea căilor ferate să discrimineze ratele impuse și serviciile acordate consumatorilor și businessului și să distrugă potențialii concurenți. În anul 1880 trustul Standard Oil Company controla un număr esențial de piețe, incluzând piața produselor petroliere, plumbului, whisky-ului.

Respectiv, în 1890 a fost adoptată **Legea lui Șerman**, care este expresia intenției politice a Congresului SUA de a ridica nivelul bunăstării populației și de a păstra posibilitatea persoanelor fizice și juridice de a concura. Principala lozincă a reglementării politicii antimonopol a fost

[68] Gheorghiu Gh. şi Niţă M. *Dreptul Concurenţei Interne şi Europene, curs universitar*. Bucureşti: Editura Universul Juridic, 2011, p. 11-12.
[69] Беляева О.А. *op.cit.*, p. 352.
[70] Gary Hull, *The abolition of antitrust*, în traducerea: Некипелов А.Д., *Об отмене антимонопольного законодательства в США*, М. Эком Паблишерз, 2008, p. 53.

motto-ul *„protecția concurenței, dar nu a concurenților”*. Legea lui Sherman a codificat dreptul comun în materia concurenței[71].

Legea lui Sherman a fost adoptată după câțiva zeci de ani după publicarea lucrării lui Marks – „Capital” (an. 1869)[72] și circa după 20 de ani, de când neoclasicii economiști au formulat primele răspunsuri patetice la această lucrare. Analiza discuțiilor arată că primii susținători ai legislației antimonopol în congresul SUA s-au temut de prezicerile lui Marks în legătură cu faptul că capitalismul, care a obținut posibilitatea de a acționa în baza propriilor mecanisme, va duce la concentrarea pe scară largă a bogăției, monopol, exploatare și criză[73].

Totodată, un impuls pentru adoptarea acestui act a fost și faptul că până la sfârșitul sec. XIX, americanii, în general, au asociat partea negativă a dominației monopolurilor cu puterea statului în economie. Ei considerau că activitatea majorității monopolurilor este dăunătoare, deoarece acestea au fost create și cu ele a manipulat atotputernicul stat.

Acest act a proclamat ca și infracțiuni constituirea monopolului, limitarea comerțului, crearea uniunii de întreprinderi și conspirația în aceste scopuri, acordând dreptul conducerii federale și victimei de a cere inițierea unei cauze împotriva celor care săvârșesc asemenea fapte. Alături de amendă, actul mai prevedea și pedeapsă penală sub formă de privațiune de libertate până la 10 ani pentru încheierea acordurilor anticoncurențiale[74].

În anul 1911, la examinarea cauzei Standard Oil Company din New Jersey, SUA, instanța a statuat că legea trebuie să se ocupe de urmările prejudicioase ale monopolurilor, dar nu pur și simplu de existența de facto a acestora. Astfel, jurisprudența americană a găsit treptat modalitatea da a face mai flexibilă regula interzicerii monopolurilor. Prin urmare, jurisprudența americană deosebește deja monopoluri legale și ilegale.

În 1914 a fost adoptată **Legea Comisiei Federale a Comerțului**[75] și **Legea antitrust a lui Clayton**[76], care au stabilit limitări la: discriminarea de prețuri; încheierea contractelor „cauzale”; crearea holdingurilor; participarea în administrațiile și consiliile directorilor din cadrul companiilor concurente a aceloraşi persoane, etc.

Legea lui Clayton a fost adoptată pentru a completa Legea lui Sherman. Astfel, au fost reglementate categorii specifice de comportament abuziv, cum sunt: discriminarea prețurilor (art.

---

[71] Качалин В. В. *Система антимонопольной защиты общества в США*. Editura Наука, 1997. p. 137.
[72] Gary Hull *op.cit.*, p. 98.
[73] Cărare V., Gorincioi C. *Evoluția Dreptului Concurenței* // Revista „Legea și viața”, nr. 5 (293), 2016, p. 10.
[74] I. Creciun, „*Evoluția reglementărilor acordurilor anticoncurențiale*”, Revista Studia Universitatis Moldaviae, 2017, nr. 3, p. 115.
[75] United states Statutes at Large 15 U.S.C., §41-58, 1914. Disponibil: https://www.loc.gov/law/help/statutes-at-large/63rd-congress.php (accesat pe 11.02.2016)
[76] United states Statutes at Large 730, 15 U.S.C., §12-27, 1914. Disponibil: https://www.loc.gov/law/help/statutes-at-large/63rd-congress.php (accesat pe 11.02.2016)

2), încheierea contractelor exclusive (art. 3), fuziunile care diminuează substanțial concurența (art. 7)[77].

Aceste legi și în ziua de astăzi constituie fundamentul politicii antitrust a SUA.

În 1936 a fost adoptată **Legea privind antidiscriminarea prețurilor**[78] (Robinson-Patman Act), care interzice practicile anticompetitive de către producători, în special discriminarea prețurilor. Această lege a fost elaborată în ideea protecției micilor magazine care vând cu amănuntul împotriva competiției lanțurilor de magazine prin fixarea unui preț minim pentru produsele vândute cu amănuntul. Legea a izvorât din practicile în care lanțurilor de magazine le era permis să achiziționeze produse la prețuri mai mici decât alți vânzători cu amănuntul. Un amendament al Actului antitrust a lui Clayton pentru prima dată prevenea discriminarea neloială a prețurilor, prin solicitarea ca vânzătorul să ofere aceleași prețuri către consumator la prețul pieței. Actul prevedea penalități pentru încălcări, dar conținea și o excepție specifică pentru asociațiile cooperative[79].

În temeiul acestei Legi, în interpretarea Curții Supreme de Justiție a SUA, în cadrul examinării cauzei Morton Salt din 1948, drept încălcare au fost considerate reducerile la loturile mari de mărfuri care prejudiciază concurența. Curtea a decis că se consideră „infracțiune" când un mare cumpărător are prioritate concurențială în raport cu cumpărătorii mici, doar din cauza că cumpărătorul mare are posibilitatea să achiziționeze un lot mare de mărfuri[80].

În 1950 a fost adoptată **Legea lui Celler-Kefauver**[81] care a reformat și consolidat Legea lui Clayton. Acest act a fost adoptat ca să acopere lacunele privind achiziționarea activelor și achizițiile în care sunt implicate întreprinderile ce nu sunt concurenți direcți. În timp ce Legea lui Clayton interzicea achiziționarea stocurilor de produse care aveau ca consecință reducerea concurenței, oamenii de afaceri descurcăreți au găsit modalități de a ocoli prevederile Legii lui Clayton prin simpla cumpărare a acțiunilor concurenților. Legea lui Celler-Kefauver interzicea această practică dacă concurența era redusă ca rezultat al achiziționării acțiunilor. Câteodată, când ne referim la actul anticoncentrări, Actul Celler-Kefauver a oferit guvernului posibilitatea de a preveni fuziunile pe verticală și conglomeratul de fuziuni care ar putea limita concurența.

---

[77] I. Creciun, op.c., p. 116.

[78] United states Statutes at Large 1526, 15 U.S.C., §13, 1936. Disponibil: https://www.govinfo.gov/app/details/USCODE-2011-title15/USCODE-2011-title15-chap1-sec13 (accesat pe 11.02.2016)

[79] Robinson–Patman Act. Disponibil: https://www.britannica.com/topic/Robinson-Patman-Act (accesat la data de 28.12.2015).

[80] Cărare V., Gorincioi C., *op.cit.*, p. 10-11.

[81] Celler–Kefauver Act. Disponibil: https://www.britannica.com/topic/Celler-Kefauver-Act (accesat la data de 28.12.2016).

Ulterior, în 1976, a fost adoptată **Legea Hart-Scott-Rodino**[82], care a dezvoltat prevederile actului anterior. În temeiul Legii din 1976, oricare întreprindere, pentru a fuziona cu o altă întreprindere sau pentru a achiziționa o altă întreprindere, avea necesitatea obținerii permisiunii respective din partea statului[83].

Toate actele antitrust și procesele de judecată născute de acestea se fundamentează pe faptul că acțiunile oricărui lider de pe piață orientate împotriva concurenței sunt ilegale. Actele legislative adoptate în acest sens nu reglementează indicatori concreți și stricți sau încălcări concrete. Din contra, sunt statuate doar norme de principiu cu caracter general pentru a permite instanțelor să judece echitabil și să analizeze corespunzător relațiilor comerciale dinamice.

Interpretarea acestor acte se realizează nu doar prin prisma interesului consumatorului, dar și al concurenților. Astfel, este reprezentativă cauza Alcoa[84], 1945 (companie americană care se ocupa cu aluminiul). Această companie, dezvoltând noi tehnologii de obținere și prelucrare a minereurilor, a obținut și a vândut aluminiu de calitate superioară și cu durabilitate sporită la un preț redus. Dacă în 1888 prețul unui funt de aluminiu constituia 8 dolari, atunci în 1930 prețul a scăzut până la 20 cenți. Cu toate acestea, Alcoa a fost pedepsită în 1945 pentru monopol.

Cu toate acestea, există un șir de opozanți (doctrinari) ai legilor antimonopol, calificându-le ca imorale, împotriva eficacității, împotriva principiilor comerțului, răzbunătoare pe întreprinderile de succes, etc.

Acestea fiind menționate, relatăm situația de pe continentul european, care, în domeniul concurenței, a evoluat paralel cu situația de pe continentul american.

La mijlocul sec. al XIX-lea a apărut necesitatea limitării libertății de concurență atunci când aceasta era exercitată abuziv. La început, temeiul juridic pentru sancționarea concurenței neloiale a fost găsit în codurile civile. Codul civil francez din 1804, la art. 1382 stabilea că „orice acțiune care cauzează un prejudiciu unei alte persoane îl obligă pe cel din vina căruia s-a cauzat paguba, să-l repare”[85]. Neexistând prevederi exprese despre concurența neloială, în Franța și Italia sancționarea concurenței neloiale a fost o creație a jurisprudenței, pornindu-se de la principiul răspunderii delictuale. În Germania în 1896 apare o lege specială care reglementează modalitățile concurenței comerciale și care avea drept scop reprimarea concurenței neloiale. Așa

[82] United states Statutes at Large 15 U.S.C., §18a, 1976. Disponibil: https://www.govinfo.gov/app/details/USCODE-2011-title15/USCODE-2011-title15-chap1-sec18a

[83] Hart–Scott–Rodino Antitrust Improvements Act. Disponibil: https://en.wikipedia.org/wiki/Hart-Scott-Rodino_Antitrust_Improvements_Act (accesat la data de 29.12.2015).

[84] United States v. Alcoa. Disponibil: https://law.justia.com/cases/federal/appellate-courts/F2/148/416/1503668/ (accesat la data de 30.12.2016).

[85] Le Code Civil Francais. Version en vigueur au 19.02.1804. Disponibil: https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do;jsessionid=F6D9DEA5619CBA85ABDADB1042202761.tpdila23v_3?idSectionTA=LEGISCTA000006136352&cidTexte=LEGITEXT000006070721&dateTexte=20160930 (accesat la data de 01.12.2015).

cum a fost reglementat și în Franța, în Germania s-a stabilit o formulare generală a delictului. Conform art. 826 din Legea germană sus-menționată „Cel care în mod intenționat cauzează o pagubă altuia printr-o modalitate care contravine bunelor moravuri, acela este obligat să-i repare prejudiciul cauzat”[86].

În Anglia, un act normativ asemănător, deși mult mai limitat și care reglementează un cerc semnificativ mai mic de situații, a apărut în anul 1906 cu denumirea „Prevention of corruption act”. În rândul puținelor state de la acel moment, care au unificat reglementările în legi, care protejează diferite forme de proprietate industrială, făcea parte și Portugalia. Aceasta a adoptat o lege în anul 1896, care prevedea în mod detaliat diferite tipuri de concurență neloială (*Concorrencia disleal*), dar care nicidecum nu se referea la publicitatea înșelătoare[87].

În prima parte a sec. XX normele de concurență neloială au fost încorporate în majoritatea jurisdicțiilor lumii.

În anul 1883 la Paris a fost adoptată Convenția privind protecția proprietății industriale[88] de către 11 state. Această Convenție a fost una dintre primele tratate în domeniul proprietății intelectuale. Inițial aceasta nu conținea prevederi referitor la concurența neloială. Ulterior, la 14.12.1900 a fost modificată prin introducerea unor noi prevederi. În acest sens, a fost introdus art. 10 bis cu un singur alineat care prevedea că cetățenii fiecarei țări a Uniunii se vor bucura în toate celelalte țări ale Uniunii de protecție contra concurenței neloiale. Pe cale de consecință, statele membre erau obligate să asigure respectarea concurenței loiale. Actul adițional prin care a fost întrodusă această modificare a fost semnat de către 17 state (nu doar din Europa). Astfel, este evident faptul că deja în 1900 se stabilesc contururi mai precise asupra conceptului concurenței neloiale la nivel internațional și este conștientizată importanța acestei instituții juridice. În anul 1925, la Haga, Olanda au fost introduse prevederi exprese referitor la faptele care sunt considerate acțiuni de concurență neloială[89], pe care le vom supune examinării ma jos.

În 1923, în legătură cu inflația acută și creșterea dispoziției antimonopol a conducerii, în Germania a fost adoptat primul act îndreptat formal împotriva cartelurilor – **Decretul privind abuzul de puterea economică**. Însă decretul nu interzicea crearea cartelurilor,ci, dimpotrivă, le legaliza. Pentru a recunoaște existența cartelului era necesar un contract scris (art.1), înțelegerile

---

[86] Кротов К. С. *История правового регулирования недобросовестной конкуренции в Росии и за рубежом* // Вестник Саратовской государственной юридической академии, 2017, Nr. 1 (114), p. 128. Disponibil: https://cyberleninka.ru/article/v/istoriya-pravovogo-regulirovaniya-nedobrosovestnoy-konkurentsii-v-rossii-i-za-rubezhom (accesat la data de 01.12.2017).

[87] *Ibid.*

[88] Convenția privind protecția proprietății industriale din 1883. Ratifictă prin Hotărârea Parlamentului nr. 1328 din 11.03.1993.

[89] Convenția privind protecția proprietății industriale, versiune din anul 1925. Disponibil: http://www.wipo.int/wipolex/en/treaties/text.jsp?file_id=287779 (accesat la data de 02.12.2017).

verbale fiind considerate fără efecte (inexistente), (art. 2). Implicarea statului se permitea doar în situațiile în care cartelurile prin acțiunile lor amenințau economia în general sau bunăstarea societății. Potrivit art. 4, o asemenea amenințare apărea dacă producerea sau vânzarea bunurilor se limita prin metode nejustificate din punct de vedere economic, prețurile creșteau sau se mențineau la un nivel ridicat, libertatea economică a furnizorilor sau a consumatorilor s-a limitat în mod nejustificat pe calea boicoturilor (sistare) sau stabilirea prețurilor, serviciilor discriminatorii în contract[90].

De asemenea, Norvegia și Suedia au adoptat un act similar în 1925 și, respectiv, 1926. Totuși, concomitent cu marea criză economică din 1929, dreptul concurenței a dispărut din Europa. Acesta s-a relansat abia după al II-lea război mondial, când Marea Britanie și Germania, ca urmare a presiunii din partea SUA, au devenit primele țări din Europa care au adoptat pe deplin legile care reglementează concurența (1947).

La nivelul Uniunii Europene, **Tratatul CECO** (Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului) semnat la Paris în **1951,** a fost primu, care reglementează practicile din domeniul oțelului, cărbunelui și a concentrărilor economice. La formularea regulilor antimonopol din Tratatul CECO din 1951, poziția cheie a ocupat-o profesorul de la Harvard, Bowie. totuși spiritul normelor reflectă și opiniile școlii ordoliberale de la Freiburg. În cele din urmă, art. 65 prevedea posibilitatea de aplicare a excepției la interzicerea cartelurilor, totuși impunând pentru aceasta condiții stricte (diferență semnificativă față de interzicerea cartelurilor în SUA: Legea lui Sherman nu conținea excepții). Art. 66, care reglementa fuziunile,, de asemenea, reflecta principiile dure americane antitrust: se permiteau fuziunile care nu limitau concurența (aspectele politice nu aveau importanță)[91].

Prin Tratatele ulterioare de constituire a Uniunii Europene au fost consolidate și mai mult reglementări ale concurenței. Astfel, potrivit **Tratatului CEE** (Comunitatea Economică Europeană), din **1957**, a fost stabilit că trebuie acționat astfel, încât „*concurența la nivelul pieței comune să nu fie distorsionată*". Prevederile respective se referă la controlul Comisiei Europene asupra aranjamentelor restrictive sau a cartelurilor, a exercitării abuzive a poziției dominante pe piață și a controlului privind acordarea ajutoarelor de stat[92].

Dat fiind faptul că statele membre aveau legi naționale cu privire la concurență, acestea au trebuit să facă eforturi în direcția adoptării unor reguli procedurale prin care să poată fi puse în

[90] Развитие буржуазного законодательства о монополиях и картелях в Германии. Научная библиотека им. М. Горького СПбГУ, p. 116. Disponibil: http://www.law.edu.ru/doc/document.asp?docID=1132537 (accesat la data de 04.01.2016).
[91] Tihamer Toth, *Антимонопольное право Европейского союза*. Budapesta: Editura Complex, 2007, p. 51.
[92] Politica în domeniul concurenței, Proiectul Phare RO 0006.18.02, 2003, p. 5.
Disponibil: http://beta.ier.ro/documente/formare/Politica_concurenta.pdf (accesat la 05.01.2016).

aplicare prevederile din Tratatul de creare a Comunității Economice Europene. În cele din urmă, statele membre au ajuns la un consens privind conţinutul acestor reguli procedurale, astfel încât în **1962** acestea au fost adoptate, acordul respectiv fiind cunoscut sub denumirea de ***Regulamentul 17/62***[93]. A devenit foarte clar că redactarea regulilor a fost făcută într-o asemenea manieră, încât controlul acestei politici să rămână la nivel supranaţional, respectiv la nivelul Comisiei.

Sfârşitul anilor '80 a reprezentat un moment important în evoluţia acestei politici, care va deveni mult mai transparentă şi cu o mai mare viteză decizională, reuşind să construiască un nou echilibru între abordarea neo-liberală şi cea intervenţionistă.

Înainte de 1985, implicarea redusă a Comisiei în domeniul ajutorului de stat, transformase acest domeniu într-unul inexistent. În 1985, Directoratul General pentru concurență al Uniunii Europene IV a trecut la o revizuire a metodologiei privind acordarea ajutoarelor de stat; primul set de rezultate a acoperit perioada 1981-1986 şi a servit ca punct de plecare pentru viitoarele analize periodice ale acestui domeniu. În ciuda presiunilor venite din partea celor care se pronunţau pentru intervenţii mult mai protecţioniste, prin care se solicita plasarea competitivităţii înaintea concurenţei în ierarhia obiectivelor promovate de Comisie, DG IV a continuat să promoveze politica iniţiată de Sir Leon Britan, conform căruia competiţia de acasă este cel mai bun dascăl pentru a face faţă competiţiei de afară („*competition at home is the best trainer for competition abroad*")[94].

În conformitate cu principiul de bază dezvoltat de Curtea Europeană de Justiție, în situația conflictului dintre dreptul Uniunii Europene și dreptul național al statelor membre, prioritate are dreptul Uniunii Europene.

Însumând cele expuse, reglementarea relațiilor concurențiale a cunoscut două curente: american și european.

Dreptul american antitrust avea la bază prezumția că monopolurile sunt nocive, de aceea activitatea lor, formal, este interzisă. Compania sau grupul de companii trebuie să demonstreze că monopolul este util interesului public şi atunci activitatea acestuia poate fi permisă.

Dreptul european anticartel permitea existența monopolurilor, însă sub un control strict. Dacă se demonstrează că monopolul aduce mai multe prejudicii decât beneficii, atunci activitatea acestuia va fi interzisă[95].

---

[93] Regulamentul Consiliului Comunității Economice Europene din 06.02.1962, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. 13 din 21.02.1962, p. 204.
[94] Politica în domeniul concurenței, Proiectul Phare RO 0006.18.02, 2003, p. 9.
Disponibil: http://beta.ier.ro/documente/formare/Politica_concurenta.pdf (accesat la 05.01.2016).
[95] Cărare V., Gorincioi C., *op.cit.*, p. 13-14.

La momentul de față sunt state care, totuși, nu au adoptat un act privind concurența, existând reglementări sectoriale cu impact asupra concurenței, cum ar fi spre ex: Malaiezia, Filipine[96].

Perioada 1945-1989 pentru țările supuse regimului sovietic a fost una în care, neexistând concurență, nici reglementările amintite sau altele noi nu își mai aveau rostul. De altfel, chiar și dreptul comercial a fost umbrit de sistemul monopolului de stat și al sistemului administrativ de comandă în condițiile economiei planificate.

În România, după căderea regimului comunist în 1990, odată cu competiția economică, au apărut și normele ce o reglementează. Constituția României din 1991[97] garantează libertatea comerțului și protecția concurenței loiale. În același timp, a fost adoptată și Legea privind combaterea concurenței neloiale[98].

Legea concurenței în România a fost adoptată în anul 1996[99]. Legea acoperea atât aspecte instituționale și procesul de aplicare, cât și legislația antitrust și legislația cu privire la concentrările economice de bază. Încă de la început, legea concurenței a urmat în mare parte modelul european. Sancțiunile penale pentru persoane fizice erau posibile în cazurile de acorduri restrictive, precum și în cazurile de abuz de poziție dominantă, dar nu au fost niciodată relevante în practică. Analiza concentrărilor economice făcea deja parte din legea de concurență. Nu existau excluderi semnificative pentru nici un sector al economiei. Mai multe modificări ale legii respective au fost influențate de eforturile de aliniere a legislației române de concurență la legislația europeană în domeniul concurenței și la alte standarde internaționale.

Prin această lege a fost înființat Consiliul Concurenței ca autoritate administrativă autonomă. Acesta pune în aplicare și asigură respectarea prevederilor naționale și comunitare în domeniul concurenței, în același timp, având rolul de autoritate națională de contact în domeniul ajutorului de stat între Comisia Europeană, pe de o parte, și instituțiile publice, furnizorii și beneficiarii de ajutor de stat, pe de altă parte.

În anul 1999 a fost adoptată și Legea privind ajutorul de stat[100] care avea să reglementeze modalităţile de autorizare, acordare, control, inventariere, monitorizare şi raportare a ajutorului de stat, în vederea creării şi menţinerii unui mediu concurenţial normal. Aceasta, însă, a fost abrogată în 2006 întrucât contravenea Tratatului de instituire a Comunităţii Europene. Drept

[96] Consiliul Concurenței România, *Concurența, Studii, cercetări și analiza privind protecția concurenței economice*, Nr. I, 2010, pag. 34.
[97] Constituția României din 1991. În: Monitorul Oficial al României, nr. 233 din 21.11.1991.
[98] Legea privind combaterea concurenței neloiale. În: Monitorul Oficial al României, nr. 24 din 30.01.1991.
[99] Legea concurenței din România din 1996. În: Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 88 din 30.04.1996.
[100] Legea României privind ajutorul de stat. În: Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 370 din 03.08.1999. Intrată în vigoare la data de 01.01.2000.

urmare, competenţele de autorizare a ajutoarelor de stat s-au transferat de la Consiliul Concurenţei la Comisia Europeană, iar legislaţia comunitară în domeniul ajutorului de stat, din acel moment, va fi direct aplicabilă în România.

Aderarea României la Uniunea Europeană la 1 ianuarie 2007 a determinat schimbări majore în mediul de afaceri din România şi a constituit un factor catalizator în privinţa accelerării proceselor de reformă în toate domeniile de activitate. La etalâpa actuală, legislaţia română în domeniul concurenţei este armonizată cu reglementările comunitare, iar aplicarea acesteia a fost apreciata pozitiv de către Comisia Europeană. Reglementările privind practicile anticoncurenţiale cuprinse în art. 5 şi 6 din Legea concurenţei din 1996, republicată în 2013[101], corespund prevederilor comunitare stipulate în art. 81 şi 82 din Tratatul Comunității Europene, care reprezintă legislaţia comunitară primară.

Anterior, în Republica Moldova, aspectele ce țineau de concurență erau tratate prin prisma Codului Civil din 1964. În timpul URSS, pe teritoriul actual al RM, se aplicau actele URSS. Deși constituțiile URSS garantau drepturile economice ale cetățenilor, URSS avea o economie planificată și cu lipsă de comercianți. Respectiv, nu poate fi vorba de un drept al concurenței.

În Republica Moldova, sistemul reglementării juridice a protecţiei concurenţei îşi are originea la începutul anilor 90 ai secolului XX prin aprobarea Hotărârii Guvernului R.S.S. Moldova nr. 2 din 04.01.1991 cu privire la măsurile urgente de demonopolizare a economiei naţionale a R.S.S. Moldova[102], care declară drept una din direcţiile principale ale economiei dezvoltarea spiritului de concurenţă şi limitarea activităţii monopoliste. Ulterior a fost aprobată Legea Republicii Moldova nr. 906 din 29.01.1992 cu privire la limitarea activităţii monopoliste şi dezvoltarea concurenţei[103], care a pus bazele sistemului reglementării juridice a concurenţei neloiale. Potrivit art. 7 din acest act legislativ, acţiunile nelegitime interzise ale agentului economic pe piaţă, cum ar fi: răspândirea unor informaţii false sau denaturate, în stare să prejudicieze averea şi (sau) reputaţia altui agent economic; inducerea în eroare a cumpărătorilor în ceea ce priveşte modul şi locul fabricării, însuşirile de consum şi calitatea mărfurilor; compararea incorectă de către agentul economic, în scop de reclamă, a mărfurilor produse sau desfăcute de el cu mărfurile altor agenţi economici; folosirea neautorizată a emblemei comerciale, a firmei sau a marcajului mărfii, precum şi copierea ambalajului, aspectului exterior al mărfii altui agent economic; folosirea sau divulgarea informaţiilor de ordin tehnico-ştiinţific,

[101] Legea concurenţei a României din 1996. În: Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 515 din 14.08.2013.
[102] Hotărârea Guvernului R.S.S. Moldova nr. 2 din 04.01.1991 cu privire la măsurile urgente de demonopolizare a economiei naţionale a R.S.S. Moldova. În: Buletinul Oficial din 04.01.1991, abrogată din 25.10.2012.
[103] Legea Republicii Moldova nr. 906 din 29.01.1992 cu privire la limitarea activităţii monopoliste şi dezvoltarea concurenţei. În: Monitorul Parlamentului Republicii Moldova nr. 2 din 01.03.1992, abrogată prin Legea nr. 183 din 12.07.2012.

de producţie şi comerciale, inclusiv a secretelor comerciale, fără acordul posesorilor acestor informaţii. Reieşind din faptul că legea menţionată mai sus avea mai mult un caracter declarativ, la 30.06.2000 a fost aprobată Legea cu privire la protecţia concurenţei nr.1103[104], mai amplă, care în art. 2 definește concurența neloială drept acțiunile agentului economic de a obține avantaje neîntemeiate în activitatea de întreprinzător, ceea ce aduce sau poate aduce prejudicii altor agenţi economici sau poate prejudicia reputaţia lor în afaceri. Această lege prevedea un șir de acțiuni considerate de concurență neloială, însă pe lângă acestea mai puteau fi calificate drept concurență neloială și alte acțiuni prin prisma definiției generale a concurenței neloiale. Așa cum vom menționa mai jos, acest act legislativ a adoptat un sistem mixt de reglementare și contracare a concurenței neloiale. Justificarea existenței unui asemenea sistem se rezumă la ideea că faptele actorilor de pe piață pe planul concurenței neloiale nu sunt limitative, deoarece imaginația profesioniștilor neloiali este inepuizabilă și nu încetează să se reînnoiască.

În plin proces de absorbție, ajustare și implementare a unor practici internaționale în domeniul activităților economice, legislativul Republicii Moldova a adoptat în anul 2012 Legea concurenței[105] și Legea ajutorului de stat[106]. Aceste acte normative au venit să inițieze o nouă orânduire de protecție a concurenței și a concurenților, promovare, monitorizare, investigare, sancționare și implicare asupra mediului concurențial specific al Republicii Moldova.

Legea concurenței nr. 183 din 2012 reglementează următoarele categorii de componențe de încălcări ale legislației concurențiale:

1. Practici anticoncurențiale (acorduri anticoncurențiale, abuz de poziție dominantă și faptele autorităților publice);
2. Concentrări economice nenotificate/incompatibile cu mediul concurențial;
3. Acte de concurență neloială.

1.2. Analiza generală a actelor de concurență neloială

Referitor la concurența neloială, în literatura de specialitate s-a remarcat atât „incertitudinea noțiunii, cât și riscul de confuzie cu instituții juridice învecinate”[107]. În acest sens, sunt necesare unele precizări, spre a înlătura un posibil echivoc.

---

[109] Legea cu privire la protecţia concurenţei nr.1103. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 166-168 din 31.12.2000, abrogată din 14.09.2012.

[105] Legea concurenței nr. 183. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 193-197 din 14.09.2012.

[106] Legea ajutorului de stat nr.139. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 166-169a din 16.08.2012.

[*] După cum vedem, Legea concurenței nr. 183/2012, folosește sintagma „*acțiune de concurență neloială*”, iar Convenția de la Paris – sintagma „*act de concurență neloială*”. Cuvintele *acțiune* și *act* sunt sinonime, primul exprimând doar sensul semantic al acestui cuvânt, iar al doilea – și sensul juridic al aceluiași cuvânt. Aceasta are loc în baza faptului, că, din punctul de vedere al Teoriei generale a Dreptului, actul juridic apare și se realizează, dînd naștere, modificând sau stingând anumite raporturi juridice, printr-o acțiune a subiectului care conține exteriorizarea

Ca un punct de plecare al discuțiilor, facem trimitere la definiția oferită de către Legea concurenței nr. 183 din 2012[108]. Conform art. 4 din acest act legislativ, concurența neloială este „*orice acțiune, realizată de întreprinderi în procesul concurenței, care este contrară uzanțelor* oneste *în activitatea economică*". Dispoziția citată reproduce prevederile art. 10 bis alin. (2) din Convenția de la Paris[109], având următorul cuprins: „*constituie un act*[*] *de concurență neloială orice act de concurență contrar practicilor cinstite în materie industrială sau comercială*".

Doctrina împărtășește în genere această definiție. Încă din 1982, perioadă în care piața liberă nu exista pe teritoriul actual al Republicii Moldova, dar nici al statului vecin România, literatura română de specialitate atribuise concurenței neloiale o semnificație asemănătoare. S-a scris atunci că aceasta „*este un act de încălcare a obligației de a respecta anumite reguli de conduită în activitatea profesională și comercială*"[110].

Potrivit unei alte opinii din literatura de specialitate, prin concurență neloială se desemnează „*orice act sau fapt săvârșit în domeniile deschise dreptului concurenței, de atragere a clientelei prin mijloace contrarii uzanțelor cinstite în activitatea comercială*"[111]. Mai concret, punându-se accentul pe finalitatea acțiunilor întreprinse, a fost scris că fapta de concurență neloială presupune folosirea de către un comerciant a procedeelor abuzive în scopul de a deturna sau de a încerca să deturneze clientela altui comerciant, care își desfășoară afacerile în același domeniu[112] sau, cu alte cuvinte, pe aceeași piață relevantă. Sintetic, s-a afirmat că noțiunea denotă excesul de concurență sau forma abuzivă pe care o îmbracă și consecințele păgubitoare pe care le atrage[113].

Potrivit unei alte caracterizări, mai complete, noțiunea de concurență neloială se definește ca un ansamblu de procedee concurențiale contrare legii sau uzanțelor comerciale, constituind o culpă, fie intenționată, fie neintenționată, de natură să cauzeze un prejudiciu competitorilor[114].

Din cele relatate, conchidem că prin concurență neloială se înțelege un spectru larg de categorii de comportamente oportuniste a participanților actuali și potențiali la piața de mărfuri,

---

voinței acestui subiect. Așa că, în continuare vom utiliza cuvintele „*acțiune*" și „*act*" cu același sens. Grație acestui fapt și în denumirea tezei noastre am utilizat sintagma „*actelor de concurență neloială*".

În baza celor expuse, venim cu propunere de *lege ferenda*, ca în Legea concurenței nr. 183/2012 sintagma „*acțiune/acțiuni de concurență neloială*" să fie înlocuită cu sintagma „*act/acte de concurență neloială*".

[107] Pédamon M. *Droit commercial. Commerçant et fonds de commerce. Concurrence et contrats du commerce.* Paris, 1994, p. 535.

[108] Legea concurenței nr. 183. În: Monitorul Oficial nr. 193-197 din 14.09.2012.

[109] Convenția de la Paris. În: Tratate internaționale, vol. 6, p. 160. Ratificată de Republica Modlova prin Hotărârea Parlamentului nr. 1328 din 11.03.1993. În vigoare pentru Republica Moldova din 11.03.1993.

[110] Eminescu Y. *Tratat de proprietate industrială, vol. 1*. București, 1982, p. 128.

[111] Boroi G. *Dreptul Concurenței*. București, 1996, p. 153.

[112] Guyon Y. *Droit des affaires, vol. 1, ediția a 6-a*. Paris, 1990, p. 835.

[113] Pédamon M. *op.cit.*, p. 562.

[114] Azéma J. *Le droit français de la concurrence*, ediția a 2-a. Paris, 1989, p. 99.

care dăunează concurenților și/sau consumatorilor, în procesul competiției pe piață, pentru piață sau în legătură cu intrarea pe piață (ieșirea de pe piață).[115] Iar despre actele de concurență neloială se menționează următoarele: nu sunt acte de natură penală; sunt fapte, de cele mai dese ori complexe, variate la infinit, care au întodeauna tendința de a confunda două entități cu scopul de a înlătura întreaga sau o parte a clientelei uneia în beneficiul celeilalte[116].

Pentru ca o concurență să fie percepută drept una loială, ea trebuie să respecte regulile morale în afaceri. Aici apare întrebarea – ce este morala în afaceri? Morala în afaceri este o formă particulară, o specie a moralei universale, care completează domeniul practicii afacerilor[117].

Doctrinarul român, Căpățână Octavian, consideră că definiția ce ne preocupă urmează să enunțe domeniul concurenței neloiale, caracteristicile și finalitatea abuzivă, cât și efectele pe care le generează. Astfel, acesta înțelege prin concurență neloială săvârșirea, în domeniile deschise competiției economice, a unor fapte contrare legii sau uzanțelor cinstite ale activității comerciale, în scopul captării clientelei unor rivali de pe piața relevantă, producându-le astfel prejudicii materiale și/sau morale, prezente sau eventuale[118].

Ținând seama de precizările reproduse mai sus, considerăm ***concurența neloială drept un ansamblu de fapte contrare legii, realizate în mod ilicit și cu rea-credință în procesul concurenței***.

Acestea fiind clarificate, urmează să comparăm definiția conceptului de „*concurență neloială*” din Constituția Republicii Moldova cu definiția conceptului de „*concurență neloială*” din Legea concurenței. Vom expune, mai întâi, particularitățile caracteristice ale noțiunii de „*concurență neloială*”, prevăzută de Constituția Republicii Moldova (RM) și alte acte normative ale RM și ale altor state, iar apoi, pe fundalul acelor caracteristici, vom evidenția și vom analiza particularitățile caracteristice ale noțiunii de concurență neloială și elementelor calificative ale fiecărui act de concurență neloială.

Constituția Republicii Moldova operează cu noțiunea de „*concurență loială*” și „*concurență liberă*”. Conform art. 9 alin. (3) din Constituție „*Piaţa, libera iniţiativă economică, **concurenţa loială** sunt factorii de bază ai economiei*”. Iar art. 126 alin. (1) și alin. (2) lit. b)

---

[115] Шаститко А. Е., Комкова А. А., Курдин А. А., *Недобросовестная конкуренция в сфере обращения объектов интеллектуальной собственности*. Москва, 2015, p. 6.
Disponibil: ftp://ftp.repec.org/opt/ReDIF/RePEc/rnp/ppaper/mn33.pdf (accesat la data de 24.09.2017).

[116] Pouillet E., *Traité des marques de fabrique et de la concurrence déloyale*. Paris: Editura Billard, 1883, p. 448-449. Disponibil: http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k5516464n/f451.item.r=deloyale%20est (accesat la 24.09.2017).

[117] Ph. Le Tourneau, *Le parasitisme. Notion. Prevention Protections*, Paris, 1938, p. 17 apud Mihai E. *Dreptul concurenței*. București: Editura All Beck, 2004, pag. 229.

[118] Căpățână O. *Noțiunea concurenței neloiale* // Revista de drept comercial, nr. 11, București, 1998, p. 5-6.

menționează că: „*Economia Republicii Moldova este economie de piaţă, de orientare socială, bazată pe proprietatea privată şi pe proprietatea publică, antrenate în* ***concurenţă liberă****. Statul trebuie să asigure: b) libertatea comerţului şi activităţii de întreprinzător, protecţia* ***concurenţei loiale****, crearea unui cadru favorabil valorificării tuturor factorilor de producţie*".

Legislația națională nu definește noțiunea de concurență loială. În România, de exemplu, la art. 1^1 lit. a) al Legii nr. 11 din 29.01.1991 privind combaterea concurenței neloiale[119], se prevede că concurenţă loială este situaţia de rivalitate pe piaţă, în care fiecare întreprindere încearcă să obţină simultan vânzări, profit şi/sau cotă de piaţă, oferind cea mai bună combinaţie practică de preţuri, calitate şi servicii conexe, cu respectarea uzanţelor cinstite şi a principiului general al bunei-credinţe.

Potrivit comentariului art. 9 alin. (3) al Constituției Republicii Moldova, concurența este o trăsătură esenţială a economiei de piaţă. Aceasta reprezintă o rivalitate între participanţii la relaţiile din cadrul economiei de piaţă, care tind în mod legitim să obţină condiţii mai favorabile de producere, cumpărare şi vânzare a mărfurilor şi serviciilor. La definirea concurenţei, legiuitorul utilizează adjectivul „*loială*". Sensul acestuia este identic cu cel al concurenţei libere, opuse concurenţei neloiale, reglementate pe larg în multiple acte normative[120].

Acest sens al concurenței loiale, fiind opus sensului de concurență neloială din comentariul citat, a fost transpus și în activitatea jurisdicțională a Curții Constituționale a Republicii Moldova. Nu putem spune că este o abordare unică și actuală a Curții Constituționale din cauza lipsei practicii acesteia anume la acest capitol. Potrivit Hotărârii Curții Constituționale nr. 21 din 16.12.2008[121], autorul sesizării a invocat că întreprinderile-rezidente ale Zonei Antreprenoriatului Liber „Expo-Business-Chişinău" beneficiază, în raport cu alţi agenţi economici, de un regim vamal şi fiscal preferenţial pe teritoriul vamal al Republicii Moldova. Astfel, statul, acordând unor agenţi economici facilităţi fiscale şi vamale, creează condiţii pentru apariţia concurenţei neloiale, fapt ce vine în contradicţie, inclusiv, cu dispoziţiile art.9 alin. (3) ale Constituţiei. Unul din argumentele pronunţării asupra constituţionalităţii legilor invocate de autorul sesizării a fost faptul că bazele organizatorice şi juridice ale protecţiei concurenţei şi măsurile de prevenire a activităţii monopoliste şi a concurenţei neloiale sunt stabilite prin Legea cu privire la protecţia concurenţei nr.1103-XIV din 30.06.2000. Iar potrivit art. 2 din această

[119] Legea privind combaterea concurenței neloiale din România. În: Monitorul Oficial din România nr. 24 din 30.01.1991.
[120] Negru B. et. al., *op.cit.*, p. 61.
[121] Hotărârea Curții Constituționale nr. 21 din 16.12.2008 pentru controlul constituționalității unor dispoziții din Legea cu privire la Zona Antreprenoriatului Liber „Expo-Business-Chișinău" nr. 625-XIII din 03.11.1995, Legea cu privire la zonele economice libere nr. 440-XV din 27.07.2001 și Legea cu privire la tariful vamal nr. 1380-XIII din 20.11.1997. Publicată în Montorul Oficial nr. 237-240 din 31.12.2008.

lege, concurenţa neloială constă în acţiunile agentului economic de a obţine avantaje neîntemeiate în activitatea de întreprinzător, ceea ce aduce sau poate aduce prejudicii altor agenţi economici sau poate prejudicia reputaţia lor în afaceri. Altfel spus, a făcut trimitere la fenomenul concurenței neloiale, care nu înglobează toate încălcările.

Într-un alt caz examinat de Curtea Constituțională la 28.05.2013[122], autorul sesizării a pretins, în special, că prevederile articolului XIX al Legii nr. 267 din 23.12.2011 pentru modificarea şi completarea unor acte legislative, potrivit cărora *desfășurarea loteriei naționale nu se supune reglementării prin licențiere,* contravin articolelor 1, 4, 9, 16, 46, 126 din Constituţia Republicii Moldova şi prevederilor actelor internaţionale. În hotărârea sa de recunoaştere a constituţionalităţii normei juridice invocate de autorul sesizării, Curtea Constituţională consideră concurenţa ca un element *sine qua non* al existenţei economiei de piaţă, o adevărată forţă motrică a acesteia. Astfel, concurența poate fi definită ca fiind confruntarea dintre agenţii economici cu aceleaşi activităţi sau activităţi similare, exercitată în domeniile deschise pieţei, pentru câştigarea şi conservarea clientelei, în scopul rentabilizării propriei întreprinderi. Libertatea concurenţei reprezintă o premisă a dezvoltării relaţiilor comerciale şi o garanţie a progresului. În desfăşurarea relaţiilor comerciale, concurenţa îndeplineşte următoarele funcţii importante: de garanţie a economiei de piaţă; de facilitare a liberei circulaţii a mărfurilor şi serviciilor; de stimulare a inițiativei de participare pe piață.

În acest caz, care este mai recent, Curtea Constituţională a tratat noţiunea de concurenţă loială din Constituţie în sensul larg, dar nu ca o definiţie opusă concurenţei neloiale. Curtea Constituţională a extins înţelesul noţiunii de concurenţă neloială asupra tuturor faptelor ilicite din mediul concurenţial şi anume: concurenţă neloială, practici anticoncurenţiale, concentrări economice ș.a.m.d.

Într-adevăr, suntem de acord că concurența loială este opusul concurenței neloiale, însă nu suntem de acord că legiuitorul a avut intenția de a proteja economia doar de concurența neloială. Reieșind din spiritul reglementărilor naționale, considerăm că concurența loială și concurența neloială sunt două fenomene antagoniste care există în cadrul concurenței. Din prevederile legale, rezultă cu certitudine că legiuitorul autohton a avut scopul de a promova concurența loială și de a contracara concurența neloială. Însă, așa cum am specificat mai sus, concurența neloială reprezintă un fenomen care înglobează în sine doar actele de concurență neloială, care, de fapt, prezintă cel mai redus grad de nocivitate pentru mediul concurențial. În afara conceptului de

[122] Hotărârea Curţii Constituţionle nr. 11 din 28.05.2013 pentru controlul constituţionalităţii unei prevederi din art. 8 alin. (1) lit. a) pct. 5) al Legii nr. 451-XV din 30.07.2001 privind reglementarea prin licenţiere a activităţii de întreprinzător. Disponibil: http://constcourt.md/public/files/file/Actele%20Curtii/acte_2013/h_11.2013.ro.pdf (accesat pe 12.03.2018)

concurență neloială se află acte ilicite, cum ar fi, spre exemplu: acordurile anticoncurențiale (art. 5 din Legea concurenței), abuzul de poziție dominantă (art. 11 din Legea concurenței), acțiunile ilegale ale autorităților publice (art.12 din Legea concurenței), concentrările economice incompatibile cu mediul concurențial (art.23 din Legea concurenței). Aceste din urmă încălcări ale mediului concurențial sunt cele mai grave şi cele mai periculoase pentru piață și economie. Analiza sancțiunilor impuse pentru aceste încălcări ne permite să evidențiem nivelul calitativ mai înalt de pericol economic al acestora. Conform art. 77 din Legea concurenței, actele de concurenţă neloială, interzise la art. 15–19 din aceeași lege, se sancţionează de Consiliul Concurenţei cu amendă în mărime de pînă la 0,5% din cifra totală de afaceri realizată de întreprinderea în cauză în anul anterior sancţionării. În conformitate cu prevederile art. 73 alin. (7), amenda pentru practici anticoncurențiale se stabilește până la un nivel maxim de 5% din cifra totală de afaceri realizată de întreprindere în anul anterior sancţionării. Respectiv, maximul sancțiunii pentru concurență neloială este de 10 ori mai mic față de maximul sancțiunilor pentru celelalte încălcări ale mediului concurențial enumerate mai sus.

În contextul deosebirilor dintre normele concurenței neloiale şi ale altor încălcări ale mediului concurențial, suntem adepți ai opiniei expuse de către Mircea V. Acest autor menționează că deosebirea între normele concurenţei (antitrust) şi normele de concurenţă neloială este una mai degrabă formală, care pleacă din originile istorice diferite ale celor două seturi de reglementări. Pe fond, s-ar putea sesiza şi o diferenţă de fond în sensul în care normele antitrust sancţionează mai degrabă deficitul de concurenţă (diminuarea concurenţei prin înţelegeri sau practici concertate între concurenţi sau prin exercitarea abuzivă a puterii de piaţă de către întreprinderea care deține poziţie dominantă), în timp ce concurenţa neloială tinde să pună capăt exceselor de concurenţă (lovituri nepermise cum sunt dezorganizarea activităţii concurentului)[123]. Raportând această poziție la conținutul reglementărilor concurențiale, observăm, într-adevăr, faptul că în cadrul acțiunilor de concurență neloială, întreprinderile sunt antrenate într-o rivalitate mai acerbă. Acestea se atacă reciproc, prin intermediul denigrării, confuziei etc. Pe de altă parte, în cadrul practicilor anticoncurențiale, se poate atesta o lipsă de rivalitate sau una de grad scăzut. Spre exemplu, în cazul acordului anticoncurențial, întreprinderile în loc să concureze, în locul unei rivalități în privința prețurilor, producției, piețelor ș.a., ele complotează împotriva concurenței. Se creează o stare de înțelegere între întreprinderile concurente, unde principiile concurenței sunt sufocate.

Art. 14 al Legii concurenței prevede că acţiunile de concurenţă neloială interzise prin prevederile art. 15–19 se examinează de către Consiliul Concurenţei, la plângerea privind

[123] Mircea V. *Legislaţia concurenţei. Comentarii şi explicaţii*. Editura C.H. Beck, 2012, p. 4.

presupusele acţiuni de concurenţă neloială, depusă de către întreprinderea ale cărei interese legitime au fost lezate. În cazul constatării actelor de concurenţă neloială, prin decizia Plenului Consiliului Concurenţei, întreprinderea este sancţionată, conform Legii concurenței, şi/sau este obligată să înceteze acţiunile respective. Iar art. 77 al Legii concurenței dispune că, prin derogare de la legea penală, comiterea faptelor de concurenţă neloială, interzise la art. 15–19 din Legea concurenței, se sancţionează de Consiliul Concurenţei cu amendă în mărime de până la 0,5% din cifra totală de afaceri realizată de întreprinderea în cauză în anul anterior sancţionării. Prejudiciul produs ca rezultat al acţiunilor constatate drept concurenţă neloială urmează a fi reparat în conformitate cu prevederile Codului civil de întreprinderea care l-a cauzat.

Astfel, Legea concurenței nr. 183 din 2012, în vigoare la moment, este consacrată sistemului rigid de enumerare limitativă a acțiunilor de concurență neloială. În afara acțiunilor de concurență neloială, prevăzute expres de lege, alte fapte nu vor putea fi calificate drept concurență neloială. În acest context, faptele care conțin semne ale unei concurențe neloiale în baza definiției acesteia, urmează a fi examinate doar ca delicte civile prin prisma răspunderii civile delictuale.

În acest sens, conchidem că legiuitorul înțelege prin acte de concurență neloială doar încălcările prevăzute la art. 15-19 din Legea concurenței: discreditarea concurenților, instigarea la rezilierea contractului cu concurentul, obținerea și/sau folosirea ilegală a secretului comercial al concurentului, deturnarea clientelei concurentului şi confuzia. Respectiv, utilizând raționamente logice, deducem că concurența neloială este o noțiune mai largă decât o acțiune de concurență neloială. Deci, acțiunea sau actul de concurență neloială induce ideea unei încălcări concrete, pe când noțiunea de concurență neloială, inglobând în sine un ansamblu de încălcări concrete, induce ideea unei stări anormale a concurenței de pe piața relevantă.

În Legea privind combaterea concurenței neloiale din România se utilizează noțiunea de practică de concurență neloială și se prevede că orice referire din Legea respectivă la noţiunea de „act de concurenţă neloială” sau la noţiunea de „fapt de concurenţă neloială” se consideră a fi atribuită la noţiunea de „practică de concurenţă neloială”.

Remarcăm că după elucidarea laturii teoretice a acestor noțiuni, este necesară nuanțarea corelației dintre ele și a procedeelor de utilizare corectă în practică a acestora. Deci, suntem în prezența necesității utilizării corecte a noțiunilor de concurență neloială, acțiuni (acte) de concurență neloială și practici anticoncurențiale. În așa mod, dacă primele două noțiuni fac parte din același compartiment al domeniului reglementărilor concurențiale, atunci noțiunea de practici anticoncurențiale semnifică un tip aparte de încălcări a legislației concurențiale. Astfel, noțiunea de acțiune (act) de concurență neloială urmează a fi utilizată atunci când se face trimitere la o

situație concretă, subiect cornet, act concret și o anumită piață relevantă. Aceasta are o amprentă mai personalizată. Expresia „concurență neloială", urmează a fi întrebuințată la nivel generic, prin care se va înțelege întregul spectru al acțiunilor de concurență neloială. Iar noțiunea de „*practici anticoncurențiale*" ar putea fi utilizată pentru acel „tip aparte de încălcări", care nu intră în categoria actelor de concurență neloială, dar sunt interzise de legislație.

Procedeele abuzive, imputabile agenților economici, pot fi stabilite de dispozițiile legale în trei feluri diferite[124]:

- O primă metodă, ***rigidă***, constă într-o enumerare limitativă. Soluția, rar întâlnită în practică, prezintă pentru interpret avantajul simplității, dar și incovenientul major de a fi deficitară, în măsura în care viața relevă apariția unor fapte criticabile, care ar trebui să fie sancționate și totuși exced cadrul prestabilit de normele aplicabile;
- O altă metodă, situată la polul opus, extinde ***cu titlu general*** răspunderea civilă delictuală din dreptul comun în materia concurenței neloiale. Aceasta este concepția legislației franceze. Această modalitate de reglementare, desigur, suplă și lesne adaptabilă la realitățile în continuă schimbare, lasă în fond jurisprudenței și doctrinei sarcina dificilă de a discerne în fiecare caz concret, existența elementelor calificative ale faptului de concurență neloială;
- În fine, o poziție intermediară (***metoda mixtă***) recurge la enumerarea acestor activități, fără, însă, a exclude și alte cazuri analogice. Renunțarea la o enumerare limitativă se justifică. S-a scris în această privință cu deplină îndreptățire că „acțiunile constitutive de culpă pe planul concurenței neloiale nu sunt limitative, deoarece imaginația profesioniștilor neloiali este inepuizabilă și nu încetează să se reînnoiască"[125].

Inițial, legislația noastră, prin Legea nr.1103 din 30.06.2000 cu privire la protecţia concurenţei[126] (abrogată la 14.09.2012), a aplicat metoda mixtă. Legea respectivă enunța, mai întâi, la art. 2 un principiu cu incidență nelimitată, în virtutea căruia *concurenţa neloială* reprezintă acţiunile agentului economic de a obține avantaje neîntemeiate în activitatea de întreprinzător, ceea ce aduce sau poate aduce prejudicii altor agenţi economici sau poate prejudicia reputaţia lor în afaceri. Totodată, art. 8 al aceleeași Legi, prevedea că agentului economic i se interzice să efectueze acte de concurență neloială, ***inclusiv***: a) să răspîndească informaţii false sau neautentice care pot cauza daune unui alt agent economic şi (sau) pot prejudicia reputaţia lui; b) să inducă în eroare cumpărătorul privitor la caracterul, modul şi locul

[124] *Idem,. Noțiunea concurenței neloiale* // Revista de drept comercial, nr. 11, București, 1998, p. 13.
[125] Pédamon M. *Droit commercial. Commerçant et fonds de commerce. Concurrence et contrats du commerce.* Paris, 1994, p. 545.
[131] Legea nr.1103 din 30.06.2000 cu privire la protecţia concurenţei. În: Monitorul Oficial nr. 166-168 din 31.12.2000, abrogată pe data de 14.09.2012.

fabricării, la proprietăţile de consum, la utilitatea consumului, la cantitatea şi calitatea mărfurilor; c) să compare neloial în scopuri publicitare mărfurile produse sau comercializate de el cu mărfurile altor agenţi economici; d) să folosească neautorizat, integral sau parţial, marca comercială, emblema de deservire a altor obiecte ale proprietăţii industriale, firma unui alt agent economic, să copieze forma, ambalajul şi aspectul exterior al mărfii unui alt agent economic; e) să obţină nelegitim informaţii ce constituie secretul comercial al unui alt agent economic, să le folosească sau să le divulge.

Începând cu anul 2012, Republica Moldova a adoptat sistemul de măsuri mai rigide. Legea concurenței în vigoare reglementează exhaustiv acțiunile (actele) de concurență neloială la articolele 15-19. Chiar dacă la art. 4, Legea concurenței oferă noțiunii de concurență neloială un sens larg, acesta se va corobora cu acțiunile (actele) concrete de concurență neloială. Pe cale de interpretare nu pot fi calificate alte delicte decât cele specificate de lege (*nullum crimen sine lege).*

În sensul prevederilor Legii concurenței, acțiuni de concurență neloială există doar în cazul efectuării următoarelor acțiuni: a) discreditarea concurenților, b) instigarea la rezilierea contractului cu concurentul, c) obținerea și/sau folosirea ilegală a secretului comercial al concurentului, d) deturnarea clientelei concurentului și e) confuzia. Alte acțiuni ale întreprinderilor nu pot fi calificate ca fiind acte de concurență neloială, or, o interpretare mai largă ar excede câmpul acțiunilor de concurență neloială interzise de prevederile Legii concurenței.

În acest context, prevederile Convenției de la Paris din 20.03.1883[127] pentru protecția proprietății industriale nu sunt atât de stricte. Potrivi art. 10 al Convenției, „constituie un act de concurență neloială orice act de concurență contrar practicilor cinstite în materie industrială sau comercială. Va trebui sa fie interzise mai ales:

1. orice fapte care sunt de natură să creeze, prin orice mijloc, o confuzie cu întreprinderea, produsele sau activitatea industrială sau comercială a unui concurent;

2. afirmaţiile false, în exercitarea comerţului, care sunt de natură a discredita întreprinderea, produsele sau activitatea industrială sau comercială a unui concurent;

3. indicațiile sau afirmațiile a căror folosire, în exercitarea comerțului, sunt susceptibile să inducă publicul în eroare cu privire la natura, modul de fabricație, caracteristicile, aptitudinea la întrebuințare sau cantitatea mărfurilor".

[127] Convenției de la Paris din 20.03.1883. Publicată pe data de 30.12.1998 în Tratate Internaționale nr. 6, data intrării în vigoare 25.12.1991, în varianta de la Stokholm.

Astfel, Convenția identifică 2 categorii de acțiuni de concurență neloială: A) acțiuni de concurență neloială strict interzise în orice stat-parte la Convenție și B) acțiuni de concurență neloială relative.

A. Actele de concurență neloială strict interzise în mod obligatoriu sunt reglementate în dreptul intern al statelor semnatare ale Convenției de la Paris. Aceste acțiuni reflectă comportamentul agresiv al concurenților și consecințele negative ale acestora asupra consumatorilor și asupra mediului concurențial pe o anumită piață relevantă. Aceste componențe de încălcări a concurenței sunt transpuse în legislația națională prin prevederile art. 15, 18, 19 ale Legii concurenței – *discreditarea concurenților, deturnarea clientelei concurentului și confuzia*. Actele de concurență neloială expres prevăzute de Convenție sunt general-recunoscute și universale, reieșind din instoricul activității de comerț, al economiei și al activității legislative a tuturor statelor lumii.

B. Actele de concurență neloială relative reprezintă acele componențe de încălcări a ordinii mediului concurențial, construite de fiecare stat în parte prin prisma noțiunii generale a concurenței neloiale. Politica comercială a fiecărui stat este specifică, determinată de factori geopolitici, sociali și economici proprii. Aceste circumstanțe conduc către o marjă de discrepanță între reglementările diferitelor state, respectiv diferitelor sisteme de drept. În dependență de istoria activității de întreprinzător, uzanțele adoptate în relațiile comerciale, ierarhia valorilor sociale și principiilor într-un anumit stat, anumite comportamente ale întreprinderilor pot fi dezaprobate categoric, iar altele admise, chiar dacă, prin prisma noțiunii generale a concurenței neloiale, ar putea fi calificate drept neloiale.

Spre exemplu, legislația concurențială a Federației Ruse este mai avansată la capitolul recunoașterii și protecției unor noi obiecte de proprietate intelectuală, care nu se regăsesc în legislațiile din domeniul vizat al României și al Republicii Moldova. Astfel, art. 1225, alin. (1) din partea a IV-a a Codului Civil al Federației Ruse[128] protejează, ca rezultat al creației industriale, modalitatea executării și performanțele. Aceste obiecte reprezintă un ansamblu de acțiuni și modalități speciale și deosebite, utilizate la realizarea anumitor servicii, lucrări. În așa caz, poate fi calificată drept confuzie acțiunea de copiere a modalității deosebite de executare a unor servicii sau lucrări ale concurenților. În alte state, însă, o asemenea copiere nu va fi calificată drept concurență neloială, dar va putea fi ușor examinată și calificată prin prisma instituției juridice a delictului civil și a răspunderii juridice civile delictuale.

[128] Codul Civil al Federației Ruse, Partea a IV-a, adoptată la 24.11.2006 prin Legea nr. 230-фз. În vigoare din 01.01.2008. Publicată în Colecția de acte legislative a Federației Ruse nr. 52 din 2006.

Un alt exemplu constă în faptul că în România este considerată ca act de concurență neloială procedeul „*bulgărelui de zăpadă*”, care în Republica Moldova nu este prevăzut. Potrivit art. 4 lit. c) din Legea privind combaterea concurenței neloiale a României[129], „Constituie contravenții următoarele fapte, dacă nu sunt săvârșite în astfel de condiții încât să fie considerate, potrivit legii penale, infracțiuni: c) încheierea de contracte prin care un comerciant asigură predarea unei mărfi sau executarea unor prestații unui client în mod avantajos, cu condiția aducerii de către acel client a altor cumpărători cu care comerciantul ar urma să încheie contracte asemănătoare”. Asemenea prevederi exprese mai sunt în Elveția, Canada etc.

Procedeul respectiv a fost inițial definit de jurisprudența franceză, care a decis că reprezintă o vânzare tip „*bulgare de zăpadă*” atunci când se oferă, de exemplu, nouă perechi de ciorapi la un preț interesant oricărei cliente, care furnizează trei comenzi similare ale altor consumatoare. Potrivit doctrinarilor în materie, aceast tip de fapte sunt incluse în categoria celor care vizează acapararea agresivă a clientelei. Acest mod de încheiere a unor contracte este interzisă de lege, deoarece reprezintă „o modalitate de exploatare a propriului comerţ contrar legii sau uzanţelor cinstite în activitatea comercială sau industrială, în condiţii în care împiedică jocul liberei concurenţe”[130]. Legislația Republicii Moldova nu califică drept act de concurență neloială procedeul de vânzare „*bulgăre de zăpadă*”, chiar dacă în multe state acesta este reglementat sau sunt impuse interdicții în acest sens. În Republica Moldova, soluția întreprinderilor care se consideră lezate în drepturile şi interesele legitime prin punerea în aplicare a procedeului de vânzare „*bulgăre de zăpadă*” de către concurenți, este adresarea în instanţa de judecată în ordinea acţiunii civile împotriva concurentului. În acest caz, chiar dacă instanţa va califica o ingerinţă în drepturile şi interesele legitime ale reclamantului pe calea punerii în aplicare de către pârât a vânzării de tip „*bulgăre de zăpadă*”, acţiunile pârâtului nu vor putea fi calificate drept acte de concurenţă neloială. Această situaţie se datorează faptului, că legiuitorul naţional a enumerat exhaustiv care anume fapte sunt determinate drept acţiuni (acte) de concurenţă neloială.

Asemenea exemple sunt numeroase, însă cert este că fiecare stat are un câmp de manevră relativ larg în acest domeniu, reieșind din specificul relațiilor comerciale și concurențiale naționale. Având în vedere că acțiunile de concurență neloială comportă un pericol socio-economic mai mic în comparație cu alte încălcări ale legislației concurențiale, cum ar fi abuzul

[129] Legea privind combaterea concurenței neloiale a României. În: Monitorul Oficial al României, nr. 24 din 30.01.1991.
[130] Prescure T. *Curs de dreptul concurenței comerciale*. București: Editura Rosetti, 2004, p. 107.

de poziție dominantă, acordurile anticoncurențiale, legislativul poate interveni mai ușor în completarea acestui sistem de acțiuni de concurență neloială.

Republica Moldova, la acest capitol, pe lângă acțiunile de concurență neloială prevăzute de Convenția de la Paris, prevede instigarea la rezilierea contractului cu concurentul precum și obținerea și/sau folosirea ilegală a secretului comercial al concurentului.

Actualmente, legislația Republicii Moldova nu acoperă toate cazurile disponibile în practică de fapte care ar putea fi calificate drept acte de concurență neloială. Deseori, acțiunile întreprinzătorilor, nu pot fi calificate drept acte de concurență neloială, dar ele, totuși, conțin semne calificative ale unei încălcări a uzanțelor oneste în activitatea economică. Totodată, poate fi și invers: ca acte de concurență neloială pot fi calificate acele acțiuni, care nu au avut ca scop direct obținerea avantajelor pe piață. Din cauza unor astfel de situații ambigue, judecătorii și autoritățile uneori iau o decizie foarte controversată în ceea ce privește recunoașterea anumitor acțiuni ca acte de concurență neloială.

O modelare teoretică a anumitor situații practice posibile ne-ar permite să identificăm o serie de fapte care ar putea fi catalogate drept acte de concurență neloială, însă legislația în vigoare nu le califică drept acte de concurență neloială. Astfel, evidențiem următoarele situații:

- O întreprindere instigă clienții (partenerii) unei alte întreprinderi concurente astfel încât, la încetarea Contractului de arendă în agricultură cu întreprinderea concurentă, să notifice despre dorința de încetare a relațiilor contractuale, să nu-i mai remită în arendă bunurile sale agricole și să remită aceste bunuri în arendă întreprinderii instigatoare contra unor beneficii adăugătoare plății de arendă, cum ar fi spre exemplu: angajarea în câmpul muncii, menținerea calității de salariat ș.a. În acțiunile întreprinderii instigatoare se întrevede o anumită doză de rea-credință în procesul concurențial, raportată la metodele de convingere a proprietarilor de bunuri agricole să înceteze relațiile contractuale cu concurenții și să remită bunurile în arendă anume întreprinderii instigatoare. Într-o altă ordine de idei, întreprinderea instigatoare nu convinge proprietarii să rezilieze Contractele de arendă înainte de termenul prevăzut în clauzele contractuale, însă le instigă să notifice arendașul depre faptul că la încetarea termenului Contractului nu va mai dori să încheie un nou contract. Aici nu am avea nimic de obiectat, dacă nu am ține cont de specificul relațiilor juridice de arendă în agricultură, unde tăcerea are un regim juridic de aprobare tacită a continuării relațiilor de arendă. În conformitate cu art. 9 alin. (4) și (5) din Legea nr. 198 din 15.05.2003 cu privire la arenda în agricultură[131] „(4) În cazul

[131] Legea nr. 198 din 15.05.2003 cu privire la arenda în agricultură. În: Monitorul Oficial nr. 163-166 din 01.08.2003. Abrogată prin Legea Nr. 133 din 15.11.2018, în vigoare din 01.03.2019, abrogată prin Legea nr.133 din 15.11.2018.

când termenul arendei expiră, iar arendatorul nu cere să i se predea bunurile arendate şi arendaşul continuă exploatarea acestora, contractul de arendă se consideră prelungit pentru un an agricol. (5) În cazul în care arendatorul nu doreşte să prelungească contractul de arendă, el va informa arendaşul despre aceasta cu 6 luni înainte de expirarea termenului arendei". Aici suntem în situația în care continuitatea raporturilor de arendă este compromisă de o întreprindere concurentă instigatoare care apelează la subiecte sensibile, precum ar fi cel al relațiilor de muncă. Dorința reală a proprietarului de teren este alterată sau, altfel spus, consimțământul său este viciat. Nu considerăm problematică situația când concurenții propun condiții contractuale mai bune, însă considerăm problematică situația când concurenții conving clienții (partenerii) apelând la avantaje şi/sau constrângeri extracontractuale.

- Un alt exemplu ar fi situația când o rețea mare de supermarketuri (cum ar fi Metro Cash & Carry, Fourchette, Kaufland ș.a.), lansându-se pe o nouă piață geografică și/sau o nouă piaţă a produsului, atrag la muncă anume angajații concurenților săi. Această faptă ar putea fi calificată drept act de concurență neloială prin dezorganizarea activității economice a agentului economic (personalului agentului economic concurent). Recunoașterea dezorganizării activității agentului economic (personalului) ca act de concurență neloială este îndreptată spre stoparea practicii de a submina relațiile de afaceri existente, civile și de altă natură ale unui agent economic prin metode neoneste. Totodată, atât de simplă calificarea anumitor acțiuni ca dezorganizare a concurentului. În cazul în care, de exemplu, un muncitor se angajează la un concurent, deoarece acesta îi propune salariu mai mare și condiții de muncă mai atractive, acest fapt nu poate fi calificat ca dezorganizare a activității agentului economic. Însă, în cazul în care se provoacă concedierea cu ulterioara plasare în câmpul muncii unui concurent și aceasta are un caracter masiv, este posibil să fie calificată ca un act de concurență neloială.

Personalul este singura resursă din cadrul unei firme care are capacitatea de a-şi mări valoarea odată cu trecerea timpului, spre deosebire de toate celelalte resurse, care se uzează, alternativ, fizic sau moral. În sensul evitării unor asemenea situaţii, sunt necesare eforturi substanţiale, sistematice şi susţinute din partea întreprinzătorilor în vederea instruirii (perfecţionării) şi dezvoltării personalului firmei. În caz contrar, inevitabil, personalul îşi va reduce din valoarea sa profesională, va degrada. În această ordine de idei, factorul uman este abordat de către firmele moderne ca una dintre cele mai importante investiţii, capitalul uman devenind, astfel, o resursă strategică[132]. Astfel, în activitatea economică a întreprinderilor, personalul și profesionalismul acestuia reprezintă un atribut foarte important, care îi acordă

[132] Bugaian L. et al. *Antreprenoriat: Inițierea afacerii*. Chișinău: Editura Levința Angela ÎI, 2010, p. 215-216. Disponibil: http://inventica.usm.md/wp-content/uploads/2014/12/ANTREPRENORIAT-Initierea-afacerii.pdf

întrprinderii plus-valoare în mediul concurențial. Orice atentare la integritatea personalului unei întreprinderi poate fi analizată prin prisma faptelor de concurență neloială. Întreprinderea nou apărută pe o piață relevantă, având tendința de a atrage salariații experimentați ai întreprinderilor concurente, urmărește scopul de a slăbi competitivitatea concurenților și de a-și crea anumite avantaje în raport cu acestea. Considerăm că aceasta reprezintă o problemă concurențială și urmează a fi calificată drept acțiune de concurență neloială.

În spiritul celor relatate, considerăm că ar fi totuși oportun de a reintroduce în legislația concurenței a Republicii Moldova, **sistemul mixt de contracarare** al concurenței neloiale și de a stabili dispozițiile legale după metoda intermediară, menționată mai sus, - a recurge la enumerarea acțiunilor de concurență neloială, fără, însă, a exclude și alte cazuri analoage. Cu alte cuvinte, ar fi binevenită renunțarea la o enumerare limitativă a acțiunilor de concurență neloială. În acest context, suntem de acord cu doctrinarul francez Pedamon, care menționează că acțiunile constitutive de culpă pe planul concurenței neloiale nu sunt limitative, deoarece imaginația profesioniștilor neloiali este inepuizabilă și nu încetează să se reînnoiască[133].

Acest sistem de contracarare a actelor de concurență neloială este conscarat în mai multe state, printre care România și Federația Rusă. Potrivit art. 2 lit. c) din Legea României nr. 11 din 29.01.1991 privind combaterea concurenței neloiale, „Sunt interzise practicile de concurenţă neloială, după cum urmează: c) orice alte practici comerciale care contravin uzanţelor cinstite şi principiului general al bunei-credinţe şi care produc sau pot produce pagube oricăror participanţi la piaţă". Totodată, în conformitate cu art. 14. 8 din Legea concurenței a Federație Ruse, „Nu sunt permise alte forme de concurență neloială împreună cu cele prevăzute la articolele 14.1 - 14.7 din prezenta lege federală".

Reieșind din cele menționate, venim cu propunerea *de lege ferenda* de a completa prevederile Legii concurenței cu acordarea atribuției Consiliului Concurenței de a examina și alte acțiuni de concurență neloială decât cele reglementate de art. 15-19 din Legea concurenței. Astfel, propunem ca art. 14 alin. (2) din Legea concurenței să se modifice și urmează a avea următorul cuprins: „Consiliul Concurenței examinează, la plângerea privind presupusele acţiuni de concurenţă neloială, depusă de către întreprinderea ale cărei interese legitime au fost lezate, în condiţiile stipulate la art. 49 alin. (2)–(4), acțiunile de concurenţă neloială, interzise prin prevederile art. 15–19 și ***cele care sunt de natură să cauzeze un prejudiciu concurentului***".

În acest caz, este cert faptul că, în privința acțiunilor de concurență neloială nenumite de Legea concurenței, se cere un standart de probațiune mai înalt. Spre deosebire de acțiunile de concurență neloială, numite de Legea concurenței, acțiunile nenumite de Legea concurenței

[133] Pédamon M. *op,cit.*,p. 545.

urmează a fi calificate în fiecare caz aparte prin raportare la definiția generală a concurenței neloiale, oferită de Legea concurenței și de către Convenția de la Paris. Totodată, în sarcina autorului plângerii se pune și prezentarea acelor probe care ar demonstra iminența și realitatea pericolului lezării drepturilor și/sau intereselor legitime, neadmițându-se o posibilitate incertă de leziune sau o leziune nesemnificativă. Pe de altă parte, întreprinderile din economia de piață trebuie să fie protejate față de plângerile depuse cu rea-credință, care urmăresc intimidarea și implicarea concurentului în anumite procese administrative și, respectiv, slăbirea puterii economice. Protecția respectivă urmează a fi realizată prin înaintarea unor standarde de probă mai înalte față persoana care se consideră lezată în drepturile sale printr-o acțiune de concurență neloială nenumită de Legea concurenței.

Temei pentru îndreptățirea introducerii sistemului mixt de contracarare a concurenței neloiale o prezintă și modalitatea de utilizare a noțiunilor de „concurență neloială" și „acțiuni de concurență neloială" din cadrul Legii concurenței. Întrebuințarea acestor noțiuni ne permite să tragem concluzia că „concurența neloială" este noțiunea de gen, care înglobează în sine noțiunea de „acțiune sau acte concrete de concurență neloială", care reprezintă specia. Altfel spus, concurența neloială reprezintă un fenomen caracterizat de un ansamblu de acte de concurență neloială.

Ajunși la acest moment al studiului, se impun anumite clarificări referitor la utilizarea noțiunilor de „concurență neloială" și „acțiuni (acte) de concurență neloială", menționate în egală măsură în Legea concurenței.

Art. 1 alin. (1) al Legii concurenței din 11.07.2012 declară că această lege stabileşte cadrul juridic al protecţiei concurenţei, inclusiv al prevenirii şi al contracarării practicilor anticoncurenţiale şi a concurenţei neloiale, al realizării concentrărilor economice pe piaţă, stabileşte cadrul juridic privind activitatea şi competenţa Consiliului Concurenţei şi responsabilitatea pentru încălcarea legislaţiei în domeniul concurenţei. Totodată, la art. 2 alin. (1) al aceluiași act normativ se menționează că prevederile prezentei legi se aplică faptelor/acţiuni sau inacţiuni ce au ca obiect sau au ori pot avea ca efect restrângerea, împiedicarea sau denaturarea concurenţei, precum şi faptelor/acţiuni de concurenţă neloială.

Reieșind din prevederile acestor două norme juridice, aparent se observă atitudinea confuzionară a legiuitorului față de noțiunile ***concurență neloială*** și ***acțiune de concurență neloială*****.** Astfel, la art. 1 al legii se stabilește scopul de contracarare a concurenței neloiale dar nu și a acțiunilor de concurență neloială. Pe de altă parte, art. 2 al legii prevede că legea se aplică faptelor/acţiuni de concurenţă neloială, dar nu se menționează nimic de concurența neloială. Însă, o analiză detaliată a acestor prevederi ne conduce către ideea existenţei ***fenomenului***

concurenței neloiale, format din mai multe acțiuni sau acte de concurență neloială. Art. 1 al Legii concurenței este destinat contracarării unui fenomen negativ al mediului concurențial general – concurența neloială. Însă art. 2 din același act normativ are o incidență directă deja asupra faptelor concrete, care în ansmablu constituie fenomenul concurenței neloiale. Aceeași legitate este respectată și în cadrul celorlalte prevederi din respectivul act normativ.

În cele ce urmează, vom supune studiului științific componențele de acțiuni (acte) de concurență neloială reglementate în Republica Moldova.

Subiecții între care se pot realiza acțiuni de concurență neloială pot fi doar concurenți. Din reglementările legislației concurențiale rezultă că acțiunile (actele) de concurență neloială pot avea loc doar între concurenți. Astfel, întreprinderea care săvârșește fapta și cea care este victimă trebuie să fie concurente. Concurent este întreprinderea independentă, care este activă pe o piaţă relevantă. Întreprinderile independente sunt acele întreprinderi care nu fac parte din acelaşi grup de întreprinderi şi nu sunt controlate de aceeaşi persoană ori de aceleaşi persoane. Întreprinderea este orice entitate, inclusiv asociaţie de întreprinderi, angajată în activitate economică, indiferent de statutul juridic şi de modul de finanţare al acesteia. Activitatea economică presupune orice activitate care constă în oferirea de produse pe o anumită piaţă, iar produse pot fi bunuri, lucrări, servicii, inclusiv servicii financiare, destinate vînzării, schimbului sau altor modalităţi de includere în circuitul civil. Respectiv, nu suntem în prezența discreditării, confuziei etc. în situația în care subiectul care răspândește informații false este, spre exemplu, o autoritate publică, consumator, întreprindere care activează pe o altă piață relevantă etc. Asemenea situații sunt reglementate de alte ramuri de drept ale sistemului național de drept.

1.3. Conturarea instrumentelor juridice de contracarare a actelor de concurență neloială

Concurența neloială implică anumite instrumente de contracarare a manifestărilor neloiale ale concurenților. Potrivit *Dicționarului explicativ al limbii române*[134] - a contracara înseamnă a se opune acțiunii cuiva, a împiedica planurile cuiva, a anihila. Reieșind din sensul cuvântului, în contextul cercetării noastre, contracararea va îmbina două acțiuni și anume: de stopare a acțiunilor ilegale și de anihilare a consecințelor acestor acțiuni.

Totodată, nu trebuie desconsiderată importanța măsurilor de prevenire a manifestărilor neloiale ale concurenților. Prin conceptul de prevenire se înţelege luarea unor măsuri care să conducă la împiedicarea comiterii acțiunilor de concurență neloială.

[134] Dicționarului explicativ al limbii române. Disponibil: https://dexonline.ro/definitie/contracarare%20 *(accesat la 09.08.2018)*

Problema prevenirii faptelor antisociale a fost abordată în mod explicit de filosoful grec Platon (427-347 î.e.n.) care a propus substituirea ideii retributive cu ideea de utilitate socială a pedepsei, conform căreia scopul sancţiunii trebuie să fie prevenirea generală (prin forţa exemplului) şi prevenirea specială (ca efect intimidant al pedepsei). Platon afirma că „*acela care vrea să pedepsească în mod judicios, nu pedepseşte din pricina faptei rele care este un lucru trecut, căci nu s-ar putea face ca ceea ce s-a săvârşit să nu se fi săvârşit, ci pedepseşte în vederea viitorului, pentru ca vinovatul să nu mai cadă în greşeală şi pentru ca pedeapsa lui să-i înfrâneze pe ceilalţi*” [135]. În ce ne privește, suntem adepții unei asemenea abordări și, pe bună dreptate, prevenirea concurenței neloiale se realizează pe două segmente:

- prevenirea generală;
- prevenirea specială.

Prevenirea generală presupune aplicarea unui complex de măsuri care ar împiedica realizarea actelor de concurență neloială de către subiecții de pe piața economică, însă care nu presupune o pedepsire, o constrângere sau calificarea unor situații faptice concrete. Totodată, acest tip de măsuri sunt îndreptate spre descoperirea, înlăturarea, neutralizarea cauzelor şi condiţiilor care pot genera comiterea actelor de concurență neloială. La acest compartiment este importantă activitatea Consiliului Concurenței, care, potrivit art. 39 lit. a) din Legea concurenței, „*promovează cultura concurențială*”. Acțiunile de promovare a culturii concurențiale se încadrează în conceptul măsurilor de prevenire generală. În acest context, pot fi menționate următoarele măsuri de **prevenire generală** a concurenței neloiale:

- informarea publicului într-un mod accesibil despre prevederile legale;
- publicarea deciziilor/hotărârilor/sentințelor pe cazurile de concurență neloială;
- organizarea platformelor de discuții cu mediul de afaceri, seminare, instruiri;
- publicarea articolelor, publicațiilor științifico-practice;
- includerea în programele universitare a disciplinei „Dreptul concurenței” etc.

Prin prevenirea specială se înţelege complexul de măsuri destinate să împiedice săvârșirea actelor de concurență neloială de către persoanele care au săvârşit deja o acțiune de concurență neloială. Așa cum am analizat în punctul 1 al acestui capitol, în secolele anterioare, prevenirea specială se realiza prin pedeapsa cu moartea sau, mai târziu, prin exilarea vinovaţilor în colonii, confiscarea bunurilor ș.a. În prezent, **prevenirea specială** se realizează prin impunerea:

- sancțiunilor pecuniare;
- anumitor comportamente;

[135] Platon *Dialoguri, Protagoras*. Paris: Editura Les Belles Lettres, 1966, p. 324.

– privațiunii de libertate;
– reparării prejudiciului material și moral.

Luând în considerație faptul că nucleul măsurilor de prevenire specială este parte integrantă în rândul instrumentelor de contracarare a concurenței neloiale, acestea urmează a fi supuse studiului minuțios în subcapitolele ce urmează.

Experiența ne demonstrează faptul că întreprinderile admit nerespectarea regulilor imperative, chiar dacă ele suportă sau riscă să suporte consecințele negative în caz de neconformare. În această situație, aplicarea instrumentelor juridice de contracarare a concurenței neloiale este primordială pentru a încuraja respectarea legislației concurențiale. În general, instrumentele de contracarare, prevăzute de dreptul concurenței și de alte ramuri de drept care protejează concurența au ca scop stoparea comportamentelor ilicite ale întreprinderilor care au comis acțiuni de concurență neloială, eliminarea efectelor negative ale acestora, precum și prevenirea recidivei. Astfel, instrumentele de contracarare se aplică pentru restabilirea condițiilor favorabile concurenței.

Instrumentele juridice de contracarare a concurenței neloiale reprezintă pârghii ale statului în sensul asigurării unui mediu concurențial sănătos. La instrumente juridice de contracarare a actelor de concurență neloială pot fi atribuite:

- acte normative cu nivel înalt de perfecțiune;
- autoritate publică cu personal calificat;
- descoperirea încălcărilor la faze incipiente;
- reacții timpurii la încălcări (în timp util);
- procedura clară și eficientă de examinare a cauzelor.
- celeritate maximă;
- sancțiuni clare și dure care nu doar să prevină, ci și să descurajeze orice manifestare ilegală, etc.

La nivel mondial există o oarecare speranță pentru onestitate în competiție, realizată exclusiv prin libera „*joacă de forțe*” de pe piață. Teoretic, consumatorii, cu funcția de arbitru în jocul economic, ar putea descuraja întreprinzătorii neloiali, ignorând bunurile și serviciile întreprinderilor neloiale în favoarea bunurilor și serviciilor întreprinzătorilor onești. Realitatea, însă, este alta. Pe măsură ce situația economică a devenit mai complexă, consumatorii sunt din ce în ce mai puțin capabili să acționeze în calitate de arbitri. Adesea, ei nu sunt suficient de capabili să determine actele de concurență neloială. Cu atât mai mult, aceștia nu au pregătirea necesară pentru a acționa în mod corespunzător. Desigur, anume consumatorul împreună cu concurentul de bună credință sunt cei care ar trebui să fie protejați împotriva concurenței neloiale.

În țările post-sovietice, din perspectivă istorică, s-au creat anumite concepte, în așa fel încât principalul motiv pentru dezvoltarea relațiilor de piață și a concurenței nu a fost conștientizat de către subiecți înșăși și nici factorii economici care le influențează comportamentul pe piață, ci doar măsurile de constrângere care pot fi aplicate de către stat la depistarea unor încălcări ale legislației concurențiale.

După cum se menționează în literatura de specialitate, răspunderea juridică „este un element esențial și independent al mecanismului reglementării juridice”[136]. În mod tradițional, ea constituie „una din formele de constrângere de stat a violatorilor normelor de drept, ce se exprimă prin aplicarea față de aceștia a sancțiunilor– măsurilor de răspundere prevăzute de lege, care implică consecințe negative suplimentare”[137].

Astfel, **răspunderea juridică, constituind una din formele de constrângere de stat, urmare a încălcării unei norme legale, poate fi percepută ca un instrument de contracarare a acțiunilor ilegale.**

În raport cu celelalte forme ale răspunderii sociale, răspunderea juridică are câteva caracteristici proprii, cum ar fi:

- Are ca temei încălcarea sau nerespectarea unei norme de drept;
- Este legată de activitatea exclusivă a unor organe de stat, care au competența: de a constata în mod oficial nerespectarea sau încălcarea normei de drept; de a aprecia gradul de vinovăție și de a stabili și aplica sancțiunea prevăzută de norma juridică;
- Consecințele răspunderii juridice sunt, ca regulă, mai grave, pot antrena uneori așa sancțiuni ca privațiunea de libertate; etc.

Astfel, având la bază imperativitatea dreptului și, respectiv, capacitatea coercitivă a statului de a interveni și aplica, la nevoie, constrângerea juridică, în Republica Moldova, **răspunderea juridică este cel mai prompt și eficient instrument de contracarare a actelor de concurență neloială**.

În acest context, considerăm că eficacitatea reglementării relațiilor concurențiale este determinată în mare parte de măsurile de răspundere pentru încălcarea legislației concurențiale și de eficiența aplicării lor. Înăsprirea răspunderii pentru săvârșirea acțiunilor de restrângere și denaturare a concurenței, precum și organizarea interacțiunii autorității de concurență cu organele de drept vor contribui nu doar la reprimarea acțiunilor ilegale, dar și la prevenirea acestora. În același timp, nu trebuie neglijat faptul că înăsprirea excesivă a reglementării poate

[136] Мелехин А.В., *Теория государства и права, 2-е изд*. Москва: Editura Консультант Плюс, 2009, p. 407.
[137] Грибанов В.П. *Осуществление и защита гражданских прав (Классика российской цивилистики)*. Editura Статут, Moscova, 2000. p. 310-312.

avea un impact negativ asupra mediului concurențial, reducând stimulentele pentru activitatea de întreprinzător și limitând practicile de afaceri eficiente pentru dezvoltarea economică.

Totalitatea normelor juridice care pot fi încadrate în mecanismele de contracarare a concurenței neloiale își au sediul în diferite ramuri de drept, cum ar fi spre exemplu: Dreptul civil, Dreptul concurenței, Dreptul administrativ, Dreptul penal.

Legislația contemporană conține mecanisme complexe privitor la protecția comercianților, implicit, și împotriva acțiunilor neoneste ale concurenților. Agenții economici au la dispoziție o gamă variată de mijloace de apărare. Comiterea unei fapte reprobabile calificată de lege ca fiind act de concurență neloială poate atrage răspunderea civilă, administrativă sau penală a agentului economic culpabil.

Ripert G. declara acțiunea în concurență neloială foarte curioasă, în cadrul teoriei clasice a răspunderii bazate pe culpă. Acțiunea se sancționează cu o acțiune posesorie sau o acțiune în revendicare. Ea este intr-un anumit fel, o acțiune reală și sancționează un drept de proprietate.[138]

Printre principalele funcții ale răspunderii juridice deseori se indică :

– funcția represivă sau pecuniară, scopul căreia este răsplata pentru cele comise de contravenient;

– funcția preventivă, care asigură prevenirea („retragerea din viața socială") acțiunilor ilicite; și

– funcția reparatorie (compensatorie), care asigură restabilirea situației anterioare lezării dreptului material, financiar și moral și a intereselor legitime ale subiecților juridici[139].

În Republica Moldova, protecția concurenței se bazează atât pe normele Constituției, cât și pe alte norme ale legislației în vigoare. Articolul 126 al Constituției[140] garantează libertatea comerţului şi activităţii de întreprinzător, protecţia concurenţei loiale, crearea unui cadru favorabil valorificării tuturor factorilor de producţie. Articolul 2635 din Codul civil al Republicii Moldova[141] prevede răspunderea pentru concurență neloială și practicile anticoncurențiale, indicând, legea care guvernează pretenţiile cu privire la despăgubiri pentru prejudiciile cauzate printr-un act de concurenţă neloială în dreptul internațional privat. Codul Penal al Republicii Moldova[142], la art. 246^1, de asemenea, stabilește răspunderea penală susceptibilă a surveni urmare a acțiunilor de concurență neloială.

---

[138] Ripert G., *Traité élémentaire de droit commercial. Revue internationale de droit compare*, Vol. 25. Nr. 2, 1973.
[139] Власенко Н.А. *Теория государства и права: учебное пособие* (*2-е издание, переработанное, дополненное и исправленное*). Editura Проспект, 2011, p. 310-314.
[140] Constituția Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial Nr. 1 din 12.08.1994, în vigoare din 27.08.1994
[141] Codul civil al Republicii Moldova modernizat. Republicat în temeiul Legii nr.133 din 15.11.2018 în Monitorul Oficial, 2018, nr. 467-479, în vigoare din 01.03.2019
[142] Codul Penal al Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial Nr. 72-74 din 14.04.2009, în vigoare din 12.06.2003.

Unul din principalele acte normative care reglementează relațiile de concurență este Legea concurenței nr. 183 din 11.07.2012[143]. În conformitate cu art. 2 din acest act legislativ, „Prevederile prezentei legi se aplică faptelor acţiuni sau inacţiuni ce au ca obiect sau au ori pot avea ca efect restrângerea, împiedicarea sau denaturarea concurenţei, precum şi faptelor acţiuni de concurenţă neloială", săvârșite atât pe teritoriul Republicii Moldova, cât și în afara teritoriului țării, atunci când produc sau pot produce efecte pe teritoriul Republicii Moldova.

Sistemul național de drept prevede diferite tipuri de răspundere juridică pentru încălcarea legislației concurențiale, care pot fi grupate în următoarele forme:

1) răspundere civilă;
2) răspundere administrativă; și
3) răspundere penală.

1) Răspunderea civilă în domeniul relațiilor concurențiale este reflecția principiului disponibilității drepturilor persoanelor fizice și juridice. Aceasta nu survine automat, din oficiu, ci este necesară depunerea în instanța de judecată a unei acțiuni civile de către persoana pretins lezată în drepturile sale și un probatoriu puternic, care să-i permită câștigul cauzei. Răspunderea civilă este concepută pentru a proteja interesele private ale persoanelor, în special a întreprinzătorilor, împotriva daunelor și prejudiciilor cauzate acestora prin acțiunile ilicite ale concurenților sau ale altor jucători pe piață și are un caracter reparator. Spre deosebire de interesele private, interesele publice, în ceea ce privește aplicarea măsurilor de răspundere, se asigură în special cu ajutorul mecanismelor și instituțiilor de răspundere administrativă și penală.

Răspunderea civilă este de natură patrimonială și se realizează sub formă de reparare a daunelor sau plata penalității. În conformitate cu art. 80 al Legii concurenței nr. 183 din 11.07.2012, instanţa va obliga persoana care săvârșește o acţiune de concurenţă neloială să înceteze acţiunea sau să înlăture consecinţele, să restituie documentele confidenţiale însuşite în mod ilicit de la deţinătorul lor legitim şi, după caz, să plătească despăgubiri pentru daunele pricinuite, conform legislaţiei în vigoare. La cererea deţinătorului legitim al secretului comercial, instanţa poate dispune măsuri de interzicere a exploatării industriale şi/sau comerciale a produselor, rezultate din însuşirea ilicită a secretului comercial sau distrugerea acestor produse. Interdicţia încetează atunci când informaţia protejată a devenit publică. Dacă unul dintre actele de concurenţă neloială cauzează daune patrimoniale sau morale, cel prejudiciat este în drept să se adreseze instanţei competente cu acţiune în răspundere civilă corespunzătoare.[144]

[143] Legea concurenței nr. 183. În: Monitorul Oficial Nr. 193-197 din 14.09.2012, în vigoare din 14.09.2012.
[144] *Ibid.*

Acțiunile specifice care cauzează persoanei vătămate daune sunt destul de diverse. Acestea pot include încheierea de acorduri anticoncurențiale, răspândirea unor informații false, inexacte sau eronate despre concurenți sau produsele lor, comparația incorectă de către agentul economic a mărfurilor, produselor realizate de către acesta cu mărfurile produse sau realizate de alți agenți economici, emiterea actelor autorităților administrației publice centrale și locale, care încalcă legislația. Trebuie remarcat faptul că, în cadrul tragerii la răspundere civilă, este necesar de a demonstra existența daunelor. Totodată, pentru tragerea la alte tipuri de răspundere, în special la cea administrativă, cauzarea daunelor nu este o condiție întotdeauna necesară.

2) Răspunderea administrativă este explicată de către unii teoreticieni ai dreptului public pornind de la concepul de constrângere. Astfel, constrângerea administrativă reprezintă ansamblul de măsuri (acte juridice, operațiuni administrative, fapte materiale) dispuse către autoritățile administrației publice în temeiul legii, cu folosirea puterii de stat și, dacă este cazul, împotriva voinței unor persoane, pentru a preveni savârșirea unor fapte antisociale, a apăra drepturile cetățenilor, precum și pentru a sancționa încălcarea normelor de drept administrativ. Dacă prin constrângerea administrativă se urmărește autoreglarea sistemului social, răspunderea urmărește restabilirea ordinii normative încălcate, precum și condamnarea faptei negative și a autorului acesteia[145].

Răspunderea administrativă pentru diferite acte de concurență neloială este antrenată în temeiul mai multor acte legislative. Legea concurenței, am putea spune, este principalul act legislativ după Constituție. Actul normativ respectiv prevede răspunderea administrativă pentru discreditarea concurenților, instigarea la rezilierea contractului cu concurentul, obținerea și/sau folosirea ilegală a secretului comercial al concurentului, deturnarea clientelei concurentului și confuzia. Acest mecanism de aplicare a răspunderii administrative intră în sarcina și competența Consiliului Concurenței, care poate aplica sancțiuni pecuniare și poate dispune încetarea acțiunilor de concurență neloială. Autoritatea de concurență, însă, nu poate acționa din oficiu, examinarea unei cauze fiind derulate doar în prezența unei plângeri a concurentului lezat în drepturile sale.

Legea cu privire la publicitate și Codul Contravențional prevăd răspunderea pentru cazurile de publicitate neonestă și neautentică, care pot fi privite ca acte de concurență neloială în forma discreditării și deturnării clientelei. Responsabilitatea pentru depistarea și contracararea acestor încălcări, de asemenea, îi revine Consiliului Concurenței. Spre deosebire de Legea concurenței,

[145] Mocanu V., Pascalu I. *Răspunderea administrativă. Note de curs*. Chișinău: Universitatea de Studii Europene din Moldova, 2013, p. 24-25. Disponibil: http://www.usem.md/uploads/files/Note_de_curs_drept_ciclul_1/037_-_Raspunderea_administrativa.pdf (accesat la 18.01.2018).

potrivit căreia Consiliul Concurenței nu poate examina cazuri din oficiu, dar odată examinat, autoritatea poate aplica amenzi și prescripții. Legea cu privire la publicitate și Codul Contravențional permit autorității de concurență să se autosesizeze, însă nu-i acordă atribuția de a aplica amenzi și de a cere încetarea încălcării, aceste împuterniciri revenind instanțelor de judecată. Suplimentar amenzii și prescripției de încetare a încălcării, instanța de judecată obligă contravenientul să dezmintă materialul publicitar neadecvat.

Codul contravențional[146] prevede la art. 283 alin. (2) atragerea la răspundere contravențională a persoanelor care utilizează ilegal obiectele de proprietate intelectuală. În privința acestui aspect, este necesar de menționat că urmează a fi considerate drept concurență neloială doar contravențiile comise de întreprinderile concurente ale titularilor drepturilor de proprietate intelectuală, or concurența este posibilă doar între întreprinderile ce activează pe aceeași piață relevantă geografică și a produsului. Aceste contravenții sunt examinate de către subdiviziunile Ministerului Afacerilor Interne, care pot aplica amenzi. Spre deosebire de Legea concurenței și Legea cu privire la publicitate, Codul Contravențional reglementează încetarea procesului contravențional în cazul împăcării ulterioare a victimei cu făptuitorul, aspect asupra căruia ne vom expune în subcapitolele ce urmează.

3) Răspunderea penală pentru concurență neloială este prevăzută de către Codul Penal. Articolul 246[1] al Codului Penal prevede aplicarea unei sancțiuni pecuniare și privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 5 ani. Cu toate că legea penală prevede sancționarea atât a persoanelor juridice cât și fizice, noi rămânem pe poziția potrivit căreia concurența neloială poate exista doar între concurenți. Astfel, acțiunile persoanelor fizice care nu practică activitate economică (cum ar fi spre exemplu: salariați, reprezentanți/persoane juridice ș.a.) nu pot fi calificate drept acte de concurență neloială. Acest aspect îl vom dezvolta în subcapitolul dedicat analizei răspunderii penale.

Procesul și modalitățile de contracarare a actelor de concurență neloială sunt foarte complexe și implică, pe lângă altele, ca o condiție *sine qua non*, cunoștințe în domeniul probațiunii, pentru a putea pe deplin să fie atinse principiile statuate în Constituție[147]. În acest sens, Constituția Republicii Moldova, la art. 9 și art. 126, declară că statul trebuie să asigure protecția concurenței loiale, care este unul din factorii de bază ai economiei.

Instituția probelor este calificată ca o instituție centrală pentru orice proces, probele fiind deosebit de importante pentru protecția și ocrotirea drepturilor subiective civile. Încă în dreptul

[146] Codul contravențional al Republicii Moldova din 2008. Republicat în Monitorul Oficial nr.78-84 din 17.03.2017.
[147] Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. Publicată în Monitorul Oficial nr. 1 din 12.08.1994. Data intrării în vigoare: 27.08.1994.

roman s-a consacrat adagiul: „*idem est non esse et non probari*”, ceea ce semnifică că a nu fi sau a nu fi probat este același lucru[148]. Considerând că examinarea unui caz este un duel al probelor, putem spune că probele au importanţă atât pentru autoritatea care examinează cazul de concurență neloială, cât şi pentru părţi. Întrucât nu se poate elucida cazul supus examinării numai pe baza afirmaţiilor părţilor, este imperioasă acumularea cât mai multor date obiective care permit o vizionare de ansamblu a cauzei. Instanța de judecată, autoritatea de concurență urmează ca pe baza probelor, după caz, să-şi formeze convingerea intimă şi să pronunţe actul jurisdicțional (dispoziția/decizia) prin care califică existența faptului reprobabil. Nu este suficient, pentru părţi, să fie ori să se pretindă titularul unui drept sau victima unei concurențe neloiale/practici anticoncurențiale pentru a obţine o satisfacţie în faţa autorității care examinează cauza. Orice examinare a unui caz implică existența unor reguli de probațiune, care, fiind respectate, vor permite acumularea probelor ce urmează să fundamenteze verdictul final.

De regulă, în cadrul examinării unei cauze concurențiale, autoritatea competentă este pusă în situaţia de a determina circumstanţele care confirmă sau infirmă existența faptelor reprobabile care se califică drept încălcări ale legislației concurenței. Procesul de colectare, prezentare și administrare a probelor îmbracă o anumită forma procesuală şi este numit probaţiune.

Dată fiind multitudinea mecanismelor juridice de contracarare a concurenței neloiale, diferă și specificul probațiunii. Particularitățile probelor, probațiunii și a procedeelor probatorii este determinat de autoritățile care au în atribuțiile lor examinarea cazurilor de concurență neloială. Astfel, modul administrativ de contracarare a concurenței neloiale presupune implicarea unei autorități a administrației publice centrale, investită cu atribuții de examinare a cazurilor de concurență neloială. În Republica Moldova această autoritate este Consiliul Concurenței, care, potrivit art. 39 lit. e) și f) din Legea concurenței nr. 183 din 11.07.2012, este autoritatea specializată în investigarea cauzelor ce se referă la practicile anticoncurenţiale, concurenţă neloială etc., constată încălcări ale legislaţiei, impune măsuri corective şi aplică sancţiuni pentru comiterea încălcărilor. Spre deosebire de instanța de judecată, care are un rol diriguitor în organizarea și desfășurarea procesului civil, Consiliul Concurenței are o poziție activă la examinarea cauzelor. Astfel, potrivit art. 52 alin. (3) al Legii concurenței, în procedura de examinare a presupuselor cazuri de încălcare a legislaţiei concurenţiale, sarcina probei încălcării îi revine Consiliului Concurenței. Toate părțile implicate în cauză sunt obligate să furnizeze Consiliului Concurenței, la cerere, în termenul indicat, informații exacte, complete și veridice, chiar și din cele confidențiale sau care constituie un secret comercial. Autoritatea de concurență are posibilitatea de a decide efectuarea inspecțiilor pentru depistarea și ridicarea documentelor,

[148] Lucian Jitaru, Dictionar latin-roman de maxime si expresii juridice, Chișinău, „Museum”, 2001.

informațiilor de la locul de amplasare și activitate a întreprinderilor, iar acestea sunt obligate să nu creeze impedimente desfășurării inspecției. Totodată, în vederea examinării cauzei, pot fi realizate interviuri și audieri. Cu toate că deține o poziție activă la examinarea cauzelor, autoritatea de concurență respectă egalitatea în drepturi a întreprinderilor, prezumția nevinovăției și dreptul lor la apărare[149].

În cadrul răspunderii civile, bazate pe răspunderea delictuală, litigiul de concurență neloială este supus examinării și soluționării de către puterea judecătorească, care este reprezentată de către instanțele judecătorești. În acest caz, instanța are doar un rol diriguitor în organizarea și desfășurarea procesului civil, iar întreaga procedură este caracterizată de pincipiul disponibilității. Potrivit acestui principiu, disponibilitatea în drepturi implică posibilitatea participanților la proces, în primul rând a părților, de a dispune liber de dreptul subiectiv material sau de interesul legitim supus judecății, precum și de a dispune de drepturile procedurale, de a alege independent modalitățile și mijloacele procedurale de apărare[150].

Contracararea actelor de concurență neloială pe calea tragerii la răspundere penală, implică un mecanism mult mai complex. Complexitatea se caracterizează, în primul rând, prin faptul că sunt antrenate, pe de o parte, organul de urmărire penală, procuratura, iar pe de altă parte, instanța judecătorească. Plus la aceasta, probele, probațiunea și procedeele probatorii sunt reglementate strict de către Codul de procedură penală al Republicii Moldova.

Luând în considerație faptul că în subcapitolele ce urmează vor fi supuse cercetării științifice toate formele de răspundere juridică pentru actele de concurență neloială consacrate la nivelul legislației naționale, în continuare vom analiza unele măsuri de contracarare a concurenței neloiale din alte state.

În diferite țări există diferite abordări și măsuri de răspundere pentru încălcarea legislației concurențiale.

În legislația Federației Ruse este prevăzută o sancțiune deosebită pentru încălcarea legislației concurențiale. În conformitate cu prevederile art. 23 alin. (2) lit. k) din Legea cu privire la protecția concurenței a Federației Ruse, „*Autoritatea antimonopol exercită următoarele competențe: (2) în cazurile specificate în prezenta lege federală, emite următoarele cerințe obligatorii agenților economici: k) privind transferul la bugetul federal a veniturilor obținute ca urmare a încălcării legislației antimonopol*”. Potrivit art. 23 alin. (6) lit. e) din același act legislativ federal „*Autoritatea antimonopol exercită următoarele competențe: (6) înaintează în*

[149] Gorincioi C., Creciun I., *Combaterea acțiunilor de concurență neloială în domeniul proprietății intelectuale* // Revista de proprietate intelectuală Intellectus, nr. 2, 2016, p. 15.
[150] Centrul juridic Dalini, *Drept procesual civil. Partea generală. Note de curs*. Chișinău, Tipografia centrală, 2007, p. 23.

instanța de arbitraj acțiuni, acuzații privind încălcarea legislației antimonopol, inclusiv cu acțiuni și cereri: e) privind încasarea în bugetul federal a veniturilor obținute ca urmare a încălcării legislației antimonopol". O altă prevedere relevantă este cea de la art. 51 alin. (3) din actul legislativ federal menționat, care dispune că „*Persoana, ale cărei acțiuni (inacțiuni), în conformitate cu procedura stabilită de prezenta lege federală sunt recunoscute ca activitate monopolistă sau concurență neloială și sunt inacceptabile potrivit legislației antimonopol, la cerința autorității antimonopol este obligată să transfere la bugetul federal veniturile obținute ca urmare a acestor acțiuni (inacțiuni). În cazul neexecutării acestei cerințe, venitul obținut ca urmare a activității monopoliste sau a concurenței neloiale, este recuperat în bugetul federal la cererea autorității antimonopol. Persoana, în privința căreia s-a înaintat o cerință de transfer a venitului obținut ca urmare a activității monopoliste sau a concurenței neloiale la bugetul federal, nu poate fi atrasă la răspundere administrativă pentru încălcarea legislației antimonopol, în legătură cu care a fost înaintată această cerință, dacă această cerință este executată*". Astfel, legislația rusă prevede confiscarea veniturilor rezultate din acțiunile de concurență neloială. Aceasta constă în trecerea forțată și gratuită în proprietatea statului a veniturilor obținute ca urmare a concurenței neloiale.

În opinia lui Golovin V.K., sancțiunea menționată este o măsură de răspundere civilă[151]. Conform unui alt punct de vedere, această măsură este de natură pecuniară, de drept administrativ, contravenientul „la încasarea în buget a venitului obținut prin încălcarea legislației antimonopol ... este lipsit nu numai de beneficiul obținut prin încălcarea legii, dar și suportă pierderi economice efective sub formă de costuri necompensate pentru producerea și realizarea mărfurilor"[152]. Într-o anumită măsură, această poziție este adoptată și de către Curtea Supremă de Arbitraj a Federației Ruse, care la pct. 10 al Hotărârii Plenului nr. 30 din 30.06.2008 „Cu privire la unele aspecte care apar în legătură cu aplicarea de către instanțele de arbitraj a legislației antimonopol"[153] menționează că „*examinând cauzele de tragere a persoanelor la răspunderea administrativă prevăzută de articolele 14.31 - 14.33 din Codul contravențiilor administrative al Federației Ruse, sau de atacare a hotărârilor organului antimonopol privind tragerea persoanei la răspunderea administrativă prevăzută de aceste articole (precum și cauzele de atacare a dispozițiilor organului antimonopol privind transferul la bugetul federal a venitului obținut prin*

[151] Истомин В.Г. *Юридическая природа отдельных мер ответственности за нарушение законодательства о защите конкуренции*. Disponibil: http://vestnik.uapa.ru/ru/issue/2012/02/53/ (accesat la 08.09.2017).
[152] Писенко К.А., Цинделиани И.А., Бадмаев Б.Г. *Правовое регулирование конкуренции и монополии в Российской Федерации: курс лекций*. Статут, 2010, Moscova, p. 298.
[153] Hotărârea Plenului Curții Supreme de Arbitraj a Federației Ruse nr. 30 din 30.06.2008 „Cu privire la unele aspecte care apar în legătură cu aplicarea de către instanțele de arbitraj a legislației antimonopol". Disponibil: http://www.arbitr.ru/as/pract/post_plenum/19343.html (accesat la 12.01.2018).

încălcarea legislației antimonopol sau cauzele în baza cererii organului antimonopol cu solicitarea de încasare în bugetul federal a acestui venit), instanțele de arbitraj trebuie să ia în considerare faptul că la răspundere administrativă poate fi tras orice membru al grupului de persoane, care au obținut venituri prin încălcarea legislației antimonopol...". Cu toate acestea, după cum menționează Totiev C. I., „până în prezent nici legiuitorul, nici practica judiciară, și nici doctrina nu au ajuns la o concluzie univocă cu privire la natura juridică a cerinței de transfer drept măsură de reacționare a statului la încălcarea legislației antimonopol". Totodată, autorul însuși, evaluând natura juridică a cerinței autorității antimonopol privind încasarea la bugetul federal a venitului obținut prin încălcarea legislației, presupune că acest „tip de cerință a autorității antimonopol nu poate fi numită una specifică și aceasta poate fi comparată cu măsurile tradiționale de răspundere administrativă" și în privința ei pot fi aplicate prevederile Codului Federației Ruse cu privire la contravențiile administrative „prin analogie, fără a accentua atenția asupra naturii administrative a acestei sancțiuni"[154].

Curtea Constituțională a Federației Ruse, în hotărârea sa nr. 11-П din 24.06.2009 privind verificarea constituționalității prevederilor articolului 12 alin. (2) și (4), ale articolelor 22^1 și 23^1 ale Legii cu privire la concurență și restrângerea activității monopoliste pe piețele de mărfuri și a articolelor 23, 37 și 51 ale Legii cu privire la protecția concurenței, în legătură cu plângerile întreprinderilor „Gazenergoseti" SA și „Nijnekamskneftehim" SA[155], de asemenea, a formulat aprecierea proprie asupra naturii juridice a cerinței autorității antimonopol privind transferul la bugetul federal a veniturilor obținute în mod ilegal. În opinia Curții Constituționale, această măsură „după temeiuri și procedura de aplicare, precum și după consecințele juridice, este o formă specifică de constrângere forțată a participanților le relațiile publice protejate de legislația antimonopol". Aceasta are menirea să compenseze „cheltuielile statului care nu se supun calculării, referitoare la eliminarea consecințelor social-economice negative ale încălcării legislației antimonopol. Natura compensatorie a acestei măsuri oferă posibilitatea aplicării acesteia pentru săvârșirea acțiunilor ce țin de activitatea monopolistă și încălcarea cerințelor de concurență loială, paralel cu măsurile de răspundere cu caracter pecuniar...". Astfel, Curtea Constituțională a Federației Ruse nu atribuie în mod expres înaintarea cerinței privind transferul la bugetul federal a venitului obținut prin încălcarea legislației antimonopol la un anumit tip de răspundere, însă vorbește despre natura compensatorie a acestei măsuri și despre posibilitatea de aplicare a acesteia paralel cu alte măsuri de răspundere de natură pecuniară, adică, de fapt, cu

[154] Истомин В.Г. *Юридическая природа отдельных мер ответственности за нарушение законодательства о защите конкуренции*. Disponibil: http://vestnik.uapa.ru/ru/issue/2012/02/53/ (accesat pe 06.09.2017).
[155] Hotărârea Curții Constituționale a Federației Ruse nr. 11-П din 24.06.2009.
Disponibil: http://doc.ksrf.ru/decision/KSRFDecision29319.pdf (accesat la 19.01.2018).

caracter de drept administrativ. Această hotărâre a Curții Constituționale a obținut o apreciere echivocă în știința juridică. Unii autori consideră această interpretare destul de controversată. În opinia lui Sultanov A.M.[156], Curtea Constituțională a Federației Ruse „în acest proces s-a distanțat într-o oarecare măsură de examinarea chestiunii privind neconstituționalitatea normelor contestate, însă a încercat să „corecteze" legislația antimonopol". După cum menționează Totiev C. I.,[157] „*în mod tradițional se consideră că o natură tipic compensatorie are o asemenea modalitate de protejare a drepturilor civile, cum ar fi repararea prejudiciilor (art. 12 și art. 15 din Codul Civil al Federației Ruse). Natura compensatorie a acestei sancțiuni este determinată de faptul că, în rezultatul aplicării acesteia, partea vătămată, prin repararea prejudiciului efectiv și a venitului ratat, revine la poziția sa inițială, care a existat înainte de încălcarea dreptului civil subiectiv. Pe baza acestor criterii este imposibil de a efectua o analogie pe cât se poate de aproximativă între cerința autorității antimonopol privind transferul venitului ilegal și repararea prejudiciilor în ordine de drept civil, deoarece în cazul cerinței autorității antimonopol, venitul se transferă nu în folosul părții vătămate, dar în bugetul de stat*". Putem fi de acord cu opinia expusă. Natura funcției compensatorii a răspunderii constă în faptul că această funcție „reflectă proporționalitatea măsurilor de răspundere aplicabile și a prejudiciilor cauzate de contravenient, precum și aplicarea sancțiunii asupra compensării pierderilor patrimoniale ale persoanei vătămate din partea contravenientului"[158]. Însă, referitor la cerința autorității antimonopol, se poate constata că venitul este transferat la bugetul federal, dar să spunem că în calitate de persoană vătămată în acest caz este statul, putem doar cu o mare parte de convenționalism, deoarece acesta nu suportă careva pierderi concrete, fixe. În ceea ce privește afirmația din hotărârea Curții Constituționale a Federației Ruse precum că o astfel de măsură este concepută „să compenseze ... cheltuielile statului care nu se supun calculării, referitoare la eliminarea consecințelor social-economice negative ale încălcării legislației antimonopol", legislația nu prevede obligația statului de a suporta careva cheltuieli asociate cu eliminarea consecințelor încălcării legislației antimonopol. Aceste mijloace nu pot fi transmise agenților economici, consumatorilor sau altor subiecți. În acest sens, trebuie constatat faptul că este puțin probabil ca această măsură să fie de natură compensatorie și în esența sa este mai aproape de măsurile de natură administrativă. Desigur, în Codul Civil al Federației Ruse există și sancțiuni de confiscare ca de exemplu, art. 169, însă ele sunt „o excepție, nespecifică pentru reglementarea

[156] Султанов А. *Постановление вынесено, вопросы остались...*// Корпоративный юрист, 2009, nr. 12. p. 96.
[157] Тотьев К.Ю. *Предписание антимонопольного органа о перечислении незаконного дохода: правовая природа и функции* // Законы России: опыт, анализ, практика, 2010, nr. 8. p. 311
[158] Суханов Е.А. *Гражданское право в 4 т. Общая часть: Учебник. Том 1. 3-е издание*. 2006, p. 285.

de drept civil (drept privat)"[159]. Totodată, constatarea nulității actului juridic în temeiul art. 169 Cod Civil al Federației Ruse și aplicarea consecințelor nulității acestuia sub formă de încasare a întregului venit obținut în beneficiul statului este în drept să o facă doar instanța de judecată, în timp ce cu dispoziția de încasare în bugetul federal a venitului obținut prin încălcarea legislației antimonopol, se poate adresa direct autoritatea antimonopol. Desigur, nu putem exclude situația în care autoritatea antimonopol se poate adresa în instanța de judecată cu cererea de chemare în judecată privind încasarea la buget a venitului obținut ilegal în baza acordului nul, care încalcă legislația cu privire la protecția concurenței, cu referire la art.169 Cod Civil al Federației Ruse și art. 23 alin. (6) lit. e) al Legii Federale din 26.07.2006 nr. 135 privind protecția concurenței. Însă, trebuie să recunoaștem faptul că în prezent natura juridică a dispoziției de încasare în bugetul federal a venitului obținut prin încălcarea legislației antimonopol nu este definită clar și ar trebui sau să fie asociată direct cu posibilitatea de aplicare a acestei sancțiuni cu actele juridice nule, săvârșite în scopul contrar bazelor ordinii de drept și bunelor moravuri sau ar trebui să stabilim locul acestei dispoziții în sistemul măsurilor de răspundere administrativă, pe când a doua variantă este mai preferabilă[160]. Totodată, trebuie remarcată suplimentar acea circumstanță importantă că în conformitate cu hotărârea indicată a Curții Constituționale a Federației Ruse, autoritatea antimonopol, la înaintarea cerinței către un grup de persoane privind încasarea în bugetul federal a venitului obținut prin încălcarea legislației antimonopol, trebuie să indice cuantumul venitului care urmează să fie încasat de la fiecare participant al grupului.

În opinia noastră, transferul în bugetul statului a veniturilor obținute ca urmare a concurenței neloiale, reprezintă o măsură administrativă de răspundere juridică a întreprinderilor ce au manifestat comportamente neloiale. Autoritatea de concurență, în calitate de autoritate a administrației publice locale, constrânge agentul economic să vireze în bugetul statului acele sume bănești care au rezultat din acțiunile de concurență neloială. Chiar dacă cuantumul sumelor bănești este diferit, în dependență de succesul întreprinderii, aceasta nu exclude caracterul administrativ al răspunderii, deoarece aceasta urmărește un scop coercitiv și nu compensatoriu.

O altă sancțiune specifică pentru încălcarea concurenței neloiale, prevăzută în legislația rusă, este reorganizarea întreprinderilor. În capitolul 8 al Legii Federale nr. 135 din 26.07.2006 privind protecția concurenței[161], cu denumirea de „Răspunderea pentru încălcarea legislației antimonopol", se include art. 38 cu denumirea „Divizarea sau separarea forțată a organizațiilor comerciale, precum și a organizațiilor necomerciale, care desfășoară activități producătoare de

[159] *Ibid*., p. 284.
[160] Истомин В.Г. *Юридическая природа отдельных мер ответственности за нарушение законодательства о защите конкуренции*. Disponibil: http://vestnik.uapa.ru/ru/issue/2012/02/53/ (accesat pe 13.06.2017).
[161] Закон о защите конкуренции. Российская газета - Федеральный выпуск № 4128 (0) din 27.07.2006.

venit". În acest context, apare întrebarea cu privire la natura juridică a reorganizării forțate. În literatura de specialitate, unii autori au exprimat ideea că în acest caz este vorba despre o formă specială de răspundere publică a agentului economic[162]. Conform unui alt punct de vedere, „includerea articolului 38 al Legii în capitolul despre răspunderea pentru încălcarea legislației antimonopol, creează aparența separării unui nou tip independent de răspundere pentru încălcarea legislației antimonopol, ceea ce nu corespunde tipurilor de răspundere tradițională pentru dreptul rusesc"[163]. Doctrinarul rus Nujdin T.A. consideră că „reorganizarea forțată nu este o măsură de răspundere civilă, dar constituie o măsură de menținere a controlului de stat asupra anumitor sectoare ale economiei, menită să prevină apariția unor încălcări reale, răspunderea pentru care vine deja din alte motive și se reglemenetează de normele altor ramuri ale dreptului…"[164].

Analizând norma specificată, putem concluziona că este puțin probabil că reorganizarea forțată trebuie examinată drept o măsură de răspundere civilă. În esență, această măsură este mai aproape de sancțiunile administrative, deoarece în acest caz nu este vorba de aplicare asupra contravenientului a unor consecințe patrimoniale suplimentare nefavorabile, dar mai degrabă este vorba despre reprimarea activității organizației în forma în care aceasta există și transformarea ei.

Astfel, aspectele de natură juridică a diferitelor sancțiuni impuse de normele legislației concurențiale, sunt controversate în știință și practică, soluționarea cărora în mare măsură depinde de exactitatea formulării normelor de drept și competența legiuitorului.

În concluzie, putem menționa că spectrul mecanismelor naționale de contracarare a concurenței neloiale este destul de variat și complex. Analiza științifică generală a mecanismelor de contracarare ne permite să menționăm că aplicarea conformă a acestora ar permite deopotrivă contracararea eficientă a acțiunilor de concurență neloială în curs de realizare și prevenirea unor noi manifestări de concurență neloială.

---

[162] Писенко К.А., Цинделиани И.А., Бадмаев Б.Г. *Правовое регулирование конкуренции и монополии в Российской Федерации: курс лекций*. Статут, 2010, Москва, p. 237.

[163] Истомин В.Г. *Юридическая природа отдельных мер ответственности за нарушение законодательства о защите конкуренции*. Disponibil: http://vestnik.uapa.ru/ru/issue/2012/02/53/. (accesat pe 12.07.2017)

[164] Нуждин Т.А. *Особенности принудительной реорганизации юридических лиц по действующему законодательству Российской Федерации* // Современная наука, nr. 3 (6), 2011, p. 40.

1.4. Analiza situației cercetărilor științifice din domeniul concurenței neloiale din Republica Moldova, identificarea problemei științifice și formularea obiectivelor de cercetare.

Analiza situației cercetărilor științifice din domeniul concurenței neloiale

Fondul doctrinar al Republicii Moldova, în privința cercetărilor științifice care au ca obiect concurența, în general, și concurența neloială, în special, se află în plin proces de completare. Problematicile concurențiale în Republica Moldova au apărut relativ recent, iar preponderent începând cu constituirea unei autorități de concurență în anul 2007 – Agenția Națională pentru Protecția Concurenței[165], predecesoarea Consiliului Concurenței, care a inițiat procesul de transpunere în practică a principiilor concurenței loiale.

Actualmente, cu părere de rău, în literatura de specialitate lipsesc monografii sau analize științifice aprofundate care ar elucida conceptul de concurență neloială per ansamblu, cât și prin raportare la specificul Republicii Moldova. Totodată, acțiunile de concurență neloială sunt abordate și prin prisma dreptului penal. În acest sens, un șir de doctrinari autohtoni printre care Brînză S. și Stati V.[166], au analizat componența de infracțiune „Concurența neloială" elucidând componentele și semnele calificative ale acesteia în lucrările lor științifice.

Autorii Rusu I. și Balan A., în lucrarea *Studiu comparativ al politicii de concurență*[167], au descris într-un sumar legislația Uniunii Europene în materie de concurență, au analizat și comparat proiectul de lege cu privire la concurență din anul 2008 cu prevederile dreptului comunitar, evidențiind unele lacune și sugerând anumite recomandări.

În anul 2009, autorii Stuart E. și Mateus A.[168] au analizat situația reglementărilor legislative din Republica Moldova și au înaintat propuneri de armonizare a legislației naționale la standardele Uniunii Europene în domeniul concurenței. În lucrarea lor, autorii au recomandat încorporarea reglementărilor privind publicitatea și concurența neloială în legea cu privire la protecția consumatorilor.

Un aport deosebit asupra îmbogățirii literaturii juridice concurențiale este constituit de tezele de doctor în domeniul concurenței: Bulmaga O. *Măsurile organizatorico-juridice în privința entităților ce desfășoară practici anticoncurențiale*[169], Bologan D. *Reglementarea*

---

[165] Hotarârea Parlamentului nr. 21-XVI din 16.02.2007 cu privire la măsurile de organizare a Agenției Naționale pentru Protecția Concurenței, publicată în Monitorul Oficial nr.29-31/99 din 02.03.2007.
[166] Brînza S., Stati V., Tratat de drept penal. Partea specială. Volumul II. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, p. 460
[167] Rusu I., Balan A. *Studiu Comparativ al Politicii de Concurență.* Chisinau, 2008, p. 41.
[168] Stuart E. și Mateus A. *Legislația și politica în domeniul concurenței. Armonizarea legislației Republicii Moldova la standardele UE în domeniul concurenței*. Chișinău: Sinectica-Com SRL, 2009, p. 99, 110-111.
[169] Bulmaga O., *Măsurile organizatorico-juridice în privința entităților ce desfășoară practice anticoncurențiale, 2014.* Disponibil: http://iiesp.asm.md/?p=3081 (accesat pe 18.03.2018)

juridică a înțelegerilor de cartel[170] și Timofei S. *Infracțiuni în domeniul concurenței (aspecte de drept penal).*[171]

Lucrarea „*Măsurile organizatorico-juridice în privința entităților ce desfășoară practici anticoncurențiale*" (Bulmaga O.) reprezintă o cercetare cuprinzătoare a măsurilor organizatorico-juridice împotriva practicilor anticoncurenţiale. Fiind fundamentate ştiinţific practicile anticoncurenţiale, în lucrare sunt identificate şi măsurile organizatorico-juridice aplicate entităţilor ce le desfăşoară, prin abordarea sistemică şi comparată a cadrului legal de reglementare, a practicii aplicării lui şi a viziunilor doctrinare din domeniu. Totodată, au fost descoperite careva lacune în legislaţie şi incompatibilitatea acesteia cu dreptul comunitar concurenţial.

În „*Reglementarea juridică a înțelegerilor de cartel",* autoarea s-a axat pe cercetarea compexă a acordurilor anticoncurențiale orizontale (așa zise, înțelegeri de cartel). Analizând politica de clemență și imunitățile prevăzute pentru persoane, estimează eficiența unei astfel de colaborare în diferite țări, astfel fiind selectate cele mai eficiente și reușite metode de colaborare în lupta cu diverse tipuri de carteluri.

Timofei S., în lucrarea *„Infracțiuni în domeniul concurenței (aspecte de drept penal)"* abordează așa subiecte ca elementele constitutive ale infracțiunilor în domeniul concurenței și reglementarea juridică a protecţiei concurenţei prin prisma politicii penale a statului și efectuiază totodată analiza comparativă a reglementărilor privitoare la concurența neloială din legile penale ale altor state.

În aceste lucrări se analizează elemente tangențiale concurenței neloiale, care ajută la înțelegerea fenomenului concurenței per ansamblu.

În continuare ne propunem examinarea cercetărilor științifice care s-au realizat în alte state, unde se atestă o bogată literatură în acest domeniu.

Așa cum am menționat anterior, în subcapitolele precedente, definirea și sancționarea concurenței neloiale a fost o creație a jurisprudenței, pornindu-se de la principiul răspunderii delictuale, în secolul al XIX-lea neexistând prevederi exprese despre concurența neloială. Astfel, primele abordări ale fenomenului de concurență neloială se regăseau în domeniul proprietății industriale.

[170] Bologan D., *Reglementarea juridică a înțelegerilor de cartel, 2016.*
Disponibil: http://icjp.asm.md/tags/drept?page=1 (accesat pe 18.03.2018)
[171] Timofei S., *Infracțiuni în domeniul concurenței (aspecte de drept penal),* 2011.
Disponibil: http://www.cnaa.md/thesis/19359/ (accesat pe 18.03.2018)

După adoptarea Codului Civil francez din 1804, doctrinarii francezi au supus analizei conceptul de concurență neloială într-un format complex, încercând să dezvolte pe această cale ideea încălcării drepturilor de proprietate industrială. În acest sens, putem afirma că fruntașii abordării științifice a conceptului și fenomenului concurenței neloiale au fost francezii. Pouillet E.[172] menționează următoarele despre concurența neloială: nu sunt acte de natură penală; sunt fapte, de cele mai dese ori complexe, variate la infinit, care au întodeauna tendința de a confunda două entități cu scopul de a înlătura întreaga sau o parte a clientelei uneia în beneficiul celeilalte. Din aceste supoziții, Pouillet nu își propune în lucrarea sa să menționeze toate formele concurenței neloiale. Cu toate acestea, a indicat unele mai principale sau, altfel spus, utlizate în mod obișnuit, printre care: similitudinea aspectului; omonimie (situația când un cuvânt are aceeași formă și pronunțare cu alt cuvânt); uzurparea calităților false sau a titlurilor care aparțin altora; deturnarea clientelei prin angajarea de muncitori.

Aceeași poziție o susține și Mayer O.[173], care a menționat că concurența neloială este actul, practic de rea credință, care are ca efect producerea de confuzie între produsele a doi producători sau doi comercianți sau care, fără a provoca confuzie, dicreditează o unitate rivală.

Alte lucrări științifice, precum cele ale autorilor Calmels É. lucrarea *Des Noms et marques de fabrique et de commerce, de la concurrence déloyale*, Paris 1858; Mayer G. lucrarea *Concurrence déloyale et contrefaçon de noms et de marques*, Paris 1879[174] contemplează înțelesul noțiunii concurenței neloiale prin prisma drepturilor asupra obiectelor proprietății industriale sau, mai bine spus, în accepțiunea pericolului integrității proprietății industriale.

Mai mult decât atât, profesorul german Tim W. Dornis[175], pune în lumină dihotomia existentă între dreptul mărcilor și concurența neloială. Acesta menționează că o caracteristică izbitoare a dreptului la marcă și a concurenței neloiale – una care rămâne vie și bună chiar și astăzi – a fost bifurcația, cu protecția proprietății mărcii comerciale, pe de o parte, și prevenirea comportamenului neloial, pe de altă parte.

---

[172] Pouillet E., *op.cit.,* p. 448-449.
Disponibil: http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k5516464n/f451.item.r=deloyale%20est (accesat la 24.09.2017).
[173] Mayer O. *Die concurrence déloyale*. Revista Zeitschrift für Handelsrecht, Vol. II, New series, Stutgard, 1881, p. 363.
[174] Schwartz B. *The Code Napoleon and the Common-law world*. NewJersey: The Lawbook Exchange LTD, 1998, p. 217. Disponibil: https://books.google.md/books?id=_xeZBvbdN2IC&pg=PA217&lpg=PA217&dq=concurrence+déloyale+dans+le+code+de+Napoléon (accesat 24.09.2017).
[175] Tim W. Dornis *Trademark and unfair competition conflicts: historical-comparative, doctrinal and economic perspectives*. Cambridge: Cambridge university press, 2017, p. 27. Disponibil: https://books.google.md/books?id=ufURDgAAQBAJ&pg=PA16&lpg=PA16&dq=otto+mayer,+die+concurrence+deloyale (accesat la 24.09.2017).

O bogată literatură juridică referitoare la concurența neloială se găsește în istoricile biblioteci ale Federației Ruse. Au supus cercetărilor științifice fenomenul concurenței neloiale o serie de autori, printre care: Totiev K. I., Șerșenevici G. F, Șastico A.E., Komkova A.A. și Kurdin A.A.

După părerea autorilor ruși Șastico A.E., Komkova A.A. și Kurdin A.A.[176], prin concurență neloială se înțelege un spectru larg de tipuri de comportamente oportuniste a participanților actuali și potențiali la piața de mărfuri, care prejudiciază concurenții și/sau consumatorii, în procesul competiției pe piață sau în legătură cu intrarea pe piață (retragerea de pe piață).

Autorul rus Volkov A.V., în vederea identificării esenței concurenței neloiale, face trimitere la noțiunile de concurență oferite de doi titani ai doctrinei economice. Din punct de vedere economic, conform definiției oferite de Karl Marx, „*concurența nu este nimic altceva decât natura interioară a capitalului, definiția esențială a acesteia, care apare și se realizează prin impactul reciproc al mai multor capitaluri, nu este altceva decât tendința interioară acționând sub forma unei necesități externe*”[177]. Din punct de vedere psihologic, unul din întemeitorii economiei de piață, Marshal A., a observat că „*la baza activității antreprenoriale a omului se află un motiv de egoism. Impulsionat de un interes personal, departe de orice remușcare față de rival, fiecare comerciant urmărește organizrea vânzării bunurilor sale… În caz contrar, dacă omul ar renunța la calculul personal și s-ar deda motivelor altruiste…concurența ar fi de neconceput*”[178]. Astfel, Volkov A.V. consideră că fundamentul obiectiv de bază al apariției concurenței neloiale este monopolizarea economiei în rezultatul unei rivalități dure sau urmare a inovației tehnico-științifice. O cauză subiectivă a răspândirii concurenței neloiale poate fi considerată utilizarea activă de către concurenți a barierelor și obstacolelor de acces pe piață a altor concurenți și atragerea către sine a cererii consumatorilor. Drept urmare, acesta consideră reușită definiția concurenței neloiale oferită de către Convenția de la Paris din 1883 pentru protecția proprietății industriale, care prevede la art. 10 bis, alin. (2) că, „*constituie un act de concurență neloială orice act de concurență contrar practicilor cinstite in materie industrială sau comercială*”[179].

---

[176] Шаститко А. Е., Комкова А. А., Курдин А. А., *Недобросовестная конкуренция в сфере обращения объектов интеллектуальной собственности*. Москва, 2015, p. 6.
Disponibil: ftp://ftp.repec.org/opt/ReDIF/RePEc/rnp/ppaper/mn33.pdf (accesat la data de 24.09.2017).

[177] Маркс К., Энгельсон Ф., Соч. Т. 46, ч. 1, p. 391 *apud* Волков А. В., *Принцип недопустимости злоупотребления гражданскими правами в законодательстве и судебной практике*. Moscova: Editura Wolters Kluwer, 2011, p. 917-918.

[178] Волков А. В., *Принцип недопустимости злоупотребления гражданскими правами в законодательстве и судебной практике*. Moscova: Editura Wolters Kluwer, 2011, p. 918.

[179] *Ibid*.,. Disponibil: https://books.google.md/books?id=lTUORgsREv0C&pg=PA919&lpg=PA919&dq (accesat la 15.10.2017).

În România, de asemenea, există un număr important de lucrări ce se referă la concurența neloială. Încă în 1982, epoca în care piața liberă nu exista pe teritoriul statului vecin, Eminescu Yolanda atribuise concurenței neloiale următoarea semnificație: „este un act de încălcare a obligației de a respecta anumite reguli de conduită în activitatea profesională și comercială”[180]. Căpățână Octavian consideră că definiția ce ne preocupă urmează să enunțe domeniul concurenței neloiale, caracteristicile și finalitatea abuzivă, precum și efectele pe care le generează. Astfel, acest autor înțelege prin concurență neloială săvârșirea, în domeniile deschise competiției economice, a unor fapte contrare legii sau uzanțelor cinstite ale activității comerciale, în scopul captării clientelei unor rivali de pe piața relevantă, producându-le astfel prejudicii materiale și/sau morale, prezente sau eventuale[181].

O definiție exactă și unitară dată concurenței neloiale este dificil de formulat datorită lipsei unui consesns internațional. În acest sens, autoarea Cur Annete, profesor din cadrul Institutului german Max Plank pentru inovare și concurență, într-un studiu din anul 2014, a menționat că asupra chestiunii înțelegerii concurenței neloiale în limbajul cotidian și despre posibilitatea introducerii acestei concepții în sistemul de drept, în diferite state, va fi oferit un răspuns diferit. Și acest răspuns nu poate arunca prea multă lumină asupra esenței concurenței neloiale. În Marea Britanie, concurența neloială, ca atare, adesea nu este examinată ca o infracțiune/contravenție, chiar dacă unele forme de manifestare a acesteia pot fi sacționate. În Europa continentală concepția concurenței neloiale este recunoscută de comunitățile juridice, însă conceptul de concurență neloială și locul acesteia în sistemul de drept rămân oarecum misterioase, cel puțin din punctul de vedere al analizei comparative[182].

Acestea fiind menționate, stabilim că cercetările științifice din domeniul concurenței neloiale sunt foarte diversificate și tratează o serie de aspecte ale esenței acesteia. Multitudinea de materiale științifice existente, subliniază importanța concurenței neloiale, în general, și importanța prevenirii și contracarării acesteia, în special. Chiar dacă cercetările științifice realizate în Republica Moldova în domeniul concurenței neloiale sunt foarte puține, surse de inspirație pentru creație și discuție pot folosi resursele externe. Iar aici evidențiem caracterul relativ unitar al definirii concurenței neloiale având în vedere faptul că definiția concurenței neloiale din Convenția de la Paris din 1883 răspunde marii majorități a abordărilor teoretice.

[180] Eminescu Y. *Tratat de proprietate industrială, vol. 1*. București, 1982, p. 128.
[181] Căpățână O. *op.cit.*, p. 5-6.
[182] Lee N., Westkamp G., Kur A., Ohly A., *Intellectual Property, Unfair Competition and Publicity. Convergences and Development*. Editura Edward Elgar, 2014, p. 12.

Identificarea problemei ştiinţifice şi formularea obiectivelor de cercetare

Pe parcursul cercetării ştiinţifice asupra instrumentelor juridice de contracarare a actelor de concurenţă neloială, urmează a fi analizat un şir de aspecte ale problemei ştiinţifice pe care intenţionămsă o soluţionăm. Aceste problematici au tangenţă cu definirea fenomenului concurenţei, în general, cu definirea actelor de concurenţă neloială şi deosebirea acestora faţă de practicile anticoncurenţiale, identificarea instrumentelor juridice de contracarare a concurenţei neloiale şi elaborarea de propuneri de îmbunătăţire a legislaţiei naţionale reieşind din rezultatele cercetării. Un aspect important al problematicii pe care tindem să o soluţionăm, reprezintă fundamentarea ştinţifică a instrumentelor juridice de contracarare a actelor de concurenţă neloială. Astfel, după identificarea instrumentariului juridic necesar contracarării concurenţei neloiale, urmează cercetarea ştiinţifică a acestora prin conturarea definiţiilor, elementelor, caracteristicilor relevante. Iar în rezultat, Vă propunem crearea unei lucrări ştiiinţifice valoroase care să îmbogăţească fondul doctrinar al Republicii Moldova.

Concurenţa neloială reprezintă o abatere de la regulile concurenţiale ale pieţei, o încălcare a uzanţelor oneste în activitatea economică, care afectează funcţionalitatea mecanismului economiei de piaţă, în general, şi al concurenţei, în special. Balanţa comercială trebuiă să oscileze în funcţie de indicatorii calitativi, cantitativi, originali şi/sau inovativi ai întreprinderilor şi produselor acestora, dar nu ca urmare a implementării acţiunilor de concurenţă neloială. Pentru a nu permite asemenea abateri sau pentru a le înlătura, vom analiza în prezenta lucrare instrumentele juridice de contracarare a acţiunilor de concurenţă neloială. Am efectuat o cercetare multiaspectuală a apariţiei, definirii şi evoluţiei fenomenului concurenţei neloiale, particularităţilor calificative ale fiecărui act de concurenţă neloială, ceea ce reprezintă unul dintre obiectivele lucrării, care, într-un final, ar argumenta necesitatea implementării şi dezvoltării instrumentelor juridice de contracarare a acestora. După părerea noastră, răspunderea administrativă, penală şi civilă sunt principalele instrumente juridice de contracarare a acţiunilor de concurenţă neloială. Acestea comportă o importanţă dublă: de prevenire şi de combatere. Existenţa anumitor reglementări referitoare la răspunderea juridică pentru concurenţa neloială, sancţiunile pentru aceasta şi publicitatea cazurilor de concurenţă neloială reprezintă un mecanism de reprimare a tendinţelor vicioase de încălcare a principiilor concurenţiale. În cazul săvârşirii acţiunilor de concurenţă neloială, deja sunt puse în aplicare instrumentele juridice de combatere, care presupun implicarea forţei coercitive a statului şi aplicarea măsurilor concrete de constrângere. În baza analizelor efectuate, conchidem că problema ştiinţifică ce urmează a fi soluţionată rezidă în ***problema ştiinţifică ce urmează a fi soluţionată rezidă în conceptualizarea fenomenului de concurenţă neloială şi individualizarea actului de concurenţă neloială,***

identificarea instrumentelor juridice de prevenire și contracarare a actelor de concurență neloială în vederea estimării eficienței fiecăruia asupra ameliorării mediului concurențial și edificării unui sistem economic bazat pe noi principii şi abordări.

Considerăm că problema științifică identificată poate fi soluționată prin realizarea următoarelor obiective:

- ✓ analiza esenței juridice și economice a conceptului de „concurență neloială" și stabilirea cercului de fapte delictuale cuprinse de această noțiune;
- ✓ identificarea instrumentelor juridice de contracarare a actelor de concurență neloială;
- ✓ ierarhizarea instrumentelor juridice de contracarare a actelor de concurență neloială;
- ✓ analiza complexă a actelor de concurență neloială în scopul evaluării plenitudinii și suficienței contracarării acestora;
- ✓ compararea normelor legislației străine consacrate apărării împotriva actelor de concurență neloială și analiza retrospectivă a experienței în vederea preluării bunelor practici;
- ✓ analiza aplicării instrumentelor de contracarare asupra actelor calificate ca și acte de concurență neloială în practica Consiliului Concurenței și a instanțelor judecătorești ale Republicii Moldova și ale Uniunii Europene.

1.5. Concluzii la Capitolul I

Concurenţa este un ansamblu de fapte contrare legii, realizate în mod ilicit şi cu rea-credinţă în procesul concurenței. Fiind o rivalitate a agenților economici pe o anumită piață, concurența contribuie la crearea condițiilor pentru o economie eficientă și un trai mai bun. Am încercat să demonstrăm că concurența este posibilă numai dacă: (1) preţurile sunt libere; (2) agenţii economici dispun de liberă iniţiativă; (3) există un cadru democratic ce reglementează „regulile jocului"; și (4) agenţii economici sunt numeroşi.

Concurența este considerată unul din elementele principale ale economiei de piață. Din această perspectivă, concurența a fost abordată prin prisma mai multor teorii, care au evidențiat rolul acesteia pentru economie și pentru mecanismul de piață. În acest sens, s-au evidențiat teoria mâinii invizibile, a concurenței perfecte, imperfecte și practicabile, doctrina liberalismului economic, Școala de la Harvard, de la Chicago, de la Bruxelles, de la Freiburg, Școala Nihilistă și altele.

Analizând evoluția dreptului concurenței, au fost identificate trei instrumente conceptuale indispensabile a problematicii acestei ramuri și anume: noțiunea de concurență, piața relevantă,

care a fost abordată de teoriile economice şi noţiunea de întreprindere, percepută puţin diferit în domeniul vizat.[183].

Concurența neloială reprezintă un fenomen care înglobează în sine nu doar actele de concurență neloială, care, de fapt, sunt cele mai puțin periculoase încălcări în comparație cu alte fapte anticoncurențiale. În conformitate cu prevederile capitolului 3 din Legea concurenței a Republicii Moldova, la categoria actelor de concurență neloială pot fi atribuite doar următoarele acțiuni: discreditarea concurenților, instigarea la rezilierea contractului cu concurentul, obținerea și/sau folosirea ilegală a secretului comercial al concurentului, deturnarea clientelei concurentului și confuzia.

Astfel, Legea concurenței nr.183 din 2012[184] consacră sistemul rigid de enumerare limitativă a actelor de concurență neloială. Acțiunile de concurență neloială constatate de Consiliul Concurenței sunt prevăzute expres de lege, altele neputând fi calificate drept concurență neloială, or o interpretare extensivă ar excede câmpul acțiunilor de concurență neloială interzise de prevederile Legii concurenței. Însă, acțiunile constitutive de culpă pe planul concurenței neloiale nu sunt limitative, deoarece imaginația profesioniștilor neloiali este inepuizabilă și nu încetează să se reînnoiască. În acest sens, venim cu propunerea de *lege ferenda* de a completa prevederile Legii concurenței cu acordarea atribuției Consiliului Concurenței de a examina și alte acțiuni de concurență neloială decât cele reglementate de art. 15-19 din Legea concurenței. Astfel, propunem ca art. 14 alin. (2) din Legea concurenței să se modifice și urmează a avea următoarea redacție: „*Consiliul Concurenţei examinează, la plângerea privind presupusele acţiuni de concurenţă neloială depusă de către întreprinderea ale cărei interese legitime au fost lezate, în condiţiile stipulate la art. 49 alin. (2)–(4)**, acțiunile de concurenţă neloială interzise prin prevederile art. 15–19 și cele care sunt de natură să cauzeze un prejudiciu concurentului***”.

Urmare a cercetării efectuate, am constatat insuficiența cercetărilor științifice, legate de problematica concurenței neloiale și a instrumentelor juridice de contracarare a acesteia pe plan național. Puținele cercetări științifice autohtone în domeniu permit, totuși, crearea unei imagini de ansamblu a situației concurenței neloiale și a instrumentelor juridice de contracarare a acesteia.

Problema ştiinţifică identificată şi care urmează a fi tratată în această lucrare rezidă în conceptualizarea fenomenului de concurență neloială și individualizarea actului de concurență neloială, identificarea instrumentelor juridice de prevenire și contracarare a actelor de concurență

[183] Cărare V., Gorincioi C. Evoluția Dreptului Concurenței // Revista „Legea și viața”, nr. 5 (293), 2016, p. 15.
[184] Legea concurenței nr. 183. În: Monitorul Oficial Nr. 193-197 din 14.09.2012, în vigoare din 14.09.2012.

neloială în vederea estimării eficienței fiecăruia asupra ameliorării mediului concurențial și edificării unui sistem economic bazat pe noi principii și abordări. Iar unele din obiectivele de cercetare propuse de a fi realizate în această lucrare științifică se manifestă prin următoarele: analiza esenței juridice și economice a conceptului de „concurență neloială" și stabilirea cercului de fapte delictuale cuprinse de această noțiune; identificarea instrumentelor juridice de contracarare a actelor de concurență neloială; ierarhizarea instrumentelor juridice de contracarare a actelor de concurență neloială; analiza complexă a actelor de concurență neloială în scopul evaluării plenitudinii și suficienței contracarării acestora; compararea normelor legislației străine consacrate apărării împotriva actelor de concurență neloială și analiza retrospectivă a experienței în vederea preluării bunelor practici; analiza aplicării instrumentelor de contracarare asupra actelor calificate ca și acte de concurență neloială în practica Consiliului Concurenței și a instanțelor judecătorești ale Republicii Moldova și ale Uniunii Europene.

Spectrul mecanismelor naţionale de contracarare a concurenţei neloiale este destul de variat și complex. Analiza ştiinţifică generală a mecanismelor de contracarare ne permite să afirmăm că aplicarea conformă a acestora ar eficientiza atât contracararea acţiunilor de concurenţă neloială în curs de realizare, cât și prevenirea unor noi manifestări de concurenţă neloială.[185]

Instrumentele de contracarare prevăzute de dreptul concurenței și de alte ramuri de drept care protejează concurența au ca scop prevenirea acțiunilor anticoncurențiale, stoparea comportamentelor ilicite ale întreprinderilor, eliminarea efectelor acestora, precum și eliminarea recidivei. Astfel, la instrumente juridice de contracarare a actelor de concurență neloială pot fi atribuite: acte normative cu nivel înalt de perfecțiune; autoritate publică cu personal calificat; celeritate maximă la examinarea cazurilor; procedura clară și eficientă de examinare a cauzelor; sancțiuni clare și dure care să descurajeze orice manifestare ilegală etc.[186]

[185] Gorincioi C. „*Rolul răspunderii juridice în prevenirea și contracararea confuziei ca act de concurență neloială*", Revista Intellectus, Nr. 3, 2018 – Chișinău – p. 18

[186] Gorincioi C. *„Problematica protecției proprietății industriale prin prisma legislației concurenței neloiale" (studiul comparativ al legislației Republicii Moldova, României și Federației Ruse)*, Conferința internațională a doctoranzilor în drept „Studii și cercetări juridice europene", ediția 8-a, Timișoara, 2016. p. 171.

CAPITOLUL 2. CALIFICAREA FAPTELOR CARE CONSTITUIE ACTE DE CONCURENȚĂ NELOIALĂ

2.1. Elementele calificative ale discreditării concurenților

Art. 15 din Legea concurenței conține elementele calificative ale acțiunii (actului) de concurență neloială „**Discreditarea concurenților**" și prevede că este interzisă discreditarea concurenţilor, adică defăimarea sau punerea în pericol a reputaţiei sau credibilităţii acestora prin:

a) răspândirea de către o întreprindere a informaţiilor false despre activitatea sa, despre produsele sale, menite să îi creeze o situaţie favorabilă în raport cu unii concurenţi;

b) răspândirea de către o întreprindere a unor afirmaţii false despre activitatea unui concurent sau despre produsele acestuia, afirmaţii ce dăunează activităţii concurentului.

Conform DEX, a discredita[187] semnifică a face să-și piardă sau a-și pierde creditul, considerația, încrederea altora, a se compromite și provine de la francezul *discréditer*. În literatura de specialitate „discreditarea" mai este numită și „denigrare". Însăși legea ne prezintă noțiunea discreditării ca fiind defăimare, punerea în pericol a reputației sau credibilității. Defăimarea[188] semnifică acțiunea de a vorbi pe cineva de rău pe nedrept, a spune lucruri neadevărate despre cineva. Reputația[189] este o părere, o apreciere publică, favorabilă sau defavorabilă, despre cineva sau ceva; felul în care cineva este cunoscut sau apreciat, renume, faimă, celebritate.

Referitor la noțiunea de reputație, menționăm că în legislația Republicii Moldova se utilizează noțiunea de reputație profesională. În acest sens, Codul Civil[190] la art. 43 alin. (1) declară că orice persoană are dreptul la respectul onoarei, demnităţii şi reputaţiei sale profesionale. Iar asupra noțiunii de reputație profesională s-a expus Plenul Curții Supreme de Justiție la pct. 9 din Hotărârea nr. 7 din 24.12.2012[191], care recomandă următorul înțeles pentru această noțiune: reputaţia profesională reprezintă reflectarea calităţilor profesionale ale persoanei în conştiinţa socială, însoţită de aprecierea pozitivă a societăţii. Pornind de la ideea că sunt

[187] Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan" *Dicționarului explicativ al limbii române*. Editura Univers Enciclopedic Gold, 2009. Disponibil: www.dexonline.ro, (accesat la 28.08.2017).
[188] Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan" *Dicționarului explicativ al limbii române*. Editura Univers Enciclopedic Gold, 2009. Disponibil: www.dexonline.ro, (accesat la 28.08.2017).
[189] Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan" *Dicționarului explicativ al limbii române*. Editura Univers Enciclopedic Gold, 2009. Disponibil: www.dexonline.ro, (accesat la 28.08.2017).
[190] Codul civil al Republicii Moldova modernizat. Republicat în temeiul Legii nr.133 din 15.11.2018 în Monitorul Oficial, 2018, nr. 467-479, în vigoare din 01.03.2019.
[191] Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr. 7 din 24.12.2012 cu privire la practica aplicării de către instanțele de judecată a unor prevederi ale Legii cu privire la libertatea de exprimare. Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2013, nr.3, p.4.

profesioniști și persoanele fizice, și persoanele juridice, respectiv, ambilor li se recunoaște dreptul la apărarea reputației profesionale. Legea Federației Ruse cu privire la protecția concurenței nr. 135-фз din 26.07.2006, la art. 14, de asemenea, utilizează noțiunea de reputație profesională.

Legea nr. 64 din 23.04.2010 cu privire la libertatea de exprimare[192] operează cu noțiunea de „defăimare", definind-o ca fiind acțiunea de răspândire a informațiilor false care lezează onoarea, demnitatea și/sau reputația profesională a persoanei.

În viziunea doctrinarului român Octavian Căpățînă, prin denigrare, ca act de concurenţă neloială, înţelegem actul ce constă în comunicarea sau răspândirea unor afirmaţii depreciative sau comparative făcute de o persoană interesată (agentul economic agresiv) în detrimentul unui competitor de pe piaţă, în scopul de a-i ştirbi reputaţia sau de a-i discredita întreprinderea ori produsele[193]. OMPI definește discreditarea (denigrarea) drept răspândire a oricărei informații false, referitoare la un concurent care îi poate afecta fondul comercial. Asemenea înșelăciunii, discreditarea încearcă să atragă clienții cu informații incorecte. Spre deosebire de înșelăciune, totuși, acest lucru nu se face prin declarații false sau înșelătoare despre produsul propriu, ci mai degrabă prin difuzarea informațiilor neadevărate despre concurent, bunurile sau serviciile acestuia. Prin urmare, discreditarea implică întotdeauna un atac direct asupra unei întreprinderi sau unei anumite categorii de întreprinderi, însă consecințele acestuia depășesc acest obiectiv; dat fiind că informațiile despre concurent sau produsele lui sunt incorecte, consumatorul este susceptibil să sufere și el[194]. În opinia unor autori, denigrarea (discreditarea) constă în afirmarea sau răspândirea sub orice formă, în scop de concurenţă, de date privitoare la o altă întreprindere, de natură a-i prejudicia reputaţia[195]. Prin denigrare se mai înțelege săvârșirea unui act, îndreptat împotriva bunului renume al unui concurent, al întreprinderii, produselor și/sau serviciilor sale[196]. Legislația franceză precizează că denigrarea reprezintă totalitatea acțiunilor care au ca scop deprecierea sau discreditarea industriei, comerțului sau produselor unui concurent; denigrarea poate rezulta și dintr-o simplă comparare sau chiar dintr-o simplă aluzie[197].

În opinia noastră, prin denigrare urmează a se înțelege acea acțiune sau act de concurenţă neloială de răspândire a informațiilor neautentice, care pun în pericol activitatea concurentului.

---

[192] Legea nr. 64 din 23.04.2010 cu privire la libertatea de exprimare. În: Monitorul Oficial nr. 117-118 din 09.07.2010.
[193] Căpățînă O. *op.cit.*, p. 17.
[194] *WIPO Intellectual Property Handbook. Second edition*. Nr. 489 (E), 2004, p. 148. Disponibil: http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/intproperty/489/wipo_pub_489.pdf (accesat 18.11.2017).
[195] Eminescu Y. *Concurenţa neleală: drept român şi comparat*. București: Editura Lumina Lex, 1995, p. 75.
[196] Copețchi S., Martin D. *Discreditarea concurentului – formă de exprimare a infracțiunii de concurență neloială* // Revista Intellectus nr. 4, 2015, p. 16.
[197] Cotuțuiu A., Sabău G. *Drept român și comunitar al concurenței*. București: Editura Ch. Beck, 2008, p. 81.

În Republica Moldova, discreditarea poate avea loc prin două modalități:

1. Indirectă – răspândirea de către o întreprindere a informaţiilor false despre activitatea și/sau produsele sale;
2. Directă – răspândirea de către o întreprindere a unor afirmaţii false despre activitatea și/sau produsele unui concurent.

Ambele modalități presupun un comportament activ și intenționat de răspândire a informațiilor neautentice de către autorul acestui act. Răspândirea constă dintr-un ansamblu de acțiuni ce au drept rezultat aducerea la cunoștința publicului sau a unor persoane concrete a anumitor informații. Această acțiune poate fi realizată prin intermediul oricăror forme de publicitate, metode, purtători şi mijloace de comunicare audiovizuală şi de altă natură, utilizate pentru transmiterea informaţiei. Potrivit art. 2 al Legii nr. 64 din 23.04.2010 cu privire la libertatea de exprimare, *răspândirea informaţiei* reprezintă un proces de transmitere a informaţiei către alte persoane (cel puţin către o persoană, exceptând persoana lezată). În doctrină se menționează că la calificare nu are relevanță dacă informația răspândită de făptuitor a fost recepționată de o singură persoană sau de mai multe. Important e ca informația să fi fost recepționată de un consumator (consumator potențial). Numai în aceste condiții concurentului i se aduce atingere, în plan subsidiar, reputației sale profesionale[198].

Drept exemplu ilustrativ, poate servi Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. CN-45 din 02.07.2015[199], prin care a fost calificată drept răspândire a informațiilor, acțiunea de remitere a scrisorilor unor adresați concreți, pe care expeditorul îi informează despre același fapt. *In concreto,* asociația obștească de gestionare colectivă a drepturilor de autor „ANPCI", în iulie 2013, a expediat scrisori „*pretenţii-tip*", prin care a comunicat agenţilor economici proprietari/administratori de hoteluri din Republica Moldova precum că ea însăşi ar fi unica asociaţie obştească de gestiune colectivă a drepturilor patrimoniale de autor şi conexe, având unicul Aviz legal eliberat de către AGEPI. Totodată, în perioada sus menționată asociația obștească „ANPCI" a expediat și scrisoarea intitulată „*pretenţie ultima avertizare*", în adresa tuturor agenţilor economici şi organizaţiilor obşteşti şi necomerciale din Republica Moldova, prin care a comunicat că asociația obștească „AsDAC" nu ar fi avizată în calitate de organizaţie de gestiune colectivă şi că, în opinia „ANPCI", ar activa ilegal, iar ca urmare, „*recomandă*" utilizatorilor ce utilizează operele muzicale, care au încheiat și obținut licențe extinse pentru activitate de la „ANPCI", să returneze către „AsDAC" toate facturile fiscale emise de aceasta

[198] Copețchi S., Martin D. *op.cit.,* p. 17.
[199] Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. CN-45 din 02.07.2015. Disponibil: http://competition.md/public/files/uploads/decizii/Decizie%20nr.%20CN-45%20din%2002.07.2015.pdf (accesat la 29.08.2017).

pentru perioada licențiată. Drept rezultat al investigației autoritatea de concurență a stabilit că „ANPCI" nu putea pretinde în perioada lunii iulie 2013 la dreptul de a fi unica organizaţie avizată de către AGEPI, iar utilizatorii drepturilor de autor și conexe urmau să încheie contracte de licenţă cu fiecare organizaţie de gestiune colectivă, care activa legal în perioada respectivă şi să achite remunerația cuvenită în dependenţă de repertoriul valorificat. Respectiv, s-a considerat că prin intermediul scrisorilor expediate de „ANPCI", aceasta a răspândit afirmații false utilizatorilor de drepturi de autor și/sau conexe din Republica Moldova despre activitatea organizațiilor de gestiune colectivă printre care, „AsDAC", discreditând și dăunând activității acesteia.

Potrivit pct. 12 din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 8 din 09.10.2006, prin noţiunea de „informaţie" se înţelege orice relatare cu privire la un fapt, o opinie sau o idee sub formă scrisă, de sunet şi/sau imagine. Respectiv, atât noțiunea de răspândire cât și cea de informație vor fi utilizate în sensul desfășurat al acestora, adică *lato sensu*.

Suplimentar cazului constatat de autoritatea de concurență sus prezentat, vom menționa anumite exemple de informații denigratoare modelate de doctrină, precum:

- afirmații care prezintă întreprinderea concurentă ca desfășurând o activitate periculoasă și că produsele ei sunt apte să cauzeze grave accidente;
- afirmații prin care se contestă orice aptitudine profesională unui concurent;
- difuzarea de informații de ordin privat cu privire la: religia sau rasa concurentului ori a clienților săi;
- publicitate cu caracter laudativ în favoarea propriilor produse, cu subînțelesul că produsele concurente sunt de slabă calitate sau nocive etc[200].

În mod tradițional, în legislațiile europene și în jurisprudența care sancționează denigrarea, *circumstanța că informația adusă la cunoștința publicului poate fi exacta și/sau de notorietate, nu dezvinovățește pe cel care o răspândește*. De pildă, legea elvețiană contra concurenței neloiale, la art. 3 lit. a) prevede că săvârșește un act de concurență neloială cel care „*denigrează pe altul, mărfurile, munca, prestațiile acestuia, prețurile sau afacerile lui prin alegațiuni inexacte, înșelătoare sau inutil ofensatoare*". Nu divulgarea adevărului este condamnată, ci circumstanțele care o acompaniază, maniera răuvoitoare, neloială în care este făcută. De pildă, jurisprudența franceză a considerat că este constitutivă de denigrare (discreditare) dezvăluirea publică a faptului că a fost intentată împotriva concurentului o acțiune în contrafacere, însoțită de o copie a cererii de chemare în judecată, în termeni de natură să prejudece soluția[201].

[200] Mihai E. *op.cit.*, p. 284.
[201] *Ibid*..

Din perspectiva comparativă, legea națională este mult mai restrictivă, denigrarea consacrată de legiuitor fiind legată, în principal, de conținutul fals al informațiilor. Or, falsitatea reprezintă mai mult decât o inexactitate. Ea implică intenția calificată: întreprinderea culpabilă face afirmații neadevărate, fiind în deplină cunoștință de cauză asupra acestui aspect. Practica autorității naționale de concurență cunoaște un caz, în care nu a fost calificată discreditarea care ar avea la bază unele aluzii la persoana reclamantului, deoarece înțelegerea aluziilor ar avea un caracter subiectiv. În Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. CNP-11 din 26.09.2013[202] au fost menționate următoarele: „*Referitor la discreditare, menționăm că aceasta constă în răspândirea de informații peiorative și răuvoitoare cu privire la persoana, întreprinderea sau produsele unui concurent ori la produsele unui grup determinat de concurenți. Scopul acesteia este diminuarea forței concurentului și, simetric, creșterea propriului prestigiu. În cazul nostru nu este depistată o răspândire de informații false despre concurent, iar aluziile la posibila prezență în conținutul spoturilor publicitare a aspectelor ce țin de aceștia, sunt la nivel de interpretare subiectivă a utilizatorului de telefonie mobilă, identificarea acestora ține de calitățile de percepere, depistare și interpretare a fiecăruia*”. În cazul dat, se menționează în Decizia Plenului Consiliului Concurenței, ar fi mai mult vorba despre o posibilă publicitate laudativă. Este vorba despre o publicitate care se realizează prin elogiile pe care comerciantul le aduce propriilor sale produse. În general, se consideră că reclama superlativă este permisă. Comercianților li se recunoaște deci dreptul de a-și lăuda produsele pînă la hiperbolă, de a le exagera calitățile. Chestiunea trebuie totuși circumstanțiată. Căci nu se poate ignora faptul că publicitatea laudativă la adresa produselor proprii implică aproape întotdeauna o apreciere negativă, peiorativă a produselor concurente. În asemenea situații se poate vorbi, fără îndoială, de o denigrare indirectă, care nu se sancționează și este foarte greu de probat”.

Este cert faptul că răspândirea unei informații, care nu corespunde adevărului, despre un concurent, constituie o încălcare a principiului bunei-credințe, dar și a uzanțelor oneste în afaceri. Corectitudinea în relațiile de afaceri și comunicarea doar a informațiilor veridice constituie fundamentul raporturilor atât între companii, cât și între consumatori și companii. Fiecare parte este îndreptățită să se bazeze pe faptul că operatorii de pe o piață relevantă comunică doar informații corecte, atât despre sine, cât și despre concurenții săi. Cu toate acestea, este condamnabilă doar răspândirea informațiilor false despre concurent, activitatea și produsele acestuia și care dăunează activității acestuia. Situația în care informația răspândită este falsă, dar

[202] Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. CNP-11 din 26.09.2013.
Disponibil: https://competition.md/public/files/uploads/decizii/Decizie%20nr.CNP%20-%2011%20din%2026%20septembrie%202013.pdf (accessat la 19.11.2017).

nu dăunează activității concurentului, poate cădea sub incidența legislației care reglementează protecția consumatorului sau altor reglementări.

Informația falsă răspândită poate fi atât despre activitatea și produsele autorului informației, cât și despre activitatea și produsele concurentului. În România, expres este reglementată doar discreditarea directă, iar în Federația Rusă, expres, nu este indicată nici una din situații, însă din conținutul normei juridice se subînțeleg ambele situații.

Din conținutul art. 15 al Legii concurenței, rezultă că informațiile false vizează întreprinderea, activitatea întreprinderii și produsele întreprinderii:

1) informații false despre întreprindere - cu referirea la competenţa ei profesională, onorabilitatea ei sau creditul de care dispune, deci vizează capacitatea, solvabilitatea sau posibilităţile acesteia în activitatea de întreprinzător, incompetenţa profesională a victimei, punerea la îndoială a onestităţii, credibilităţii și a capacităţii victimei de a-și onora obligaţiile contractuale. De asemenea, includem aici și acuzaţia de contrafacere a unui brevet, a unei mărci sau a unui desen ori model industrial. Putem vorbi de o denigrare a întreprinderii fără denigrarea persoanei atunci când se afirmă, de exemplu, că instalaţiile întreprinderii concurente nu sunt suficient echipate sau nu corespund cerinţelor stabilite de lege etc.[203];

2) informații false despre activitatea întreprinderii - vizează aspectele legate de bunul mers al activităţii de întreprinzător (răspândirea informaţiilor false cu privire la lipsa înregistrărilor, autorizaţiilor sau licenţelor necesare pentru desfășurarea genului respectiv al activităţii de întreprinzător, încălcarea normelor privind producerea, comercializarea, depozitarea bunurilor sau utilizarea unor substanţe chimice pentru fabricarea anumitor produse ce ar face să crească calitatea acestora în faţa consumatorului etc.)[204];

3) informații false despre produsele întreprinderii – produsele întreprinderii sunt bunurile, serviciile și lucrările. Informațiile false vizează calităţile bunurilor, serviciilor și/ sau lucrărilor, în sensul că informaţia falsă se poate referi la anumite condiţii, caracteristici ale mărfurilor, ca: valabilitatea redusă a produselor sau caracterul demodat al acestora, calitatea proastă sau utilizarea unor materii nocive la producerea lor ș.a.

Este important de menționat că nu este considerată faptă de concurență neloială critica obiectivă adusă unui profesionist comerciant sau asupra produselor ori serviciilor lui, care nu are

[203] Copețchi S., Martin D. *op.cit.*, p. 17.
[204] *Ibid*., p. 18. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/15_20_Discreditarea%20concurentului%20%E2%80%93%20forma%20de%20exprimare%20a%20infractiunii%20de%20concurenta%20neloiala%20%28art.%202461%20lit.%20b%29%20Cod%20penal%20al%20Republicii%20Moldova%29.pdf (accesat la 19.11.2017).

ca scop captarea clientelei acestuia și nici publicarea rezultatelor unor studii asupra produselor, serviciilor, consumului, evoluției prețurilor etc., făcută fără scop comercial[205].

Pentru a fi în prezența acțiunii de concurență neloială de discreditare (denigrare), este necesar ca din conținutul informațiilor false să poată fi identificată întreprinderea concurentă. Pentru a vorbi despre o „persoană concretă" nu este necesar ca acesteia să i se spună pe nume, e suficient ca ea să poată fi identificată fără greș din contextul comunicării[206]. Asupra acestui aspect, în doctrină[207] sunt evidențiate unele exemple. Astfel, într-o epocă în care nu exista decât o singură firmă care fabrica mașini cu o tracțiune specifică (atipică), s-a considerat că un alt constructor a denigrat-o, fără să o numească, atrăgând atenția eventualilor cumpărători asupra pericolelor acestui mod de tracțiune. În schimb, nu există denigrare (discreditare) în prezentarea unui spot publicitar în care o mașină, care rulează, pierde pe drum câteva din elementele sale esențiale, din moment ce vizualizarea acestui spot, de foarte scurtă durată, nu permite identificarea mărcii vehiculului utilizat[208].

Un alt element calificativ important al discreditării, în special a celei indirecte, este ca informația falsă să fie menită să îi creeze autorului denigrării o situaţie favorabilă în raport cu unii concurenţi. Pentru calificare este necesară identificarea scopului informației neautentice despre sine așa cum este el formulat de lege. Iar dacă scopul a fost atins, adică s-a creat o situație favorabilă autorului informației în raport cu concurenții, această circumstanță urmează a fi luată în considerare la cuantificarea amenzii pecuniare și aplicarea anumitor măsuri. De regulă, scopul nu este unul expres sau manifestat în public, acesta rezultând din egoismul acțiunilor întreprinderii și intenția acesteia de a obține beneficii maxime cu efort minim. Cu titlu de exemplu a răspândirii informației false despre sine însuși cu scopul creării unei situaţii favorabile în raport cu unii concurenţi, facem trimitere la Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. CN-49 din 22.10.2016[209]. Prin Decizia respectivă a fost constatat faptul că un grup de întreprinderi, care gestionează structuri de cazare, răspândeau prin rețeaua de internet informații neautentice despre numărul de stele și tipul structurii de cazare pe care le dețin, menite să le creeze o situaţie favorabilă în raport cu unii concurenţi. Plenul Consiliului Concurenței a argumentat poziția sa prin faptul că structurile de primire turistică ale întreprinderilor reclamante sunt de tip „hotel" și sunt încadrate în categoria de clasificare „4 stele". Aceste caracteristici ale structurilor de primire

[205] Coman G. *Concurența în dreptul intern și european*. Editura Hamangiu, 2011, p. 335 *apud* Sandu F., Bălășoiu A. *Dreptul european al concurenței*. București: Editura Universul Juridic, 2017, p. 103.
[206] Pîrțac O., *Apărarea onoarei, demnității și reputației profesionale a persoanei în Republica Moldova*. Tipografia centrală, 2005, p. 34. Disponibil: http://www.ijc.md/Publicatii/resurse/onoare.pdf (accesat la 18.11.2017).
[207] Mihai E., *op.cit.*, , p. 285.
[208] *Ibid.*, p. 285.
[209] Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. CN-49 din 22.10.2016. Disponibil: http://competition.md/public/files/Decizia-CN-49-din-22102016neconfid7331f.pdf (accesat la 05.12.2016).

turistică reprezintă o garanție al unui anumit nivel de calitate și corespunderea la criteriile reglementate de Normele metodologice de clasificare a structurilor de primire turistică cu funcțiuni de cazare și de servire a mesei, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 643 din 27.05.2003[210]. Întreprinderile reclamate, atribuind în mod arbitrar structurilor sale un anumit tipaj și/sau număr de stele, denaturează percepția dintre aceste nivele de clasificare. În consecință, prin efectul comparației realizată de consumatori, poate crea dubiu despre calitatea serviciilor oferite de hotelele de „4 stele" autentice și nu doar a acestora. Asocierea „calitate – nivel de clasificare – informație publicitară", în sensul cazului dat, existentă pe piața relevantă, urmează să fie autentică, conformă realității. Orice denaturare a acestei asocieri dăunează imaginii integrale a pieței prestării serviciilor de cazare, astfel încât lipsa certitudinii în autenticitatea informațiilor răspândite despre structurile de cazare poate să ridice dubii referitor la nivelul de clasificare și, respectiv, calitatea serviciilor prestate de către acestea. În acest sens, poate fi pusă în pericol reputația și credibilitatea tuturor jucătorilor acestei piețe. Pe cale de consecință, întreprinderile reclamante pot suporta urmările prejudicioase din cauza faptului că asupra întregului sistem al serviciilor de cazare planează o sursă de îndoială legată de faptul că întreprinderile reclamate răspândesc informații neadevărate despre serviciile proprii. Totodată, urmare a stabilirii încălcării art. 15 și art. 18 al Legii concurenței, Plenul Consiliului Concurenței a aplicat o amendă cumulativă în mărime de circa 50 000 lei. Nici unul din agenții economici găsiți vinovați nu a contestat Decizia Plenului Consiliului Concurenței. Majoritatea deja și-au ajustat activitatea la prevederile legislației în vigoare.

În situația discreditării (denigrării) directe, atunci când afirmația falsă vizează concurentul, pentru calificare este necesar ca afirmația să dăuneze activității concurentului. Cu alte cuvinte, între raspândirea informațiilor false și daune apărute să existe raportul de cauzalitate.

Daunele pot lua forme diverse, însă acestea trebuie să fie cauzate prin defăimarea sau punerea în pericol a reputației sau credibilității concurentului.

Acțiunea de concurență neloială „discreditarea", la nivel de calificare și apreciere, poate intra în concurență cu alte acțiuni de acest gen, precum: deturnarea clientelei concurentului și publicitatea neadecvată. Asemănările dintre aceste acte de concurență neloială, îngreunează deseori procesul de atribuire unor fapte a calificativelor legale și, respectiv, aplicarea măsurilor de contracarare.

[210] Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Normelor metodologice şi criteriilor de clasificare a structurilor de primire turistică cu funcţiuni de cazare şi de servire a mesei nr. 643 din 27.05.2003. În: Monitorul Oficial nr. 99-103 din 06.06.2003.

Joncțiunea dintre discreditare și deturnarea clientelei concurentului, reieșind din prevederile legale naționale, se exprimă sub următoarea formă faptică: inducerea în eroare a clientelei cu privire la natura, modul şi locul de fabricare, la caracteristicile principale, inclusiv utilizarea, cantitatea produselor, preţul sau modul de calculare a preţului produsului. Astfel, fapta de inducere în eroare a clientelei referitor la indicatorii menționați, ar putea beneficia de o calificare dual㠀. Ambele încălcări presupun răspândirea unei informații eronate despre unele aspecte ale activității și produselor proprii sau a concurentului. Ambele încălcări vizează persoanele terțe care beneficiază de informația falsă - consumatorii. Ambele încălcări pot avea drept consecință exodul clientelar sau, altfel spus, poate avea loc trecerea clienților de la o întreprindere la alta.

O analiză detaliată a textelor de lege, ne permite, totuși, să identificăm unele semne distinctive dintre aceste două încălcări:

- în cazul denigrării este prezent comportamentul activ de răspândire a informațiilor/afirmațiilor false către toți consumatorii sau potențialii consumatori, însă în cazul deturnării clientelei concurentului, comportamentul activ de inducere în eroare îi vizează doar pe clienții concurentului;
- în cazul discreditării, scopul acțiunii de concurență neloială este crearea unei situaţii favorabile a autorului discreditării în raport cu unii concurenţi și dăunarea activității acelor concurenți, iar scopul deturnării clientelei este mărirea vadului comercial propriu;
- rezultatele denigrării pot consta în defăimarea sau punerea în pericol a reputaţiei sau credibilităţii concurenților, iar rezultatele deturnării clientelei pot fi exodul clienților de la o întreprindere la alta fără a exista defăimarea sau punerea în pericol a reputaţiei sau credibilităţii concurenților.

Elementele tangențiale ale discreditării și ale publicității neadecvate, de asemenea, sunt foarte însemnate și crează confuzie între aceste două acte ilicite. Pe lângă avantajele oferite, atât întreprinzătorilor, cât și consumatorilor, publicitatea este uneori criticată. Astfel, în doctrină se menționează că reclamele vehiculează „o mitologie frustrantă de paradisuri inaccesibile". Ele „vând visuri" și, astfel, au ca rezultat de multe ori o adevărată alienare a consumatorilor[211]. S-a mai scris, pe un ton încă mai sever, că publicitatea „ne insultă privirile, falsifică epitetele, degradează peisagiile, corupe orice calitate și orice critică"; aprecierea aparține poetului Paul Valery[212].

[211] Brune F., *Le bonheur conforme. Essai sur la normalisation publicitaire*, Paris, 1981, p. 62.
[212] Căpățînă O. *Evoluția și organizarea publicității comerciale* // Revista de drept comercial nr. 10, Editura Lumina Lex, București, 1997, p. 5.

În literatura de specialitate, se întâlnește des opinia precum că concurența neloială este un concept mai larg în comparație cu publicitatea neadecvată. Susținătorii acestei poziții se referă la faptul că noțiunea de concurență neloială absoarbe conceptul de publicitate neadecvată și ar trebui să fie stabilită publicitatea neadecvată ca o formă de concurență neloială[213].

Există, de asemenea, și o altă opinie, adepții căreia consideră noțiunea de publicitate neadecvată mai largă, decât concurența neloială, motivând că nu orice publicitate neadecvată poate fi calificată drept un act de concurență neloială. Acestuia din urmă atribuindu-se trei caracteristici calificative, și anume:

1) acțiune a agentului economic, care are ca scop obținerea unui beneficiu,

2) o contradicție cu legislația în vigoare și

3) prejudiciu adus sau posibil să fie adus unui concurent.

Publicitatea neadecvată poate fi lipsită deseori de a treia caracteristică[214]. Totuşi, actul de concurență neloială, în cazul în care este exprimat prin publicitate, va fi publicitate neadecvată. Desigur, aici este o explicație logică, deoarece în legislație, descrierea publicității neautentice și neloiale coincide cu descrierea actelor de concurență neloială.

Publicitatea, fiind una dintre cele mai rapide și mai eficiente metode de a promova activitatea, produsele și serviciile pe piață, cu scopul de a face oferta mai atractivă, deseori este folosită de agenții de publicitate cu ignorarea normelor de drept și a principiului bunei-credințe, încălcând drepturile și interesele legitime ale persoanelor terțe. În acest context, publicitatea este considerată neadecvată. Astfel, conform art. 1 al Legii nr. 1227 din 27.06.1997 cu privire la publicitate[215], „publicitate neadecvată este publicitatea neonestă, neautentică, camuflată, amorală, sexistă şi orice altă publicitate de proveniență similară". Cel mai mult, discreditarea, ca act de concurență neloială, intră în coliziune cu publicitatea neonestă şi neautentică. Publicitatea reprezintă informaţia publică despre persoane, mărfuri (lucrări, servicii), idei sau iniţiative (informaţie publicitară, material publicitar), menită să suscite şi să susţină interesul public faţă de acestea, să contribuie la comercializarea lor şi să ridice prestigiul producătorului.

În conformitate cu art. 9 al Legii cu privire la publicitate, se consideră neonestă publicitatea care: a) discreditează persoanele fizice şi juridice ce nu se folosesc de mărfurile cărora li se face publicitate; b) conţine comparaţii incorecte ale mărfurilor cărora li se face publicitate cu mărfuri similare ale altui agent economic, precum şi afirmaţii sau imagini care

[213] Куликова Ю. С., Autoreferatul tezei de doctor „*Ненадлежащая реклама как форма недобросовестной конкуренции*", Moscova, 2003. p. 4.
[214] Болотнов И. „*Недобросовестная конкуренция и ненадлежащая реклама*", Revista „Корпоративный юрист" nr. 5, 2009.
[215] Legea nr. 1227 din 27.06.1997 cu privire la publicitate. În: Monitorul Oficial nr. 67-68 din 16.10.1997.

lezează onoarea, demnitatea sau reputaţia profesională a concurentului; c) conţine imagini ale unor persoane, referiri la ele sau descrieri ale proprietăţii acestora, fără consimţământul lor prealabil, prin metode ce lasă impresia confirmării de către persoanele în cauză a conţinutului informaţiei publicitare.

Art. 10 al Legii cu privire la publicitate prevede „se consideră neautentică publicitatea care conţine date ce nu corespund realităţii în ce priveşte: a) unele caracteristici ale mărfii necesare consumatorului, indicate în mod obligatoriu pe eticheta comercială: calitatea, componenţa, data fabricării, destinaţia, proprietăţile de consum, condiţiile de utilizare şi recomandările de îngrijire, corespunderea cu standardul, marca comercială a producătorului, originea şi locul de producere a mărfii; b) prezenţa certificatului pentru marfă, posibilitatea achiziţionării acesteia, preţul, timpul şi locul procurării, condiţiile suplimentare de plată; c) transportul, preschimbarea, restituirea, reparaţia şi deservirea mărfii, etc.”.

Acestea fiind menționate, sunt clar vizibile îngrijorările relative la problemele posibile de calificare dintre discreditare și publicitate neadecvată. Ambele încălcări presupun, de cele mai multe ori, o informație neautentică adusă la cunoștința publicului. O altă asemănare este faptul că însăși noțiunea publicității neoneste cuprinde latura obiectivă a discreditării: „afirmaţii sau imagini care lezează onoarea, demnitatea sau reputaţia profesională a concurentului”. Scopul ambelor încălcări este crearea situaţiei favorabile în raport cu unii concurenţi.

Discreditarea și publicitatea neadecvată sunt atât de apropiate, încât pe alocuri acestea se suprapun. În situația depistării faptelor care pot fi calificate, conform ambelor încălcări examinate, *soluția este de a încadra faptele în dependență de persoana care a sesizat autoritatea de concurență, dat fiind faptul că acțiunile de concurență neloială nu pot fi examinate din oficiu*. Astfel, *dacă sesizarea vine din partea unui consumator, vor fi aplicabile normele legislației cu privire la publicitate și dacă e cazul, și a Legii cu privire la protecția consumatorilor. Însă, dacă, sesizarea este depusă de către o întreprindere concurentă, faptele urmează a fi examinate prin prisma legislației concurențiale*. Într-o altă ordine de idei, în contextul celor menționate, considerăm că pentru a evita coliziunea componentelor calificative ale celor două încălcări, autoritatea de concurență ar trebui, în fiecare caz aparte, să aplice norma corespunzătoare. În acest sens, urmează să se conducă după un algoritm care are la bază trei principii: (1) cine a avut mai mult de suferit, concurentul sau consumatorul; (2) scopul urmărit de persoana responsabilă de publicitatea neadecvată și/sau de acțiunea de concurență neloială; și (3) actul normativ cu eficiență maximală în vederea restabilirii dreptății – situației anterioare încălcării.

Totuși, există și unele semne distinctive dintre aceste două încălcări:

- denigrarea are ca victime pe întreprinderile concurente, însă publicitatea neadecvată are ca victime pe consumatori;
- în cazul denigrării răspândirea informației poate avea adresanți concreți sau un cerc restrâns de persoane, însă publicitatea neadecvată trebuie să fie accesibilă publicului larg;
- subiect al discreditării este doar întreprinderea, însă subiect al activității de publicitate neadecvată poate fi orice persoană.

Un caz în care s-a stabilit atât concurență neloială, în forma discreditării și deturnării clientelei concurentului, cât și publicitate neadecvată, este cazul structurilor de cazare examinat de către Consiliul Concurenței. Astfel, prin prisma Legii concurenței, Consiliul Concurenței[216], în anul 2016, a constatat faptul că 10 întreprinderi, au răspândit informații false despre serviciile pe care le prestează și anume - au atribuit un număr mai mare de stele unităților lor de cazare și/sau au autodenumit structurile lor de cazare în „hotel". Acest lucru le avantajau în raport cu alți concurenți pe piața turistică și au indus în eroare consumatorii, în rezultat deturnând clientela rivalilor săi. Prin aceste acțiuni au fost discreditați concurenții, și anume, atribuind în mod arbitrar structurilor sale un anumit tipaj (hotel, botel, motel, vilă etc.) și/sau număr de stele, ce denaturează percepția dintre aceste nivele de clasificare. În consecință, prin efectul comparației realizate de consumatori, poate fi pusă la dubiu calitatea serviciilor oferite de hotelele, spre exemplu de, „4 stele" autentice și nu doar a acestora. Orice denaturare a acestei asocieri dăunează imaginii integrale a pieței prestării serviciilor de cazare, astfel încât lipsa certitudinii în autenticitatea informațiilor răspândite despre structurile de cazare poate să ridice dubii referitor la nivelul de clasificare și, respectiv, calitatea serviciilor prestate de către acestea. În consecință, poate fi pusă în pericol reputația și credibilitatea tuturor participanților acestei piețe în fața consumatorilor, atât locali, cât și oaspeților din alte state, ceea ce poate leza imaginea Republicii Moldova pe plan turistic internațional. În acest caz suntem în prezența actului de concurență neloială, înfăptuit prin publicitatea neadecvată. Întreprinderile vinovate de răspândirea acestei informații au fost sancționate cu o amendă de aproximativ 50000 de lei MD.

Totodată, în 2015, din 215 structuri de cazare identificate pe teritoriul Republicii Moldova, doar 114 dețineau act de clasificare (practic jumătate), celelalte activau în lipsa acestui act, care este obligatoriu și, respectiv, încălcau legislația în vigoare, care interzice activitatea structurilor de cazare neclasificate. Actul de clasificare eliberat de Agenția Turismului a Republicii Moldova este documentul oficial care clasifică structurile de primire turistică într-un anumit tip și acordă

[216] Decizia Plenului Consiliului Concurenței al Republicii Moldova nr. CN-49 din 22.10.2016. Disponibil: https://competition.md/public/files/Decizia-CN-49-din-22102016neconfid7331f.pdf.

un anumit număr de stele. Atribuirea unei structuri titlul de „hotel”, „vilă”, „camping” etc. și, mai mult de cât atât, un număr concret de stele, face parte din atribuțiile Agenției Turismului. Doar în situația în care această autoritate publică evaluează structura de primire turistică și o încadrează într-o anumită categorie, serviciile oferite de structura de primire turistică sunt recunoscute oficial. În acest sens, Consiliul Concurenței a inițiat circa 80 de procese contravenționale pentru încălcarea legislației cu privire la publicitate, iar drept urmare, de către instanța de judecată, a fost aplicată amendă în sumă de circa 600 000 lei MD. Au fost identificate și structuri de cazare, care dețineau act de clasificare, însă publicitatea acestora oricum a fost constatată drept neautentică, deoarece conținea informații cu număr mai mare de stele decât le dețineau oficial. Celelate structuri, care activau în lipsa actului de clasificare, nu au putut fi sancționate, deoarece nu difuzau publicitate, prin urmare, Consiliul Concurenței nu avea competențe de a stabili încălcare.

2.2. Particularitățile calificative ale instigării la rezilierea contractului cu concurentul

Următoarea acțiune de concurență neloială prevăzută la art. 16 al Legii concurenței este „***Instigarea la rezilierea contractului cu concurentul”***. În contextul intrării în vigoare la data de 01.03.2019 a Codului Civil Modernizat al Republicii Moldova, are loc o modificare de ordin terminologic în cadrul reglementării acțiunii respective de concurență neloială. Astfel, conform prevederilor art. 39 alin. (2) din Legea nr. 1125 din 13.06.2002 pentru punerea în aplicare a Codului Civil al Republicii Moldova, în cazul în care un act normativ, indiferent de momentul adoptării sale, face referință la rezilierea sau denunțarea unui contract, se consideră că referința este la rezoluțiunea raportului contractual. Prin urmare, “Instigarea la rezilierea contractului cu concurentul” urmează a fi înțeles ca “Instigarea la rezoluțiunea contractului cu concurentul”.

În conformitate cu prevederile art. 16 al Legii concurenței, este interzisă instigarea, din propriul interes sau în interesul persoanelor terţe, la rezilierea neîntemeiată a contractului cu concurentul unei alte întreprinderi, la neîndeplinirea sau la îndeplinirea necorespunzătoare a obligaţiilor contractuale faţă de concurentul respectiv, prin acordarea sau oferirea, mijlocit sau nemijlocit, de recompense materiale, compensaţii sau de alte avantaje întreprinderii parte a contractului. Această categorie de act de concurență neloială nu este prevăzut expres nici în legislația României și nici a Federației Ruse. Totodată, atestăm și o incidență redusă a examinării acestui tip de comportament neloial de către autoritatea de concurență din Republica Moldova.

Din formularea componenței actului anticoncurențial de instigare la rezilierea (rezoluțiunea) contractului cu concurentul se conturează un scop primar și un scop care rezultă din primul. Astfel, scopul primar, așa cum este statuat și de Legea concurenței, este protecţia,

menţinerea şi stimularea concurenţei în vederea promovării intereselor legitime ale consumatorilor. Art. 16 al Legii concurenței vine să protejeze concurența prin ocrotirea directă a concurenților și ocrotirea indirectă a consumatarilor. Dacă nu ar fi interzisă o astfel de faptă, atunci instabilitatea raporturilor juridice dintre întreprinzători și clienți se va răsfrânge negativ în mod direct asupra întreprinderilor, situându-le în imposibilitatea de planificare pe termen lung a activității cu clienții concreți și consumatorii.

Scopul secundar pe care îl urmărește această normă este protecția raporturilor juridice, a contractelor pe care se bazează întreaga activitate de întreprinzători și care survine din principiul libertății contractuale. Acest principiu are un fundament constituțional, care, însă, nu este prevăzut expres în acest articol.

Chiar dacă principiul libertății contractuale cunoaște mai multe limitări, art. 16 al Legii concurenței îi conturează importanța și îl valorifică pentru interesul general al Republicii Moldova, cât și pentru interesele particulare ale întreprinderilor și consumatorilor parte la raporturile juridice contractuale. Acestea fiind expuse, să trecem la analiza elementelor calificative a actului respectiv de concurență neloială.

Potrivit DEX, înţelesul noţiunii de instigare semnifică acţiunile de a îndemna, a incita, a provoca (la acţiuni duşmănoase, violente) şi provine de la latinescul *instigare*[217]. Instigarea reprezintă acel îndemn, rugăminte, înduplecare sau chiar provocare, însoțite prin acordarea sau oferirea de recompense materiale, compensaţii sau de alte avantaje întreprinderii-instigate ca parte a contractului, cu scopul de a rezolvi neîntemeiat contractul cu concurentul unei alte întreprinderi, la neîndeplinirea sau la îndeplinirea necorespunzătoare a obligaţiilor contractuale faţă de concurentul respectiv.

Prin însăși noțiunea de „instigare” se subînțelege existența unei intenții, adică instigatorul în mod cert își dorește și e conștient de acțiunile pe care le întreprinde și urmărește survenirea unor consecințe concrete – de a înceta acțiunea contractului, și o eventuală atragere a clientului de partea sa în scopul încheierii unui contract cu acesta. După cum observăm, acțiunea de instigare la rezoluțiunea contractului se află într-o strânsă legătură cu acțiunea de deturnare a clientelei, care, la rândul ei, presupune acapararea agresivă a clientelei subiectului economic concurent. Scopul instigării este de a destabiliza situația concurentului de pe piață, de a atrage clientul care a rezolvit contractul cu concurentul prin propunerea unor condiții aparent mai avantajoase, iar de pe urma acestui fapt – de a obține beneficii mai mari[218].

[217] Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan” *Dicționarului explicativ al limbii române*. Editura Univers Enciclopedic Gold, 2009. Disponibil: https://dexonline.ro/definitie/instiga (accesat la 19.11.2017)
[218] Catraveț D. *Instigarea la rezilierea contractului cu concurentul* // Revista Naţională de Drept, nr. 9, 2016, p. 59.

Instigarea se realizează din interes personal al autorului instigării sau în interesul persoanelor terţe. Pentru calificarea corectă a acestei acțiuni de concurență neloială este imperios de a stabili concret acest interes, persoana căruia aparține, dar și vinovăția instigatorului, care poate fi doar intenție directă. Chiar dacă se prezumă că orice fapte ale întreprinderilor au la bază un anumit interes, fiind chiar legat de scopul activității acestora, în cazul concret acesta trebuie identificat, de asemenea, concret.

În situaţia instigării din interes personal, este necesară identificarea raportului de concurenţă între instigator şi întreprinderea în detrimentul căreia are loc instigarea, adică cocontractantul persoanei instigate. Interesul personal poate îmbrăca cele mai diverse forme: dorinţa de a avea mai mulţi clienţi şi de a creşte vânzările; dorinţa de a-i crea concurentului o situaţie defavorabilă; răzbunare; dorinţa de a apărea în anumite top-uri etc. Totodată, nu sunt excluse şi realizarea intereselor personale ale factorilor de decizie a întreprinderii instigatoare, cum ar fi spre exemplu: răzbunare; dorinţa de a-i cauza prejudicii semnificative concurentului; reglări de conturi etc. Important este ca aceste interese personale să fie cel puţin tangenţiale cu activitatea antreprenorială şi să o poată influenţa.

O altă situaţie posibilă este instigarea în interesul persoanei terţe. Aceasta reprezintă o schemă compusă din cel puţin patru subiecți: două părţi contractante, instigatorul şi persoanei în interesele căreia se realizează instigarea. În acest caz, raportul de concurenţă trebuie să existe, cel puţin, între întreprinderea victimă a instigării şi întreprinderea în interesele cărea se realizează operaţiunea de instigare. Persoana care nemijlocit transpune în practică acţiunile de instigare poate să nu fie concurent cu cel împotriva căruia se instrumentează instigarea. Această afirmare rezultă direct din natura relaţiilor de concurenţă de pe piaţă. Întrerprinderea în interesele căreia se realizează instigarea este instigatorul mijlocit, iar persoana care instigă este instigatorul nemijlocit. În lumina celor menţionate, se impune demonstrarea anumitor raporturi între instigatorul mijlocit şi cel nemijlocit, astfel încât să fie demonstrat comportamentul neloial al concurentului pe piaţă. În cazul lipsei unui asemenea raport, suntem în imposibilitatea imputării acţiunii de concurenţă neloială întreprinderii care beneficiază de pe urma instigării. Relaţiile dintre instigatorul mijlocit şi cel nemijlocit pot fi: de muncă, rudenie, reprezentare etc. Din chintesenţa acestor raporturi rezultă şi interesele instigatorului nemijlocit, care poate să nu fie concurent, în privinţa rezoluțiunii contractului sau neexecutarea/executarea necorepunzătoare a acestuia.

Potrivit prevederilor art. 16 din Legea concurenţei, instigarea urmăreşte: a) rezilierea (rezoluțiunea) neîntemeiată a contractului; b) neîndeplinirea obligaţiilor contractuale; sau c) îndeplinirea necorespunzătoare a obligaţiilor contractuale. Aceste acțiuni sunt foarte periculoase

din perspectiva securității și eficienței raporturilor juridice civile. Fiecare parte contractantă se bazează pe corectitudinea celeilalte părți și buna-credință în executarea obligațiilor, conform prevederilor art. 9 al Codului Civil. Această acțiune de concurență neloială aduce atingere principiului universal al contractelor „*pacta sunt servanda*", ceea ce semnifică: contractul ține locul legii pentru părțile care l-au încheiat. Orice atentare la integritatea raporturilor contractuale dintre părți fără anumite temeiuri bine justificate, este sancționabilă. Securitatea raporturilor juridice civile, comerciale are și implicații concurențiale, or activitatea întreprinderilor într-o economie de piață se desfășoară prin încheierea contractelor. Prin contract se nasc, se modifică și se sting drepturi și obligații ale întreprinderilor, ale concurenților. Pentru stabilitatea și progresul unei economii este obligatorie prezența previziunii în comportamentul părților contractante și comunicarea dintre acestea. Instigarea la rezilierea (rezoluțiunea) contractului cu concurentul este o încălcare majoră în cadrul dreptului concurenței, or această acțiune poate minimiza încrederea între jucătorii de pe o piață, poate conduce către crearea schemelor de înlăturare a concurenților de pe această piață. Existența unor asemenea încălcări pe piața relevantă constituie un indicator puternic că întreprinderile sunt în criză de strategii de dezvoltare, de atragere a clientelei, se dedau cu ușurință tentațiilor unor recompense în schimbul ruperii legăturii contractuale cu anumite companii.

a) **Rezilierea (rezoluțiunea) neîntemeiată a contractului**. Rezoluțiunea constă în desființarea contractului cu executare succesivă, având efecte numai pentru viitor[219]. Art. 915 din Codul Civil prevede: „Rezoluțiunea pentru neexecutare are loc cînd se întemeiază pe dispozițiile art. 916, 917, 918 sau 919, precum și cînd se întemeiază pe un alt caz de neexecutare a obligației contractuale pentru care legea sau contractul acordă creditorului dreptul la rezoluțiune. Astfel, dacă rezoluțiunea contractului face obiectul unei înțelegeri dintre părțile contractante sau rezilierea este reglementată de lege, atunci rezilierea este întemeiată și nu suntem în prezența actului de concurență neloială.

În mod normal, o parte poate rezolvi contractul dacă există o neexecutare esențială din partea celeilalte părți. Pentru determinarea neexecutării esențiale, în special se iau în considerare următoarele circumstanțe: a) neexecutarea privează substanțial creditorul de ceea ce acesta se aştepta de la executarea contractului, cu excepția cazului când debitorul demonstrează că nu a prevăzut şi nu putea să prevadă în mod rezonabil rezultatul scontat; b) executarea întocmai a obligaţiilor ţine de esenţa contractului; c) neexecutarea este intenţionată sau din culpă gravă; d) neexecutarea dă temei creditorului să presupună că nu poate conta pe executarea în viitor a

[219] Baieș S. et. al. *Drept civil. Drepturile reale. Teoria generală a obligațiilor. Vol. II, Ediția a II-a.* Editura Tipografia Centrală, 2005, p. 381.

contractului. La art. 917 din Codul Civil se menționează că „Creditorul are dreptul la rezoluțiune în caz de neexecutare a obligației contractuale dacă i-a acordat debitorului, prin notificare, un termen suplimentar rezonabil pentru executare, iar debitorul nu a executat în acest termen". Contractele cu executare succesivă în timp pot fi rezolvite de orice parte pentru motive întemeiate, fără respectarea unui termen de graţie sau de somaţie. Motiv întemeiat există atunci când, luându-se în considerare toate împrejurările cazului şi interesele ambelor părţi, nu se poate pretinde nici uneia dintre ele continuarea raporturilor contractuale până la expirarea termenului suplimentar.

Doar în cazurile enumerate mai sus rezoluțiunea contractului este întemeiată.

Din conținutul lit. a) a art. 16 din Legea concurenței, observăm că o condiție obligatorie pentru existența acestui act de concurență neloială o reprezintă faptul ca rezilierea (rezoluțiunea) *să fie neîntemeiată*. Din prevederea legală reiese că concurentul cu care se dorește desființarea contractului de fapt își onorează obligațiile și respectă clauzele contractuale. Deci, cel care dorește rezoluțiunea trebuie să argumenteze și să probeze necesitatea rezoluțiunii, un argument formal ar fi incorect pentru partenerul său de afaceri, or baza relațiilor de antreprenoriat este respectarea onestității și bunei-credințe[220].

b) Neîndeplinirea obligaţiilor contractuale. În mod normal, scopul urmărit de părțile unui contract este executarea acestuia, respectiv, executarea obligațiilor asumate și exercitarea drepturilor ce le revin. Obligațiile contractuale urmează a fi executate în strictă conformitate cu clauzele contractului. În cazul când una dintre părți nu își execută obligațiile asumate, cealaltă parte este îndreptățită să facă uz de excepția de neexecutare și să ceară încetarea pe viitor (rezoluțiunea) contractului ori să ceară executarea înainte de termen a obligației în cauză.

Potrivit prevederilor art. 901 Cod Civil - neexecutarea obligaţiei este orice abatere, cu sau fără justificare, de la executarea corespunzătoare a obligaţiei şi include neexecutarea totală sau parţială a obligaţiei, executarea necorespunzătoare sau cu întîrziere a obligaţiei. Totodată, proiectul prevedeîn calitate de mijloace ale creditorului în caz de neexecutare a obligaţiei, următoarele: a) să ceară executarea silită a obligaţiei; b) să suspende executarea obligaţiei corelative; c) să reducă obligaţia sa corelativă; d) să recurgă la rezoluţiunea contractului; e) să ceară plata de despăgubiri pentru prejudiciul suferit prin neexecutare; f) să exercite orice alt mijloc juridic de apărare, prevăzut de lege sau contract, pentru realizarea dreptului încălcat prin neexecutare.

[220] Castraveţ D. *Instigarea la rezilierea contractului cu concurentul* // Revista Naţională de Drept, nr. 9, 2016, p. 59.

c) Îndeplinirea necorespunzătoare a obligaţiilor contractuale. Neexecutarea include orice încălcare a obligaţiilor, inclusiv executarea necorespunzătoare sau tardivă. Această situație reprezintă o încălcare a principiului *executării corespunzătoare a obligațiilor*. De esența acestui principiu este faptul că obligațiile se consideră executate în mod corespunzător dacă sunt respectate toate condițiile prevăzute în actul din care au luat naștere precum ar fi cele referitoare la obiectul, subiectele, locul, timpul și modul de executare. Respectarea parțială a acestor condiții nu este suficientă pentru a considera obligația executată în mod corespunzător. Spre exemplu, o prestație efectuată cu respectarea condițiilor privitoare la cantitate, dar de o altă calitate decât cea prevăzută de contract, precum și cu depășirea termenului de executare, nu poate fi considerată executată în mod corespunzător[221]. Neexecutarea este parțială sau necorespunzătoare dacă debitorul a executat numai o anumită cantitate din prestațiile asumate sau a executat aceste prestații integral, dar în mod defectuos, astfel încât valoarea lor economică este diminuată în raport cu ceea ce s-a contractat inițial. În acest context, s-a apreciat că partea din obligația neexecutată trebuie să fi fost considerată esențială la încheierea contractului[222].

Pentru a fi în prezența actului de concurență neloială de instigare la rezoluțiunea contractului cu concurentul, este necesar ca acțiunea de instigare să fie însoțită de acordarea sau oferirea, mijlocit sau nemijlocit, de recompense materiale, compensaţii sau de alte avantaje. Nu vom fi în prezența instigării în situația în care întreprinderea instigatoare nu oferă o contraprestație. Această contraprestație poate lua forma unei recompense materiale, compensaţii, scutirea de anumite cheltuieli, iertarea unor datorii, prestarea anumitor servicii, precum și alte avantaje. De asemenea, este necesar ca această recompensă acordată de întreprinderea instigatoare întreprinderii instigate să fie stabilită cu certitudine și probată.

Subliniem că îndemnul de rezoluțiune a contractului presupune nu doar un simplu sfat, ci are o conotație și valoare economică pentru subiectul instigat: cea a oferirii unui avantaj material sau nematerial, care în consecință va aduce concurentului ce dorește desființarea contractului un beneficiu[223].

Potrivit pct. 10.3 din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 11 din 22.12.2014[224], *darea*, în sensul art. 325 alin. (1) din Codul Penal, constituie înmânarea, remiterea, predarea efectivă a remuneraţiei ilicite de către corupător către persoana publică sau persoana publică străină. Spre deosebire de promisiune sau oferire, darea este în mod necesar

[221] Baieș S. et. al. *op.cit.*, p. 439-440.
[222] *Ibid*., p. 384.
[223] Castraveț D. *op.cit.*, p. 59.
[224] Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 11 din 22.12.2014 cu privire la aplicarea legislației referitoare la răspunderea penală pentru infracțiunile de corupție. Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2015, nr.5, p. 4.

bilaterală, adică implică acţiunea corelativă de primire a remuneraţiei ilicite, acţiune săvârşită de persoana publică sau persoana publică străină. Prin analogie la studiul nostru, putem menționa că *acordarea* corespunde situaţiei în care avantajul, compensația, recompensa este predată persoanei instigate.

Oferirea presupune prezentarea, etalarea, înfățișarea de bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă, ce nu i s-ar cuveni persoanei instigate în condițiile unei concurențe loiale.

Acordarea sau oferirea avantajelor în adresa persoanei instigate pot fi realizate nemijlocit sau mijlocit. Modalitatea nemijlocită de acordare/oferire a avantajelor presupune faptul că persoana instigată este beneficiarul direct al beneficiilor propuse prin instigare. *Per a contrario,* o altă situație posibilă se atestă atunci când de recompense materiale, compensaţii sau de alte avantaje beneficiază persoane terțe, dar nu persoana instgată. Însă, între persoanele terțe și persoana instigată trebuie să fie constatată o anumită legătură cauzală, cum ar fi spre exemplu: relații de rudenie, de muncă, de bussines etc.

Legiuitorul a formulat într-un sens larg beneficiile care pot fi oferite de instigator instigatului. În acest sens, sunt menționate recompensele materiale, compensaţiile sau de alte avantaje, care pot fi deopotrivă economice și neeconomice. Un lucru este cert: legiuitorul a prevăzut în această normă doar beneficiile, nu și pierderile, cum ar putea fi spre exemplu: amenințări, șantaj, lezarea sănătății ori punerea în pericol a vieții etc. Aceste din urmă situații sunt acoperite deja de o altă ramură de drept și anume de reglementările penale sau contravenționale, după caz.

Recompensa materială reprezintă o răsplată, o gratificație cu conținut economic, adică care poate fi evaluată în bani. *Compensaţia*, de asemenea, reprezintă o răsplată pentru instigat, care are scopul de a compensa neplăcerile acestuia, legate de rezilierea unui contract, unele proceduri litigioase etc. *Avantujul* reprezintă un folos, un profit pe care îl obține sau îl poate obține instigatul în plus. Acest avantaj se constată prin raportare la alți subiecți, la alte circumstanțe similare, la alte raporturi comerciale. Or, doar prin comparație poate fi identificată existența unui avantaj.

Un aspect controversat, evidențiat în conținutul art. 16 al Legii concurenței, este prevederea potrivit căreia are loc „*acordarea sau oferirea, mijlocit sau nemijlocit, de recompense materiale, compensaţii sau de alte avantaje <u>întreprinderii parte a contractului</u>*”. Interpretarea mot-a-mot a acestei prevederi ne conduce spre ideea că subiectul instigat nu poate fi persoană fizică, ci doar o întreprindere. Altfel spus, pe calea reglementării concurenței neloiale se protejează doar contractele încheiate între întreprinderi, dar nu și cele încheiate între

întreprinderi și consumatori persoane fizice. Nu putem fi de acord cu o asemenea prevedere, deoarece în mare parte, anume consumatorii persoane fizice sunt instigați să rezoluționeze contractele cu concurenții. Pentru fundamentarea teoretico-științifică mai reușită a actului de concurență neloială supusă cercetării, vom face trimitere la o Decizie a autorității naționale de concurență prin care a fost constatată instigarea consumatorului persoană fizică la rezoluțiunea contractului cu concurentul.

În Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. CN-54 din 23.07.2015[225], se menționează că reclamantul „Moldtelecom" SA, apelând serviciul clientelă a întreprinderii „StarNet" SRL, a constatat că aceasta transferă în contul abonatului nou suma de 500 lei sau acordă chirie gratuită a echipamentului tehnic pentru televiziunea digitală în cazul în care se prezintă contractul de prestare a serviciilor internet nereziliat, încheiat cu „Moldtelecom" SA. Totodată, acești noi abonați sunt conectați în regim prioritar în termen de 48 ore. Din înregistrarea audio a unei convorbiri telefonice, a fost constatat că reprezentantul „StarNet" SRL a informat potențialul client despre următoarele: „*Da, deci, dacă dvs. veniți de la un alt provider și semnați contractul cu noi ... dacă conectați doar internetul primiți 500 lei în contul dvs. din partea companiei, din care puteți să achitați, și conectarea în 48 ore sau, dacă doriți să conectați internetul și televiziunea, primiți echipamentul în folosință gratuită*". În cele din urmă, autoritatea de concurență a conchis că acțiunile întreprinderii „StarNet" SRL, manifestate prin acordarea bonusurilor în formă de sume bănești în contul noului abonat sau folosința gratuită a echipamentului tehnic la prezentarea contractului nereziliat de prestare a serviciilor încheiat cu concurentul, au avut un caracter neloial. Respectiv, acţiunile întreprinderii „StarNet" SRL au urmărit obţinerea unor avantaje neîntemeiate în activitatea de întreprinzător, încălcând uzanțele oneste în materie comercială. Această faptă a întreprinderii a fost calificată potrivit art. 8 din Legea cu privire la protecția concurenței (*abrogată la 14.09.2012*), fără a face trimitere la o acțiune de concurență neloială concretă.

Calificarea legală a acțiunilor constatate s-a efectuat conform prevederilor Legii nr. 1103 din 30.06.2000 cu privire la protecția concurenței, în temeiul art. 93 alin. (5) al Legii concurenței nr. 183 din 11.07.2012 care prevede că: „*Plîngerile şi cauzele ale căror proceduri de examinare de către Agenţia Naţională pentru Protecţia Concurenţei nu s-au încheiat pînă la data intrării în vigoare a prezentei legi se examinează conform normelor de procedură prevăzute de prezenta*

[225] Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. CN-54 din 23.07.2015. Disponibil: https://competition.md/public/files/uploads/decizii/Decizia%20nr.%20CN-54%20din%2023.07.2015%20neconf..pdf (accesat la 20.11.2017).

lege şi normelor materiale, inclusiv celor privind răspunderea pentru încălcarea legislaţiei concurenţiale, prevăzute de legea în vigoare la data comiterii încălcării".

Chiar dacă practica Consiliului Concurenței la acest capitol nu este impunătoare, există semnale de pe piață din care rezultă că concurenții instigă consumatorii persoane fizice de a rezilia anumite contracte, mai ales cele ce privesc anumite abonamente la servicii (telefonie, internet, fitness). Așa tip de încălcări nu ajung în vizorul autorității de concurență cel puțin din două considerente: este complicată probațiunea și întreprinderile nu se adresează autorității.

O prevedere neclară a art. 16 din Legea concurenței este următoarea: „*este interzisă instigarea ... la rezilierea neîntemeiată a contractului cu concurentul unei alte întreprinderi*". Aici apare întrebarea: cine este concurentul unei alte întreprinderi şi care anume întreprindere? Însă, din conținutul normei juridice respective, nu rezultă un răspuns fără echivoc.

În vederea soluționării problematicilor identificate, înaintăm propunerea de *lege ferenda* de modificare a art. 16 din Legea concurenței în următoarea redacție: „ *Este interzisă instigarea, din propriul interes sau în interesul persoanelor terţe, la rezilierea neîntemeiată a contractului cu concurentul, la neîndeplinirea sau la îndeplinirea necorespunzătoare a obligaţiilor contractuale faţă de concurentul respectiv prin acordarea sau oferirea, mijlocit sau nemijlocit, de recompense materiale, compensaţii sau de alte avantaje persoanei instigate - parte a contractului*".

Această nouă formulare aduce claritate în exprimarea componenței de acțiune de concurență neloială de instigare la rezoluțiunea contractului cu concurentul.

2.3. Specificul obţinerii şi/sau folosirei ilegale a secretului comercial al concurentului ca act de concurență neloială

O altă acțiune de concurență neloială prevăzută de către Legea concurenței este „***Obţinerea şi/sau folosirea ilegală a secretului comercial al concurentului***". Art. 17 al Legii concurenței statuează că se interzice obținerea şi/sau folosirea de către o întreprindere a informaţiilor ce constituie secret comercial al concurentului, fără consimţământul lui, dacă acestea au adus sau pot aduce atingere intereselor legitime ale concurentului.

Ca o afacere să aibă succes, este necesar ca orice creativitate în cadrul economiei de piață să fie cât mai bine protejată. Secretul comercial este o formă valoroasă de proprietate industrială, care este adesea trecută cu vederea. În cadrul protecţiei proprietății industriale, secretul comercial

se protejează acolo unde nu este posibilă protecţia prin alte modalităţi, ca de exemplu – brevet, ori dacă nu este dorită dezvăluirea soluţiei tehnice folosite[226].

Doctrina şi practica de *common law* defineşte secretul comercial (En: *Trade secret*) ca orice formulă, plan, sistem, compilaţii de informaţii care sunt utile într-o activitate comercială şi care dau unei societăţi posibilitatea obţinerii unui avantaj asupra concurenţilor. Aceasta poate fi o formulă pentru un produs chimic, un procedeu de fabricare, planul unei maşini sau orice alt sistem, ca şi o listă de clienţi[227].

În conformitate cu alin. (3) art. 2047 Cod Civil se consideră secrete comerciale informațiile care îndeplinesc cumulativ următoarele cerințe: a) sînt secrete în sensul că nu sunt, ca întreg sau astfel cum se prezintă sau se articulează elementele acestora, cunoscute la nivel general sau ușor accesibile persoanelor din cercurile care se ocupă, în mod normal, de tipul de informații în cauză; b) au valoare comercială prin faptul că sînt secrete; c) au făcut obiectul unor măsuri rezonabile, în circumstanțele date, luate de către persoana care deține în mod legal controlul asupra informațiilor respective, pentru a fi păstrate secrete. Totodată, potrivit alin. (2) al articolului menționat, deținătorul secretului comercial are dreptul să exercite mijloacele juridice de apărare prevăzute și de alte dispoziții legale pentru a preveni dobîndirea, utilizarea sau divulgarea ilegală a secretelor lui comerciale sau pentru a obține reparație în urma unor astfel de fapte.

Pe lângă modalitățile de dobîndire, utilizare sau divulgare ilegală a secretelor comerciale la art. 2049 a Codului Civil, legiuitorul a prevăzut la art. 2048 și dobîndirea, utilizarea și divulgarea legală de secrete comerciale. Astfel, potrivit alin. (1), dobîndirea unui secret comercial este considerată legală în cazul în care secretul comercial este obținut prin oricare dintre următoarele mijloace: a) descoperirea sau crearea independentă; b) analiza, studierea, dezasamblarea sau testarea unui produs sau a unui obiect care a fost făcut public sau care se află în mod legal în posesia celui care a dobîndit informațiile și căruia nu i se aplică nicio obligație valabilă din punct de vedere legal de a limita dobîndirea secretului comercial; c) exercitarea dreptului salariaților sau al reprezentanților salariaților la informare și la consultare în conformitate cu legislația; d) orice altă practică care, în circumstanțele date, este conformă cu practicile comerciale loiale.

Un aspect foarte important la examinarea acestui act de concurență neloială rezidă în soluționarea aspectului dacă întreprinderea ce se consideră lezată în drepturi prin acțiunea de concurență neloială examinată a îndeplinit rigorile necesare pentru ca o informație să fie

[226] Iustin V. *Secretul comercial – Obiect al proprietății industriale* // Revista Națională de drept, nr. 8, 2011, p. 31. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Secretul%20comercial%2031_36.pdf (accesat la 22.11.2017).
[227] *Ibid.*

calificată secret comercial, or o informație simplă, nerestricționată în circulație, nu poate fi calificată arbitrar drept secret comercial.

În contextul celor menționate, are relevanță o cauză examinată de către Consiliul Concurenței. Potrivit Deciziei Plenului Consiliului Concurenței nr. CN-44 din 24.12.2014[228], reclamanta „Com V&V" SRL, producătoare de săruri de baie, a invocat că „Demi-Lune" SRL (titulara mărcii „Magic Spa") a recurs la o practică comercială ce contravine uzanțelor oneste într-o activitate economică, materializată prin folosirea frauduloasă a secretului comercial al reclamantei, afirmând că PF (*numele persoanei fizice*) a efectuat practica de stat la „Com V&V" SRL în anul 2008, unde a făcut cunoștință cu rapoartele financiare, procesul tehnologic a sărurilor de baie și baza de date a partenerilor de import și distribuție cu amănuntul. După căsătoria PF cu directorul „Demi-Lune" SRL a fost deschisă producerea sărurilor de baie „Magic Spa", folosindu-se, în acest sens, de secretele comerciale ale companiei „Com V&V" SRL.

În argumentarea respingerii acestui capăt de cerere, unul dintre argumentele autorității de concurență a fost faptul că, de către reclamantă, nu au fost prezentate probe concludente în vederea confirmării faptului că documentele la care a avut acces practicanta PF au fost atribuite la secret comercial în conformitate cu procedura prevezută de Legea privind secretul comercial[229].

Sunt calificate drept acțiuni (acte) de concurență neloială anume faptele de obținere și folosire a secretului comercial. Potrivit DEX[230], verbul a obține semnifică acțiunea de a dobândi, a primi, a căpăta ceva, iar verbul a folosi semnifică acțiunea de a face uz de ceva, a utiliza, a întrebuința. Astfel, în sensul actului de concurență neloială cercetat, prin obținerea secretului comercial vom înțelege comportamentul activ al întreprinderii de a dobândi în posesia sa acele informații care au valoare de secret comercial pentru concurent. Acțiunea de folosire a secretului comercial, însă, reprezintă un comportament activ al întreprinderii de întrebuințare pentru sine sau pentru terți a secretului comercial dobândit al concurentului.

Legea concurenței nu exemplifică modalitățile prin care poate fi obținut sau folosit secretul comercial, care, de altfel, pot fi alternative. Astfel, considerăm că obținerea secretului comercial poate fi realizată prin atac cibernetic, sustragere, spionaj, coruperea angajaților și altele. Folosirea de asemenea poate fi realizată prin mai multe modalități: punerea în practică a secretului comercial, comunicarea către terți că deține secretul comercial respectiv, transmiterea

[228] Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. CN-44 din 24.12.2014. Disponibil: https://www.competition.md/public/files/uploads/decizii/CN44.pdf (accesat la 23.11.2017).
[229] Legea privind secretul comercial Nr. 171 din 06.07.1994. În: Monitorul Oficial nr. 13, art. nr. 126 din 10.11.1994, abrogată din 01.03.2019.
[230] Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan" *Dicționarului explicativ al limbii române*. Editura Univers Enciclopedic Gold, 2009. Disponibil: www.dexonline.ro (accesat la 23.11.2017)

secretului comercial către terți etc. Prin urmare, aceste acțiuni pot fi efectuate numai intenționat. Pentru ambele acțiuni, obținerea și folosirea, nu trebuie să existe acordul titularului. Dacă acordul titularului a existat la obținerea secretului comercial de către concurent, însă pentru folosirea secretului acordul lipsește, atunci este sancționabilă doar folosirea secretului, nu și obținerea.

În Legea concurenței a Federației Ruse, la capitolul Concurență neloială, este utilizată și acțiunea de divulgare a secretului comercial[231]. Chiar dacă Legea concurenței a Republicii Moldova nu prevede divulgarea secretului comercial ca act de concurență neloială, considerăm că noțiunea de divulgare se poate îngloba în conceptul de folosire a secretului comercial. Or, folosirea unei informații poate presupune și dezvăluirea acesteia publicului sau unor terți concreți. Comunicarea secretului comercial unor întreprinderi care nu cunoșteau acest secret constituie o formă de folosire a secretului. Un element important pentru calificarea concurenței neloiale este subiectul, adică acel care divulgă secretul trebuie să fie întreprinderea. Totodată, divulgarea secretului comercial poate avea loc și prin inacțiune atunci când o întreprindere nu a întreprins măsurile necesare pentru păstrarea secretului. Aceste măsuri de securitate a secretului pot fi prevăzute într-un contract, dar pot rezulta și din buna-credință și diligența necesară în relațiile comerciale.

Una din modalitățile practice ale actului de concurență neloială analizat este acțiunea unui fost angajat al unui agent economic de creare a unei noi întreprinderi, care desfășoară activitate de întreprinzător pe aceeași piață cu fostul angajator sau, altfel spus, constituirea unei entități economice concurente și utilizarea conștientă, indiferent de faptul că îi este cunoscut regimul secretului comercial și angajamentele asumate pentru respectarea acestuia, a tuturor informațiilor confidențiale obținute, care au necondiționat o valoare comercială pentru fostul angajator, cu scopul de a atrage clienții săi (utilizarea informației despre partenerii fostului angajator, despre condițiile contractelor existente, despre etapa execuției lor)[232].

Un lucru substanțial pentru calificare este stabilirea faptului dacă acțiunile de obținere și/sau folosire a secretului comercial au adus sau pot aduce atingere intereselor legitime ale întreprinderii titulare a secretului comercial. Norma respectivă nu prevede un efect prejudiciabil concret. Este admisă o previziune precum că obținerea și/sau folosirea secretului comercial ar putea aduce atingerea intereselor titularului. Lăsând un câmp de manevră foarte larg la capitolul efectelor, legiuitorul a avut intenția de a susține titularul secretului comercial în protecția

[231] Art. 147 din Legea concurenței a Federației Ruse nr. 135-фз din 26.07.2006.
[232] Артемьев И.Ю. *Научно-практический комментарий к Федеральному закону "О защите конкуренции" (постатейный)*. Editura Статут, 2015, p. 118. (accesat la 23.11.2017).

acestuia față de concurenții neloiali. Cerința existenței unui efect prejudiciant concret, cuantificabil, ar fi prea exagerată.

În același context, este imperioasă mențiunea privind reglementarea juridică a răspunderii pentru dobândirea, utilizarea sau divulgarea ilegală a secretelor comerciale în cadrul Secțiunii 3 din Capitolul XXXIII a Codului Civil al Republicii Moldova. Prin intermediul prevederii enunțate, are loc o reglementare expresă și explicită a răspunderii civile delictuale (extracontractuale) pentru dobândirea, utilizarea sau divulgarea ilegală a secretelor comerciale. În redacția precedentă a legislației aferente regimului juridic al secretului comercial, nu existau prevederi care ar reglementa în detaliu răspunderea civilă delictuală pentru încălcarea normelor care protejează secretul comercial.

Prin urmare, din 01.03.2019 a fost instituit un veritabil temei legal de intentare a acțiunilor civile pentru fapte care constituie dobândire, utilizare sau divulgare a secretelor comerciale.

2.4. Acțiunile ce constituie actul deturnării clientelei concurentului

La art. 18 din Legea concurenței este prevăzut actul de concurență neloială „***Deturnarea clientelei concurentului***”. În acest sens, se menționează faptul că este interzisă deturnarea clientelei concurentului, realizată de întreprinderi prin inducerea în eroare a consumatorului cu privire la natura, modul şi locul de fabricare, la caracteristicile principale, inclusiv utilizarea, cantitatea produselor, preţul sau modul de calculare a preţului produsului. Acest act de concurență neloială este prevăzut și în legislația României și a Federației Ruse, însă cu unele deosebiri.

România

În conformitate cu prevederile art. 2 alin. (2) lit. b) al Legii privind combaterea concurenței neloiale din România, sunt interzise practicile de concurenţă neloială, după cum urmează: b) deturnarea clientelei unei întreprinderi de către un fost sau actual salariat/reprezentant al său ori de către orice altă persoană prin folosirea unor secrete comerciale, pentru care respectiva întreprindere a luat măsuri rezonabile de asigurare a protecţiei acestora şi a căror divulgare poate dăuna intereselor acelei întreprinderi. Astfel, observăm că reglementările din Republica Moldova și România cu privire la deturnarea clientelei sunt puțin diferite. Un prim indicator care le deosebește este subiectul care deturnează clientela: întreprinderile, de regulă concurente, în Moldova, și angajatul sau orice altă persoană, în România. Spre exemplu, prin Decizia

nr. 1430/2003 din 06.03.2003[233], Curtea Supremă de Justiție din România a constatat deturnarea clientelei în următoarea situație: pârâții, persoane fizice, au fost angajații societății reclamante, având ca atribuții distribuirea produselor abrazive Hermes, dar, începând cu luna septembrie 1999, și-au dat demisia și au continuat, prin intermediul societății pârâte, comercializarea aceloraşi produse către aceiaşi beneficiari, exploatând relațiile comerciale ale societății la care au fost angajați, prin deturnarea clientelei, scăzând cifra de afaceri în comparație cu cea a pârâților, care a crescut simțitor. În Republica Moldova, ar fi posibilă o asemenea calificare doar dacă este prezent factorul inducerii în eroare a consumatorului în privința produsului, eroarea generată de către autorul deturnării.

Analizând prevederile legislative din România invocate mai sus, observăm că un element calificativ al deturnării clientelei este folosirea secretului comercial, iar în cazul lipsei acestui element nu suntem în prezența deturnării clientelei. În Republica Moldova, deturnarea clientelei nu presupune utilizarea secretului comercial, deoarece în acest sens este prevăzută o altă acțiune de concurență neloială – obținerea și/sau folosirea ilegală a secretului comercial al concurentului. În lumina acestor concretizări, considerăm prevederile autohtone mai eficiente față de cele din România, anume pe acest segment, deoarece în Republica Moldova se urmărește și protecția consumatorilor față de informațiile eronate oferite de întreprinderi. În România, deturnarea clientelei presupune și situația că, clienții conștient și benevol migrează de la o întreprindere la alta având ca punct de raportare un anumit salariat, care datorită calităților personale și profesionale poate menține un cerc clientelar în jurul său. În Republica Moldova, însă, o asemenea migrare nu constitue un element calificativ al concurenței neloiale, deoarece consumatorul este liber să decidă cu ce întreprindere stabilește raporturi. Doar migrarea clientelei de la un concurent la altul, ca urmare a inducerii în eroare, poate constitui o deturnare de clientelă.

Rusia

Art. 14 alin. (1) pct. 2) din Legea privind protecția Concurenței din Federația Rusă, de asemenea, prevede acțiunea de deturnare în următoarea formulă: inducerea în eroare în ceea ce privește natura, modul și locul de producție, proprietățile de consum, calitatea și cantitatea produselor sau în ceea ce privește producătorii produselor. Acest ansamblu de elemente calificative are o arie mai largă de aplicare și, implicit, mai multe fapte ale subiecților pot fi calificate drept deturnare, spre deosebire de reglementările din Moldova și România, deoarece în

[233]Decizia Curții Supreme de Justiție din România nr. 1430/2003 din 06.03.2003 http://www.juris.ro/jurisprudenta-detaliu/Decizia-nr-14302003--SEC354IA-COMERCIAL---/ (accesat la 06.12.2016).

Federația Rusă nu este stabilită necesitatea existenței sau posibilei surveniri a efectului deturnării clientelei, care presupune migrarea clientelei de la un concurent la altul.

Gravitatea acțiunii de deturnare a clientelei decurge din faptul că este afectată cea căreia i se adresează de fapt concurentul: clientela. Utilizarea modalităților de deturnare a consumatorilor satisfăcuți demonstrează, de fapt, incapacitatea unui subiect economic de a se afirma pe piața unor produse/servicii, de a atrage un anumit segment de clientelă, de a putea beneficia de încredere și fidelitate din partea clientului. Cele evidențiate *a priori* urmează a fi dobândite de un concurent cu bună-credință nu peste noapte, ci cu depunerea eforturilor de-a lungul unei perioade îndelungate de timp. Dobândirea legală a clientelei și a încrederii acesteia poate fi realizată doar prin străduința prodigioasă a operatorului economic manifestată prin: calitatea și caracteristicile produsului/serviciului, prețul, modalitatea prin care e adusă la cunoștința publicului, publicitate, ambalaj, eficiență etc[234].

Legea concurenței nu definește noțiunea deturnării clientelei, prezentând doar modalitățile prin care se poate realiza deturnarea clientelei. Noțiunea de clientelă înglobează în sensul său și noțiunea de consumator. Potrivit art. 4 din Legea concurenței, consumator este acel utilizator, direct sau indirect, de produse, inclusiv producător care utilizează produse pentru prelucrare, comerciant cu ridicata, comerciant cu amănuntul sau consumator final. Totodată, în conformitate cu art. 1 din Legea nr. 105 din 13.03.2003 privind protecția consumatorilor[235], consumatorul este orice persoană fizică ce intenţionează să comande sau să procure ori care comandă, procură sau foloseşte produse, servicii pentru necesităţi nelegate de activitatea de întreprinzător sau profesională. Evidențiind aceste criterii, observăm că Legea concurenței prevede un cerc mai larg de subiecte care pot avea calitatea de consumator, acestea fiind atât persoane fizice, cât și juridice. Legea privind protecția consumatorilor, însă, restrânge cercul consumatorilor doar la persoanele fizice. În aces caz, considerăm necesară a fi reținută definiția mai cuprinzătoare oferită de Legea concurenței, deoarece este specifică dreptului concurenței.

Legea concurenței nu egalează noțiunile de consumator și client/clientelă. În literatura de specialitate, clientela este definită ca totalitate a persoanelor fizice și juridice care apelează în mod obișnuit la același comerciant, adică la fondul de comerț al acestuia, pentru procurarea unor mărfuri și servicii[236]. Un consumator satisfăcut se transformă în client, or clientul nu este altcineva decât persoana care în mod repetat apelează la produsele, serviciile unui agent economic, deoarece în momentul în care actul cumpărării se repetă, simplul cumpărător sau

[234] Castraveț D. *Deturnarea clientelei concurentului – abordări teoretice și practice* // Revista Națională de Drept, nr. 10, 2016, p. 68.
[235] Legea nr. 105 din 13.03.2003 privind protecția consumatorilor. În: Monitorul Oficial nr. 126-131 din 27.06.2003.
[236] Roșca N., Baieș S., *Dreptul afacerilor, Ediția a III-a*. Chișinău: Editura Tipografia centrală, 2011, p. 189.

consumatorul se transformă în client. Iar clientela, în principiu, reprezintă ansamblul clienților care în virtutea relațiilor de durată, încrederii și onestității întreprinderii achiziționează bunuri sau servicii[237]. Clientela se analizează ca o posibilitate globală de contracte viitoare şi repetabile cu consumatorii. Ea echivalează cu reprezentarea, din punct de vedere pecuniar, a beneficiului pe care titularul fondului de comerţ îl poate obţine din vânzările sau prestaţiunile ce îi sunt solicitate de ansamblul persoanelor care, în virtutea unor consideraţiuni diverse, sunt în fapt, iar nu în drept, ataşate de stabilimentul său[238].

Astfel, conchidem că clientul este acel consumator, persoană fizică sau juridică, care procură regulat bunuri, servicii și/sau lucrări de la una și aceeași întreprindere, iar clientela reprezentă ansamblul de clienți ai unei întreprinderi.

Clientela devine o valoare foarte mare și reprezintă un atribut economic esențial al unei întreprinderi și în funcție de numărul, frecvența și regularitatea ei depinde succesul sau insuccesul întreprinderii. În doctrină se specifică faptul precum că, clientela determină, prin număr, calitate și frecvență, situația economică a întreprinzătorului, succesul și insuccesul lui[239]. Fără clientelă nu s-ar vinde și, deci, nu s-ar mai produce, nu ar putea exista nici fondul de comerț[240]. Dreptul pe care îl are titularul asupra clientelei nu este nici un drept de natură reală, întrucât nu oferă dreptul de a dispune de aceasta și nici un drept de creanță căci, spre deosebire de dreptul de creanță ale cărui efecte se produc între părți, vocațiunea la clientelă operează și în raporturile cu terții, obligați de a se abține de la faptele de concurență neloială, menite să deturneze clientela altui comerciant.[241] Aprecierea valorii economice a clientelei este dificilă, deoarece, fiind o masă neorganizată, aceasta poate fi cucerită în orice moment de o altă întreprindere concurentă. Iar o cerință legală față de întreprinderi în activitatea de atragere a clienților este să acționeze în limitele concurenței loiale.

În literatura de specialitate[242] sunt evidențiate mai multe tipuri de clientelă, printre care evidențiem:

- ✓ Clientela atrasă – formată din consumatorii care în mod obișnuit apelează la produsele și serviciile unui întreprinzător datorită încrederii. Clientela atrasă este segmentul consumatorilor mulțumiți de produsele/serviciile de care a beneficiat.

[237] Castraveț D. *op.cit.*, p. 67.
[238] Căpățână O., *op.cit*, p. 349.
[239] Cărpenaru S. *Drept comercial român*. București, 2001, p. 142.
[240] Turcu I. *Dreptul afacerilor*. Iași, 1992, p. 237.
[241] Căpățână O. *op.cit.*, p. 351.
[242] Bologan D. *Dreptul concurenței: note de curs*. Chișinău: Editura T-PAR, 2014, p. 168 *apud* Castraveț D. *Deturnarea clientelei concurentului – abordări teoretice și practice* // Revista Națională de Drept, nr. 10, 2016, p. 67-68.

✓ Clientela angajată (captivă) – cuprinde ansamblul persoanelor care au încheiat un contract de aprovizionare cu agentul economic, în virtutea căruia au stabilit relații de durată. Astfel, clientela angajată merge mână în mână cu contractul încheiat, existența acestui tip de clientelă depinzând în totalitate de acesta.

✓ Clientela derivată – apare independent de acțiunile agentului economic, vorbim în special de magazinele universale, mall-uri unde agentul economic beneficiază de numărul de consumatori atraşi de complexul comercial, fără ca acesta să intervină propriu-zis. Observăm că în cazul clientelei derivate, determinantă este amplasarea comerciantului.

✓ Clientela ocazională – apariția acesteia are o legătură strânsă cu poziționarea agentului economic (spre exemplu, comercializarea produselor alimentare în apropierea intituțiilor de învățământ, de centre culturale, lângă o intersecție aglomerată, într-o zonă comercială ș.a.). Totuşi, nu excludem faptul că un operator economic ambulant ar putea beneficia cu același succes de clientela ocazională, în virtutea calității produselor sale, prețului etc., respectiv condiția amplasării favorabile este una importantă, dar nu exclusivă.

✓ Clientela comună – care survine în cazul contractului de concesiune, franciză sau distribuție. De beneficiile clientelei comune se bucură atât partea inițială a contractului, cât și intermediarii.

Clientela se află în strânsă legătură cu vadul comercial, care este aptitudinea fondului de comerţ de a atrage consumatori datorită unor multipli factori care particularizează activitatea fiecărui întreprinzător. Aceşti factori sunt: locul unde se află amplasat localul, calitatea mărfurilor sau serviciilor oferite clienţilor, preţurile practicate de comercianţi, comportarea personalului comerciantului în raporturile cu clienţii, abilitatea în realizarea reclamei comerciale, influenţa modei etc[243]. Vadul comercial se consideră un factor obiectiv, care desemnează obișnuința consumatorului de a cumpăra constant produse și servicii de la un anumit întreprinzător. Între clientelă și vad există o interdependență. Clientela este cauza și efectul vadului[244]. Atragerea clientelei de către întreprinzător este rezultatul intersectării mai multor factori, inclusiv aşezământul în care activează acesta, calitatea mărfurilor şi a serviciilor lui, prețurile practicate, comportamentul vânzătorilor, rapiditatea executării comenzilor și publicitatea mărfurilor[245]. Vadul comercial nu este un element distinct de clientelă și poate fi evaluat numai împreună cu ea.

[243] Rusu V., Focșa G. *Curs de drept comercial*. Chișinău: Editura Poligr. al ASEM, 2006, p. 123. Disponibil: http://www.lib.ase.md/wp-content/uploads/publicatii/2006/Curs%20de%20drept%20comercial.pdf (accesat la 28.11.2017).
[244] Popescu T. *Dreptul comerțului internațional*. București, 1983, p. 49.
[245] Roșca N., Baieș S., *op.cit.*, p. 190.

În doctrină există diferite opinii relative la corelația dintre clientelă și vadul comercial. Într-o concepție, clientela și vadul comercial sunt considerate elemente identice, în alta – elemente distincte, aflate într-o strânsă corelație[246]. În concepţia clasică, clientela şi vadul comercial au înţelesuri diferite. Concepţia modernă consideră că distincţia dintre clientelă şi vadul comercial nu are consecinţe juridice. În ultimă analiză, clientela este mai degrabă scopul comerciantului, celelalte elemente ale fondului de comerţ fiind destinate ca mijloace pentru atingerea acestui scop[247]. În ceea ce ne privește, considerăm că vadul comercial este un element al fondului de comerț distinct de clientelă și care reprezintă aptitudinea fondului de comerț de atragere a clientelei.

Următoarea noțiune pe care urmează să o fundamentăm științific este *deturnarea*. Potrivit DEX[248], „a deturna" semnifică a întrebuința fonduri bănești (sau alte bunuri) pentru altă destinație decât cea legal prevăzută; a delapida; a sili pe cineva să schimbe sau a schimba în mod ilegal ruta, direcția de zbor a unui avion și provine de la francezul „*détourner*". Astfel, deturnarea presupune acțiunea de delapidare a unor valori economice, însușirea unor atribute care aparțin unui alt subiect.

Deturnarea clientelei unei întreprinderi poate fi considerată concurență neloială, atunci când această practică este realizată de către un fost sau actual salariat ori reprezentant al întreprinderii, prin folosirea unor secrete comerciale, pentru care respectiva întreprindere a luat măsuri rezonabile de asigurare a protecției acestora și a căror dezvăluire poate dăuna intereselor acelei întreprinderi[249]. Într-o altă abordare, deturnarea clientelei este definită ca fiind „acapararea clientelei prin oferirea unor avantaje și constă în încheierea de contracte prin care un comerciant asigură predarea unei mărfi sau executarea unor prestații în mod avantajos, cu condiția aducerii de către client a altor cumpărători cu care comerciantul ar urma să încheie contracte asemănătoare"[250].

În ceea ce ne privește, considerăm că deturnarea clientelei constituie un ansamblu de acțiuni care urmăresc acapararea, atragerea mai multor clienți prin mijloace neoneste, care, de regulă, sunt deserviți de un concurent. Altfel spus, deturnarea este ca un furt al clientelei.

Potrivit Legii concurenței, deturnarea clientelei se realizează prin inducerea în eroare a consumatorului referitor la produs. Alte modalități de atragere a clientelei nu sunt guvernate de prevederile legislative concurențiale privind deturnarea clientelei. Inducerea în eroare constă în

[246] Cărpenaru S.*op.cit.*,, p. 143-144.
[247] Rusu V., Focșa G. *Curs de drept comercial*. Chișinău: Editura Poligr. al ASEM, 2006, p. 123.
[248] Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan" *Dicționarului explicativ al limbii române*. Editura Univers Enciclopedic Gold, 2009. Disponibil: www.dexonline.ro (accesat la 29.11.2017)
[249] Castraveț D. *op.cit.*, p. 68.
[250] Apan R.D. *Teoria generală a dreptului afacerilor*. Cluj-Napoca: Editura Sfera Juridică, 2007, p.197.

comunicarea unor informații neveridice, false. Autorul deturnării creează o falsă reprezentare despre o situație. Inducerea în eroare presupune un comportament activ și intenționat din partea întreprinderii făptașe.

Inacțiunea întreprinderii nu poate fi calificată drept o inducere în eroare. În situația în care întreprinderea duce sub tăcere anumite informații sau le tăinuește, lipsește elementul de „inducere" și lipsește **acțiunea** (actul) de concurență neloială. Clientul își poate crea o impreise greșită în ceea ce privește produsul datorită lipsei unor informații tăinuite sau necomunicate de către întreprindere, însă tăcerea profesioniștilor de pe piață nu poate fi calificată ca o acțiune de concurență neloială, dar mai degrabă este o acțiune de lezare a drepturilor consumatorilor.

În acest context, sunt relevante prevederile legislației privind protecția consumatorilor pe care le susținem. Potrivit art. 10^1 alin. (5) din Legea privind protecția consumatorilor „*Practicile comerciale înşelătoare pot fi acţiuni înşelătoare sau omisiuni înşelătoare*". Practicile comerciale reprezintă orice acţiune, omisiune, comportament, declaraţie sau comunicare comercială, inclusiv publicitate şi comercializare, efectuate de un comerciant în strînsă legătură cu promovarea, vînzarea sau furnizarea unui produs consumatorilor. Conform alin. (6) al art. 10^1 din actul legislativ menționat, „*O practică comercială este considerată ca fiind acţiune înşelătoare în cazul în care conţine informaţii false sau, în orice alt fel, inclusiv prin prezentarea generală,* ***induce sau poate induce în eroare*** *consumatorul mediu şi, în orice situaţie, determină sau este susceptibilă să determine consumatorul să ia o decizie de tranzacţionare pe care nu ar fi luat-o în altă situaţie, chiar dacă informaţia este corectă de fapt cu privire la unul sau mai multe dintre următoarele elemente ...*". Iar alin. 8 al art. 10^1 menționează că „*O practică comercială este considerată ca fiind omisiune înşelătoare dacă, în contextul situaţiei de fapt şi ţinînd cont de toate caracteristicile şi circumstanţele, precum şi de limitele de spaţiu şi de timp impuse mijloacelor de comunicare utilizate pentru transmiterea informaţiei, această practică omite o informaţie esenţială necesară consumatorului mediu, ţinînd cont de context, pentru luarea unei decizii de tranzacţionare în cunoştinţă de cauză şi, prin urmare, determină sau este susceptibilă să determine consumatorul mediu să ia o decizie de tranzacţionare pe care altfel nu ar fi luat-o*".

În consecință, putem afirma că lezarea drepturilor consumatorilor se poate realiza prin intermediul practicilor înșelătoare active cât și omisive. Însă, concurența neloială, în speță, se poate realiza doar prin intermediul practicilor înșelătoare a întreprinderilor de inducere în eroare a clientelei. În literatura rusească de specialitate se menționează că, spre deosebire de legislația privind protecția drepturilor consumatorului, prevederile căreia pot fi aplicate acțiunilor vânzătorilor în raport cu un cumpărător individual într-o situație anumită, în legătură cu achiziția

sau intenția de a achiziționa bunuri (servicii), reglementările privind protecția împotriva concurenței neloiale, în acest caz, sunt destinate aplicării acțiunilor entităților economice în sine, care poartă un caracter sistematic, adesea durabil, îndreptate spre obținerea de avantaje competitive precum este efectul rezultat din redistribuirea cererii de consum cauzate de inducerea în eroare (declarațiile false)[251].

Legea concurenței, la art. 18, menționează expres indicii în privința cărora clientela poate fi indusă în eroare. Acești indicatori pot fi clasificați în trei grupe, conform criteriului naturii acestora, după cum urmează:

1) **Fabricarea produsului.** Informațiile despre fabricarea produsului se referă la natura, modul și locul de fabricare. Natura fabricării produsului poate însemna condițiile, inclusiv climaterice, în care s-a realizat producția bunului, relevante pentru clienți. Modul de fabricare se referă la tehnologiile aplicate la fabricarea produsului, materialele componente, condițiile tehnice de producție etc. Locul fabricării poate semnifica atât țara, cât și orașul, regiunea pe teritoriul căruia s-a realizat fabricarea produsului.

2) **Caracteristicile principale ale produsului.** La caracteristicile principale ale produsului legiuitorul a oferit doar două exemple: utilizarea și cantitatea produselor. Însă pe lângă acestea mai pot fi invocate și alte caracteristici principale, a căror neautenticitate au deturnat clientela.

3) **Prețul produsului.** Aici se raportează atît prețul concret al produsului cât și modalitatea de calculare a prețului.

În doctrină se menționează că, concurența neloială în cazul deturnării clientelei concurentului poate fi considerată inducerea în eroare despre acele circumstanțe care pot influența alegerea consumatorului, adică să creeze consumatorilor sau potențialilor consumatori o anumită impresie despre produs și proprietățile lui, care nu corespund realității și au jucat, posibil, un rol decisiv în propriile lor preferințe în favoarea întreprinderii care a ales o astfel de modalitate neonestă de luptă competitivă[252]. Inducerea în eroare a consumatorului cu privire la natura, modul şi locul de fabricare, la caracteristicile principale, inclusiv utilizarea, cantitatea produselor, preţul sau modul de calculare a preţului produsului, deja nu mai constituie un comportament onest în activitatea comercială. Elementele asupra cărora consumatorul deține o informație eronată, potrivit art. 18 din Legea concurenței, sunt cele mai importante clauze ale unui contract de vânzare, de prestări servicii etc. Drept urmare, voința consumatorului de a nu

[251] Артемьев И.Ю. (red.) *Научно-практический комментарий к Федеральному закону "О защите конкуренции" (постатейный)*. Editura Статут, 2015, p. 113.
[252] Артемьев И.Ю. *op.cit.*, p. 112.

mai procura produsele întreprinzătorului de la care obișnuia să le procure, dar de a procura produsele întreprinderii care prezintă informație eronată, este viciată. Anume voința viciată a consumatorului este cea care contribuie la realizarea deturnării. Important este ca acest viciu al voinței consumatorului să nu fie o urmare a erorii proprii, or în acest caz nu poate fi învinovățit concurentul. Viciul voinței consumatorului trebuie să fie o urmare a acțiunilor concurentului de oferire a unor informații eronate despre produse și alte condiții.

Practica națională nu abundă în experiență practică la capitolul contracarării deturnării clientelei concurentului, însă câteva exemple, totuși, pot fi evidențiate. Un caz în care Consiliul Concurenței a constatat concurență neloială în forma deturnării clientelei concurentului este răspândirea prin rețeaua de internet a informațiilor neautentice despre numărul de stele și tipul structurii de cazare pe care le dețin întreprinderile autoare a deturnării. Potrivit Deciziei Plenului Consiliului Concurenței nr. CN-49 din 22.10.2016[253], a fost constatat faptul că un grup de întreprinderi care gestionează structuri de cazare răspândeau prin rețeaua de internet informații neautentice despre numărul de stele și tipul structurii de cazare pe care le dețin, informații care le ridicau prestigiul structurilor lor, prin care fapt au comis acțiunea de deturnare a clientelei concurenților.

Un exemplu practic se conține în Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. CN-44 din 24.12.2014[254], calificat, însă, conform art. 8 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 1103 din 30.06.2000 cu privire la protecția concurenței[255]. Potrivit acestei Decizii, „Demi-Lune" SRL a comis actul de concurență neloială în forma inducerii în eroare a cumpărătorului, prin expunerea informației pe eticheta ambalajului produsului cosmetic „sare de baie" marca „Magic Spa", precum că produsul respectiv este fabricat pe teritoriul Republicii Moldova sub licența „Magic SPA" LTD, United Kingdom, în lipsa unui act juridic incheiat între „Demi-Lune" SRL și Compania respectivă, care presupune obținerea unui avantaj de către „Demi-Lune" SRL în raport cu ceilalți concurenți de pe piața comercializării cu ridicata a produsului cosmetic „sare de baie", generând astfel riscul migrării clienților de la un concurent la altul. *„În această ordine de idei, consumatorii, citind informația plasată pe eticheta ambalajului produsului „Demi-Lune" SRL, „sare de mare pentru baie" sub marea comercială „Magic Spa" (RELAX, ANTI CELLULITE, TONIC, L'AMUR, REFRESH, etc.) privind modul de fabricare al produsului respectiv, prin care se comunică că produsul dat este fabricat pe teritoritoriul Republicii Moldova sub licența Companiei „Magic*

[253] Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. CN-49 din 22.10.2016. Disponibil: http://competition.md/public/files/Decizia-CN-49-din-22102016neconfid7331f.pdf (accesat la 05.12.2016).
[254] Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. CN-44 din 24.12.2014. Disponibil: https://www.competition.md/public/files/uploads/decizii/CN44.pdf (accesat la 02.12.2017).
[255] Legea nr. 1103 din 30.06.2000 cu privire la protecția concurenței. În: Monitorul Oficial nr. 166-168 din 31.12.2000. Abrogată la 14.09.2012.

SPA" LTD din Marea Britanie, pot deduce la ideea că, produsul respectiv ar fi mai calitativ, în raport cu produsul ,,sare de baie" fabricat de către alți producători, concurenți ai ,,Demi-Lune" SRL, după standardele de firmă sau rețetele proprii".

Legea concurenței nu prevede expres existența anumitor efecte ale acțiunii de concurență neloială în forma deturnării clientelei concurentului, însă pentru calificarea faptelor întreprinderilor ce le săvârșesc, considerăm imperioasă existența unei deturnări care s-a petrecut în realitate sau iminența unei asemenea situații. Constatarea trecerii clientelei de la un concurent la altul constituie un indicator calificativ al deturnării și, totodată, proporțiile acestei treceri constituie o circumstanță ce urmează a se lua în considerație la stabilirea sancțiunii. Pe de altă parte, în cazul iminenței deturnării clientelei, sunt necesare a fi stabilite acele circumstanțe de natură să implice posibilitatea reală și iminentă de deturnare a clientelei concurentului.

2.5. Criteriile calificative ale confuziei

În conformitate cu prevederile art. 19 ale Legii concurenței „*Sunt interzise orice acţiuni sau fapte care sunt de natură să creeze, prin orice mijloc, o confuzie cu întreprinderea, produsele sau activitatea economică a unui concurent, realizate prin:*
a) folosirea ilegală, integrală sau parţială a unei mărci, embleme de deservire, denumiri de firmă, a unui desen sau model industrial sau a altor obiecte ale proprietăţii industriale de natură să creeze o confuzie cu cele folosite în mod legal de către o altă întreprindere;
b) copierea ilegală a formei, a ambalajului şi/sau a aspectului exterior al produsului unei întreprinderi şi plasarea produsului respectiv pe piaţă, copierea ilegală a publicităţii unei întreprinderi, dacă aceasta a adus sau poate aduce atingere intereselor legitime ale concurentului.

Potrivit Dicționarului explicativ al limbii române, *confuzia* (din latinescul *confusio*) derivă de la verbul *a confunda*. *A confunda* se explică drept acțiunea de a lua o persoană drept alta sau un lucru drept altul, a asemăna, a asemui, a forma un singur tot, a se contopi.

Reglementarea confuziei în lege este foarte riguroasă. Astfel că, sunt interzise orice fapte, realizate prin orice mijloace de natură să creeze confuzie și poate aduce atingere intereselor legitime ale titularului. Este evidentă intenția legiuitorului de a crea o normă cu aplicabilitate pentru prezent și viitor, or acțiunile și mijloacele prin care poate fi creată confuzia evoluează rapid, de la simple texte publicitare până la setarea anumitor programe on-line. Prin prisma normei citate, rezultă că confuzia este o componență de acțiune de concurență neloială formală. Aceasta este prezentă din momentul punerii în practică a acțiunilor de natură să creeze confuzia.

Pentru a califica realizarea unei confuzii nu este necesară producerea anumitor prejudicii concrete, este de ajuns faptul că acțiunea înfăptuită să presupună un efect de confuzie și poate aduce atingere intereselor legitime ale titularilor proprietății intelectuale. Consecințele păguboase ale confuziei vor fi luate în considerare la stabilirea amenzii[256].

În sensul Legii concurenței 183/2012 este sancționabilă fapta, care este *de natură să creeze o confuzie*. În această ordine de idei, pentru calificare este necesară doar argumentarea justificată și constatarea că acțiunile concurentului sunt de așa natură, încât ar putea crea confuzie. Această constatare se realizează de către Plenul Consiliului Concurenței. Faptul dacă confuzia s-a produs sau nu poate fi constatat doar prin chestionarea consumatorilor de produse care se presupune că ar fi confundate. Probarea realizării confuziei poate fi efectuată atât de către Consiliul Concurenței, cât și de către autorul plângerii. Această constatare, însă, va avea impact nu atât asupra calificării, cât asupra precizării cuantumului sancțiunii.

În privința calificării conceptului de „*fapte de natură să creeze confuzie*" și a acelor circumstanțe care sunt de natură să creeze confuzie, în practică se depistează abordări incongruente. Potrivit Deciziei Plenului Consiliului Concurenței nr. CN-16 din 14.04.2016[257], s-a calificat încălcarea art. 19 alin. (1) lit. a) al Legii concurenței de către întreprinderea „Online Broker de Asigurare" S.R.L. manifestată prin folosirea ilegală, integrală și parțială, a mărcii comerciale „rapidasig", care-i aparține întreprinderii „MGP Broker" S.R.L., în publicitatea, difuzată prin intermediului programului on-line de publicitate „AdWords" și al motorului de căutare Google. „*Folosirea mărcii „rapidasig" de către întreprinderea „Online Broker de Asigurare" S.R.L. este ilegală, integrală și parțială și este de natură să creeze o confuzie cu marca „rapidasig", folosită în mod legal de către titularul de drept, întreprinderea „MGP Broker" S.R.L.*".

Fiind atacată în ordinea contenciosului administrativ, această decizie a fost anulată irevocabil. Unul dintre argumentele de anulare este menționat în Decizia CSJ din 15.03.2017[258], „*Astfel, în cadrul examinării cauzei Consiliul Concurenţei nu a probat existenţa în speţă a unei confuzii ca urmare a pretinsei utilizări ilegale a mărcii comerciale "rapidasig" de către SRL „Online Broker de Asigurare" în campania sa de publicitate on-line*". „*Curtea de Apel Chişinău just a argumentat că Consiliul Concurenţei nu a prezentat probatoriu adecvat, nu există proces-verbal de efectuare a inspecţiei, nici un act de cercetare la faţa locului, nici un studiu*

[256] Gorincioi C., Creciun I., *op.cit.*, p. 13.
[257] Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. CN-16 din 14.04.2016. Disponibil: https://competition.md/public/files/Decizia-Plenului-Consiliului-Concurentei-nr-CN-16-din-1404201651e75.pdf (accesat la 02.12.2017).
[258] Dosar nr. 3ra-200/17. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=35228 (accesat la 02.12.2017).

întocmit/comandat de către Consiliul Concurenţei în cadrul desfăşurării investigaţiei premergătoare adoptării deciziei nr. CN-16 din 14 aprilie 2016, prin care s-ar confirma faptul existenţei în speţă a unei confuzii şi anume confuzii cu produsele şi activitatea economică a concurentului".

Analizând argumentele instanței judecătorești, observăm că aceasta nu a acceptat calificarea acțiunilor ralizate de către „Online Broker de Asigurare" SRL, efectuată de autoritatea de concurență, iar conceptul de „*fapte de natură să creeze confuzie*" consacrat de lege, nu a fost luat în seamă. Instanța de judecată a pretins existența unui act, studiu care să probeze existența confuziei, adică efectul faptelor imputate întreprinderii.

În ceea ce ne privește, nu suntem părtași ai poziției menționate în Decizia CSJ din 15.03.2017, deoarece legiuitorul a prevăzut expres că sunt interzise acele fapte care sunt de natură să creeze confuzie, însă nu se prevede necesitatea existenței efectului confuziei în rândul consumatorilor. Deja este de competența autorității de concurență de a demonstra și argumenta că anumite fapte au o natură creatoare de confuzie sau nu. Cu toate acestea, în jurisprudența națională („Imperial Unit" SRL[259], „Volta" SRL[260]), se atestă o practică de acceptare și agreare a conceptului de „*fapte de natură să creeze confuzie*". Mai jos vom face referire la unele cazuri.

În continuare, menționăm că confuzia, posibilă a se produce, se răsfrânge asupra întreprinderii, produselor sau activității economice a unui concurent. Această situație presupune faptul că produsul unei întreprinderi este eronat considerat de către consumatori ca aparținând altei întreprinderi. Pot fi situații când un subiect se prezintă și se recomandă sub imaginea unui alt subiect, făcând aluzie că el este acel subiect sau că este un asociat, partener etc. Este posibilă orice combinație de confuzie între aceste trei elemente: întreprindere, produs, activitate economică.

Legea concurenței reglementează două categorii de modalități posibile de realizare a faptelor care sunt de natură să genereze confuzie. Acestea se manifestă, alternativ, prin folosire sau prin copiere, ambele fapte având același caracter ilegal.

Pot fi folosite ilegal mărcile, emblemele de deservire, denumirile de firmă, desenele sau modelele industriale sau alte obiecte ale proprietății industriale. Folosirea acestor obiecte trebuie să fie de așa natură, încât să poată crea o confuzie cu cele folosite în mod legal de către o altă întreprindere. Folosirea constă într-o utilizare, întrebuințare permanentă sau periodică a unui obiect determinat. Fapta de folosire nu presupune și o arogare de drepturi, deoarece această

[259] Decizia CSJ din 14.12.2016, dosar nr. 3ra-1637/16.
Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=33370 (accesat la 03.12.2017).
[260] Decizia Curții de Apel Chișinău din 20.04.2017, dosar nr. 3-106/15.
Disponibil: https://cac.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php (accesat la 03.12.2017).

situație deja determină apariția unui litigiu de proprietate intelectuală sau de natură civilă. Totodată, folosirea trebuie să fie publică, nu clandestină, pe ascuns. În privința unei întrebuințări clandestine este relativ imposibil probarea naturii creatoare de confuzie. Doar utilizarea publică a mărcilor, emblemelor de deservire, denumirilor de firmă, desenelor sau modelelor industriale sau altor obiecte ale proprietăţii industriale, constituie o premisă *forte* pentru invocarea concurenței neloiale sub forma confuziei.

În conformitate cu prevederile art. 2 din Legea nr. 38 din 29.02.2008 privind protecția mărcilor[261], marca este orice semn (vizual, sonor, olfactiv, tactil) care serveşte la individualizarea şi deosebirea produselor şi/sau serviciilor unei persoane fizice sau juridice de cele ale altor persoane fizice sau juridice. Pot constitui mărci orice semne: a) susceptibile de reprezentare grafică – cuvinte (inclusiv nume de persoane), litere, cifre, desene, culori, combinaţii de culori, elemente figurative, forme tridimensionale, în special forma produsului sau a ambalajului acestuia, holograme, semne de poziţionare și b) sonore, olfactive, tactile, precum şi orice combinaţii de astfel de semne, cu condiţia ca aceste semne să poată servi la deosebirea produselor şi/sau serviciilor unei persoane fizice sau juridice de cele ale altor persoane fizice sau juridice. Drepturile asupra mărcii sunt dobândite şi protejate pe teritoriul Republicii Moldova prin: a) înregistrare în condiţiile legii privind protecția mărcilor; b) înregistrare internaţională conform Aranjamentului de la Madrid privind înregistrarea internaţională a mărcilor din 14.04.1891[262], sau conform Protocolului referitor la Aranjamentul de la Madrid privind înregistrarea internaţională a mărcilor din 27.06.1989[263]; c) recunoaşterea mărcii ca fiind notorie.

În ceea ce privește noțiunea de emblemă, legislația națională nu prevede un regim juridic aparte și nu o definește. Anterior, art. 24 alin. (5) din Legea nr. 845 din 03.01.1992 cu privire la antreprenoriat şi întreprinderi prevedea că firma poate fi utilizată şi în calitate de emblemă comercială. Ulterior, însă, legiuitorul a modificat articolul 24 alin. (5) din legea sus menționată, excluzând orice mențiune despre emblema comercială.

În spiritul reglementărilor actuale din domeniu, emblema se echivalează cu marca. Emblema de deservire se utilizează în domeniul prestării serviciilor, executării lucrărilor ș.a.

[261] Legea nr. 38 din 29.02.2008 privind protecția mărcilor. În: Monitorul Oficial nr. 99-101, art. nr. 362 din 06.06.2008. Data intrării în vigoare: 06.09.2008.
[262] Aranjamentul de la Madrid privind înregistrarea internațională a mărcilor din 14.04.1891, ratificat prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 1624 din 26 octombrie 1993, publicat în ediția oficială „Tratate internaţionale", 1999, volumul 7.
[263] Protocolul referitor la Aranjamentul de la Madrid privind înregistrarea internațională a mărcilor, adoptat la Madrid la 28 iunie 1989, ratificat prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 1252 din 10.07.1997.

Spre deosebire de Republica Moldova, România deține anumite reglementări pentru emblemă. În acest sens, art. 15 lit. a) din Legea nr. 26 din 1990 privind registrul comerțului[264] prevede că „*Înmatricularea unei regii autonome, companii naționale sau societăți naționale în registrul comerțului va cuprinde: a) actul de înființare, denumirea, sediul și, dacă este cazul, emblema acesteia*". Astfel, emblema este un element de identificare facultativ, pe lângă denumirea de firmă, care se înscrie în registrul comerțului împreună cu întreprinderea, dar nu în vre-un registru de proprietate intelectuală. În doctrina românească se menționează că emblema este semnul sau denumirea care deosebeşte o întreprindere de alta de acelaşi gen[265]. Legiuitorul moldav însă a modificat, prin Legea nr. 183 din 28.10.1998 pentru modificarea şi completarea Legii cu privire la antreprenoriat şi întreprinderi[266], dispoziţia art. 24 din Legea nr. 845 din 03.01.1992 cu privire la antreprenoriat şi întreprinderi[267], stabilind că emblema va fi protejată numai dacă se înregistrează în modul stabilit de Legea privind mărcile şi denumirile de origine a produselor, anulându-se astfel deosebirea dintre marcă şi emblemă[268]. Apoi, însă, a fost exclusă, prin Legea nr. 101 din 26.05.2016 pentru modificarea unor acte legislative,[269] emblema din conținutul normei în cauză.

În doctrină s-a afirmat că cel mai important mijloc de individualizare a persoanei juridice este denumirea de firmă[270]. Persoana juridică poate avea doar o singură denumire.

Denumirea de firmă este denumirea agentului economic, utilizată de către acesta în scopul identificării lui în practica activităţii de antreprenoriat. Spre deosebire de persoana fizică, identificată în societate prin nume și prenume, persoana juridică se individualizează prin denumire (firmă). Potrivit art. 66 din Codul Civil, persoana juridică participă la raporturile juridice numai sub denumire proprie, prevăzută în actul de constituire şi înscrisă în Registrul de stat. Denumirea identifică persoana juridică din totalitatea subiectelor de drept, această identificare impunându-se în activitatea comercială nu numai în scopuri de evidență și de control administrativ, economic sau financiar, cât și ca modalitate de înregistrare și de reclamă pe

[264] Legea nr. 26 din 1990 privind registrul comerțului. Republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 49 din 04.02.1998, actualizată în baza actelor normative modificatoare, publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, până la 28.02.2005.
[265] Băcanu I. *Firma și emblema comercială*. Bucureşti: Editura Lumina Lex, 1998, p. 26.
[266] Legea nr. 183 din 28.10.1998 pentru modificarea şi completarea Legii cu privire la antreprenoriat şi întreprinderi. În: Monitorul Oficial nr. 105 din 26.11.1998.
[267] Legea nr. 845 din 03.01.1992 cu privire la antreprenoriat şi întreprinderi. În: Monitorul Parlamentului nr. 2 din 28.02.1994.
[268] Roşca N., Baieş S. *op.cit.*, p. 288.
[269] Legea nr. 101 din 26.05.2016 pentru modificarea unor acte legislative. În: Monitorul Oficial nr.169-183 din 24.06.2016.
[270] Волчинский В. *Понятие и содержание фирменого наименования* // Revista Вестник Московского Университета, nr. 1, 1973, p. 62-68 *apud* Roșca N., Baieș S. *Dreptul afacerilor, Ediția a III-a*. Chișinău: Editura Tipografia centrală, 2011, p. 158.

piață[271]. Totodată, conform prevederilor art. 9 al Legii 220 din 19.10.2007 privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice şi a întreprinzătorilor individuali[272], denumirea persoanei juridice trebuie să fie folosită numai în formula care este înregistrată în Registrul de stat. Totodată, această normă prevede careva limitări la înregistrarea unei denumiri. Astfel, se interzice înregistrarea unei denumiri care: coincide sau se aseamănă cu denumirea unei alte persoane juridice deja înregistrate; coincide cu o marcă înregistrată în Republica Moldova sau cu o marcă notorie străină; conţine denumirea oficială sau istorică a statului ori a unităţii administrativ-teritoriale, dacă nu există acordul scris al Guvernului sau, după caz, al autorităţii publice locale; conţine denumirea oficială sau istorică a unităţii administrativ-teritoriale, dacă nu există decizia consiliului local al unității administrativ-teritoriale respective cu privire la acordul privind folosirea acesteia; contravine normelor morale, etc.

Conform art. 3 al Legii Nr. 161 din 12.07.2007[273] privind protecţia desenelor şi modelelor industriale, desenul sau modelul industrial reprezintă aspectul exterior al unui produs sau al unei părţi a lui, rezultat în special din caracteristicile liniilor, contururilor, culorilor, formei, texturii şi/sau ale materialelor şi/sau ale ornamentaţiei produsului în sine. Poate fi protejat în calitate de desen sau de model industrial aspectul exterior al unui produs sau al unei părţi a acestuia, rezultat în special din caracteristicile liniilor, contururilor, culorilor, formei, texturii şi/sau ale materialelor şi/sau ale ornamentaţiei produsului în sine. Obiectul protecţiei poate fi bidimensional (desen industrial) sau tridimensional (model industrial), precum şi o combinaţie a acestora. Se asigură protecţie pentru desenul sau modelul industrial numai dacă acesta este nou şi are un caracter individual.

Pe teritoriul Republicii Moldova sunt recunoscute şi protejate:

a) desenele și modelele industriale înregistrate şi confirmate prin certificatul de înregistrare a desenului sau modelului industrial în condiţiile Legii privind protecţia desenelor şi modelelor industriale;
b) desenele și modelele industriale internaţionale înregistrate conform Aranjamentului de la Haga privind înregistrarea internaţională a desenelor şi modelelor industriale, adoptat la 06.11.1925[274];

[271] Roşca N., Baieș S., *op.cit.,* p. 187.
[272] Legea 220 din 19.10.2007 privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice şi a întreprinzătorilor individuali. În: Monitorul Oficial Nr. 184-187 din 30.11.2007. Data intrarii in vigoare: 30.05.2008.
[273] Legea Nr. 161 din 12.07.2007 privind protecţia desenelor şi modelelor industriale. În: Monitorul Oficial nr. 136-140 din 31.08.2007, în vigoare din 01.12.2007.
[274] Aranjamentul de la Haga privind înregistrarea internaţională a desenelor şi modelelor industriale, adoptat la 06.11.1925. Ratificat prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 1328 din 11.03.1993.

c) desenele și modelele industriale neînregistrate în cazul în care au fost făcute publice în conformitate cu Legea privind protecţia desenelor şi modelelor industriale. Se consideră că un desen sau un model industrial a fost făcut public dacă a fost expus sau a fost publicat, utilizat, comercializat sau dezvăluit în alt mod, cu excepţia cazurilor în care aceste acţiuni nu puteau deveni cunoscute în mod rezonabil şi în cursul normal al activităţii unor persoane fizice sau juridice din Republica Moldova, specializate în domeniul respectiv.

Expresia legală prevăzută la art. 19 lit. a) din Legea concurenței „… alte obiecte a proprietății industriale de natură să creeze confuzie cu cele folosite în mod legal de o întreprindere" permit includerea și a: indicațiilor geografice, denumirilor de origine, specialităților tradiționale garantate[275], soiurilor de plante[276], topografiilor ale circuitelor integrate[277].

Referitor la această modalitate de săvârșire a concurenței neloiale în forma confuziei, vom supune analizei un caz din activitatea autorității naționale a concurenței, a cărei Decizie a fost menținută de către instanța de judecată. Potrivit Deciziei Plenului Consiliului Concurenței nr. CN-57 din 03.09.2015[278], întreprinderea „Eurolumina" SRL, susține că la data de 04.07.2014 a constatat că întreprinderea „Volta" SRL a înregistrat numele de domen www.1000kv.md, care este asemănător cu marca „*1000kw centru comercial*", denumirea centrului comercial „*1000kw*" și denumirea numelui de domen www.1000kw.md, pe care le deține. Urmare a investigației, autoritatea de concurență a stabilit că „*întreprinderea „VOLTA" S.R.L., prin crearea paginii web cu numele de domen www.1000kv.md a folosit parţial marca „*1000kw centru comercial*", prin care se creează confuzie cu marca înregistrată şi utilizată în mod legal de către întreprinderea „EUROLUMINA" S.R.L.*". Totodată, și „Eurolumina" SRL avea înregistrat un nume de domen asemănător cu marca proprie, și anume: www.1000kw.md. În consecință, a fost constatată încălcarea prevederilor art. 19 alin. (1) lit. a) din Legea concurenței de către întreprinderea „Volta" SRL prin folosirea ilegală parțială a mărcii „1000 KW centru comercial", ce aparține întreprinderii „Eurolumina" SRL și a aplicat o amendă în mărime de 905252,91 lei.

[275] Legea Nr. 66 din 27.03.2008 privind protecţia indicaţiilor geografice, denumirilor de origine şi specialităţilor tradiţionale garantate, Monitorul Oficial nr. Nr. 134-137 din 25.07.2008, în vigoare din 25.10.2008.
[276] Legea Nr. 39 din 29.02.2008 privind protecţia soiurilor de plante, Monitorul Oficial Nr. 99-101 din 06.06.2008, în vigoare din 06.09.2008.
[277] Legea Nr. 655 din 29.10.1999 privind protecţia topografiilor circuitelor integrate, Monitorul Oficial Nr. 1-4 din 06.01.2000.
[278] Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. CN-57 din 03.09.2015. Disponibil: https://competition.md/public/files/uploads/decizii/Decizie%20neconf..pdf (accesat la 03.12.2017).

Decizia a fost atacată la Curtea de Apel Chișinău, care a respins ca neîntemeiată acțiunea civilă[279]. Instanţa a reţinut că prin cererea de chemare în judecată reclamantul invocă argumente contradictorii, deoarece, pe de o parte - neagă comiterea faptei imputate acestuia, invocând ilegalitatea în acest sens a deciziei contestate, iar pe de altă parte - susţine că încălcarea admisă este minoră şi nu urma a fi sancţionată, inclusiv ca urmare a nivelului redus de vizitare a paginii web www.1000kv.md şi lipsa unor probe referitoare la prejudiciul cauzat petiţionarului - situaţie ce denotă că însăşi reclamantul admite comiterea încălcării Legii concurenței care îi este imputată și pentru care i-a fost aplicată sancțiunea. Decizia Curții de Apel Chișinău a rămas irevocabilă prin neatacare. Acest fapt ne conduce către ideea conștientizării de către întreprinzător a comportamentului neloial.

A doua modalitate de realizare a faptelor care sunt de natură a crea confuzie cuprinde copierea ilegală a formei, a ambalajului şi/sau a aspectului exterior al produsului unei întreprinderi şi plasarea produsului respectiv pe piaţă, copierea ilegală a publicităţii unei întreprinderi, dacă aceasta a adus sau poate aduce atingere intereselor legitime ale concurentului.

Ambalajul produsului beneficiază de o reglementare lacunară în Republica Moldova. În acest sens, potrivit pct. 2 din Normele privind etichetarea produselor alimentare aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 996 din 20.08.2003[280], ambalajul reprezintă un material specific ca execuţie şi natură, avizat sanitar pentru ambalarea alimentelor în vederea asigurării protecţiei şi utilizat la transportarea, manipularea, depozitarea sau desfacerea acestora. La acest capitol, la nivelul Uniunii Europene a fost adoptată Directiva nr. 94/62/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 20.12.1994 privind ambalajele și deșeurile de ambalaje[281]. În conformitate cu prevederile art. 3 pct. 1 din această Directivă, „ambalaje” înseamnă toate produsele realizate din orice materiale, de orice natură, utilizate pentru a conține, proteja, manevra, furniza și prezenta bunurile, de la materii prime la bunuri prelucrate, de la producător la utilizator sau consumator. Articolele „nereturnabile” utilizate în aceleași scopuri trebuie, de asemenea, considerate ambalaje. „Ambalajul” constă numai din:

(a) ambalaj de vânzare sau ambalaj primar, adică ambalajul conceput pentru a constitui o unitate de vânzare pentru un utilizator sau consumator final la punctul de achiziție;

[279] Decizia Curții de Apel Chișinău din 20.04.2017, dosar nr. 3-106/15. Disponibil: https://cac.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php (accesat la 03.12.2017).
[280] Hotărârea Guvernului nr. 996 din 20.08.2003 despre aprobarea Normelor privind etichetarea produselor alimentare și Normelor privind etichetarea produselor chimice de menaj. Monitorul Oficial nr. 189-190 din 29.08.2003.
[281] Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L365 din 31.12.1994, p. 10-23. Disponibil: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:31994L0062&from=RO (accesat la 04.12.2017).

(b) ambalaj grupat sau ambalaj secundar, adică ambalajul conceput pentru a constitui la punctul de achiziție o grupare a unui anumit număr de unități de vânzare, indiferent dacă acestea sunt vândute ca atare consumatorului sau utilizatorului final sau dacă servesc numai ca mijloc de umplere a rafturilor în punctul de vânzare; acesta poate fi înlăturat din produs fără a-i afecta caracteristicile;

(c) ambalaj pentru transport sau ambalaj terțiar, adică ambalajul conceput pentru a înlesni manevrarea și transportul unui număr de unități de vânzare sau ambalaje grupate pentru a preveni manevrarea fizică și pagubele datorate transportului. Ambalajul pentru transport nu include containerele rutiere, feroviare, navale sau aeriene;

În acest context, menționăm că înțelesul relevant al noțiunii de ambalaj al produsului pentru concurența neloială cuprinde acel material care este prezentat consumatorilor sau la care au acces liber consumatorii. Ambalajul utilizat doar pentru transportarea sau depozitarea produsului nu poate constitui obiect al copierii și, respectiv, al confuziei, deoarece aceste acțiuni nu au tangență cu consumatorii.

În literatura de specialitate se menționează că ambalajul este un sistem fizico-chimic complex, cu funcţii multiple, care asigură menţinerea sau, în unele cazuri, ameliorarea calităţii produsului căruia îi este destinat. Ambalajul favorizează identificarea produsului, înlesnind atragerea de cumpărători potenţiali, pe care îi învaţă cum să folosească, să păstreze produsul şi cum să apere mediul înconjurător de poluarea produsă de ambalajele uzate sau de componenţii de descompunere ai acestora[282]. Institutul Francez al Ambalajului şi Ambalării propune următoarea definiţie în „*Petit glossaire de l'emballage*": ambalajul este obiectul destinat să învelească sau să conţină temporar un produs sau un ansamblu de produse pe parcursul manevrării, transportului, depozitarii sau prezentării, în vederea protejării acestora sau facilitării acestor operaţii[283].

În lumina celor relatate, prin prisma reglementării concurenței neloiale, considerăm că ambalajul reprezintă un material deosebit prin caracteristicile sale fizice (culoare, design ș.a.), cunoscut consumatorilor, care servește pentru împachetarea produselor și deosebirea de alte produse.

Confuzia mai poate fi realizată prin copierea ilegală a formei și/sau a aspectului exterior al produsului. Aceste două caracteristici a produsului, la prima vedere, par a avea un înțeles identic,

[282] Gîtin L. *Ambalaje și design în industria alimentară*. Galați: Universitatea Dunărea de Jos din Galați, 2010, p. 5. Disponibil: https://mastradovanu.wikispaces.com/file/view/71628448-39477689-Ambalaje-Si-Design-in-Industria-a-Gitin-L.pdf (accesat la 04.12.2017).
[283] *Ibid*.

însă acestea sunt deosebite. Potrivit DEX[284], substantivul „formă” se definește ca o categorie care desemnează structura internă și externă a unui conținut, modul de organizare a elementelor din care se compune un obiect sau un proces. În consecință, forma produsului reprezintă structura internă și externă a acestuia.

În ceea ce ține de aspectul exterior al produsului, acesta reprezintă înfățișarea exterioară a produsului rezultat din caracteristicile liniilor, contururilor, culorilor, formei, texturii şi/sau ale materialelor şi/sau ale ornamentaţiei produsului în sine. *De facto*, noțiunea de „aspect exterior” este identică cu noțiunea de „model și desen industrial”. Însă, *de jure*, „modelul și desenul industrial” reprezintă obiecte ale proprietății intelectuale, înregistrate conform legislației și protejate în acest sens. Un aspect important de reținut în contextul protecției aspectului exterior al produsului contra confuziei, este întâietatea publicității. Altfel spus, primul intrat pe piață - primul protejat. Un fundament teoretico-practic al acestei abordări, valabil pentru forma, ambalajul şi aspectul exterior al produsului, este reflectat în Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. CN-36 din 21.07.2016[285]. Potrivit acestei Decizii, „Saint-Gobain Byggprodukter AB”, Suedia a depus o plângere împotriva întreprinderii „Supraten” SA, deoarece aceasta din urmă copie ambalajul produsului de amestec uscat pentru construcție WEBER.VETONIT

pentru produsele sale cu destinație similară: FINITO SV+

și EUROFIN SV+

, precum și plasează aceste produse pe piață. Regula pe care s-a axat autoritatea de concurență pentru soluționarea acestei plângeri a fost următoarea: „*Dat fiind faptul că nici una dintre întreprinderile implicate în investigația concurențială nu are înregistrat desenul industrial în cauză la AGEPI sau la o altă autoritate de nivel internațional, drepturi asupra desenului industrial respectiv va avea acea întreprindere care prima l-a făcut public*”. În consecință Consiliul Concurenței a conchis că „*întreprinderea „Supraten” S.A. a întreprins acțiuni care sunt de natură să creeze o confuzie cu întreprinderea „Saint-Gobain Byggprodukter AB”, Suedia, cu produsele și activitatea economică a acesteia prin copierea ilegală a ambalajului produsului WEBER.VETONIT, pentru produsele FINITO SV+, EUROFIN SV+ și plasarea*

[284] Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan” *Dicționarului explicativ al limbii române*. Editura Univers Enciclopedic Gold, 2009. Disponibil: www.dexonline.ro (accesat la 04.12.2017)
[285] Decizia Pleului Consiliului Concurenței nr. CN-36 din 21.07.2016. Disponibil: https://competition.md/public/files/Decizia-2-SUPRATEN-neconfidcc550.pdf (accesat la 04.12.2017).

acestora pe piață, aceste acțiuni fiind în stare de a aduce atingere intereselor legitime ale reclamantului" și a aplicat o amendă în cuantum de cca un milion de lei.

Acestea fiind menționate despre copierea ilegală a formei, a ambalajului şi/sau a aspectului exterior al produsului unei întreprinderi, în continuare se impune scoaterea în evidență a faptului că pentru întregirea componenței încălcării concurenței loiale, produsul, în favoarea căruia s-a efectuat copierea, trebuie să fie plasat pe piață. În situația când concurentul a copiat atributele sus menționate, însă pentru a fi utilizate strict doar în cadrul întreprinderii (pentru comparație, ca model ș.a.), nu suntem în prezența unei acțiuni de concurență neloială. Legiuitorul a reglementat cumularea condițiilor de copiere și de plasare pe piață, existența unei condiții singulare fiind insuficientă pentru constatarea confuziei. Art. 19 alin. (1) lit. b) din Legea concurenței prevede această situație în modul următor: „*copierea ilegală a formei, a ambalajului şi/sau a aspectului exterior al produsului unei întreprinderi* ***şi plasarea produsului respectiv pe piaţă***".

O analiză detaliată a acestei norme juridice ne permite să propunem o soluție de îmbunătățire. Sunt cazuri când o întreprindere nu copie (nu produce și nici nu ambalează produsul pe teritoriul Republicii Moldova), ci doar importă și plasează produsul pe piața autohtonă. În acest caz, dacă nu este înregistrat vreun drept de proprietate industrială asupra formei, ambalajului și/sau a aspectului exterior al produsului, agentul economic nu poate să invoce confuzia, deoarece norma prevede acțiuni cumulative de copiere și plasare pe piață. În acest context, venim cu propunerea de a modifica această prevedere în așa formă ca să poarte răspundere juridică nu doar producătorul/ambalatorul, dar și cel care distribuie acest produs/serviciu.

Reieşind din argumentele invocate, considerăm oportună modificarea art. 19 alin. (1) lit. b) din Legea concurenței în sensul excluderii condiției cumulative de „copiere și plasare pe piață" pentru acțiunea de concurență neloială în forma confuziei. Astfel, înaintăm propunerea *de lege ferenda* de a modifica art. 19 alin. (1) lit. b) din Legea concurenței prin adăugarea conjuncției „*/sau*" după cuvintele „*unei întreprinderi şi*". Drept urmare, norma juridica de la art. 19 alin. (1) lit. b) din Legea concurenței urmează să fie formulată astfel: „*Sunt interzise orice acţiuni sau fapte care sunt de natură să creeze, prin orice mijloc, o confuzie cu întreprinderea, produsele sau activitatea economică a unui concurent, realizate prin: b) copierea ilegală a formei, a ambalajului şi/sau a aspectului exterior al produsului unei întreprinderi* ***şi/sau*** *plasarea produsului respectiv pe piaţă, copierea ilegală a publicităţii unei întreprinderi, dacă aceasta a adus sau poate aduce atingere intereselor legitime ale concurentului*".

În continuare examinăm un alt aspect al confuziei și anume acel legat de copierea publicității. Potrivit art. 1 din Legea nr. 1227 din 27.06.1997 cu privire la publicitate[286], „*publicitatea este orice informaţie publică despre persoane, mărfuri (lucrări, servicii), idei sau iniţiative (informaţie publicitară, material publicitar) menită să suscite şi să susţină interesul public faţă de acestea, să contribuie la comercializarea lor şi să ridice prestigiul producătorului*”. Este cert faptul că întreprinderile își promovează produsele prin intermediul unei publicități cât mai atrăgătoare pentru consumatori, inovativă, deosebită față de cea a concurenților, fapt pentru care sunt utilizate resurse materiale și intelectuale. În consecință, copierea publicității concurentului de așa natură, întrucât ar putea fi generatoare de confuzie între produse sau întreprinderi, cade sub incidența prevederilor legislative contra concurenței neloiale.

Faptele de copiere ilegală a formei, a ambalajului şi/sau a aspectului exterior al produsului unei întreprinderi şi plasarea produsului respectiv pe piaţă, copierea ilegală a publicităţii unei întreprinderi sunt elemente constituante ale confuziei dacă acestea au adus sau pot aduce atingere intereselor legitime ale concurentului. Concurentul (autorul plângerii) are un interes legitim dacă comportamentul denunţat afectează în mod real şi direct interesele lui. Interesul trebuie să fie bazat pe un drept prevăzut de legislaţie.

Având în vedere modalitățile de realizare a confuziei analizate, este imperioasă reținerea faptului că prohibițiile respective nu sunt aplicabile caracteristicilor produsului, determinate exclusiv de funcţia tehnică pe care o îndeplinesc. În concordanță cu art. 19 alin. (2) al Legii concurenței, „*Prezentul articol nu este aplicabil caracteristicilor produsului determinate exclusiv de funcţia tehnică pe care o îndeplinesc*”. În această conjunctură, legiuitorul a specificat că informațiile ce reprezintă doar o însușire aflată în raport direct cu funcția tehnică pentru care servește produsului, nu se supun protecției pe calea contracarării concurenței neloiale. De fapt, ar fi inoportună o asemenea protecție, deoarece aceste caracteristici sunt comune produselor majorității producatorilor și sunt bine cunoscute de către consumatori. Spre exemplu, nimeni nu va putea invoca realizarea unei confuzii dintre automobilele de tip sedan ale diferitor producători. Totodată, asupra acestei chestiuni s-a expus și Consiliul Concurenței într-o cauză unde s-a invocat confuzia. Potrivit Deciziei Plenului Consiliului Concurenței nr. CN-57 din 03.09.2015[287], a fost constatată confuzia, manifestată prin faptul că întreprinderea „Volta” SRL a creat o pagină web cu numele de domen www.1000kv.md, prin acest fapt folosind ilegal marca concurentului „*1000kw centru comercial*” și fiind asemănător cu pagina web a aceluiași

[286]Legea nr. 1227 din 27.06.1997 cu privire la publicitate. În: Monitorul Oficial nr. 67-68 din 16.10.1997.
[287] Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. CN-57 din 03.09.2015. Disponibil: https://competition.md/public/files/uploads/decizii/Decizie%20neconf..pdf (accesat la 03.12.2017).

concurent – www.1000kw.md. Decizia a fost atacată la Curtea de Apel Chișinău[288], care a respins ca neîntemeiată acțiunea civilă. Instanţa a considerat ca fiind nefondate argumentele reclamantului, precum că semnul grafic „*1000kv*” constituie caracteristica tehnică a mai multor produse electrotehnice pentru a indica puterea acestora şi sunt utilizate de producător la marcarea şi descrierea tehnică a produselor. Și aceasta deoarece, deşi simbolul KW semnifică un kilowatt, iar simbolul KV semnifică un kilovolt, în cazul dat este relevant că reclamatul a utilizat denumirea domenului de www.1000kv.md ce instituie confuzie cu marca şi domenul SRL „Eurolumina” - ceea ce constituie o încălcare a dispoziţiilor legale ce protejează concurenţa. Din circumstanțele analizate este cert că nici una din întreprinderile nominalizate nu au utilizat denumirile indicate în vederea semnificării produselor cu tensiunea electrică de 1000000 volţi sau de 1000000 watt. Aceste denumiri similare au fost utilizate pentru realizarea mărfurilor de aceeaşi categorie, fiind cert că în aceste circumstanţe prevederile art. 19 alin. (2) al Legii concurenţei, potrivit căruia prezentul articol nu este aplicabil caracteristicilor produsului, determinate exclusiv de funcţia tehnică pe care o îndeplinesc, sunt inaplicabile speţei.

La această diviziune a lucrării, vom elucida un aspect care, în ciuda faptului că deja de mai mult timp este cunoscut, generează anumite probleme. Mai sus am enumerat toți indicatorii care, fiind utilizați incorect, sunt de natură să creeze confuzie. Un alt indicator pe care dorim să-l analizăm este numele de domen. La etapa actuală, întreprinderile își desfășoară activitatea economică și își promovează produsele cu ajutorul paginilor web, care sunt identificate în rețeaua de internet prin numele de domen. Respectiv, acest nume de domen poate fi un instrument, utlizat în scopuri neloiale de creare a confuziei.

Conform terminologiei de specialitate[289], domen reprezintă o regiune a spațiului numelor ierarhice ale rețelei de Internet, care este deservită de un set de servere de nume de domen (DNS) și administrate la nivel central. Domenul este identificat prin numele de domen. Putem concluziona astfel că numele de domen este un mijloc de individualizare a spațiului de adrese ale rețelei de Internet.

Termenul **internet** provine din împreunarea artificială și parțială a două cuvinte englezești: ***inter****connected* (interconectat) și ***net****work* (rețea). Internetul reprezintă o rețea mondială unitară de calculatoare și alte aparate cu adrese computerizate, interconectate

[288] Decizia Curții de Apel Chișinău din 20.04.2017, dosar nr. 3-106/15.
Disponibil: https://cac.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php (accesat la 03.12.2017).
[289] Максим М. В., *Доменное имя - объект интеллектуальной собственности* // Доклад на IV Научно-практической конференции «Право и Интернет: теория и практика».
Disponibil: http://www.ifap.ru/pi/04/r11.doc. (Accesat la 30.03.2017).

conform protocoalelor (regulilor) de comunicare „*Transmission Control Protocol*” și „*Internet Protocol*”[290].

Prin Rezoluția nr. 32/13 din 01.07.2016 „Promovarea, protecția și exercitarea drepturilor omului pe internet”[291], Consiliul ONU pentru Drepturile Omului a declarat că accesul la internet este un drept uman de bază. Această rezoluţie nu are caracter obligatoriu, dar condamnă ţările care împiedică accesul liber la internet al cetăţenilor.

În luna martie 2017, rata mondială de penetrare a internetului constituia 49,6%, iar creșterea ratei, din anul 2000 până în 2017, a constituit 933,8%. Pe continentul european, în martie 2017, rata de penetrare a internetului constituia 77,4%, cea mai mare după America de Nord, a cărei rată constituie 88,1%[292].

În Republica Moldova, în luna martie 2017, rata de penetrare a internetului constituia 49,2%. Adică, din populația totală de 3 555 159 de persoane, 1 748 645 - sunt utilizatori de internet[293]. Potrivit Agenţiei Naţionale pentru Reglementare în Comunicaţii Electronice şi Tehnologia Informaţiei (ANRCETI), în anul 2016, în Republica Moldova erau 1 760 060 de utilizatori de internet mobil și 534 393 de utilizatori de internet fix[294].

În conformitate cu datele prezentate de ÎS „Molddata”, la 31.12.2016 erau înregistrate 25 131 de nume de domen în zona internet.md[295]. Totodată, sferele principale de utilizare a Internetului de către întreprinderile din Republica Moldova se referă, în special, la scopurile de promovare şi dezvoltare a întreprinderii: *căutarea informaţiei pentru business* (78,3%), *comunicare* (74,0%) şi *difuzarea informaţiei despre activitatea întreprinderii/publicitate* (57,2%)[296].

Pornind de la cele menționate mai sus, dar și de la realitățile juridice, observăm că, în ceea ce privește numele de domen, beneficiază doar de niște reglementări generale, fără a i se fi acordat un anumit regim juridic. Cu toate acestea, numele de domen, tot mai utilizat la etapa actuală, interferează atât cu noțiunea de proprietate intelectuală, cât și cu cea de concurență, care sunt domenii suficient de reglementate.

---

[290] Internet. Disponibil: https://ro.wikipedia.org/wiki/Internet. (accesat la 28.03.2017).
[291] Rezoluția Consiliului ONU pentru drepturile omului nr. 32/13 din 01.07.2016. Disponibil: https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G16/195/99/PDF/G1619599.pdf?OpenElement. (Accesat la 28.03.2017)
[292] World Internet Users and 2017 Population Stats. Disponibil: http://www.internetworldstats.com/stats.htm. (Accesat la 28.03.2017).
[293] Internet Stats and Facebook Usage in Europe March 2017 Statistics. Disponibil: http://www.internetworldstats.com/stats4.htm#europe. (Accesat la 28.03.2017).
[294] Evoluția pieței de comunicații electronice în anul 2015, pag. 4. Disponibil: http://www.anrceti.md/files/filefield/Evolutia_Pietei_2015(rom).pdf. (Accesat la 28.03.2017).
[295] Raportul privind rezultatele activității economico-financiare a ÎS „MOLDDATA” pentru anul 2015, pag. 5. Disponibil: https://molddata.md/files/files/Raport%20de%20activitate%202016.pdf. (Accesat la 10.07.2018).
[296] Utilizarea tehnologiilor informației și comunicațiilor în sfera businessului. Disponibil: http://www.mtic.gov.md/ro/node/38405. (Accesat la 29.03.2017).

Pentru a explica ce înseamnă „numele de domen” sau „dreptul asupra numelui de domen”, ar trebui supuse analizei următoarele elemente: – modul de selectare a numelui de domen; – modul de înregistrare a numelui de domen; – posibilitatea sau imposibilitatea de modificare a numelui de domen; – termenul și mijloacele de protecţie; – încetarea dreptului de protecţie asupra numelui de domen; – organul care înregistrează numele de domen și publicitatea numelor de domen. Cu toate acestea, ne vom axa în principiu pe necesitatea constituirii unui regim juridic în beneficiul numelui de domen care ar permite atât protecţia acestuia, cât și a obiectelor de proprietate intelectuală.

Până în prezent încă nu există un răspuns clar la întrebarea: ce reprezintă dreptul la un nume de domen sau care este natura juridică a drepturilor asupra numelor de domen? Cu toate acestea, pot fi distinse două puncte de vedere principale cu privire la natura juridică a drepturilor asupra numelui de domen.

Unii juriști[297], specializați în dreptul Internetului, consideră că **numele de domen** este o proprietate, iar drepturile asupra numelor de domeniu sunt drepturi cu caracter absolut (dreptul titularului impune tuturor obligația de a nu încălca aceste drepturi (*erga omnes*), un prim exemplu al unui drept absolut fiind dreptul de proprietate).

Potrivit altor juriști[298], dreptul la un nume de domen este un drept relativ (acest drept produce efecte numai între titularul său și persoana determinată – contraparte în contractul cu proprietarul, un exemplu evident al drepturilor relative fiind contractul de servicii juridice), din considerentul că acesta apare în cadrul unui contract și în urma semnării lui și poate fi pus în aplicare numai în baza unui acord cu registratorul corespunzător și în conformitate cu termenii contractuali. Respectiv, numele de domen este doar un serviciu al registratorului, acordat în baza contractului încheiat. Sunt suficiente argumente în favoarea ambelor poziții arătate mai sus. În ceea ce ne privește, am remarca faptul că atât prima, cât și a doua grupă de juriști nu disting în raportul juridic analizat două categorii de drepturi: drepturile ce apar între solicitantul numelui de domen și registratorul acestui nume de domen și drepturile ce apar între titularul dreptului asupra numelui de domen și persoanele terțe. Dacă în primul caz apar drepturi subiective cu caracter relativ între titularul dreptului de domen și întreprinzător, apoi drepturile titularului în raport cu persoanele terțe au caracter absolut, dat fiind faptul că sunt opozabile.

Pentru complinirea studiului, este necesară și menționarea poziției Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO) referitor la natura drepturilor asupra numelui de domen. Relevantă

[297] Колосов В.А., *Природа прав на доменное имя*. Disponibil: http://kolosov.info/kommentarii/priroda-prav-na-domennoe-imya. (Accesat la 30.03.2017).
[298] *Ibid*.

în acest sens este cauza Paeffgen GMBH contra Germaniei[299] (cazul Paeffgen Ltd. împotriva Germaniei cu privire la cererile nr. 25379/04, 21688/05, 21722/05 şi 21770/05). Din Decizia pe această cauză derivă următoarele:

• Art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO)[300] prevede că orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică şi în condiţiile prevăzute de lege şi de principiile generale ale dreptului internaţional.

• CtEDO a remarcat că teoria „proprietății", așa cum este reflectată în art. 1 din Protocolul nr. 1, „are o valoare independentă, care nu se limitează doar la posesia bunurilor materiale și care nu depinde de clasificarea formală în dreptul național. Alte drepturi și interese concrete, care formează proprietatea, de asemenea pot fi considerate ca fiind „drepturi de proprietate" și, în consecință, și ca „obiecte de proprietate" în sensul prezentului articol" (citat din Decizia CtEDO, tradusă de Kolosov V.A.[301]).

• Proprietarul unui nume de domen este liber să stabilească modul în care să-l folosească (pentru a face publicitate, pentru a comercializa serviciile și/sau bunurile; cu accesul liber sau contra cost; poate vinde sau transmite spre folosință numele de domen, etc). Prin urmare, dreptul exclusiv de a utiliza numele de domen are o valoare economică și, în consecință, este drept de proprietate, în sensul articolului 1 din Protocolul nr. 1.

• Fiecare caz ar trebui investigat ținându-se cont de corelația dintre drepturile asupra numelui de domen și drepturile asupra mărcii și altor semne de identificare. Astfel, am putea găsi răspunsurile la un șir de întrebări care apar pe marginea acestor investigații, și anume: este posibilă utilizarea numelui de domen în litigiu fără a fi încălcate drepturile asupra semnelor de individualizare?; cum va trebui să se procedeze în cazul în care dreptul este menținut pentru inculpat (pârât) – proprietarul numelui de domen, etc.? Acest lucru va permite să fie adoptate măsuri corespunzătoare pentru a stopa și a preveni încălcări de acest gen pe viitor, fără a aduce atingere drepturilor de proprietate ale titularului numelui de domen asupra numelui de domen.

În ce ne privește, considerăm că o întrebare relevantă în acest context ar fi: în ce scop se dobândește dreptul la un nume de domen? Răspunsul la această întrebare va permite o mai bună înţelegere a esenţei, naturii drepturilor asupra numelui de domen. Se pare că dreptul la un nume

[299] Decision as to the admissibility of Application nos. 25379/04, 21688/05, 21722/05 and 21770/05 by PAEFFGEN GMBH against Germany of 18.09.2007. Disponibil: http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"appno":["21688/05"],"itemid":["001-82671"]}. (Accesat la 30.03.2017).
[300] Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Disponibil: http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_RON.pdf. (Accesat la 30.03.2017).
[301] Decizia CtEDO cu privire a cazua PAEFFGEN contra Germaniei. Disponibil: http://kolosov.info/yuridicheskie-stati/espch-o-pravah-na-domennye-imena. (Accesat la 30.03.2017).

de domen este dobândit pentru utilizare liberă, administrare și dispunere a numelui de domen. Numele de domen este perceput ca un obiect, ca o marfă care are valoare economică. Acesta este definit ca un drept de proprietate și are un caracter absolut[302].

Dat fiind faptul că, la etapa actuală, Internetul, în general, și numele de domen, în special, au o pondere mare în activitatea de întreprinzător, companiile concurează deja și pe acest teren. Iar, uneori, numele de domen, împreună cu alte obiecte ale proprietății intelectuale, pot constitui mijloace de realizare a acțiunilor de concurență neloială. De exemplu, fenomenul „*cybersquatting*"[303] presupune înregistrarea numelui de domen care conține o marcă comercială ce aparține unei alte persoane cu scopul revânzării sau utilizării neloiale.

În contextul celor relatate, vom exemplifica anumite cazuri din experiența autorității naționale de concurență, în care a fost constatată și implicarea numelui de domen. Astfel, potrivit Deciziei Plenului Consiliului Concurenței nr. CN-46 din 02.07.2015[304], autoritatea de concurență a calificat drept acțiune de concurență neloială folosirea parțială a mărcii concurentului ca nume de domen. Întreprinderea „Totul pentru copii" SRL deține marca „Baby-Boom" și numele de domen www.baby-boom.md. Cu toate acestea, întreprinderea concurentă, „Daybegin" SRL, a înregistrat numele de domen www.babyboom.md în calitate de pagină web care redirecționa consumatorii pe pagina www.bimbo.md, care, de asemenea, îi aparținea. Este de remarcat faptul că ambele întreprinderi aveau ca activitate comercializarea produselor pentru copii, iar paginile web erau utilizate în acest sens.

Într-un alt caz, sus menționat, acțiunea de concurență neloială a constat în faptul că întreprinderea a înregistrat numele de domen www.1000kv.md, care este asemănător cu marca „1000kw centru comercial", cu denumirea centrului comercial „1000kw" și cu denumirea numelui de domen www.1000kw.md.

Prin prisma acestei practici, se poate stabili un exces de concurență, care se realizează prin implicarea numelor de domen. Dat fiind faptul că numele de domen, la moment, nu are un regim juridic bine definit, poate fi utilizat și în continuare pentru a atenta la obiectele proprietății industriale.

În lumina celor menționate, conchidem că este necesară o atenție sporită la examinarea cazurilor ce implică numele de domen, având în vedere rapiditatea dezvoltării rețelei de internet și a creșterii numărului utilizatorilor internetului. Totodată, admițând o situație inversă, când

[302] Gorincioi C., Creciun I. *op.cit.*, p. 15.
[303] Мазур С., Что такое кибersквоттинг: виды, громкие дела, перспектива. Disponibil: https://timeweb.com/ru/community/articles/chto-takoe-kiberskvotting-vidy-gromkie-dela-perspektiva-1 (Accesat la 30.03.2018).
[304] Decizia Plenului Consiliului Consiliului Concurenței nr. CN-46 din 02.07.2015. Disponibil: https://competition.md/public/files/uploads/decizii/CN%2046.pdf. (Accesat la 09.04.2017)

numele de domen este copiat, apare necesitatea reglementării drepturilor asupra numelor de domen şi înglobarea acestora într-un regim juridic concret. Situația de incertitudine în acest sens face posibilă lezarea drepturilor titularilor proprietății intelectuale, comiterea unor acțiuni de concurență neloială și apariția problematicii de protecție atât a proprietății intelectuale (atribuirea și administrarea numelor de domen), cât și a numelor propriu-zise de domen. Numele de domen constituie un bun în accepțiunea CtEDO și urmează a fi tratat ca atare, astfel încât să nu fie admise încălcări asupra acestui bun sau prin intermediul lui.

Un alt fenomen care, de asemenea, poate fi inclus în conceptul concurenței neloiale sub forma confuziei este *contrafacerea*. Potrivit DEX, verbul *a contraface* semnifică - a reproduce un document, un obiect, un preparat original în scop fraudulos, dându-l drept autentic; a falsifica. Totodată, în conformitate cu art. 1 alin. (50) din Codul Vamal[305] al Republicii Moldova nr. 1149 din 20.07.2000, mărfuri contrafăcute sunt:

a) orice marfă, inclusiv ambalajul acesteia, care poartă, fără autorizaţie, o marcă identică ori care nu se deosebeşte în aspectele sale esenţiale de o marcă de produs legal înregistrată pentru acelaşi tip de marfă şi care, din acest motiv, încalcă drepturile titularului mărcii legale;
b) orice simbol al unei mărci de produs sau de serviciu (inclusiv logo, etichetă, autoadeziv, broşură, instrucţiuni de utilizare sau document de garanţie care poartă un astfel de simbol), chiar dacă este prezentat separat, care se află în aceeaşi situaţie cu mărfurile definite la lit.a);
c) orice ambalaj care poartă mărci de produse contrafăcute, chiar dacă sînt prezentate separat, care se află în aceeaşi situaţie ca şi mărfurile definite la lit.a).

La o analiză mai detaliată a componențelor constitutive ale confuziei și ale contrafacerii, este lesne de observat legătura dintre acestea. Ambele fapte tind să atenteze la integritatea drepturilor de proprietate intelectuală a titularilor acestora. Pe cale de consecință, se perturbează atât starea de concurență loială, unde întreprinderile rivalizează respectându-se reciproc, cât și mediul consumatorilor. În opinia noastră, contrafacerea reprezintă actul de concurență neloială în forma confuziei, prin intermediul căreia produsele originale sunt confundate cu produsele ce le imită fără autorizație.

Acțiunea de contrafacere este incriminată și de către legea penală. În virtutea art. 246^2 alin. (2) din Codul Penal, contrafacerea produselor semnifică fabricarea produselor care constituie sau includ un obiect de proprietate intelectuală protejat în scop de comercializare fără documente de

[305] Codul Vamal al Republicii Moldova nr. 1149 din 20.07.2000. Republicat în Monitorul Oficial ediție specială din 01.01.2007.

însoţire, provenienţă, calitate şi conformitate, precum şi îndemnarea terţilor la efectuarea acestei acţiuni, săvârşite în proporţii mari.

În opinia noastră, prevederile legislative penale și concurențiale se aplică deopotrivă acțiunilor de contrafacere. Pe de o parte, întreprinderea va purta răspundere administrativă pentru concurență neloială, iar pe de altă parte, va purta răspundere penală pentru infracțiunea care atentează la relațiile economice. Cu toate acestea, o investigație concurențială poate fi pornită doar la cererea întreprinderilor care sunt concurente și au un interes legitim, însă un proces penal se poate porni și din oficiu de către autoritățile de resort.

2.6. Concluzii la Capitolul 2

✓ Prin discreditare (denigrare) înțelegem acea acțiune de concurență neloială de răspândire a informațiilor neautentice, care pun în pericol activitatea concurentului.

✓ Discreditarea poate avea loc prin două modalități:

1. Indirectă – răspândirea de către o întreprindere a informaţiilor false despre activitatea și/sau produsele sale;
2. Directă – răspândirea de către o întreprindere a unor afirmaţii false despre activitatea și/sau produsele unui concurent.

✓ Având în vedere formularea defectuoasă a acțiunii de concurență neloială – instigarea la rezilierea contractului cu concurentul, înaintăm propunerea de *lege ferenda* de modificare a art. 16 din Legea concurenței în următoarea redacție: „*Este interzisă instigarea, din interes sau în interesul persoanelor terţe, la rezoluțiunea neîntemeiată a contractului cu concurentul, la neîndeplinirea sau la îndeplinirea necorespunzătoare a obligaţiilor contractuale faţă de concurentul respectiv prin acordarea sau oferirea, mijlocit sau nemijlocit, de recompense materiale, compensaţii sau de alte avantaje persoanei parte a contractului*”.

✓ Un aspect foarte important la examinarea acțiunii de concurență neloială - obţinerea şi/sau folosirea ilegală a secretului comercial al concurentului - este faptul, dacă întreprinderea, ce se consideră lezată în drepturi prin acțiunea de concurență neloială examinată a îndeplinit rigorile necesare pentru ca o informație să fie considerată secret commercial. Or o informație simplă, nerestricționată în circulație, nu poate fi calificată arbitrar drept secret comercial.

✓ Actul de concurență neloială, în cazul deturnării clientelei concurtentului este considerată inducerea în eroare despre acele circumstanțe care pot influența preferințelor consumatorului, adică să creeze consumatorilor sau potențialilor consumatori o anumită impresie

despre produs și proprietățile lui, care nu corespund realității și au jucat, posibil, un rol decisiv în propriile lor preferințe în favoarea întreprinderii care a ales o astfel de modalitate neonestă de luptă competitivă.

✓ Considerăm oportună modificarea art. 19 alin. (1) lit. b) din Legea concurenței în sensul excluderii condiției cumulative de „copiere și plasare pe piață" pentru actul de concurență neloială în forma confuziei în așa fel încât să poartă răspundere juridică nu doar producătorul/ambalatorul, dar și cel care distribuie produsul/serviciul în favoarea căruia este creată confuzia. Astfel, înaintăm propunerea de *lege ferenda* de a modifica art. 19 alin. (1) lit. b) din Legea concurenței prin adăugarea conjuncției „*/sau*" după cuvintele „*unei întreprinderi şi*". Drept urmare, norma juridică de la art. 19 alin. (1) lit. b) din Legea concurenței urmează să fie formulată astfel: „*Sunt interzise orice acţiuni sau fapte care sunt de natură să creeze, prin orice mijloc, o confuzie cu întreprinderea, produsele sau activitatea economică a unui concurent, realizate prin: b) copierea ilegală a formei, a ambalajului şi/sau a aspectului exterior al produsului unei întreprinderi* ***şi/sau*** *plasarea produsului respectiv pe piaţă, copierea ilegală a publicităţii unei întreprinderi, dacă aceasta a adus sau poate aduce atingere intereselor legitime ale concurentului*".

✓ Este necesară reglementarea relațiilor din cadrul numelor de domen și înglobarea acestora într-un regim juridic concret. Situația de incertitudine în acest sens face posibilă lezarea drepturilor titularilor asupra obiectelor proprietății intelectuale, comiterea unor acte de concurență neloială prin utilizarea ilicită a numelui de domen al concurenților și apariția problematicii de protecție atât a proprietății intelectuale (atribuirea și administrarea numelor de domen), cât și a numelor propriu-zise de domen. Numele de domen constituie un bun în accepțiunea CtEDO și, respectiv, urmează a fi tratat ca atare, astfel încât să nu fie admise încălcări asupra acestui bun sau efectuate acte de concurență neloială prin intermediul folosirii ilegale a acestui bun.[306]

[306] Gorincioi C., Creciun I. *Proprietatea intelectuală, numele de domeniu și concurența*, Revista Intellectus, nr. 2, 2017. p. 18.

CAPITOLUL 3. RĂSPUNDEREA JURIDICĂ CA INSTRUMENT DE CONTRACARARE A ACTELOR DE CONCURENȚĂ NELOIALĂ

3.1. Răspunderea civilă și eficiența ei asupra contracarării acțiunilor de concurență neloială

Când vorbim despre societate, vorbim, cu necesitate, și despre drept; acestea sunt două concepte care nu pot exista unul fără celălalt; iar unde există drept, există norme și, pe cale de consecință, răspunderea, ca o ilustrare a consecințelor negative pe care trebuie să le suporte un individ a cărui conduită în societate este contrară normelor de organizare a acesteia, pe orice palier și orice nivel.[307]

Așadar, indiferent de forma ei, sensul atribuit noțiunii „răspundere" este de obligație de a suporta consecințele nerespectării anumitor reguli de conduită.

Răspunderea civilă este una dintre cele mai importante forme ale răspunderii juridice. Totodată, fiind o instituție fundamentală a dreptului privat, răspunderea civilă nu este definită de Codul Civil al RM și legislația conexă.

Potrivit doctrinarilor români,[308] prin răspundere civilă înțelegem acel raport juridic de obligații în care o persoană, numită răspunzătoare, este îndatorată să repare prejudiciul injust suferit de către o altă persoană, numită victimă sau persoană prejudiciată. Astfel, în centrul definiției se află concepția clasică, care vede în răspunderea civilă o răspundere reparatorie, având ca scop repararea unui prejudiciu cert şi, respectiv, repunerea victimei în situația anterioară prejudiciului.

Fundamentul juridic al răspunderii civile pentru concurența neloială se află în legislația civilă. Potrivit art. 19 alin. (1) din Codul Civil[309], „*Persoana lezată într-un drept al ei sau într-un interes recunoscut de lege poate cere repararea integrală a prejudiciului patrimonial şi nepatrimonial cauzat astfel*". Totodată, la baza răspunderii civile pentru comiterea actelor de concurență neloială stă principiul delictului general care se conține în norma de la art. 1998 alin. (1) din Codul Civil, potrivit căruia „*Cel care acţionează faţă de altul în mod ilicit, cu vinovăţie este obligat să repare prejudiciul patrimonial, iar în cazurile prevăzute de lege, şi prejudiciul moral cauzat prin acţiune sau omisiune.*". Aplicarea principiului delictului general în privința răspunderii civile pentru acțiunile de concurență neloială este condiționată de formula generală a

[307] Mangu F., *Răspunderea civilă. Constantele răspunderii civile.* Universul Juridic, București, 2014, p. 7.
[308] Pop L. et al., *Curs de Drept Civil. Obligațiile,* Universul Juridic, București, 2015, p.301.
[283] Codul Civil al Republici Moldova din 2002. Republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 467-479 din 2018, în temeiul Legii nr.133 din 15.11.2018, în vigoare din 01.03.2019.

concurenței neloiale, care presupun ilegalitatea acestor acțiuni și cauzarea prejudiciului prin comiterea actului de concurență neloială.

Totodată, prin intermediul Codului Civil modernizat, în vigoare din 01.03.2019, s-a introdus Capitolul XXXIII cu denumirea „Răspunderea extracontractuală născută din cauzarea prejudiciului către o altă persoană, unde, la art. 2019 este stipulat „*Cel care în mod ilegal împiedică sau tulbură activitatea profesionistului este obligat să repare prejudiciul cauzat astfel. Consumatorul are dreptul la repararea prejudiciului cauzat ca urmare a concurenţei neloiale în sensul legislaţiei cu privire la concurenţă*".

Aceste norme instituie și vor constitui baza juridică a obligațiilor delictuale, în general, și a obligațiilor delictuale concurențiale, în special. Astfel, cauzarea unei daune concurentului prin orice acțiune contrară uzanţelor oneste în activitatea economică are ca efect naşterea unei obligații civile în care pesoana, care a cauzat o daună, este obligată să repare prejudiciul cauzat, iar persoana vătămată este în drept să ceară recuperarea prejudiciului cauzat.

În baza normelor Codului Civil citate supra, orice persoană ale cărei interese legitime sunt ori pot fi prejudiciate printr-un act de concurență neloială, poate solicita instanței de judecată încetarea și interzicerea pe viitor a acestor acțiuni, precum și obligarea autorului acțiunilor ilicite la achitarea despăgubirilor pentru repararea prejudiciului suferit de concurentul lezat. Suplimentar, în cazul utilizării secretelor comerciale, la cererea deținătorului legitim al secretului comercial, instanța poate dispune măsuri de interzicere a exploatării industriale și/sau comerciale a produselor rezultate din însușirea ilicită a secretului comercial sau distrugerea acestor produse. Însă, când informația protejată a devenit publică, interdicția încetează.

Complexul de măsuri de drept civil, care poartă un caracter patrimonial, cu ajutorul cărora se realizează restabilirea (recunoașterea) drepturilor subiective încălcate în sfera denumită concurență neloială, este destul de neomogen, atât în ceea ce privește temeiurile sale juridice, cât și în ceea ce privește efectele juridice individuale.

Importanța obligațiilor civile delictuale se manifestă prin funcțiile sale. Principalele funcții ale răspunderii delictuale sunt: compensațională (de reparare, de restabilire) și educativ-preventivă[310]. Funcția compensațională se manifestă prin faptul înlăturării consecințelor negative, care au avut loc drept rezultat al acțiunilor ilicite și cauzarea daunei. Această funcție se realizează prin restabilirea mediului concurențial adecvat, reparare a pierderilor legate de deturnarea clientelei, divulgarea secretului comercial, copierea mărcii etc. Funcția educativ-preventivă se manifestă prin faptul conștientizării de către autorul prejudiciului cât și de către

[310] Chibac Gh *et. al. Drept civil. Contracte și suucesiuni. Ediția a III-a*. Chișinău: Editura Cartier, 2010, p. 470.

terți, că o dată denaturată concurența, survin efectele de reparare. În consecință, stimulează respectarea legislației, atitudinea grijulie față de interesele legitime ale concurenților.

În opinia autorului Mihai E., datorită particularităților care privesc condițiile de exercitare a acțiunii în concurență neloială, în doctrină ea este analizată, de regulă, ca o modalitate a răspunderii civile delictuale,[311] derivată din aceasta, dar prezentând anumite trăsături specifice. Aceleași particularități au condus și la avansarea altor teorii privind caracterizarea acțiunii în concurență neloială și anume:

- Acțiunea în concurență neloială ca o *acțiune de tip disciplinar*, punându-se accentul exclusiv pe necesitatea respectării moralei profesionale a comercianților. Temeiul și sensul răspunderii pentru concurența neloială fiind exclusiv protecția uzanțelor comerciale. În asemenea perspectivă, acțiunea ar avea un caracter prin excelență represiv[312].

Teoria are atât avantaje, cât și dezavantaje. Avantajul constă în faptul că ar deveni posibilă aplicarea sancțiunilor independent de existența sau de cuantificarea riguroasă a pagubelor. Astfel, s-ar putea depăși una din cele mai mari dificultăți practice ale acțiunii în concurența neloială, concepută ca modalitate a acțiunii în răspunderea delictuală - proba prejudiciului.

Dezavantajul teoriei rezidă în riscul de a realiza un nou tip de corporatism. Întrucât nu există (și nu poate exista) o listă a uzanțelor comerciale cinstite și una a celor incorecte, sfera actelor reprimabile ar putea fi redusă, printr-o interpretare restrictivă, doar la cele prin care se încalcă normele deontologice profesionale *stricto senso*.

Acțiunea în concurență neloială, *similară celei care protejează drepturile de proprietate incorporală*, punând accentul, în primul rând, pe necesitatea apărării drepturilor asupra clientelei sau asupra altor „*valori concurențiale*". Doctrina italiană este cea care a emis în anii 1930 ideea că acțiunea în concurența neloială ar proteja un drept de proprietate și anume dreptul de proprietate asupra clientelei.[313] Teoria juridică franceză a receptat această idee prin Georges Ripert, potrivit căruia „*acțiunea în concurență neloială are ca scop protecția dreptului pe care comerciantul îl are asupra clientelei sale, adică a fondului de comerț, veritabil drept de proprietate opozabil tuturor*".[314]

---

[311] Mihai E. *op.cit.*, p. 238.
[312] Azema J., *Le droit francais de la concurrence*. Paris, 1989 apud Mihai E. *Dreptul concurenței*. București: Editura All Beck, 2004, p. 238.
[313] Roubier P. *Le driot de la propriété industrielle,* vol. I, nr. 70 apud Mihai E. *Dreptul concurenței*. București: Editura All Beck, 2004, p. 239.
[314] Ripert G. *Le aspect juridiques du capitalism moderne* apud Mihai E. *Dreptul concurenței*. București: Editura All Beck, 2004, p. 239.

În prezent, în continuarea aceleiași linii de gândire, unii autori au susținut că acțiunea în concurența neloială ar avea ca obiect „*recunoașterea unui drept exclusiv asupra unei valori concurențiale neprotejate printr-o lege specială*”[315].

Specificul raporturilor de drept civil, caracterizate prin poziția de egalitate a părților, determină particularitățile răspunderii civile pentru comiterea actelor de concurență neloială. Cea mai importantă dintre aceste particularități este caracterul patrimonial al măsurilor de constrângere.

Punerea în sarcina agentului economic, care a comis actul de concurență neloială, a obligației de reparare a prejudiciului cauzat altui agent economic, va constitui măsura generală de răspundere civilă, care urmează a fi aplicată nu atât în virtutea faptului de comitere a prejudiciului, dar și reieșind din condițiile generale de răspundere civilă pentru prejudiciul cauzat. Aceste condiții sunt următoarele:

- prejudiciul cauzat;
- fapta ilicită;
- raportul cauzal dintre conduita ilicită și prejudiciul rezultat;
- prezența vinovăției în comportamentul autorului prejudiciului;

Acestea sunt condițiile generale necesare și cumulative pentru aplicarea răspunderii delictuale. Lipsa unei condiții, potrivit regulii generale, exclude răspunderea delictuală, cu excepția cazurilor expres prevăzute de lege când răspunderea delictuală se poate angaja și în lipsa unor condiții[316].

Prejudiciul poate fi definit ca fiind consecința negativă cu caracter patrimonial sau nepatrimonial a faptei ilicite, apărute ca urmare a lezării drepturilor subiective patrimoniale și nepatrimoniale ale persoanei[317]. Prin prejudiciu, în acest caz, se vor înțelege pierderile cauzate agentului economic – concurentului prin actul de concurență neloială, avându-se în vedere și prejudiciul material cauzat și cel ratat, precum și cel al reputației sale în afaceri.

Spre deosebire de celelalte forme de răspundere juridică, prejudiciul reprezintă condiția *sine qua non* a răspunderii civile delictuale, o constantă a acestui instrument de contracarare a actelor de concurență neloială. Astfel, fapta ilicită și culpabilă a unei persoane este lipsită de orice importanță și efect în ceea ce privește răspunderea civilă delictuală, dacă prin ea nu s-a cauzat un prejudiciu unei altei personae.[318]

---

[315] Izorche L., *Les fondements de la sanction de la concurrence deloyale et du parasitisme* apud Mihai E. *Dreptul concurenței*. București: Editura All Beck, 2004, p. 240.
[316] Buruiană M. et al. *Comentariul Codului Civil al Republicii Moldova, vol. 1*, Chișinău, ARC, 2005, p. 1121.
[317] Bloșenco A. *Răspunderea civilă delictuală*. Chișinău: Editura ARC, 2002, p. 49.
[318] Dogaru I., *Bazele dreptului civil, Volumul III. Teoria generală a obligațiilor,* C.H. Beck, București, 2009. p.241.

Prejudiciul cauzat, ca element al răspunderii civile pentru acțiuni de concurență neloială, poate fi analizat prin prisma diversității și unității sale fundamentale. Diversitatea prejudiciilor, aduse în urma acțiunilor de concurență neloială, poate implica aspectele ce țin de diversitatea surselor, formele de manifestare și consecințele acestor prejudicii. Prejudiciul, de fapt, reflectă consecințele actelor de concurență neloială. Logic ar fi ca multitudinea actelor de concurență neloială să se reflecte în multitudinea surselor prejudiciului, care este, *de facto,* imposibil de cuantificat.

Prejudiciul cauzat în urma actelor de concurență neloială poate fi - uzurparea directă a unei valori economice și deturnarea clientelei concurentului, care în final duce la denaturarea concurenței și în anumite cazuri chiar la eliminarea concurentului de pe piață.

Dacă să ne referim la capturarea ilegală a valorii economice, în primul rând, ar trebui de referit la notorietate, care este un rezultat al unui know-how, al unei munci perseverente, investiții materiale și intelectuale (pentru crearea și promovarea unei mărci, etc.), ce necesită asumarea unor riscuri comerciale de grad sporit. Desigur, toate acestea au și un echivalent bănesc. Astfel, reprezintă un bun juridic și poate constitui obiect al tranzacției. Asigurarea protecției și menținerea acestui bun este destul de dificilă, chiar decât a unui bun corporal. Totodată, faptul că bunurile incorporale depind de fluctuațiile perceperii și aprecierii auditoriului interesat, face ca lezarea drepturilor asupra acestor bunuri să fie mult mai ușoară.

Deturnarea clientelei concurentului este un prejudiciu clasic, conceput, potrivit Emiliei Mihai[319], de teoria concurenței neloiale în forma sa originară. Acest prejudiciu constă în pierderea clientelei de către întreprinderea victimă în urma actelor de concurență neloială. În urma deturnării ar fi posibil ca clientela concurentului autorului actului ilicit să fie preluată sau în genere să plece la o terță parte, dar tot jucător pe piața relevantă în cauză. Asemenea situație e posibilă în cazul discreditării concurentului (defăimarea sau punerea în pericol a reputației sau a credibilității) prin răspândirea informației false despre activitatea concurentului sau despre produsele acestuia (art. 15 din Legea concurenței nr. 183 din 2012). Ca prejudiciu, deturnarea clientelei are loc, mai mult sau mai puțin, practic în urma oricăror acte de concurență neloială.

Diversitatea consecințelor prejudiciului înseamnă că acestea se pot produce în plan material și/sau în plan moral, corespunzător formelor prejudiciului patrimonial și nepatrimonial (moral) din cadrul răspunderii civile delictuale clasice[320].

Evaluarea prejudiciului material, urmare a actelor de concurență neloială, nu este de loc ușor de determinat, însă în anumite situații s-ar putea. Ca exemplu, în ipoteza diminuării cifrei de

[319] Mihai E. *op.cit.,* p. 247.
[320] Pop L. *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*. București: Editura Lumina Lex, 1998, p. 119.

afaceri pe un anumit segment de timp. Dacă este să ne referim la prejudiciul moral, acesta se manifestă prin atingerea reputației, credibilității, imaginii de marcă etc.

Având o mulțime de surse, forme de manifestare și consecințe, prejudiciul concurențial are totuși, o unitate fundamentală, care este determinată de unicitatea izvorului juridic și anume art. 1998 al Codului Civil, temeiul juridic al răspunderii fiind responsabilitatea civilă delictuală.

Problema probării prejudiciului pentru ca un comerciant să fie atras la răspundere civilă delictuală pentru acte de concurență neloială constă în condiția certitudinii, deci și cel actual și cel virtual trebuie să fie estimabil, și condiția ca prejudiciul să nu fi fost reparat încă.

Totodată, răspunderea civilă pentru comiterea actelor de concurență neloială se poate baza nu doar pe obligația delictuală, care apare în prezența prejudiciului deja existent. Aceasta rezultă din formula concurenței neloiale, care admite prejudiciul viitor sub forma unor pierderi eventuale sau a prejudiciului eventual cauzat reputației în afaceri a agentului economic. Dreptul la reprimarea acțiunilor care prezintă pericol de cauzare în viitor a prejudiciului printr-un act de concurență neloială este consolidat în norma prevăzută la art. 1998 din Codul Civil al RM. Conform acestui articol, pericolul cauzării în viitor a unui prejudiciu dă temei interzicerii faptelor care pot genera un astfel de pericol. Totodată, dacă prejudiciul este o consecinţă a exploatării întreprinderii, instalaţiei sau a unei activităţi de producţie ce continuă să cauzeze daune sau să ameninţe cu producerea unui nou prejudiciu, instanţa de judecată poate să oblige pârâtul, pe lângă repararea prejudiciului, să-şi înceteze activitatea dacă încetarea nu contravine interesului public.

Pot fi considerate ilicite faptele care contravin legii, altor acte normative și regulilor de conduită. Este considerată ilicită fapta prin care încălcându-se normele dreptului obiectiv, se cauzează un prejudiciu dreptului subiectiv ce aparține unei persoane sau anumitor interese ale acesteia. Prin urmare, fapta ilicită, încălcând normele dreptului obiectiv, încalcă totodată un drept subiectiv[321]. În prezenta lucrare, fapta ilicită o constituie comportamentul contrar concurenței loiale, adică actele de concurență neloială.

Legislația concurențială nu stabilește o listă exhaustivă a actelor de concurență neloială. Art. 14 alin. (1) al Legii concurenței nr. 183 din 2012 prevede interzicerea acțiunilor de concurență neloială. Iar alin. (2) al aceluiași articol stipulează: „*Acţiunile de concurenţă neloială interzise prin prevederile art. 15–19 se examinează de către Consiliul Concurenţei, la plîngerea privind presupusele acţiuni de concurenţă neloială depusă de către întreprinderea ale cărei interese legitime au fost lezate...*”. Prin urmare, legislația concurențială, determinând acțiunile de concurență neloială, care sunt examinate de Consiliul Concurenței, nu limitează expres că doar

[321] Bloşenco A. *op.cit.*, p. 234.

acele acțiuni pot fi calificate ca acțiuni de concurență neloială. În susținerea acestei poziții, citățm prevederile art. 4 al Legii concurenței nr. 183/2012, care stipulează că concurenţa neloială este „*orice acţiune, realizată de întreprinderi în procesul concurenţei, care este contrară uzanţelor oneste în activitatea economică*". În acest context, toate acțiunile, care cad sub definirea dată la art. 4 al aceleiași legi, indiferent de comportamentele și procedeele prin care se exprimă, pot fi calificate ca acte de concurență neloială, fiind în consecință numeroase și foarte variate, după măsura inventivității umane.

Potrivit autoarei Emilia Mihai[322], determinarea actelor de concurență neloială se poate face prin două precizări negative:

- faptele de concurență neloială nu constituie violarea unei îndatoriri generale de a nu aduce altora prejudicii, dat fiind că întreaga teorie a concurenței neloiale stă sub semnul libertății inițiativei și a concurenței, prejudiciul fiind, în sine, licit: orice comerciant este autorizat să încerce să capteze clientela concurenților săi, fără ca prin aceasta să-i fie atrasă răspunderea;
- faptele de concurență neloială nu pot fi reduse numai la depășirea uzanțelor profesionale. Potrivit lui Paul Roubier, ele reprezintă „un uzaj excesiv de libertate civilă": „cel care uzează de libertatea sa într-o manieră excesivă ... încalcă o îndatorire socială, o îndatorire care rezultă din obiceiuri și uzanțe și este rezultatul natural al vieții în societate[323].

În ce ne privește, considerăm că în cadrul răspunderii civile pentru acte de concurență neloială este mai important de determinat mijloacele folosite și nu scopul urmat. Până la urmă, libera concurență stă la baza progresului și, bineînțeles, că scopul principal în activitatea comercială este obținerea clientelei, dar aceasta trebuie realizat doar prin mijloace loiale. Pentru ca o persoană să fie atrasă la răspundere pentru act de concurență neloială, este întotdeauna necesară dovada neechivocă a acestui act de concurență neloială, nu doar prezumția acesteia.

Răspunderea pentru acțiunea de concurență neloială deja conturează specificul acesteia în raport cu răspunderea civilă delictuală clasică, deoarece actul prejudiciabil, pe lângă faptul că reprezintă un act propriu-zis ilicit, mai reprezintă și o abatere de la obligațiunea socială de onestitate și morală în rivalitatea economică.

Raportul de cauzalitate este o categorie filosofică care reflectă legăturile dintre două fenomene ce există în natură și societate și în care unul poate fi apreciat drept cauză, iar altul ca

[322] Mihai E. *op.cit.*, p. 244.
[323] Roubier P. *Le driot de la propriété industrielle,* vol. I, nr. 70 apud Mihai E. *Dreptul concurenței*. București: Editura All Beck, 2004, p. 244.

rezultat. Evidențierea și aplicarea acestor legături față de situațiile reale, inclusiv din viață și în raporturile juridice civile delictuale sunt condiționate de dificultăți serioase[324].

Raportul de cauzalitate între comportamentul ilicit şi prejudiciul cauzat este una dintre condițiile obligatorii în sensul survenirii răspunderii delictuale pentru comiterea acțiunilor de concurență neloială. Legătura de cauzalitate – este o categorie controversată în ceea ce privește aspectul importanței juridice a acesteia, în general, și în ceea ce privește actele de concurență neloială, în special. De exemplu, este destul de dificil de a identifica legătura de cauzalitate între prejudiciul suportat de agentul economic și acțiunea ilegală a concurentului, denumită deturnarea clientelei concurentului prin inducere în eroare privitor la caracterul, modul şi locul fabricării produsului. Fiecare caz de identificare a unei astfel de legături este unic și reguli generale nu pot fi stabilite aici. Situația de stabilire a legăturii de cauzalitate este complicată și de posibila participare în actul de concurență neloială a unui grup de persoane – coautorii prejudiciului.

Totuși, în practică sunt cazuri de stabilire concretă a existenței sau lipsei legăturii de cauzalitate. În acest sens, este remarcabilă decizia unei Curți de Apel franceze, menținută în recurs, prin care s-a constatat că diminuarea cifrei de afaceri, aparent generată de faptele de concurență neloială, avea, în realitate, o cu totul altă explicație. În speță, un fabricant de camping-cars a încredințat reclama produselor sale editurii unei reviste de publicitate. Numărul respectiv, cuprinzând și reclamele unor concurenți, trebuia difuzat cu ocazia unui salon expozițional consacrat acestor vehicule. În ciuda defectelor semnalate de fabricant asupra bunului de tipar, publicitatea a apărut cu numeroase anomalii. Instanțele au apreciat că prin această publicitate defectuoasă, editorul a avut o atitudine discriminatorie, avantajând nejustificat pe concurenții fabricantului. Cu toate acestea, au refuzat să-l condamne la plata daunelor-interese, deoarece expertiza efectuată în cauză a relevat că diminuarea cifrei de afaceri a reclamantului avea o cu totul altă cauză, și anume: prăbușirea pieței camionetelor respective în profitul unei formule noi[325].

De notat mai este, că raportul de cauzalitate, este criteriul de determinare a responsabilului, a persoanei care va fi ținută să repare dauna produsă din cauza sa. Astfel, raportul de cauzalitate este folosit ca criteriu de determinare a debitorului reparației, evident tot urmând logica că evenimentul pricinuit de o persoană a avut drept consecință o daună reparabilă. Situațiile complexe, însă, presupun folosirea unor criterii de distincție între împrejurările care au legătură cu dauna și circumstanțele care nu au vreun raport cu paguba suferită. De-a lungul

[324] Суханов Е.А. *Гражданское право: в 2-х т., Том II, полутом 2: Учебник*. Moscova: Editura Wolters Kluwer, 2005, p. 377.
[325] Mihai E. *op.cit.*, p. 251-252.

secolelor, două mari criterii au fost propuse, care se aplecă distinct și se întemeiază pe rațiuni diferite.[326]

În literatura de specialitate, vinovăția este definită drept atitudinea psihică pe care autorul a avut-o la momentul săvârșirii faptei ilicite sau la momentul imediat anterior săvârșirii acesteia față de faptă și urmările acesteia[327].

Luând în considerație faptul că cerința legală privind concurența loială în mediul economic are incidență asupra persoanelor antrenate în activitatea economică, susținem că definiția vinovăției urmează a fi îmbunătățită. Definițiile menționate anterior sunt valabile pentru persoanele fizice, care pot avea o atitudine psihică și, respectiv, o rațiune care le permite conștientizarea faptelor sale. De cele mai dese ori, însă, activitatea economică este practicată de către persoanele juridice, cărora nu le pot fi invocate careva atitudini psihice. Persoana juridică este condusă de anumite organe ale sale, colegiale și unipersonale, fiind un artificiu juridic, nu poate fi asimilată persoanei fizice în ceea ce privește vinovăția. În ceea ce ne privește, considerăm că vinovăția reprezintă situația în care persoana (în special întreprinderea) nu a avut o atitudine responsabilă și de bună credință în privința acțiunilor sale și a consecințelor care survin sau pot surveni.

Vinovăția autorului prejudiciului, prin care se înțelege atitudinea autorului față de acțiunea comisă de el și consecințele acesteia, se prezumă. Acest fapt rezultă din regula prevăzută la art. 20 alin. (1) al Codului Civil al RM[328] și anume: „*Dacă prin lege nu se prevede altfel, persoana răspunde numai pentru prejudiciul cauzat prin fapta sa săvîrşită cu vinovăție sub forma intenției sau imprudenței.*”.

Forma de vinovăție poate fi, la fel, ca în cazul răspunderii civile delictuale clasice, de orice tip. Faptele de concurență neloială includ atât comportamentele intenționate, cât și acțiunile săvârșite din imprudență. Astfel, alin. (3) al articolul menționat prevede „*Fapta este săvîrşită din imprudență (din culpă) dacă persoana care a săvîrşit-o fie își dădea seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii sale, a prevăzut urmările ei prejudiciabile, dar a considerat în mod uşuratic că ele pot fi evitate, fie nu își dădea seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii sale, nu a prevăzut posibilitatea survenirii urmărilor ei prejudiciabile, deşi trebuia şi putea să le prevadă.*”

Vinovăția agentului economic, care a cauzat prejudiciu printr-un act de concurență neloială, se exprimă sub formă de intenție sau imprudență. Aceasta din urmă, la rândul său, se

[326] Vasilescu P. *Drept civil. Obligații,* Editura Hamangiu, București, 2012. p. 585.
[327] Romoșan I-D. *Vinovăția în dreptul civil român*. București: Editura All Beck, 1999, p. 122.
[328] Codul Civil al Republici Moldova din 2002. Republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 467-479 din 2018, în temeiul Legii nr.133 din 15.11.2018, în vigoare din 01.03.2019.

împarte în simplă și gravă. Însă forma vinovăției agentului economic în obligația delictuală, în baza regulii generale, cu excepția cazurilor specificate în mod expres în lege, nu are nici o semnificație juridică.

Totodată, vinovăția, indiferent de forma ei, trebuie probată, nefiind admisă o simplă prezumție de răspundere[329].

În cadrul literaturii de specialitate se menționează despre încă o condiție adăugătoare necesară pentru tragerea autorilor concurenței neloiale la răspundere juridică civilă, și anume existența unui raport de concurență între autorul și victima concurenței neloiale.

Dat fiind faptul că, în chestiune este răspunderea pentru acte de concurență neloială, este evident că actul de natură să antreneze acest tip de răspundere trebuie să fie săvârșit în cadrul unui raport de rivalitate între părți sau ei trebuie să activeze pe aceeași piața relevantă – principiu al „*specialității*". Însă, această abordare are și o capcană, de natură să-i favorizeze pe cei mai abili dintre comercianți. Astfel, ei ocolind notorietatea concurenților săi, însușesc pe cea a operatorilor de pe alte piețe (sectoare de activitate economică). În acest context, a apărut necesitatea ca normele de protecție a loialității competiționale să depășească simplele raporturi concurențiale, simplele rivalități din același domeniu sau din domenii înrudite. Fundamentul acestei extinderi îl constituie principiul universalității răspunderii civile, care permite ca atunci când nu există nici o altă cale juridică, să poată fi utilizate conceptele sale în ajutorul victimelor, oricine ar fi acestea și oricare ar fi prejudiciul suferit[330]. Viziunea, precum că chiar dacă autorul actului neloial nu se află în concurență nemijlocită cu cel ale cărui valori sunt uzurpate, faptul uzurpării îi asigură un avantaj nemeritat în raporturile cu concurenții săi direcți, lezând în același timp interesele consumatorilor, a fost reflectat în legislații europene.

Legea concurenței nr. 183 din 2012 definește la art. 4 concurența neloială ca fiind orice acțiune, realizată de întreprinderi în procesul concurenței, care este contrar uzanțelor oneste în activitatea economică. Astfel, s-ar părea că se menține în sfera atașamentului față de concepția clasică privind necesitatea existenței unui raport de concurență. Considerăm că, în această interpretare restrictivă, eficacitatea legii ar fi considerabil diminuată, atât în ceea ce privește sfera persoanelor îndreptățite să acționeze în justiție, cât și în ceea ce privește sfera persoanelor chemate să răspundă. De aceea opinăm că se impune o interpretare extensivă, aptă, sub primul aspect, să confere legitimare activă tuturor persoanelor lezate sau expuse a fi lezate în interesele lor economice. Pentru această interpretare pledează prevederile legislației concurențiale, scopul

[329] F. Lefevre, *Droit des affaires, Concurrence, Consommation, Momento practique*. 1998, p. 174-175.
[330] Ph. Le Tourneau, *Le parasitisme. Notion. Prevention.* Paris, 1998, p.19 apud Mihai E. *Dreptul concurenței*. București: Editura All Beck, 2004, p. 242.

cărora, conform art. 1 alin. (2) al Legii concurenței nr. 183 din 2012, constă în reglementarea relaţiilor ce ţin de protecţia, menţinerea şi stimularea concurenţei în vederea promovării intereselor legitime ale consumatorilor.

Sub al doilea aspect, semnalăm lărgirea semnificativă a răspunderii, realizată prin Legea nr. 1227 din 27.06.1997 cu privire la publicitate[331]. În acest context, art. 7 lit. c) prevede că un principiu de bază al activității de publicitate este concurența onestă, iar art. 9 vine cu explicații, ce publicitate poate fi calificată ca fiind neonestă și prevede interzicerea acestui tip de publicitate.

În opinia noastră, la definirea actelor de concurență neloială, Legea concurenței nr. 183/2012 lasă deschisă calea sancționării tuturor acțiunilor, realizate de întreprinderi în procesul concurenței, contrare uzanțelor oneste în activitatea economică, în timp ce conform aceleiași legi, Consiliul Concurenței, va examina asemenea încălcări doar la plângerea concurentului, fapt ce presupune raportul de concurență. Astfel, situația este de așa natură, că răspunderea civilă delictuală poate fi antrenată la cererea de chemare în judecată a întreprinderilor pentru un spectru foarte larg de fapte, pe care acestea le consideră de concurență neloială, însă tragerea la răspundere administrativă se realizează pentru fapte strict prevăzute de legiuitor la art. 15-19 din Legea concurenței, ce intră în competența Consiliului Concurenței.

În Elveția, spre exemplu, legea federală din 19.12.1986[332] protejează piața, concurența în sine, fără să pretindă un raport de concurență între părțile în cauză. Articolul 2 al acesteia consacră neloialitatea „*oricărui comportament sau practici comerciale care este înşelătoare sau care contravine în orice altă manieră regulilor bunei-credinţe şi care influenţează raporturile între concurenţi sau între furnizori şi clienţi.*” Prin această formulare, legiuitorul elvețian a înțeles să includă în sfera actelor de concurență acțiunile terților, importanți pentru concurență, dar care nu intră direct în jocul concurenței.

La fel și în Spania, prin art. 3 alin. (2) și (3) din Legea concurenței neloiale (Ley de competencia desleal) din 10.01.1991[333] precizează expres că dispozițiile ei se aplică „*tuturor întreprinderilor şi tuturor persoanelor fizice care participă pe piaţă*” și că ea nu este „*supusă unui raport de concurenţă între subiectul activ şi subiectul pasiv al concurenţei neloiale*”.

[331] Legea nr. 1227 din 27.06.1997 cu privire la publicitate, Monitorul Oficial nr. 67-68 din 16.10.1997
[332] Legea federală împotriva concurenței neloiale din 19.12.1986. Disponibil: https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/19860391/index.html (accesat la 02.01.2018).
[333] Legea concurenței neloiale nr. 3/1991 din 10.01.1991. Buletinul Oficial de Stat din Spania nr. 10, din 11.01.1991, în vigoare din 31.01.1991.

În Belgia, art. 93 din Legea din 14.07.1991[334] prohibește „*orice act contrar uzanțelor oneste în materie comercială prin care un vânzător aduce atingere sau poate să aducă atingere intereselor profesionale ale unuia sau mai multor alți vânzători"* sau, conform art. 94 al aceleiași legi, „*intereselor unuia sau mai multor consumatori*".

De asemenea, abandonarea exigenței unui raport de concurență o regăsim în Danemarca (Legea daneză asupra pieței nr. 227/1974[335]) și în Ungaria (Legea nr. 86/1990 privind interzicerea unui comportament neloial pe piață[336]).

Astfel, spre deosebire de răspunderea administrativă sau penală pentru concurența neloială, unde existența raportului de concurență este o condiție obligatorie, tragerea la răspundere civilă delictuală nu este condiționată de existența raportului de concurență. Instituția juridică a răspunderii civile delictuale reprezintă dreptul comun în materia răspunderii civile extracontractuale pentru acte de concurență neloială. Or, deosebirea dintre răspunderea delictuală generală și cea pentru concurență neloială poartă o amprentă teoretico-științifică, în practică fiind posibile o multitudine de situații a căror calificare drept concurență neloială sau altă acțiune ilicită nu este principială.

Codul Civil al Republicii Moldova nu conține reglementări concrete care ar defini concurența neloială sau ar statua anumite linii directorii în acest sens, concurenței neloiale fiindu-i aplicabile prevederile cu privire la răspunderea extracontractuală (delictuală). Cu toate acestea, Codul Civil normează situațiile cu element de extraneitate în domeniul supus cercetării. Astfel, la art. 2635 prevede: Legea aplicabilă obligaţiilor necontractuale care decurg dintr-un act de concurenţă neloială este legea ţării în care sunt sau pot fi afectate relaţiile concurenţiale sau interesele colective ale consumatorilor; Legea aplicabilă obligaţiilor necontractuale care decurg din restrângerea concurenței este legea ţării în care piaţa este sau poate fi afectată, etc.

Este clară și binevenită soluția adoptată de legiuitorul moldovean de a oferi o alternativă persoanelor lezate în drepturile lor.

În această ordine de idei, sunt relevante și prevederile Codului de procedură civilă al Republicii Moldova[337] care reglementează competența instanțelor judecătorești în litigiile cu element de extraneitate. Astfel, raportat la domeniul supus cercetării, în conformitate cu art. 460 alin. (1) al Codului de procedură civilă, instanţele judecătoreşti ale Republicii Moldova sunt competente să judece şi pricini cu element de extraneitate dacă:

---

[334] Legea privind protecția concurenței economice din 14.07.1991. Monitorul belgian nr. 81-2790 din 05.08.1991.
[335] Legea asupra pieței nr. 227 din 1974. Disponibil: https://www.en.kfst.dk/competition/legislation/ (accesat la 02.01.2018).
[336] Legea nr. 86/1990 privind interzicerea unui comportament neloial pe piață. Disponibil: http://www.gvh.hu/en/legal_background/legislation_in_force (accesat la 02.01.2018).
[337] Codul de procedură civilă al Republicii Moldova. Republicat în Monitorul Oficial nr. 130-134 din 21.06.2013.

a) organul de administrare sau filiala, agenţia, sucursala, reprezentanţa persoanei străine are sediu în Republica Moldova;

b) pârâtul are bunuri pe teritoriul Republicii Moldova;

e) fapta sau o altă circumstanţă ce serveşte drept temei pentru intentarea acţiunii în reparaţie a daunei cauzate unui bun s-a produs pe teritoriul Republicii Moldova;

i) reclamantul în procesul privind apărarea onoarei, demnităţii şi reputaţiei profesionale are domiciliu în Republica Moldova;

l) prin lege sunt prevăzute şi alte cazuri.

În lumina celor enunțate, considerăm că participanților la circuitul comercial le sunt oferite destule garanții juridice procesuale și materiale pentru a avea parte de un proces echitabil.

În ceea ce privește raporturile de delict civil fără elemente de extraneitate, competența materială de soluționare în primă instanță a acțiunii în concurență neloială aparține judecătoriei, iar competența teritorială aparține instanței de la locul săvârșirii faptei sau în a cărei rază teritorială se găsește sediul/domiciliul pârâtului. În conformitate cu prevederile art. 33^1 din Codul de procedură civilă al RM, judecătoriile examinează şi soluţionează în fond toate pricinile civile, dacă legea nu prevede altfel. Art. 38 din același act normativ prevede că reclamantul poate inainta acțiunea în oricare din sediile instanței în a cărei rază teritorială se află domiciliul pârâtului. Acțiunea împotriva unei persoane juridice se intentează în unul dintre sediile instanței în a cărei rază teritorială se află sediul persoanei juridice respective. Aceasta este regula generală în materia competenței teritoriale, însă art. 39 din Codul de procedură civilă reglementează anumite excepții prin care acordă dreptul de alegere reclamantului. Acestea sunt:

- Acţiunea împotriva unei persoane juridice sau a unei alte organizaţii poate fi intentată şi în oricare dintre sediile instanţei de la locul de aflare a bunurilor acestora;
- Acţiunea care izvorăşte din activitatea unei filiale sau reprezentanţe a unei persoane juridice sau a unei alte organizaţii poate fi intentată şi în oricare dintre sediile instanţei de la locul unde filiala sau reprezentanţa îşi are sediul;
- Acţiunile în reparaţie a daunei cauzate bunurilor unei persoane fizice sau ale unei organizaţii pot fi intentate şi în oricare dintre sediile instanţei de la locul daunei;
- Acţiunea împotriva pârâtului care este o organizaţie sau un cetăţean al Republicii Moldova cu sediul ori cu domiciliul pe teritoriul unui alt stat poate fi intentată şi în oricare dintre sediile instanţei de la sediul ori domiciliul reclamantului sau în instanţa de la locul de aflare a bunurilor pârâtului pe teritoriul Republicii Moldova.

La acest moment al studiului, necesită a fi menționate și aspecte referitoare la termenele de prescripție. Termenul general în interiorul căruia persoana poate să-şi apere, pe calea

intentării unei acţiuni în instanţă de judecată, dreptul încălcat, conform art. 391 din Codul Civil al Republicii Moldova, este de 3 ani. Prescripţia extinctivă, ca termen juridico-civil, se răsfrânge asupra posibilităţii apărute la persoană (fizică sau juridică) de a-şi apăra dreptul încălcat pe calea acţiunii civile. Posibilitatea persoanei fizice sau juridice de a primi apărarea pe calea acţiunii civile reprezintă dreptul subiectiv la apărare pe calea acţiunii civile, denumit dreptul la acţiune. Apărut din cadrul raportului juridic civil, dreptul la acţiune reprezintă dreptul de a cere de la instanţa de judecată emiterea hotărârii, care ar admite acţiunea, sau dreptul la admiterea acţiunii. Aşadar, prescripţia extinctivă este termenul, la expirarea căruia, în cazul în care acţiunea n-a fost înaintată, se stinge dreptul civil, apărut în urma delictului civil, la admiterea acţiunii, dreptul la apărare pe calea acţiunii civile – dreptul la acţiune. Expirarea prescripţiei extinctive nu duce la încetarea dreptului subiectiv civil încălcat, ci stinge dreptul subiectiv civil la apărare pe calea acţiunii civile. Dreptul subiectiv încălcat poate fi benevol executat de către persoana obligată şi după expirarea prescripţiei extinctive. Prescripţia extinctivă nu afectează dreptul subiectiv încălcat, prescripţia se răsfrânge asupra posibilităţii exercitării forţate a dreptului la admiterea acţiunii, adică a dreptului la acţiune. De aici rezultă că prescripţia extinctivă este determinată de termenul pentru apărarea dreptului pe calea acţiunii în justiţie (dreptul la admiterea acţiunii) a persoanei, dreptul căreia a fost încălcat.[338]

Termenele de prescripţie se referă la termenele de apărare a drepturilor civile şi a intereselor protejate de lege. De pe această poziţie ele sunt examinate ca perioade de timp pentru adresare în instanţa de judecată cu cereri de apărare sau exercitare forţată a drepturilor sale sau a intereselor protejate de lege. Stabilirea termenelor de prescripţie este îndreptată spre asigurarea funcţionării normale a circuitului civil. Scopul acestei instituţii juridice este de a contribui la stabilitatea ordinii de drept, stabilitatea raporturilor patrimoniale deja apărute. Prescripţia extinctivă disciplinează participanţii la circuitul civil, stimulează activitatea în realizarea drepturilor sale şi îndeplinirea obligaţiilor, serveşte întăririi atât disciplinei contractuale, cât şi cele extracontractuale, rapidităţii circulaţiei mărfurilor.

Prescripţia extinctivă este necesară participanţilor la circuitul civil în scopul apărării drepturilor sale şi intereselor legitime. Împrejurările litigioase, după scurgerea unui interval de timp îndelungat, nu totdeauna pot fi stabilite cu exactitatea dorită şi persoanele cărora le sunt înaintate cerinţe neîntemeiate şi demult stinse, deseori nu dispun de probe în apărarea sa. Ca urmare a scurgerii unei perioade de timp însemnate, unii martori pot să decedeze, alţii să plece, ceilalţi să uite despre unele împrejurări, documentele pot fi pierdute, etc.

[338] Buruiană M. et al. *Comentariul Codului Civil al Republicii Moldova, vol. 1*, Chişinău, ARC, 2005, p. 303.

Prescripţia extinctivă este importantă şi pentru organele judiciare – respectarea termenelor de prescripţie asigură corectitudinea hotărârii luate de către instanţă. În cazul existenţei termenilor de prescripţie este mai uşor de a găsi probele necesare pe dosar şi cu ajutorul lor de a stabili adevărul în litigiu. De aceea, dacă acţiunea este înaintată în interiorul termenelor de prescripție, există o garanţie destul de mare de păstrare a probelor prin intermediul cărora organele jurisdicţionale vor fi în stare să stabilească împrejurările de fapt ale cauzei[339].

Dreptul la înaintarea acţiunii apare din ziua când persoana a aflat sau trebuia să afle despre încălcarea dreptului său. Din această zi, după regula generală, începe curgerea termenului de prescripţie. Până la acest moment persoana dreptul căreia a fost încălcat nu putea să se adreseze în instanţele de judecată sau alte organe jurisdicţionale pentru apărarea dreptului încălcat. Determinarea momentului încălcării dreptului depinde de faptul dacă este încălcat un drept absolut, de creanţă sau un drept apărut din aşa-numitele raporturi continue. În acţiunile despre apărarea dreptului de proprietate şi altor drepturi absolute (dreptul la demnitate, reputaţie comercială, alte drepturi nepatrimoniale) momentul de încălcare a dreptului nu creează dificultăţi – ziua în care titularul a aflat despre încălcarea dreptului său. Dacă proprietarul nu a ştiut despre încălcarea dreptului din neglijenţă sau din alte motive neîntemeiate, atunci începutul curgerii prescripţiei se calculează din momentul în care el trebuia să afle despre încălcarea dreptului său[340].

În lumina celor expuse, conchidem că dreptul la acțiune în concurență neloială începe a curge din momentul în care întreprinderea a aflat sau trebuia să afle că concurentul a întreprins acțiuni de concurență neloială. Când facem trimitere la sintagma „trebuia să afle”, urmează a se lua în considerare faptul dacă întreprinderea care se pretinde lezată în drepturi a manifestat diligența necesară în raporturile comerciale, dar și concurențiale.

Procedura pentru atragere la răspundere civilă pentru încălcarea prevederilor legale care protejează loialitatea concurenței trebuie să fie parcursă prin prisma principiilor de promptitudine și eficacitate. În acest context, vom identifica persoanele care pot avea calitate procesuală (activă și pasivă) și acțiunile care pot fi intentate în acest sens.

Dacă este să ne referim la calitatea procesuală activă, atunci ea îi revine victimei acțiunilor de concurență neloială. În majoritatea cazurilor, potrivit concepției clasice care presupune existența unui raport de concurență, victima este concurentul. Însă, spre deosebire de răspunderea administrativă, asigurată de către Consiliul Concurenței, în procedura civilă reclamantul poate să nu fie în raporturi de concurență directă sau nemijlocită cu pârâtul. Spre

[339] *Ibid.*
[340] *Ibid.*,p. 316.

exemplu, inducerea în eroare a consumatorului cu privire la natura, modul şi locul de fabricare, la caracteristicile principale, inclusiv utilizarea, cantitatea produselor, preţul sau modul de calculare a preţului produsului şi acţiunile sau faptele care sunt de natură să creeze, prin orice mijloc, o confuzie, prevăzute la art. 18 și 19 din Legea concurenței nr. 183/2012, pot fi invocate și de către consumatori.

Totodată, consumatorii au deschisă doar calea acțiunilor reparatorii în cazul în care au suferit un prejudiciu direct și nu cea a acțiunilor defensive.

Calitatea procesuală pasivă îi revine autorului acțiunii de concurență neloială. Totodată, pot fi atrași la răspundere și instigatorii, coautorii, complicii etc., indiferent ce poziție concurențială au față de victimă. Autorul acțiunii ilicite cu prepusul său vor răspunde solidar în vederea acoperirii prejudiciului cauzat, fapt prevăzut la art. 2044 Cod Civil al RM[341]: „*Dacă pentru acelaşi prejudiciu sînt răspunzătoare mai multe persoane, ele răspund solidar*”. Totodată, art. 32 din Legea nr. 1227 din 27.06.1997 cu privire la publicitate[342] prevede expres răspunderea agenților de publicitate în dependență de calitatea deținută (furnizor, producător sau difuzor). Astfel, furnizorul de publicitate poartă răspundere pentru publicitatea necorespunzătoare în partea ce se referă la conţinutul informaţiei prezentate pentru producerea publicităţii; producătorul de publicitate poartă răspundere pentru publicitate în partea ce se referă la producerea publicităţii– spre exemplu, în cazul publicității subliminale; iar difuzorul de publicitate poartă răspundere în partea ce se referă la timpul, locul şi mijloacele de difuzare a publicităţii, cum ar fi publicitatea produselor alcoolice la locul și timpul nepotrivit.

Potrivit autoarei Emilia Mihai[343], acțiunile civile în materie de concurență neloială pot fi clasificate în defensive și ofensive, care sunt cu caracter reparator. Dacă ar fi să ne referim la cele defensive, atunci ele ar fi: acțiunea în vederea încetării acțiunilor de concurență neloială, acțiunea de constatare și dezmințirea. Acțiunea ofensivă, fiind la rândul său, în daune-interese și în repararea prejudiciului moral.

Încetarea acțiunii ilegale, la rândul său, constă în încetarea propriu-zisă și înlăturarea prejudiciilor (eliminarea consecințelor). Spre exemplu, distrugerea materialului publicitar înșelător, ambalajului unui produs, care creează confuzie etc.

Conchidem că anume încetarea acțiunii ilicite este cea mai importantă acțiune, deoarece încetarea atingerii ilegale aduse intereselor comerciale este mai semnificativă decât recuperarea

[341] Codul Civil al Republici Moldova din 2002. Republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 467-479 din 2018, în temeiul Legii nr.133 din 15.11.2018, în vigoare din 01.03.2019.
[342] Legea nr. 1227 din 27.06.1997 cu privire la publicitate. Monitorul Oficial nr. 67-68 din 16.10.1997.
[343] Mihai E. *op.cit.*, p. 252.

prejudiciului cauzat. Cu atât mai mult, această acțiune nu necesită probare, cum ar fi în cazul prejudiciului, riscul producerii acestuia ar fi suficient.

O altă garanție juridico-civilă de apărare a drepturilor concurenților este prevăzută la art. 16 din Codul Civil. Astfel, orice persoană este în drept să ceară dezminţirea informaţiei ce îi lezează onoarea, demnitatea sau reputaţia profesională dacă cel care a răspândit-o nu dovedeşte că ea corespunde realităţii. Modalitatea de dezminţire a informaţiilor care lezează onoarea, demnitatea şi reputaţia profesională se stabileşte de către instanţa de judecată. Orice persoana în a cărei privinţă a fost răspândită o informaţie ce îi lezează onoarea, demnitatea şi reputaţia profesională este în drept, pe lângă dezminţire, să ceară repararea prejudiciului material şi moral cauzat astfel. Dacă identificarea persoanei care a difuzat informaţia ce lezează onoarea, demnitatea şi reputaţia profesională a unei alte persoane este imposibilă, aceasta din urmă este în drept să adreseze în instanţa de judecată o cerere în vederea declarării informaţiei răspândite ca fiind neveridică.

Reieșind din cele menționate, identificăm măsurile la care poate pretinde reclamantul în privința pârâtului, în cazurile de concurență neloială, care, totodată, se includ în conceptul instrumentelor de contracarare a concurenței neloiale:

- Încetarea acțiunii de concurență neloială;
- Dezmințirea informațiilor neautentice;
- Repararea prejudiciului material efectiv;
- Repararea prejudiciului material în forma venitului ratat;
- Repararea prejudiciului moral.

Repararea prejudiciului este finalitatea principală a răspunderii civile delictuale și constă în înlăturarea sau compensarea efectelor negative ale faptei ilicite, astfel încât să se ajungă pe cât posibil la restabilirea situației anterioare (*restitutio in integrum*).

Practica judiciară și doctrina, în vederea aplicării principiului reparării integrale a prejudiciului, au stabilit următoarele reguli generale:

a) întinderea reparației trebuie să coincidă cu întinderea prejudiciului, ceea ce presupune că despăgubirea acordată victimei va acoperi atât pierderea suferită de acesta (dauna directă), cât și beneficiul nerealizat (dauna indirectă);

b) în stabilirea întinderii despăgubirilor nu se va lua în considerare situația materială a victimei sau a autorului prejudiciului, aceste elemente urmând să fie luate în considerare, eventual, doar la modalitatea de plată a despăgubirilor (suma globală sau plată sub formă de rată);

c) forma și gradul de vinovăție, în principiu, nu se iau în considerare la stabilirea cuantumului despăgubirilor, deoarece legislația civilă instituie răspunderea autorului chiar și pentru culpa cea mai ușoară. [344]

În încheiere, specificăm faptul că răspunderea civilă poate coexista cu răspunderea penală şi cu cea administrativă. Pe când răspunderea penală şi răspunderea administrativă pentru aceeaşi faptă este discutabilă.

3.2. Eficiența răspunderii administrative în contracararea actelor de concurență neloială

Răspunderea administrativă pentru concurența neloială este reglementată în fond de către Legea concurenței 183 din 2012[345]. Acest tip de răspundere presupune naşterea unui raport juridic trihotomic specific dintre 1) autoritatea administrației publice centrale, Consiliul Concurenței, care aplică măsuri de tragere la răspundere juridică; 2) persoana lezată în drepturile și interesele legitime prin concurența neloială; și 3) persoana autoare a unei acțiuni de concurență neloială. Existența acestui raport juridic trihotomic este obligatoriu pentru aplicarea instrumentelor de contracarare a concurenței neloiale prin prisma tragerii la răspundere administrativă, condiție care nu este obligatorie pentru alte încălcări ale legislației concurențiale, cum ar fi spre exemplu: practicile anticoncurențiale, nenotificarea concentrărilor economice etc. În continuare vom supune cercetării aspectele legate de acest tip de răspundere juridică ca un veritabil instrument de contracarare a concurenței neloiale.

Autoritatea specializată în examinarea cazurilor de încălcare a legislației concurențiale și tragerea la răspundere administrativă este Consiliul Concurenței. Aceasta, ca reprezentant al puterii executive, intervine pentru a identifica, colecta și administra probe în vederea constatării existenței sau lipsei comportamentelor neloiale. Abordând aspecte de ordin juridic şi economic, evaluând circumstanțele în care s-au produs anumite fapte, Consiliul Concurenței decide asupra existenței unei încălcări sau lipsei încălcării[346].

În conformitate cu art. 2 alin. (6) din Legea concurenței nr. 183 din 2012[347], „*Consiliul Concurenţei este autoritatea de concurenţă naţională, competentă de punerea în aplicare a prevederilor prezentei legi, în conformitate cu atribuţiile stabilite ...*”. Consiliul Concurenței nu face parte din sistemul de justiție, chiar dacă are atribuții de examinare și soluționare a cazurilor

[344] Dogaru Ion, Drăghici Pompil, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor.* Editura C.H. Beck, București, 2014. p. 345.
[345] Legea concurenței nr. 183. Monitorul Oficial Nr. 193-197 din 14.09.2012. În vigoare din 14.09.2012
[346] Creciun I., *Probele și probațiunea în cadrul examinării cazurilor de încălcare a legislației concurențiale* // Revista analitico-informativă Concurența, nr. 5, 2017, p. 91.
[347] Legea concurenței nr. 183. Monitorul Oficial Nr. 193-197 din 14.09.2012. În vigoare din 14.09.2012

de concurență neloială. Consiliul este o autoritate a administrației publice centrale, autonomă, responsabilă față de Parlamentul Republicii Moldova. În literatura de specialitate sunt menționate aspectele *forte* ale examinării cazurilor de concurență neloială de către Consiliul Concurenței. Astfel, după cum am menționat anterior[348] sunt evidențiate următoarele aspecte:

(1) Spre deosebire de instanța de judecată, care are un rol diriguitor în organizarea şi desfășurarea procesului civil, Consiliul Concurenței are o poziție activă la examinarea cauzelor. Astfel, potrivit art. 52 al Legii concurenței[349], în procedura de examinare a presupuselor cazuri de încălcare a legislaţiei concurenţiale, sarcina probei încălcării îi revine Consiliului Concurenţei. Toate părțile implicate în cauză sunt obligate să furnizeze Consiliului Concurenței, la cerere, în termenul indicat, informații exacte, complete și veridice, chiar și din cele confidențiale sau care constituie un secret comercial. Autoritatea de concurență are posibilitatea de a decide efectuarea inspecțiilor pentru depistarea și ridicarea documentelor, informațiilor de la locul de amplasare și activitate a întreprinderilor, iar acestea sunt obligate să nu creeze impedimente în desfășurarea inspecției. Totodată, în vederea examinării cauzei, pot fi realizate interviuri și audieri. Cu toate că deține o poziție activă la examinarea cauzelor, autoritatea de concurență respectă egalitatea în drepturi a întreprinderilor, prezumția nevinovăției și dreptul lor la apărare.

(2) Cazul este examinat de către un personal specializat în domeniul concurenței, acesta fiind beneficiar al multor instruiri în domeniu. Este imperioasă o abordare profesionistă a cauzelor, or unele aspecte pot fi identificate doar ca urmare a unei practici în domeniu.

(3) Fiecare cauză este examinată colegial, atât de către membrii echipei de investigație, cât și de către membrii Plenului Consiliului Concurenței. Rezultă că o cauză este supusă unei examinări minuțioase și în detaliu prin prisma concurențială - juridică - economică. Totodată, se evită existența unor abordări subiective.

(4) Drept rezultat al celor menționate, Consiliul Concurenței asigură și o examinare mai rapidă, limitată în timp. Astfel, din practica autorității de concurență, examinarea unui caz de concurență neloială durează aproximativ 6-10 luni.

(5) Decizia Consiliului Concurenței constituie o probă puternică în procesul civil, facilitând activitatea instanței la stabilirea despăgubirilor ce urmează a fi acordate întreprinderii reclamante. Mai mult decât atât, autoritatea națională de concurență monitorizează executarea

[348] Gorincioi C., Creciun I. *op.cit.*, p. 15.
[349] Legea concurenței nr. 183. Monitorul Oficial Nr. 193-197 din 14.09.2012. În vigoare din 14.09.2012

deciziilor adoptate și, după caz, poate lua măsuri în acest sens. Potrivit art. 11 lit. j) din Codul de Executare[350], deciziile Plenului Consiliului Concurenței sunt documente executorii.

Un specific important al autorității de concurență în activitatea de contracarare a concurenței neloiale este faptul că aceasta poate iniția procedura de examinare preliminară și, ulterior, investigarea cazului doar la plângerea întreprinderii pătimașe. Potrivit art. 49 alin. (1) lit. b) din Legea concurenței nr. 183 din 2012[351] „*Consiliul Concurenţei iniţiază procedura de examinare a presupusului caz de încălcare a legislaţiei concurenţiale: b) din oficiu, cu excepţia încălcărilor prevăzute la cap. III*". Iar la capitolul III din Legea concurenței sunt prevăzute acțiunile de concurență neloială concrete. Totodată, art. 14 alin. (2) din același act normativ prevede că „*Acţiunile de concurenţă neloială interzise prin prevederile art. 15–19 se examinează de către Consiliul Concurenţei, la plângerea privind presupusele acţiuni de concurenţă neloială depusă de către întreprinderea ale cărei interese legitime au fost lezate…*".

Consiliul Concurenței poate examina un caz de concurență neloială doar la solicitarea întreprinderilor afectate de presupusa încălcare a legii. Astfel, titularii drepturilor și intereselor legitime pretinse a fi lezate nu beneficiază de o protecție automată, aceștia urmează să sesizeze autoritatea națională de concurență, invocând faptele reprorabile comise, dar și dreptul lezat. Deci, Consiliul Concurenței nu poate acționa *ex-officio*, or acesta nu se poate implica în mod arbitrar în relațiile dintre întreprinderi.

În vederea apărării drepturilor sale, întreprinderea urmează să depună la Consiliul Concurenței o plângere privind presupusele acțiuni de concurență neloială. Aceasta trebuie să conțină pe larg toate informațiile din Formularul de plângere adoptat prin Hotărârea Plenului Consiliului Concurenței nr. 8 din 28.12.2012[352]. Astfel, nu este admisă o simplă sesizare sau solicitare de încetare a acțiunilor de concurență neloială, ci o informație detaliată despre concurentul reclamat, presupusa încălcare a legii, interesul legitim, probe etc. în corespundere cu prevederile art. 51 alin. (1) și (4) din Legea concurenței nr. 183 din 2012[353]. Dacă nu corespunde acestei cerințe, plângerea depusă nu constituie o plângere privind presupusele acţiuni anticoncurenţiale şi este considerată de către Consiliul Concurenţei drept o informaţie de ordin general.

Condiția depunerii unei plângeri la autoritatea de concurență pentru a examina un caz de concurență neloială este justificată prin faptul că întreprinderile decid în mod independent metodele de protecție a drepturilor și intereselor lor. Gradul de pericol social mult mai scăzut al

[350] Codul de Executare al Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial nr. 214-220 din 05.11.2010
[351] Legea concurenței nr. 183. Monitorul Oficial Nr. 193-197 din 14.09.2012. În vigoare din 14.09.2012
[352] Hotărârea Plenului Consiliului Concurenței nr. 8 din 28.12.2012. Monitorul Oficial nr. 31-35 din 15.02.2013.
[353] Legea concurenței nr. 183. Monitorul Oficial Nr. 193-197 din 14.09.2012. În vigoare din 14.09.2012

concurenței neloiale față de alte încălcări concurențiale permite aplicarea principiului disponibilității în dreptul concurenței pe acest segment.

O condiție importantă pentru contracararea actelor de concurență neloială de către Consiliul Concurenței este respectarea termenului de prescripție de 6 luni pentru depunerea unei plângeri. Conform art. 14 alin. (5) și (6) al Legii concurenței[354], întreprinderea, ale cărei interese legitime au fost lezate, poate înainta plângerea privind presupusele acţiuni de concurenţă neloială la Consiliul Concurenţei în termen de 6 luni de la data la care a cunoscut sau ar fi trebuit să cunoască despre realizarea presupuselor acţiuni de concurenţă neloială de către o altă întreprindere. Expirarea termenului de 6 luni constituie un temei de refuz pentru Consiliul Concurenţei de a examina plângerea, dar nu creează un impediment pentru adresarea în instanţa de judecată în cadrul termenului general de prescripţie. Termenul de prescripție vine să responsabilizeze și să disciplineze întreprinderile reclamante pentru a depune plângerea într-un termen restrâns. Cu cât faptele de concurență neloială sunt mai îndepărtate în timp, cu atât este mai anevoioasă procedura de identificare a circumstanțelor cauzei, administrare a probelor, de stabilire a adevărului, pentru ca în final să fi e emisă o decizie întemeiată și legală.

Acestea fiind menționate, apreciem critic prevederile normei juridice de la art. 14 alin. (5) din Legea concurenței nr. 183 din 2012[355] potrivit cărora „*Întreprinderea ale cărei interese legitime au fost lezate poate înainta plângerea privind presupusele acţiuni de concurenţă neloială la Consiliul Concurenţei în termen de 6 luni de la data la care a cunoscut sau ar fi trebuit să cunoască despre realizarea presupuselor acţiuni de concurenţă neloială de către o altă întreprindere*”. Considerăm defectuoasă stabilirea momentului începerii curgerii termenului de 6 luni pentru depunerea plângerii la data de la care victima concurenței neloiale a cunoscut sau ar fi trebuit să cunoască despre realizarea concurențe neloiale. În primul rând, în relațiile concurențiale este foarte anevoios de stabilit şi de probat acest moment, fapt ce epuizează resursele autorității de concurență pe chestiuni tehnice. În al doilea rând, această prevedere nu răspunde chestiunii privitoare la situația când acțiunile de concurență neloială continuă în timp. În acest caz, victima concurenței neloiale poate fi privată de examinarea cauzei sale de o autoritate specializată în concurență. Reieșind din cele menționate, considerăm oportună modificarea acestor prevederi în sensul stabilirii momentului începutului curgerii termenului de 6 luni pentru depunerea plângerii de la data comiterii sau încetării comiterii acțiunii de concurență neloială.

[354] Legea concurenței nr. 183. Monitorul Oficial Nr. 193-197 din 14.09.2012. În vigoare din 14.09.2012
[355] *Ibid.*

Respectiv, înaintăm propunerea *de lege ferenda* în ceea ce privește modificarea prevederilor art. 14 alin. (5) din Legea concurenței nr. 183 din 2012[356] prin stabilirea unui alt moment de începere a curgerii termenului de 6 luni pentru depunerea plângerii la Consiliul Concurenței, iar în noua redacție alineatul urmează să fie formulat astfel: „*Întreprinderea ale cărei interese legitime au fost lezate poate înainta plângerea privind presupusele acţiuni de concurenţă neloială la Consiliul Concurenţei în termen de 6 luni de la data la care a cunoscut sau ar fi trebuit să cunoască despre realizarea presupuselor acţiuni de concurenţă neloială de către o altă întreprindere* ***sau, în cazul încălcărilor cu caracter continuu sau repetate, de la data încetării încălcării***".

Totodată, considerăm defectuoasă formularea de la art. 14 alin. (6) din Legea concurenței nr. 183 din 2012[357], care prevede că „*Expirarea termenului de 6 luni prevăzut la alin. (5) constituie temei de refuz de către Consiliul Concurenţei de a examina plângerea, dar nu constituie un impediment pentru adresarea în instanţa de judecată în cadrul termenului general de prescripţie*". În concret, ridică dubii formularea „*constituie temei de refuz*", care poate fi interpretată atât ca o posibilitate a autorității de concurență de a refuza sau nu examinarea plângerii, cât și ca o obligație. Pentru a evita interpretările arbitrare şi subiective, considerăm oportună modificarea acestei norme juridice prin menționarea concretă a obligației Consiliului Concurenței, fără posibilități de interpretare. Or, normele juridice trebuie să fie clare și previzibile.

În acest sens, înaintăm propunerea *de lege ferenda* privind modificarea art. 14 alin. (6) din Legea concurenței nr. 183 din 2012 în vederea stabilirii unei obligații certe în sarcina Consiliului Concurenței, iar norma juridică va avea următoarea formulare: „*Expirarea termenului de 6 luni prevăzut la alin. (5) obligă Consiliul Concurenţei de a refuza examinarea plângerii, dar nu constituie un impediment pentru adresarea în instanţa de judecată în cadrul termenului general de prescripţie*".

În continuare, este necesar de menționat că pot depune plângere și, respectiv, solicita apărarea de către Consiliul Concurenței a drepturilor și intereselor legitime doar întreprinderile. Noțiunea de întreprindere este definită de Legea concurenței, aceasta fiind autonomă domeniului concurenței, altfel spus, pentru domeniul concurenței este relevantă doar această definiție. Potrivit prevederilor art. 4 al Legii concurenței nr. 183 din 2012, **întreprinderea** este orice entitate, inclusiv asociaţie de întreprinderi, angajată în activitate economică, indiferent de statutul juridic și de modul de finanţare al acesteia.

[356] Legea concurenței nr. 183. Monitorul Oficial Nr. 193-197 din 14.09.2012. În vigoare din 14.09.2012
[357] *Ibid.*

La rândul său, articolul precitat, stabilește că **activitatea economică** reprezintă orice activitate care constă în oferirea de produse pe o anumită piață. Iar p**roduse** sunt acele bunuri, lucrări, servicii, inclusiv servicii financiare, destinate vânzării, schimbului sau altor modalităţi de includere în circuitul civil. Conform practicii Consiliului Concurenței, au fost admise în calitate de întreprinderi, pe cazuri de concurență neloială, organizațiile de gestiune colectivă a drepturilor de autor și conexe, chiar dacă acestea sunt persoane juridice fără scop lucrativ. Astfel, potrivit Deciziei nr. CN-45 din 02.07.2015[358], emisă în cauza Asociaţia Obștească „Asociația Drepturi de Autor şi Conexe" contra Asociaţiei Obștești „Asociaţia Naţională pentru Protecţia Creaţiei Intelectuale", a recunoscut aceste asociații obștești drept întreprinderi. O circumstanță care a determinat autoritatea de concurență să realizeze o asemenea calificare este faptul că „*în urma examinării Statutului A.O. „ANPCI", înregistrat de Ministerul Justiției cu nr. 4978 din 29 aprilie 2011, s-a stabilit că, conform prevederilor punctului 3 al Statutului, A.O. „ANPCI" prestează servicii și, ca urmare, reține din remunerația de autor sume pentru acoperirea cheltuielilor suportate la acumularea, distribuirea și plata acestei remunerații*".

Potrivit Curții Europene de Justiție, noțiunea de „întreprindere" cuprinde orice entitate care exercită o activitate economică independent de statutul său juridic și modul de finanțare. De asemenea, CEJ a considerat că regulile de concurență se aplică atât întreprinderilor publice cât și celor cărora statele le acordă drepturi speciale sau exclusive. Statul este liber să-și extindă sau să-și restrângă sectorul său public, dar dreptul comunitar al concurenței nu conține nici o derogare specială în beneficiul întreprinderilor publice pe motiv că sunt publice adică sunt supuse controlului statului[359].

Astăzi, politica și practica Comisiei Europene optează pentru aplicarea în totalitate a legislației din domeniul concurenței și profesiilor liberale care sunt considerate veritabile activități economice, inclusiv în ceea ce privește aplicarea sancțiunii amenzii[360].

Spre deosebire de răspunderea juridico-civilă delictuală, unde raportul de concurență dintre reclamant și pârât nu este o condiție obligatorie, pentru antrenarea răspunderii administrative este imperioasă existența unui raport de concurență între titularul interesului legitim lezat și autorul concurenței neloiale.

Condiția existenței raportului de concurență între autorul plângerii și autorul faptei anticoncurențaile rezultă din prevederile Legii concurenței, dar și din specificul concurenței, care

[358] Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. CN-45 din 02.07.2015.
Disponibil: https://competition.md/public/files/uploads/decizii/Decizie%20nr.%20CN-45%20din%2002.07.2015.pdf (accesat la 08.01.2018).
[359] Dumitru M., *Dreptul concurenței*. Iași: Editura Institutul European, 2011, p. 73.
[360] *Ibid*., p. 75.

poate exista între concurenți. Potrivit opiniei autoarei Dumitru Maria, raportul juridic de concurență este o relație socială – patrimonială sau nepatrimonială – ivită în sfera activității industriale și de comercializare a produselor, de execuție a lucrărilor, precum și de efectuare a prestărilor de servicii[361]. Astfel, lipsa unui raport de concurență între victimă și autorul unei anumite încălcări, nu implică antrenarea instrumentelor de contracarare a concurenței neloiale prin prisma tragerii la răspundere administrativă.

Dat fiind faptul că particularitățile calificative ale actelor de concurență neloială pentru care pot fi aplicate măsurile de contracarare prin intermediul aplicării răspunderii administrative au fost supuse cercetării în capitulul II al prezentei lucrări, în continuare vom analiza măsurile coercitive care pot fi aplicate întreprinderilor vinovate de înfăptuirea actelor de concurență neloială.

Legea concurenței prevede două măsuri de contracarare a concurenței neloiale: obligarea încetării actului de concurență neloială și aplicarea sancțiunii.

În conformitate cu prevederile art. 14 alin. (9) din Legea concurenței[362], „*În cazul constatării acţiunilor de concurenţă neloială, prin decizia Plenului Consiliului Concurenţei, întreprinderea este sancţionată conform prezentei legi şi/sau obligată să înceteze acţiunile respective*”. În opinia noastră, obligarea întreprinderii de a înceta acțiunea de concurență neloială este cea mai puternică măsură de contracarare a concurenței neloiale, or nimeni altcineva decât statul nu se poate implica nemijlocit în activitatea unei întreprinderi și să interzică anumite acțiuni. Mai mult decît atît, această măsură coercitivă răspunde cel mai bine necesităților întreprinderilor de a activa într-un mediu concurențial loial. De fapt, spre deosebire de amenda pecuniară, încetarea acțiunii neloiale are impacte considerabile asupra activității victimei concurenței neloiale, care speră la încetarea concurenței neloiale pentru a-și desfășura loial activitatea de întreprinzător.

Aplicarea sancțiunii de către autoritatea de concurență presupune aplicarea unei amenzi pecuniare, care se varsă în bugetul de stat. Anunțurile răsunătoare din mass-media despre aplicarea răspunderii în privința anumitor companii sub formă de amenzi pe baza cifrei de afaceri, calculate în milioane de lei de către Consiliul Concurenței, demult au încetat să surprindă și provoacă doar un interes sportiv: există vreo limită de sumă pe care Consiliul Concurenței este gata s-o stabilească?!

[361] *Ibid*., p. 79.
[362] Legea concurenței nr. 183. Monitorul Oficial Nr. 193-197 din 14.09.2012. În vigoare din 14.09.2012

Politica măsurilor „dure” față de participanții pe piață, care acționează contrar uzanțelor cinstite se aplică relativ recent: Legea concurenței nr. 183[363] a fost adoptată la 11.07.2012 și a intrat în vigoare la 14.09.2012. Dar, până la adoptarea acestei legi, amenda se stabilea în dependență de venitul obținut prin încălcarea legislaţiei cu privire la protecţia concurenţei, mai exact, o parte din venitul obținut (art. 12 lit. i) și lit. j) din Legea nr. 1103 cu privire la protecția concurenței din 30.06.2000[364]).

Elaborarea prevederilor existente și a sistemului de sancțiuni pentru încălcarea legislației concurențiale s-a efectuat în scopul de a reduce recidivitatea încălcărilor prin agravarea răspunderii participanților pe piață pentru nerespectarea regulilor oneste ale acesteia, ceea ce, în consecință, contribuie la creșterea economică și previne majorarea nejustificată a prețurilor.

De asemenea, s-a elaborat și o abordare diferențiată cu privire la determinarea cuantumului amenzii „pe baza cifrei de afaceri”. Aplicarea amenzii în funcție de suma încasărilor persoanei găsite vinovate în săvârșirea actelor de concurență neloială în cazul unei „grile” mari, prevăzute de lege, provoacă anumite întrebări: în ce mod și în baza căror documente Consiliul Concurenței ia decizii, 0,01% sau 0,5% din încasări trebuie să achite agentul economic? În conformitate cu art. 77 alin. (1) din Legea concurenței, „*Prin derogare de la legea penală, comiterea faptelor de concurenţă neloială interzise la art. 15–19 din prezenta lege se sancţionează de Consiliul Concurenţei cu amendă în mărime de pînă la 0,5% din cifra totală de afaceri realizată de întreprinderea în cauză în anul anterior sancţionării*”.

Complexitatea și gravitatea acestei probleme ține, în primul rând, de faptul că nici unul din actele normative până la adoptarea Legii concurenței nr. 183/2012, nu a prevăzut introducerea amenzii „*pe baza cifrei de afaceri*”. Circumstanțele atenuante și agravante, prevăzute de Codul Penal al Republicii Moldova și Codul Contravențional al Republicii Moldova, în cea mai mare parte sunt concepute pentru a evalua acțiunile persoanelor fizice și, prin urmare, nu ar fi putut fi aplicate de către Consiliul Concurenței pentru calcularea amenzii persoanei juridice. În acest context, legiuitorul, pentru a evita corupția la stabilirea amenzii în limitele „grilei” prevăzute de lege, a ținut cont de faptul că în cadrul încălcărilor legislației concurențiale există o mulțime de factori care atenuează sau agravează vinovăția. Diapazonul prejudiciului posibil este destul de mare. Unii întreprinzători se pot căi, pot repara prejudiciul cauzat, pot anunța înșiși despre încălcare la autoritatea concurențială etc.

[363] Legea concurenței nr. 183. Monitorul Oficial Nr. 193-197 din 14.09.2012. În vigoare din 14.09.2012

[364] Legea nr. 1103 cu privire la protecția concurenței din 30.06.2000. Monitorul Oficial nr. 166-168 din 31.12.2000, abrogată prin LP 183 din 11.07.2012, în vigoare din 14.09.2012.

După cum am menționat, pentru determinarea nivelului amenzii, ca bază de calcul, se ia cifra totală de afaceri, realizată de întreprindere în anul anterior sancţionării. În cazul în care cifra totală de afaceri realizată în anul anterior sancţionării nu poate fi determinată, se ia în considerare ultimul an anterior sancţionării în care întreprinderea sau asociaţia de întreprinderi a realizat o cifră de afaceri.

În cazul acțiunilor de concurență neloială, prevăzute la art. 15–19 din Legea concurenței nr. 183 din 2012[365], Plenul Consiliului Concurenţei, în temeiul art. 77 din același act normativ, are dreptul să aplice, prin decizie, întreprinderilor amenzi în mărime de până la 0,5% din cifra totală de afaceri realizată de întreprinderea în cauză în anul anterior sancţionării. Prejudiciul produs, ca rezultat al actelor calificate drept acte de concurenţă neloială, urmează a fi reparat, în conformitate cu prevederile Codului Civil, de întreprinderea care l-a cauzat.

Legiuitorul oferă un diapazon de apreciere a mărimii amenzii pe care îl considerăm defectuos. Art. 77 alin. (1) din Legea concurenței[366] prevede că, comiterea faptelor de concurenţă neloială se sancţionează de Consiliul Concurenţei cu amendă în mărime de până la 0,5% din cifra totală de afaceri realizată de întreprinderea în cauză în anul anterior sancţionării. Efectuarea unei mici analize ne permite să constatăm că legiuitorul nu a prevăzut un cuantum limitativ minim sub valoarea căruia Consiliul Concurenței să nu poată stabili amendă. În această situație, tindem să credem că în anumite situații, autoritatea de concurență poate să nu aplice amendă sau să aplice una foarte mică. Pentru a evita orice dubii, ar fi bine-venită stabilirea de către legiuitor a unui prag procentual minim sub limita căruia autoritatea de concurență nu va putea stabili amenzi. În acest sens, considerăm relavant stabilirea unui prag minim de 0,1 % din cifra de afaceri. Astfel, norma va căpăta un grad înalt de precizie și claritate, reglementând limita minimă a amenzii de 0,1% și limita maximă de 0,5% din cifra de afaceri.

În lumina celor expuse, înaintăm propunerea *de lege ferenda* de modificare a art. 77 alin. (1) din Legea concurenței prin stabilirea limitei minime a amenzii pe care o poate aplica Consiliul Concurenței pentru concurența neloială. Norma juridică respectivă urmează a fi formulată în următoarea redacție: „*Prin derogare de la legea penală, comiterea faptelor de concurenţă neloială interzise la art. 15–19 din prezenta lege se sancţionează de Consiliul Concurenţei cu amendă în mărime de la 0,1% până la 0,5% din cifra totală de afaceri realizată de întreprinderea în cauză în anul anterior sancţionării*”.

Legiuitorul, expunându-se asupra limitei maxime a amenzii pentru concurența neloială, a evitat să se expună asupra indicilor potrivit cărora se stabilește cuantumul concret al amenzii.

[365] Legea concurenței nr. 183. Monitorul Oficial Nr. 193-197 din 14.09.2012. În vigoare din 14.09.2012
[366] *Ibid.*

Legea concurenței nu se expune asupra circumstanțelor atenuante și agravante pentru stabilirea amenzii în cazuri de concurență neloială. În practică, autoritatea de concurență, stabilește în mod independent anumite circumstanțe agravante și atenuante pentru fiecare caz separat. Spre exemplu:

1. în Decizia nr. CN-56 din 02.11.2017[367] au fost identificate drept relevante pentru stabilirea unui cuantum concret al amenzii următoarele circumstanțe:
   a. întreprinderea reclamată a încetat în mod benevol actele de concurență neloială, prevăzute de art. 19 al Legii concurenței (*circumstanță atenuantă*), însă a indus în eroare, atât reclamantul, cât și Consiliul Concurenței referitor la data încetării acțiunii de concurență neloială (*circumstanță agravantă*);
   b. reclamata a indus în eroare autoritatea de concurență referitor la retragerea produselor de pe piață (*circumstanță agravantă*).
2. în Decizia nr. CN-28 din 29.06.2017[368]:
   a. în procesul investigației cazului a mai fost depistată și altă inscripție neautentică pe ambalajul produsului, decât cea invocată în plângere și anume - „*Sistemul de control al calității este testat de SGS*" (*circumstanță agravantă*);
   b. similitudinea acțiunilor ilegale ale întreprinderilor afiliate „DemiLune" SRL și „Barrisol" SRL. Întreprinderea „Barrisol" SRL (reclamata), fiind afiliată cu întreprinderea „Demi-Lune" SRL (reclamată într-un alt caz de concurență neloială privind aceeași faptă), a cunoscut despre caracterul ilegal al acțiunilor comise de către aceasta, dar, totuși a întreprins acțiuni de concurență neloială similare - împrejurare care accentuează rea-voința din partea reclamatului (*circumstanță agravantă*);
3. în Decizia nr. CN-36 din 31.07.2016[369] (*circumstanțe atenuante*):
   a. intenția părților implicate de a soluționa conflictul pe cale amiabilă;
   b. inițierea procedurii de înlăturare a încălcării;
   c. durata redusă a acțiunilor anticoncurențiale - mai puțin de un an.
4. în Decizia nr. CN-30 din 23.06.2016[370] (*circumstanțe atenuante, cu excepția ultimii*):
   a. Folosirea denumirii de firmă este parțială;

[367] Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. CN-56 din 02.11.2017. Disponibil: https://competition.md/public/files/Decizia-CN-56-din-02112017-neconfid5c221.pdf (accesat la 08.01.2018).
[368] Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. CN-28 din 29.06.2017. Disponibil: https://competition.md/public/files/Decizie-CN-28-din-29062017-neconf73f11.pdf (accesat la 08.01.2018).
[369] Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. CN-36 din 31.07.2016. Disponibil: https://competition.md/public/files/Decizia-2-SUPRATEN-neconfidcc550.pdf (accesat la 08.01.2018).
[370] Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. CN-30 din 23.06.2016. Disponibil: https://competition.md/public/files/Decizie-neconfid236b8.pdf (accesat la 08.01.2018).

b. Publicitatea întreprinderii reclamate, în care se folosește denumirea parțială de firmă „Perfect-Tur” S.R.L. este redusă;
c. Utilizarea sintagmei „Perfect Tour” este ilegală, însă are o explicație;
d. Folosirea sintagmei „Perfect Tour” de către întreprinderea „Perfect International” S.R.L. este continue (*circumstanță agravantă*).

5. în Decizia nr. CN-16 din 14.04.2016[371], se menționează că acțiunile reclamatei au o gravitate medie din următoarele considerente:

a. prezența în titlul publicității a mărcii integrale „rapidasig” se datorează modului neglijent de setare a parametrilor programului AdWords și alegerea unora din posibilitățile programului care au permis folosirea integrală a mărcii (*circumstanță agravantă*);
b. prezența în titlul publicității a mărcii parțiale „rapid asig” se datorează faptului includerii acestei sintagme drept cuvânt-cheie în programul AdWords, și setarea acestuia în așa mod încât a făcut posibilă afișarea cuvântului-cheie în titlul anunțului (*circumstanță agravantă*);
c. în prezent, publicitatea întreprinderii reclamate difuzată pe motorul de căutare Google nu conține marca comercială „rapidasig” (*circumstanță atenuantă*);
d. prin scrisoarea nr. 520 din 22.02.2016, întreprinderea reclamată și-a manifestat intenția de a iniția discuții de acceptare a angajamentelor (*circumstanță atenuantă*);
e. întreprinderea reclamată a fost receptivă la solicitările Consiliului Concurenței.

Luând în considerație experiența autorității de concurență, concluzionăm că aceasta, de regulă, stabilește următoarele circumstanțe:

Agravante:
- Inducerea în eroare a autorității de concurență;
- Repetarea sau continuarea acțiunii de concurență neloială;
- Copierea sau folosirea integrală a unui obiect al proprietății intelectuale;

Atenuante:
- Colaborarea cu Consiliul Concurenței;
- Încetarea în mod benevol a acțiunilor de concurență neloială;
- Durata redusă a încălcării;
- Copierea sau folosirea parțială a obiectelor proprietății intelectuale;
- Neglijența acțiunilor întreprinderii.

[371] Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. CN-16 din 14.04.2016. Disponibil: https://competition.md/public/files/Decizia-Plenului-Consiliului-Concurentei-nr-CN-16-din-1404201651e75.pdf (accesat la 09.01.2018).

Spre deosebire de prevederile despre concurența neloială, pentru practicile anticoncurențiale legiuitorul a stabilit un șir de circumstanțe agravante și atenuante. Determinarea nivelului de bază al amenzii pentru practicile anticoncurențiale (acordurile anticoncurențiale, abuzul de poziție dominantă, nenotificarea concentrării economice etc.) se determină în funcţie de gravitatea şi durata faptei.

În vederea perfecționării legislației concurențiale, pentru a asigura un instrument de contracarare a actelor de concurență neloială eficient și, totodată, echitabil, considerăm oportună existența unor prevederi legale care ar reglementa circumstanțele atenuante și agravante și pentru stabilirea amenzii în cazuri actelor de concurență neloială. Legiuitorul a stabilit doar limita maximă de 0,5% din cifra de afaceri, dar nu a indicat care anume circumstanțe se vor lua în calcul la stabilirea cuantumului concret al amenzii. În contextul analizei efectuate asupra practicii autorității de concurență în domeniul cercetat, observăm că circumstanțele identificate de către această, în linii generale, se aseamănă cu circumstanțele atenuante și agravante stabilite de legiuitor pentru practicile anticoncurențiale. În consecință, pentru a evita complicarea actului legislativ, considerăm relevantă aplicarea aceloraşi circumstanțe atât pentru practicile anticoncurențiale, cât și pentru concurența neloială.

Reieșind din cele menționate, înaintăm propunerea *de lege ferenda* de modificare a art. 77 din Legea concurenței prin introducerea unui nou alineat, care va face trimitere la prevederile legale despre circumstanțele agravante și atenuante deja stipulate în Legea concurenței cu referire la practicile anticoncurențiale. Astfel, art. 77 din Legea concurenței[372] urmează a fi completat cu alineatul (3) care va avea următorul cuprins: „***La stabilirea mărimii amenzii se vor aplica în mod corespunzător prevederile art. 73 alin. (3) – alin. (5) din prezenta lege***”.

Potrivit prevederilor art. 74 al Legii concurenței[373], în cazuri excepţionale, la solicitare, Consiliul Concurenţei are dreptul să reducă amenda, ținând seama de absența capacităţii de plată a unei întreprinderi într-un anumit context social şi economic. Plenul Consiliului Concurenţei nu acordă o reducere a amenzii într-un astfel de caz doar pe baza simplei constatări a unei situaţii financiare nefavorabile sau precare. Reducerea se poate acorda numai pe baza unor probe obiective, potrivit cărora aplicarea unei amenzi, în condiţiile stabilite de prezenta lege, ar pune iremediabil în pericol viabilitatea economică a întreprinderii implicate şi ar conduce la devalorizarea completă a activelor acesteia. În pofida acestei prevederi, nu sunt cunoscute Decizii ale Plenului Consiliului Concurenței pe cazuri de concurență neloială de aplicare a art. 74 din Legea concurenței.

[372] Legea concurenței nr. 183. Monitorul Oficial Nr. 193-197 din 14.09.2012. În vigoare din 14.09.2012
[373] *Ibid.*

Conform datelor din Rapoartele anuale ale Consiliului Concurenței în perioada 2012-2017 au fost stabilite următoarele amenzi pentru încălcarea legislației concurențiale:

Tabelul 1. Amenzile aplicate de Consiliul Concurenței în perioada anilor 2012-2017

Perioada în care au fost aplicate amenzi	***Cuantumul amenzilor pentru concurență neloială***	***Cuantumul amenzilor pentru toate încălcările***
14.09.2012 – 31.12.2012[374]	- (14 cazuri)	1 389 039,00 lei
01.01.2013 – 31.12.2013[375]	-	282 396,64 lei
01.01.2014 – 31.12.2014[376]	- (6 cazuri)	1 337 336,42 lei
01.01.2015 – 31.12.2015[377]	968 730 lei (8 cazuri)	38 042 970,40 lei
01.01.2016 – 31.12.2016[378]	1 170 000 lei (6 cazuri)	19 210 000,00 lei
01.01.2017 – 31.12.2017	89 269,97 lei (2 cazuri)	12 490 000,00 lei

Amenzile aplicate pentru încălcarea normelor de procedură constituie un stimulent pentru întreprinderi de a avea un comportament receptiv în interacțiunea cu Consiliul Concurenței în situația examinării cazurilor de concurență neloială. Totodată, prin aceasta se asigură celeritatea procedurilor, administrarea probelor veridice şi suficiente. Chiar dacă aceste sancțiuni nu au incidență directă asupra comportamentului neloial al întreprinderilor pe piață, cel puțin, acestea vin să disciplineze comportamentul întreprinderilor în raport cu o autoritate de stat care examinează un caz de concurență neloială și urmează a se expune asupra existenței sau lipsei concurenței neloiale.

Potrivit art. 68 alin. (1) din Legea concurenței[379], Plenul Consiliului Concurenţei are dreptul să aplice întreprinderilor prin decizie amenzi în cazul în care în mod intenţionat sau din neglijenţă:

[374] Raportul privind activitatea Consiliului Concurenței 2012-2013. Disponibil:https://www.competition.md/public/files/uploads/rapoarte_anuale/Raportul-privind_activitatea_%20Consiliului-Concurentei_2012-2013.pdf (accesat la 09.01.2018).
[375] Raportul privind activitatea Consiliului Concurenței 2012-2013.
[376] Raportul privind activitatea Consiliului Concurenței pentru anul 2014. Disponibil: https://www.competition.md/public/files/uploads/rapoarte_anuale/28%2005%202015%20Raport_activitate_Cons%20Concur_last.pdf (accesat la 09.01.2018).
[377] Raportul privind activitatea Consiliului Concurenței în anul 2015. Disponibil: https://www.competition.md/public/files/RaportactivitateCons-Concur2015323f6.pdf (accesat la 09.01.2018).
[378] Raportul privind activitatea Consiliului Concurenței în anul 2016. Disponibil: https://www.competition.md/public/files/Raport-de-activitate2016Consiliul-Concurentei23b61.pdf (accesat la 09.01.2018).

a) ca răspuns la o solicitare, acestea furnizează informaţii inexacte, incomplete sau care induc în eroare ori furnizează documente incomplete sau nu furnizează în termenul stabilit informaţiile sau documentele solicitate;

b) acestea furnizează informaţii inexacte, incomplete sau care induc în eroare într-o cerere, confirmare, notificare sau completare a acesteia;

c) în timpul inspecţiilor, acestea nu prezintă registrele şi celelalte documente solicitate, aflate în raport cu scopul şi obiectul investigaţiei, în formă incompletă;

d) acestea refuză să se supună unei inspecţii;

e) ca răspuns la o întrebare în cadrul desfășurării inspecției, acestea:

i. dau un răspuns inexact sau care induce în eroare;

ii. nu rectifică, în termenul stabilit de preşedintele Consiliului Concurenţei, un răspuns inexact, incomplet sau care induce în eroare dat de un membru al personalului; sau

iii. nu dau un răspuns complet sau refuză să dea acest răspuns cu privire la fapte care au legătură cu obiectul şi scopul inspecţiei;

f) sigiliile aplicate în cadrul inspecției de către angajaţii autorizaţi ai Consiliului Concurenţei au fost rupte.

Amenda care poate fi aplicată pentru faptele sus enumerate este de până la 0,5% din cifra totală de afaceri realizată de întreprindere în anul anterior sancționării. Totodată, Plenul Consiliului Concurenţei, în urma constatării actului de concurență neloială, în temeiul art. 76 din Legea concurenței, poate aplica, prin decizie, penalităţi în sumă de până la 5% din cifra de afaceri zilnică medie realizată de întreprinderea sau asociaţia de întreprinderi în cauză în anul anterior sancţionării, pentru fiecare zi de întârziere, calculate de la o dată ulterioară stabilită în decizie, pentru a le obliga:

- să furnizeze în mod complet şi corect informaţiile şi documentele care le-au fost solicitate;

- să se supună inspecţiei dispuse prin ordin al preşedintelui Consiliului Concurenţei.

Totodată, art. 330^1 din Codul Contravențional[380] prevede răspundere pentru împiedicarea activității legitime a Consiliului Concurenței, manifestată prin prezentarea informației neautentice sau incomplete Consiliului Concurenţei și/sau împiedicarea activităţii legitime a funcţionarilor din cadrul Consiliului Concurenţei, comisă prin neadmiterea controlului, împiedicarea accesului în încăperi ori pe teritoriu sau neprezentarea informaţiei solicitate, sub

[379] Legea concurenței nr. 183. Monitorul Oficial Nr. 193-197 din 14.09.2012. În vigoare din 14.09.2012.
[380] Codul contravențional al Republicii Moldova din 2008. Republicat în Monitorul Oficial nr.78-84 din 17.03.2017.

forma sancțiunii de la 18-90 u.c. aplicată persoanei fizice, 30-180 u.c. aplicată persoanei cu funcţie de răspundere.

Sancționarea concurenței neloiale se prescrie extinctiv. Potrivit art. 81 alin. (1) lit. a) din Legea concurenței[381], dreptul Consiliului Concurenţei de a aplica sancţiuni pentru încălcările ce ţin de concurenţă neloială, prevăzute la art. 15–19, se supune termenului de prescripţie de un an. Acest termen de prescripţie începe să curgă de la data comiterii încălcării, iar în cazul încălcărilor cu caracter continuu sau repetate, termenul de prescripţie începe să curgă de la data încetării încălcării.

Totodată, potrivit art. 82 din Legea concurenței[382], orice act emis de către Consiliul Concurenţei în scopul examinării preliminare sau investigării unei încălcări întrerupe cursul termenului de prescripţie pentru aplicarea de sancţiuni. Întreruperea termenului de prescripţie produce efect de la data comunicării de către Consiliul Concurenţei a actului emis (solicitare de informaţii, ordin privind desfăşurarea inspecţiei, dispoziţie privind iniţierea procedurii de investigaţie), comunicare făcută cel puţin unei întreprinderi sau asociaţii de întreprinderi care a participat la săvârșirea încălcării. După întreruperea cursului termenului de prescripţie începe să curgă un nou termen, cu o durată similară, de la data la care Consiliul Concurenţei a emis unul din actele sus menționate. Termenul de prescripţie va expira cel târziu în ziua în care s-a scurs o perioadă egală cu dublul termenului de prescripţie aplicabil pentru săvârșirea încălcării în cauză, fără să fi aplicat Consiliul Concurenţei o sancţiune prevăzută de prezenta lege.

Actele adoptate de Consiliul Concurenței în activitatea sa de examinare a cazurilor de concurență neloială sunt supuse controlului judiciar de către instanțele de judecată în procedura contenciosului administrativ. În conformitate cu prevederile art. 78 din Legea concurenței, Deciziile prin care Plenul Consiliului Concurenţei a aplicat o amendă sau o penalitate cu titlu cominatoriu pot fi contestate la judecătorie. Instanţele judecătorești pot reduce sau majora amenzile sau penalităţile cu titlu cominatoriu aplicate, iar în cazul în care constată că decizia privind constatarea încălcării şi/sau aplicarea amenzii sau a penalităţii este neîntemeiată şi/sau este adoptată cu încălcarea procedurii, acestea pot anula amenzile sau penalităţile cu titlu cominatoriu aplicate.

Astfel, toate actele Consiliului Concurenței pot fi atacate în judecătorii conform competenței generale stabilite la art. 33^1 din Codul de Procedură Civilă[383].

[381] Legea concurenței nr. 183. Monitorul Oficial Nr. 193-197 din 14.09.2012. În vigoare din 14.09.2012
[382] *Ibid.*
[383] Codul de Procedură Civilă al Republici Moldova. Republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 130-134 din 21.06.2013.

Luând în considerație studiul amplu realizat asupra răspunderii administrative pentru actele de concurență neloială și, respectiv, a instrumentului de contracarare a concurenței neloiale care rezultă din această formă de răspundere juridică, suntem îndreptățiți de a considera eficiența și randamentul ridicat al acesteia. Spre deosebire de instrumentele de contracarare antrenate de tragerea la răspundere juridică civilă unde întreprinderile se apără cu forțele proprii împotriva concurenței neloiale, în cadrul tragerii la răspundere administrativă se implică autoritatea de concurență investită cu putere de stat pentru a examina cazuri de concurență neloială. Examinarea nu presupune doar o apreciere a probelor prezentate de părți, ci un amplu proces de identificare, administrare și apreciere a probelor.

3.3. Răspunderea penală ca instrument juridic de contracarare a actelor de concurență neloială

Răspunderea penală este o formă a răspunderii juridice, alături de răspunderea civilă și cea administrativă. Răspunderea penală este o instituţie juridică fundamentală a dreptului penal, care, alături de infracţiune și pedeapsă, reprezintă componentele de bază ale întregului sistem de drept penal. În mecanismul reglementării juridico-penale, cele trei instituţii sunt interdependente. Astfel, infracţiunea ca fapt interzis de legea penală nu poate fi concepută fără consecinţa inevitabilă care este răspunderea penală, iar aceasta, la rândul său, ar fi lipsită de obiect fără sancţiunea penală[384]. Răspunderea penală este, după conținutul și consecințele sale, cea mai severă din tipurile de răspundere juridică. Răspunderea penală se aplică doar pentru comiterea unor fapte care conțin toate elementele constitutive ale infracțiunii, prevăzute de legislația penală.

În dreptul penal, noţiunea de răspundere juridică este abordată într-o dublă accepţiune[385].

În *sens restrâns*, prin răspundere penală înţelegem obligaţia unei persoane de a suporta o sancţiune penală datorită faptului că a săvârşit o infracţiune. Așa cum s-a afirmat, răspunderea penală nu este un element al infracţiunii, ci efectul, consecinţa infracţiunilor[386].

În *sens larg*, prin răspundere penală se înţelege însuși raportul juridic penal de constrângere, născut ca urmare a săvârşirii infracţiunii între stat, pe de o parte, și infractor, pe de altă parte. Acest raport are un caracter complex, al cărui conţinut îl formează dreptul statului de a trage la răspundere pe infractor, de a-i aplica sancţiunea prevăzută pentru infracţiunea săvârşită și de a-l constrânge să o execute, precum și obligaţia infractorului de a răspunde pentru fapta sa

[384] Bulai C., *Manual de drept penal. Partea generală*. Bucureşti: Editura ALL Beck, 1997, p. 312.
[385] Botnaru S. et al., *Drept Penal. Partea generală. Volumul I, Ediția a II-a*. EdituraCartier Juridic, 2005, p. 229.
[386] Stefani G., Levasseur G., *Droit penal general et procedure penale*. Paris: Dalloz, 1964, p. 226.

și de a se supune sancţiunii aplicate, în vederea restabilirii ordinii de drept și restaurării autorităţii legii[387]. În această accepţiune, răspunderea penală reflectă reacţia imediată a societăţii faţă de infractor.

Prin răspundere penală se înțelege condamnarea de către stat, în baza normelor de drept penal, a faptei prejudiciabile săvârșite cu vinovăție a persoanei care a săvârșit-o, exprimată prin sentință judecătorească și însoțită de pedeapsă sau de alte măsuri de constrângere penală.

La art. 246[1] din Codul Penal al Republicii Moldova[388] se stabilește răspunderea penală pentru orice act de concurență neloială. Cu toate acestea legea penală nu definește noțiunea concurenței neloiale, însă oferă exemple în acest sens. În conformitate cu prevederile articolului sus citat, este incriminat „*orice act de concurenţă neloială, inclusiv:*

a) crearea, prin orice mijloace, de confuzie cu întreprinderea, cu produsele sau cu activitatea industrială sau comercială a unui concurent;

b) răspândirea, în procesul comerţului, de afirmaţii false, care discreditează întreprinderea, produsele sau activitatea de întreprinzător a unui concurent;

c) inducerea în eroare a consumatorului referitor la natura, la modul de fabricare, la caracteristicile, la aptitudinea de întrebuinţare sau la cantitatea mărfurilor concurentului;

d) folosirea denumirii de firmă sau a mărcii comerciale într-o manieră care să producă confuzie cu cele folosite legitim de un alt agent economic;

e) compararea în scopuri publicitare a mărfurilor produse sau comercializate ale unui agent economic cu mărfurile unor alţi agenţi economici se pedepsesc cu amendă de la 3000 la 4000 de unităţi convenţionale sau cu închisoare de până la 1 an, cu amendă, aplicată persoanei juridice, de la 3.500 la 5.000 de unităţi convenţionale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 5 ani".

Această prevedere a fost introdusă în anul 2007 prin Legea nr. 110 din 27.04.2007 pentru modificarea și completarea Codului Penal al Republicii Moldova[389]. Această intervenție în legea penală a fost efectuată ca urmare a doleanțelor exprimate în literatura de specialitate. Astfel, în legătură cu prevederile art. 3 alin. (4) din Legea nr. 588 din 22.09.1995 privind mărcile și denumirile de origine a produselor (la moment abrogată)[390], autorul Brânză Sergiu menționa următoarele: „E salutabil faptul că legiuitorul moldovean face trimiteri la prevederile Convenției de la Paris. Dar, spre regret, el nu elaborează un mecanism eficient de contracarare a actelor de

[387] Bulai C., *op.cit.*, p. 311.
[388] Codul Penal al Republicii Moldova din 2002. Republicat în Monitorul Oficial nr. 72-74 din 14.04.2009.
[389] Legea nr. 110 din 27.04.2007 pentru modificarea și completarea Codului Penal al Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial nr. 7-81 din 08.06.2007.
[390] Legea nr. 588 din 22.09.1995 privind mărcile și denumirile de origine a produselor. Republicată în Monitorul Oficial nr. 150-151 din 11.12.2001.

concurență neloială. Or, a interzice ceva doar în mod declarativ, fără a determina care vor fi consecințele suportate de cel care violează interdicția, este *caput mortuum* (lipsit de sens)"[391].

În continuare vom expune succint descrierea elementelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzute la art. 246^1 din Codul Penal al Republicii Moldova.

Obiectul juridic

Într-o opinie, obiectul juridic special al concurenţei neloiale constă în relaţiile sociale cu privire la regimul stabilit pentru asigurarea probităţii în ceea ce priveşte indicarea originii, provenienţei şi calităţii produselor fabricate sau puse în circulaţie, precum şi în ceea ce priveşte folosirea numelor comerciale ori a denumirii organizaţiilor de comerţ sau industriale, în aşa fel încât atragerea şi menţinerea clientelei să se realizeze numai prin mijloace loiale[392]. Într-o altă accepțiune, obiectul juridic special al concurenţei neloiale este reprezentat de relaţiile sociale referitoare la desfăşurarea cinstită a raporturilor economice şi la apărarea intereselor producătorilor şi consumatorilor împotriva faptelor de concurenţă neloială. În ceea ce ne privește, considerăm că **obiectul juridic special** al acestei infracțiuni îl constituie relațiile sociale cu privire la concurența neloială[393].

În literatura de specialitate română, este cvasiunanim punctul de vedere, potrivit căruia infracţiunea de concurenţă neloială are întotdeauna obiect material[394]. Fără a pune la îndoială acest punct de vedere, considerăm mai flexibilă opinia doctrinarului Stati Vitalie, care utilizează, în contextul analizei concurenţei neloiale, nu noţiunea de obiect material, dar noţiunea de obiect material (obiect imaterial)[395]. În literatura de specialitate, prin „obiect imaterial" se înţelege entitatea incorporală asupra căreia se îndreaptă nemijlocit fapta infracţională, prin al cărei intermediu se aduce atingere obiectului juridic al infracţiunii[396].

Obiectul material (imaterial) al infracțiunii de concurență neloială îl reprezintă, după caz:

- Produsele unui concurent, cu care făptuitorul creează confuzie, prin orice mijloace (în cazul modalității specificate la art. 246^1 lit. a) din Codul Penal);

- Produsele unui concurent, care sunt discreditate prin răspândirea de către făptuitor în procesul comerțului, de afirmații false (în cazul modalității specificate la art. 246^1 lit. b) din Codul Penal);

---

[391] Brînza S., *Obiectul infracțiunilor contra patrimoniului*. Chișinău, 2005, p. 553.
[392] Toader T. *Drept penal. Partea Specială*. Bucureşti: Editura Hamangiu, 2007, p.332.
[393] Brînza S., Stati V., *Tratat de drept penal. Partea specială. Volumul II*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, p. 235.
[394] Hotca M.A., Dobrinoiu M., *Infracţiuni prevăzute în legi speciale. Comentarii şi explicaţii. Vol.I.* Bucureşti: Editura All Beck, 2010, p.645.
[395] Stati V., *Răspunderea penală pentru infracţiunea de concurenţă neloială (art.246^1 CP RM)* // Revista Naţională de Drept, 2008, nr.12, p.29-38.
[396] Reşetnicov A., *Obiectul material al infracţiunii şi obiectul imaterial al infracţiunii: necesitatea delimitării* // Revista Naţională de Drept, nr. 9, 2007, p.25-30.

- Mărfurile concurentului, referitor la a căror natură, mod de fabricare, caracteristici, aptitudine de întrebuințare sau cantitate este indus în eroare consumatorul (în cazul modalității specificate la art. 246^1 lit. c) din Codul Penal);

- Denumirea de firmă sau marca comercială, folosită de făpturitor într-o manieră care să producă confuzie cu cele folosite legitim de un alt agent economic (în cazul modalității specificate la art. 246^1 lit. d) din Codul Penal);

- Mărfurile produse sau comercializate ale unui agent economic, comparate în scopuri publicitare cu mărfurile unor alți agenți economici (în cazul modalității specificate la art. 246^1 lit. e) din Codul Penal)[397].

Prin săvârșirea infracțiunii de concurență neloială se lezează anumite drepturi și interese ale persoanelor, care sunt numite – **victime**. În doctrină se menționează că victima infracţiunii este subiectul relaţiilor sociale, a cărui apărare este exercitată de norma penală corespunzătoare. Relaţiile sociale sunt ocrotite de normele penale tocmai pentru că, prin intermediul acestora, sunt protejate subiectele acestor relaţii, privite ca persoane fizice sau juridice[398]. Reieșind din această explicație și din prevederile legii penale, considerăm că victime ale concurenței neloiale pot fi persoanele care au calitatea de concurent cu făptuitorul, cât şi cele care au calitatea de consumator.

Potrivit art. 4 al Legii concurenței, prin concurent se înțelege întreprinderea independentă care este activă pe o piaţă relevantă. Piaţa relevantă este piaţa în cadrul căreia trebuie evaluată o anumită problemă de concurenţă şi care se determină prin raportarea pieţei relevante a produsului la piaţa geografică relevantă. Piaţă relevantă a produsului este piaţa produselor considerate de consumatori ca interschimbabile sau substituibile datorită utilizării date acestora, datorită caracteristicilor fizice, funcţionale şi preţului. Iar prin piaţă geografică relevantă înțelegem zona în care întreprinderile sînt implicate în oferta sau cererea de pe piaţa relevantă a produsului, în care condiţiile de concurenţă sînt suficient de omogene şi care poate fi deosebită de zonele geografice învecinate prin condiţii de concurenţă ce diferă în mod apreciabil. Astfel, victima, persoană concurentă, trebuie să activeze pe acelaşi teritoriu geografic cu făptuitorul și să rivalizeze cu produse substituibile, interschimbabile.

În ceea ce privește victima - consumator, în legislație există noțiuni diferite referitor la calificarea persoanelor juridice și fizice drept consumatori. Legea nr. 105 din 13.03.2003 privind

[397] Brînza S., Stati V., *op.cit.*, p. 235.
[398] Brînza S., *Obiectul infracţiunilor contra proprietăţii. Relaţiile sociale ca obiect al ocrotirii penale* // Analele științifice ale Universității de Stat din Moldova, Seria „Științe Socioumanistice", Vol. I, 2001, p. 48-93.

protecția consumatorilor[399] definește consumatorul la art. 1 drept orice persoană fizică ce intenţionează să comande sau să procure ori care comandă, procură sau foloseşte produse, servicii pentru necesităţi nelegate de activitatea de întreprinzător sau profesională. Pe de altă parte, Legea concurenței, la art. 4 definește consumatorul drept utilizatorul, direct sau indirect, de produse, inclusiv producător care utilizează produse pentru prelucrare, comerciant cu ridicata, comerciant cu amănuntul sau consumator final. Totodată, acelaşi articol din Legea concurenței prevede expres că în sensul prezentei legi, noțiunile principale utilizate sunt noțiuni autonome ale domeniului concurenței. Pe cale de consecință, considerăm că pot avea calitatea de victimă a infracțiunii de concurență neloială consumatorii atât persoane fizice, cât şi juridice.

Latura obiectivă a infracțiunii specificate la art. 246^1 din Codul Penal constă în fapta prejudiciabilă exprimată în acțiune[400]. Această acțiune cunoaște, printre altele, următoarele 5 modalități normative alternative:

a) crearea, prin orice mijloace, de confuzie cu întreprinderea, cu produsele sau cu activitatea industrială sau comercială a unui concurent;

b) răspândirea, în procesul comerţului, de afirmaţii false, care discreditează întreprinderea, produsele sau activitatea de întreprinzător a unui concurent;

c) inducerea în eroare a consumatorului referitor la natura, la modul de fabricare, la caracteristicile, la aptitudinea de întrebuinţare sau la cantitatea mărfurilor concurentului;

d) folosirea denumirii de firmă sau a mărcii comerciale într-o manieră care să producă confuzie cu cele folosite legitim de un alt agent economic;

e) compararea în scopuri publicitare a mărfurilor produse sau comercializate ale unui agent economic cu mărfurile unor alţi agenţi economici.

Este imperios de menționat că legiuitorul a adoptat, prin legea penală, un sistem deschis de contracarare, pe calea tragerii la răspundere penală, a concurenței neloiale. Astfel, Codul Penal, la art, 246^1 incriminează „*orice act de concurenţă neloială*".

Formularea „pentru orice act de concurenţă neloială, inclusiv..." (sublinierea ne aparţine – n.a.) din dispoziţia de la art.246^1 din Codul Penal denotă că modalităţile specificate la literele a) - e) ale acestui articol sunt aduse cu titlu de exemplu. În afară de aceste modalităţi, altele (care sunt prevăzute de Legea concurenţei) complinesc lista de modalităţi ale faptei prejudiciabile specificate la art. 246^1 al Codului Penal. Astfel, din considerentul că enumerarea prevederilor de

[399] Legea nr. 105 din 13.03.2003 privind protecția consumatorilor. În: Monitorul Oficial nr. 126-131 din 27.06.2003, în vigoare din 28.10.2003.
[400] Brînza S., Stati V., *op.cit.*, p. 236.

la lit.a)-e) art. 246[1] din Codul Penal are conotaţii exclusiv exemplificative, nu se poate afirma că la lit.a) - e) art. 246[1] din Codul Penal sunt prevăzute cinci infracţiuni de sine stătătoare[401].

Totodată, este îndoielnică poziția legiuitorului moldovean de a incrimina orice act de concrență neloială în situația în care nu a definit chiar în legea penală semnificația concurenței neloiale și indicatorii concreți pe care trebuie să-i cumuleze un comportament pentru a fi calificat drept act de concurență neloială. Potrivit Hotărârii Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 14 din 27.05.2014[402], Curtea reţine că legea penală constituie un ansamblu de reguli juridice, formulate într-o manieră clară, concisă şi precisă. În Raportul Comisiei de la Veneţia privind preeminenţa dreptului (adoptat la cea de-a 86-a sesiune plenară, 25-26 martie 2011) s-a stabilit că: „*Parlamentul nu poate deroga de la drepturile fundamentale adoptând texte ambigue de legi. Cetăţenii trebuie să se bucure de o protecţie juridică esenţială în faţa statului şi instituţiilor sale.*" În jurisprudenţa sa, Curtea Europeană pentru Drepturile Omului a menţionat că persoana este în drept să cunoască, în termeni foarte clari, ce acte şi omisiuni sunt de natură să-i angajeze responsabilitatea penală *(cauza Kokkinakis vs. Grecia din 25 mai 1993).* Atunci când un act este privit ca infracţiune, judecătorul poate să precizeze elementele constitutive ale infracţiunii, dar nu să le modifice, în detrimentul acuzatului, iar modul în care el va defini aceste elemente constitutive trebuie să fie previzibil pentru orice persoană consultată de un specialist *(cauza X. vs. Regatul Unit din 7 mai 1982).* De asemenea, în cauza E.K. vs. Turcia din 7 februarie 2002, Curtea Europeană pentru Drepturile Omului reafirmă cerinţele previzibilităţii legii penale şi formulării **suficient de clare:** *„Această condiţie se consideră îndeplinită atunci când justiţiabilul, citind textul dispoziţiei pertinente şi, în caz de necesitate, cu ajutorul interpretării acesteia de către instanţele judecătoreşti, poate să ştie pentru ce acţiuni şi inacţiuni poate fi supus răspunderii penale (§51)*". Curtea Constituțională reține că legea penală are repercusiunile cele mai dure comparativ cu alte legi sancționatoare. Ea incriminează faptele cele mai prejudiciabile, respectiv, norma penală trebuie să dispună de o claritate desăvârșită pentru toate elementele componenței infracțiunii în cazul normelor din partea specială a legii penale. Această condiție este indispensabilă și în cazul normelor din partea generală a legii penale[403].

Mai mult decât atât, până în anul 2012, noțiunea concurenței neloiale putea fi găsită în Legea privind protecția concurenței. În conformitate cu art. 2 din acest act legislativ, *concurenţa neloială* reprezintă acțiunile agentului economic de a obține avantaje neîntemeiate în activitatea

[401] Stati V., *Protecția concurenței loiale și a secretului comercial din perspectiva apărării penale a proprietății industriale* // Revista Lecturi AGEPI, 2016, p. 63.
[402] Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 14 din 27.05.2014. Monitorul Oficial nr. 364-365 din 09.12.2014.
[403] Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 14 din 27.05.2014. Publicată în Monitorul Oficial nr. 364-365 din 09.12.2014.

de întreprinzător, ceea ce aduce sau poate aduce prejudicii altor agenţi economici sau poate prejudicia reputaţia lor în afaceri. Iar la art. 8 alin. (1) era stipulat faptul că „*Agentului economic i se interzice să efectueze acte de concurenţă neloială, inclusiv: ...*”. Respectiv, până în anul 2012, atât Codul Penal, cât și Legea privind protecția concurenței prezentau anumite exemple de acțiuni de concurență neloială, însă indicatori concreți de calificare nu conțineau. Această stare, însă, parțial a fost ajustată odată cu adoptarea la data de 11.07.2012 a Legii concurenței. Acest act legislativ reglementează exhaustiv care acțiuni sunt considerate de concurență neloială, iar interpretări extensive nu sunt admise. Mai mult decât atât, componențele acțiunilor de concurență neloială sunt formulate mult mai precis și clar și nu admit interpretări care ar putea califica și alte comportamente ale întreprinderilor drept concurență neloială decât cele prevăzute expres de Legea concurenței.

În lumina celor expuse, noțiunea de „concurență neloială” utilizată de către art. 246^1 din Codul Penal urmează a fi definită conform art. 4 al Legii concurenței, precum și în spiritul acestei legi.

Coroborând prevederile art. 246^1 din Codul Penal cu prevederile art. 15-19 din Legea concurenței, observăm că practic toate modalitățile infracțiunii de concurență neloială sunt cuprinse în Legea concurenței, cu excepția uneia din ele. Excepția este cuprinsă la art. 246^1 lit. e) din Codul Penal, care incriminează ca act de concurență neloială „*compararea în scopuri publicitare a mărfurilor produse sau comercializate ale unui agent economic cu mărfurile unor alţi agenţi economici*”. O astfel de acțiune de concurență neloială nu este reglementată de Legea concurenței. În anumite situații, aceasta ar putea fi încadrată în fapta de denigrare prevăzută la art. 15 din Legea concurenței, dar numai în situația când în procesul compararării mărfurilor sau ca rezultat al comparării sunt răspândite informații false. Având în vedere faptul că această acțiune de concurență neloială nu a fost supusă cercetării în cadrul analizei aplicării răspundeii administrative, vom elucida anumite aspecte în continuare.

În conformitate cu prevederile art. 15 lit. a) din Legea concurenței, este interzisă discreditarea concurenţilor, adică defăimarea sau punerea în pericol a reputaţiei sau credibilităţii acestora prin: a) răspândirea de către o întreprindere a informaţiilor false despre activitatea sa, despre produsele sale, menite să îi creeze o situaţie favorabilă în raport cu unii concurenţi. Totodată, potrivit art. 8 alin. (1) al Legii nr. 1227 din 27.06.1997 cu privire la publicitate[404], publicitatea trebuie să fie loială şi onestă. Conform art. 9 alin. (1) lit. b) din aceeaşi lege, se consideră neonestă publicitatea care: b) conţine comparaţii incorecte ale mărfurilor cărora li

[404] Legea nr. 1227 din 27.06.1997 cu privire la publicitate. În: Monitorul Oficial nr. 67-68 din 16.10.1997.

se face publicitate cu mărfuri similare ale altui agent economic, precum şi afirmaţii sau imagini care lezează onoarea, demnitatea sau reputaţia profesională a concurentului.

Actualmente în legislația națională nu se regăsește definiția noțiunii de publicitate comparativă, interpretarea relevantă fiind expusă de Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene în Directiva nr. 84/450/CEE din 10.09.1984 de apropiere a actelor cu putere de lege şi a actelor administrative din statele membre cu privire la publicitatea înşelătoare[405]. În concordanță cu prevederile art. 2a din această Directivă, publicitatea comparativă reprezintă orice formă de publicitate care identifică în mod explicit sau implicit un concurent sau bunuri ori servicii oferite de un concurent. Proiectul Legii cu privire la publicitate, înregistrat la 04.06.2018, conține prevederi ce țin de publicitatea comparativă. Astfel, publicitatea comparativă este publicitatea care identifică, în mod explicit sau implicit, un concurent al comerciantului ori unul sau mai multe produse oferite de acesta. Totodată, art. 21 al proiectului menționat prevede expres condițiile cumulative ce trebuie întrunite în cazul publicității comparative.

În lumina acestor prevederi, vom expune succint esența unei cauze relevante pentru publicitatea comparativă, „Lidl" SNC împotriva „Vierzon Distribution" SA, examinată de către Curtea de Justiție a Uniunii Europene[406]. Potrivit acestei Hotărâri, „Lidl" SNC exploatează, pe teritoriul francez, un lanț de supermarket-uri cu caracter alimentar și, printre altele, un magazin situat în apropierea celui aparținând societății „Vierzon Distribution" SA care, în ceea ce o privește, comercializează produse de consum curent sub denumirea *Leclerc*.

La 23.09.2006, „Vierzon Distribution" SA a publicat într‑un ziar local o reclamă (denumită în continuare „reclama în litigiu") care reproducea bonuri de casă ce enumerau, prin intermediul unor desemnări generice însoțite, după caz, de indicarea greutății sau a volumului, 34 de produse, în cea mai mare parte de natură alimentară, cumpărate din magazinul aparținând societății „Vierzon Distribution" SA și, respectiv, din cel exploatat de „Lidl" SNC, evidențiind un cost total de 46,30 Euro, în ceea ce privește „Vierzon Distribution" SA, și de 51,40 Euro, cât privește „Lidl" SNC. Respectiva reclamă conținea de asemenea sloganurile „*nu este oricine E. Leclerc! prețuri mici: dovada că E. Leclerc rămâne cel mai ieftin*" și „*în engleză i se spune «hard discount», în franceză i se spune «E. Leclerc»*".

În aceste condiții, fiind sesizat, Tribunalul de comerţ din Bourges, Franța, a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții de Justiție a Uniunii Europene următoarea

[405] Brînza S., Stati V., *op.cit.*, p. 245.
[406] Cauza nr. C‑159/09 din 18.11.2010. Disponibil: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:62009CJ0159 (accesat la 07.02.2018).

întrebare preliminară: „Articolul 3a din Directiva [84/450] trebuie interpretat în sensul că nu ar fi licit să se procedeze la o publicitate comparativă prin prisma prețurilor unor produse care răspund aceleiași nevoi sau care sunt destinate acelorași scopuri, cu alte cuvinte, care prezintă un grad de interschimbabilitate suficient, doar pentru motivul că, fiind vorba de produse alimentare, caracterul comestibil al fiecăruia dintre aceste produse și, în orice caz, satisfacția resimțită când sunt consumate variază în totalitate în funcție de condițiile și de locul de fabricare, de ingredientele folosite și de experiența fabricantului?”.

Referitor la întrebarea adresată, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a menționat următoarele: respectivele condiții enumerate la articolul 3a alineatul (1) din Directiva menționată trebuie să fie interpretate în sensul cel mai favorabil, pentru a permite publicitatea care compară în mod obiectiv caracteristicile unor bunuri sau ale unor servicii, garantând în același timp că publicitatea comparativă nu va fi utilizată în mod anticoncurențial și neloial sau într‑un mod care să aducă atingere intereselor consumatorilor. În ceea ce privește o comparație care vizează prețurile, trebuie amintit că analiza contrastivă a ofertelor concurente, în special cu privire la prețuri, ține de însăși natura publicității comparative. Analiza contrastivă numai a prețului pentru bunuri și servicii trebuie să fie posibilă cu condiția ca metoda de comparație să respecte anumite cerințe, în special cea de a nu fi înșelătoare. Simpla împrejurare că produsele alimentare diferă în ceea ce privește caracterul comestibil al acestora și satisfacția resimțită de consumator, în funcție de condițiile și de locul de fabricare, de ingredientele și de identitatea fabricantului, nu este de natură să excludă posibilitatea ca analiza contrastivă a unor asemenea produse să îndeplinească cerința prevăzută de dispoziția art. 3a lit. b) din Directivă și potrivit căreia acestea trebuie să răspundă acelorași nevoi sau să fie destinate acelorași scopuri, adică să prezinte un grad de interschimbabilitate suficient.

Prevederea că „*publicitatea comparativă să nu fie înșelătoare*” trebuie interpretată în sensul că o reclamă precum cea în cauză poate prezenta caracter înșelător în special:

– dacă se constată, având în vedere toate împrejurările relevante ale speței, în special informațiile sau omisiunile care însoțesc această publicitate, că decizia de cumpărare ce aparține unui număr semnificativ de consumatori, cărora li se adresează poate fi luată cu convingerea eronată că selecția de produse, realizată de persoana care publică reclama, este reprezentativă pentru nivelul general al prețurilor acesteia din urmă în raport cu cel practicat de concurentul său și că, prin urmare, respectivii consumatori vor realiza economii de valoarea celor invocate în reclamă dacă își efectuează regulat achizițiile de bunuri de consum curent de la persoana care a publicat reclama mai degrabă decât de la respectivul concurent sau chiar cu convingerea eronată

că toate produsele persoanei care publică reclama sunt mai ieftine decât cele ale concurentului său; ori

– dacă se constată că, în vederea realizării unei comparații numai din perspectiva prețului, au fost selectate produse alimentare care prezintă în realitate diferențe de natură să influențeze în mod sensibil alegerea consumatorului mediu, fără ca aceste diferențe să reiasă din publicitatea avută în vedere.

Prevederea potrivit căreia publicitatea comparativă este permisă dacă „compară, în mod obiectiv, una sau mai multe caracteristici materiale, relevante, verificabile și reprezentative ale acelor bunuri sau servicii, care pot include și prețul" trebuie interpretată în sensul că cerința caracterului verificabil pe care îl prevede respectiva dispoziție impune, în ceea ce privește o publicitate precum cea în cauză care compară prețurile a două loturi de bunuri, ca bunurile în discuție să poată fi identificate în mod exact pe baza informațiilor conținute în respectiva publicitate.

În literatura de specialitatea se subliniază că în afară de modalitățile nominalizate expres la art. 246^1 lit. a) - e) din Codul Penal, sunt și altele care complinesc conținutul faptei prejudiciabile prevăzute la art. 246^1 din Codul Penal. Aceste alte modalități sunt menționate la art. 16 al Legii concurenței[407]. Astfel, potrivit art. 16 din Legea concurenței, este interzisă instigarea, din interes propriu sau în interesul persoanelor terţe, la rezilierea neîntemeiată a contractului cu concurentul unei alte întreprinderi, la neîndeplinirea sau la îndeplinirea necorespunzătoare a obligaţiilor contractuale faţă de concurentul respectiv prin acordarea sau oferirea, mijlocit sau nemijlocit, de recompense materiale, compensaţii sau de alte avantaje întreprinderii parte a contractului.

De asemenea, precizează faptul că în conformitate cu art. 17 din Legea concurenței, se interzice obţinerea şi/sau folosirea de către o întreprindere a informaţiilor ce constituie secret comercial al concurentului, fără consimţământul lui, dacă acestea au adus sau pot aduce atingere intereselor legitime ale concurentului. Totuși, faptele, reunite sub denumirea marginală de „*obţinerea ilegală şi/sau divulgarea informaţiilor ce constituie secret comercial sau bancar*", sunt incriminate la art. 245^{10} din Codul Penal. La fel, nerespectarea de către participantul profesionist la piața valorilor mobiliare a obligațiilor de păstrarea a secretului comercial și profesional atrage răspunderea conform art. 304^2 alin. (5) din Codul Contravențional.

În consecință, situația de obținere și/sau folosire de către o întreprindere a informațiilor ce constituie secret comercial al concurentului, fără consimțământul lui, dacă acestea au dus sau pot aduce atingere intereselor legitime ale concurentului, art. 246^1 din Codul Penal poate fi aplicat

[407] Brînza S., Stati V., *op.cit.*, p. 246.

numai dacă nu sunt aplicabile nici art. 245^{10} din Codul Penal şi nici art. 304^{2} alin. (5) din Codul Contravențional[408].

Acestea fiind menţionate, în opinia noastră, este defectuoasă atitudinea legiuitorului de a avea o abordare diversă privitor la înţelesul noţiunii de act de concurenţă neloială. Legea concurenţei prevede un şir de acţiuni de concurenţă neloială, însă în Codul penal sunt prevăzute alte acţiuni de concurenţă neloială. Suntem de părerea că este necesară o abordare unică şi clară asupra acţiunilor de concurenţă neloială, în special când discutăm despre răspunderea penală. Dat fiind faptul că Legea concurenţei este actul legislativ mai nou în raport cu Codul penal, Legea concurenţei este actul legislativ special pentru domeniul concurenţei şi este ajustat la aquis-ul comunitar, considerăm că acţiunile de concurenţă neloială trebuie calificate anume prin prisma acestui act legislativ.

În lumina celor menţionate, este oportună modificarea art. 246^{1} din Codul Penal pentru a asigura unitatea terminologică în sistemul naţional de drept şi, ca urmare, asigurarea drepturilor persoanelor împotriva interpretărilor abuzive din partea autorităţilor de stat. În acest sens, norma juridică penală precizată urmează să prevadă incriminarea acelor acţiuni de concurenţă neloială care deja sunt definite în Legea concurenţei, printr-o formulare generică pentru a evita dubla definire a acestora.

Reieşind din cele menţionate, înaintăm propunerea *de lege ferenda* de modificare a art. 246^{1} din Codul Penal prin eliminarea sintagmei „*Orice act de concurenţă neloială, inclusiv:*" şi a literelor a) – e) din acest articol şi redactarea acestuia în următorul mod: „*Acţiunile de concurenţă neloială prevăzute de Legea concurenţei nr. 183 din 11.07.2012*".

Finalizând examinarea laturii obiective a infracțiunii de concurență neloială, vom consemna că această infracțiune este o infracțiune formală. Ea se consideră consumată din momentul comiterii faptei prejudiciabile specificate la art. 246^{1} din Codul Penal, în oricare din modalitățile sale[409]. În perspectiva modificărilor propuse anterior, infracțiunea de concurență neloială va rămâne a fi o infracțiune formală.

Latura subiectivă

Latura subiectivă a infracțiunii de concurență neloială se caracterizează prin intenție directă.

În docrină se menționează, privitor la vinovăţie, ca prim semn al laturii subiective a infracţiunilor prevăzute la 246^{1} al Codului Penal, că specificul infracţiunilor economice constă în

[408] *Ibid.*
[409] Timofei S., *Latura obiectivă a infracțiunii de concurență neloială (art. 246^{1} C. pen. RM)* // Revista Națională de Drept, nr. 2, 2011, p. 37.

faptul că acestea pot fi săvârşite numai cu intenţie; nu pot fi infracţionale atingerile aduse relaţiilor sociale economice, dacă presupun imprudenţă[410]. Nu considerăm posibilă evaluarea imprudenţei ca formă a vinovăţiei în ipoteza infracţiunii de limitare a concurenţei libere, precum şi a infracţiunii de concurenţă neloială. În mod necesar, cel care săvârşeşte infracţiuni în domeniul concurenţei trebuie să-şi dea seama de caracterul prejudiciabil al acţiunii sale, să prevadă fapta prejudiciabilă şi/sau urmările ei prejudiciabile, să dorească săvârşirea faptei prejudiciabile şi/sau să dorească ori să admită, în mod conştient, survenirea urmărilor prejudiciabile[411].

În legătură cu infracţiunea de concurenţă neloială, în literatura de specialitate au fost exprimate opinii că aceasta poate fi comisă nu doar cu intenţie directă, dar şi cu intenţie indirectă[412].

La acest capitol suntem de altă părere. Doar intenţia directă este atestată în cazul infracţiunii de concurenţă neloială, care este o infracţiune formală. În acest sens, sprijinim punctul de vedere al autoarei Teajkova I. M., care afirmă că „Este de neconceput prezenţa intenţiei indirecte în ipoteza infracţiunilor al căror moment de consumare este recunoscut de legiuitor ca fiind săvârşirea acţiunii sau inacţiunii”[413]. Într-adevăr, odată ce făptuitorul nu poate să admită în mod conştient acţiunea sau inacţiunea sa, el poate doar s-o dorească. Cum poate doar s-o admită, dacă o săvârşeşte? Admiterea conştientă poate fi atestată numai în raport cu urmările prejudiciabile, care pot avea un caracter generic, pot fi mai multe. Fapta prejudiciabilă este una singură. Odată ce este săvârşită, intenţia făptuitorului este directă. În concluzie, în cazul infracţiunii de concurenţă neloială, intenţia poate fi doar directă[414].

Privitor la semnele secundare ale laturii subiective a infracţiunilor în domeniul concurenţei, considerăm că primul din acestea – **motivul** – nu are un caracter obligatoriu nici în cazul infracţiunii de limitare a concurenţei libere, nici în cazul infracţiunii de concurenţă neloială. De regulă, motivele acestei infracţiuni se exprimă în năzuinţa de a discredita sau de a denigra agentul economic concurent, precum şi în interesul lui material.

Interesul material – adică năzuinţa de a obţine sau a reţine un câştig material ori de a se elibera de cheltuieli materiale – este motivul care, de cele mai dese ori, se poate afla la baza

---

[410] Лопашенко Н.А., *Преступления в сфере экономики: авторский комментарий к уголовному закону*. Moscova: Editura Волтерс Клувер, 2007, p.196-197.
[411] Timofei S., *Latura subiectivă a infracţiunilor în domeniul concurenţei* // Revista Naţională de Drept, nr. 11, 2010, p. 53.
[412] Diaconescu Gh., I*nfracţiuni prevăzute în legi speciale şi legi extrapenale*. Bucureşti: Editura ALL Beck, 1996, p. 265.
[413] Кузнецовой Н.Ф., Тяжковой И.М., *Курс уголовного права. Общая часть. Том 1: Учение о преступлении*. Moscova: Editura Зерцало, 1999, p. 313.
[414] Timofei S., *op.cit.*, p. 54.

infracţiunilor în domeniul concurenţei. Din esenţa concurenţei neloiale reiese că, săvârşind această infracţiune, făptuitorul este cel mai des ghidat fie de năzuinţa de a obţine sau a reţine un câştig material, fie de a se elibera de cheltuieli materiale. Totuşi, nu putem exclude total că motive de alt gen ar putea să determine săvârşirea infracţiunilor în domeniul concurenţei. În legătură cu aceasta, în doctrina penală a fost exprimată părerea că, în ipoteza infracţiunii de limitare a concurenţei libere, ca motive, în afară de interesul material, ar putea să evolueze: răzbunarea; ura socială, naţională, rasială sau religioasă etc. Nu putem exclude şi alte motive: ura generată de apartenenţa la o anumită formaţiune politică; izolaţionismul în raport cu agenţii economici străini sau mărfurile străine; năzuinţa de a testa vigilenţa autorităţilor care protejează concurenţa; năzuinţa de a imita producătorii notorii etc. Totuşi, în cele mai frecvente cazuri, aceste motive nu pot avea decât un rol subsidiar, subsecvent în raport cu motivul principal, exprimat în interesul material[415].

Din analiza laturii subiective a infracţiunii specificate la art. 246^1 din Codul Penal[416] rezultă că scopul acesteia este de două tipuri: 1) scopul mijlocit, generic pentru toate cele cinci modalităţi ale infracţiunii în cauză; 2) scopul nemijlocit, specific fiecărei din cele cinci modalităţi ale concurenţei neloiale.

Când ne referim la primul tip, considerăm că făptuitorul urmăreşte violarea unei îndatoriri de respectare a bunelor moravuri în afaceri, precum şi lărgirea cercului de consumatori ai mărfurilor sale. Referitor la scopul nemijlocit al infracţiunii de concurenţă neloială, din examinarea obiectului şi laturii obiective a infracţiunii în cauză reiese că conţinutul acestuia variază în dependenţă de modalitatea concretă sub care se prezintă respectiva infracţiune:

a) scopul creării convingerii că activitatea se desfăşoară de către agentul economic victimă, adică deţinătorul legitim al acelui obiect al proprietăţii industriale (cu excepţia denumirii de firmă şi a mărcii comerciale), pe care îl foloseşte de fapt făptuitorul (în ipoteza modalităţii de creare, prin orice mijloace, a confuziei cu întreprinderea, cu produsele sau cu activitatea industrială sau comercială a unui concurent);

b) scopul creării unei situaţii de favoare, în dauna concurentului exprimată în: dereglarea anumitor procese şi tradiţii de gestiune; a relaţiilor cu partenerii de afaceri; dezorganizarea structurii, a climatului organizaţional, a planificării strategice; deturnarea de la scopurile şi sarcinile trasate; reducerea atractivităţii investiţionale etc. (în ipoteza modalităţii de răspândire, în procesul comerţului, de afirmaţii false, care discreditează întreprinderea, produsele sau activitatea de întreprinzător a unui concurent);

[415] *Ibid*., p. 55.
[416] Codul Penal al Republicii Moldova. Republicat în Monitorul Oficial Nr. 72-74 din 14.04.2009.

c) scopul formării conştiente la consumator a reprezentării eronate cu privire la mărfurile concurentului (în ipoteza modalităţii de inducere în eroare a consumatorului referitor la natura, la modul de fabricare, la caracteristicile, la aptitudinea de întrebuinţare sau la cantitatea mărfurilor concurentului);

d) scopul creării convingerii că denumirea de firmă sau marcă comercială sunt folosite legitim de către agentul economic victimă, adică de către deţinătorul legitim al denumirii de firmă sau a mărcii comerciale, fără ca acest lucru să corespundă realităţii (în ipoteza modalităţii de folosire a denumirii de firmă sau a mărcii comerciale într-o manieră care să producă confuzie cu cele folosite legitim de un alt agent economic);

e) scopul confruntării propriilor mărfuri ale agentului economic-făptuitor cu cele ale unui concurent, într-o manieră să evidenţieze consumatorilor avantajele celui dintâi faţă de celelalte, ori al prezentării caracteristicilor mărfurilor proprii ca fiind aceleaşi cu ale concurentului, pentru a beneficia de prestigiul acestuia (în ipoteza modalităţii de comparare în scopuri publicitare a mărfurilor produse sau comercializate ale unui agent economic cu mărfurile unor alţi agenţi economici). După această prezentare, ţinem să precizăm că ea a avut un caracter exemplificativ. Această prezentare nu epuizează conţinutul scopului infracţiunii de concurenţă neloială, care poate presupune şi alte exemple relevante[417].

Subiectul

Subiectul infracțiunii specificate la art. 246^1 al Codului Penal poate fi:

(1) persoana fizică responsabilă, care la momentul săvârşirii infracțiunii avea împlinită vârsta de 16 ani; şi

(2) persoana juridică, cu excepția autorităților publice. În literatura de specialitate se menționează faptul că în calitate de subiect al infracţiunii, specificate la art. 246^1 din Codul Penal, agentul economic concurent este subiectul de rea-credinţă, angajat în acelaşi raport juridic de concurenţă în care victima apare ca subiect de bună-credinţă[418].

În ce ne privește, privim sceptic asupra posibilității tragerii la răspundere penală a persoanelor juridice. Temei pentru aceasta folosesc prevederile art. 77 alin. (1) din Legea concurenței potrivit cărora „*Prin derogare de la legea penală, comiterea faptelor de concurenţă neloială interzise la art. 15–19 din prezenta lege se sancţionează de Consiliul Concurenţei cu amendă în mărime de pînă la 0,5% din cifra totală de afaceri realizată de întreprinderea în cauză în anul anterior sancţionării*". În această normă se întrevede scopul legiuitorului de a evita dubla sancționare pentru aceeași faptă. Astfel, persoanele juridice urmează a fi trase la

[417] Timofei S., *Ibid.*, p. 55-56.
[418] Timofei S., *Subiectul infracțiunilor în domeniul concurenței* // Revista Națională de Drept, nr. 3, 2011, p. 37.

răspunedere juridică conform Legii concurenței, iar persoanele fizice – conform Codului penal. Respectiv, se impune ajustarea prevederilor art. 246^1 din Codul Penal referitoare la subiectul infracțiunii. Mai multe aspecte despre concurența normelor din Legea concurenței și Codul Penal, vor fi examinate mai jos.

În acest context, înaintăm propunerea *de lege ferenda* de a exclude din art. 246^1 al Codului Penal[419] prevederile despre pedepsirea persoanei juridice, iar sancțiunea din acest articol urmează a fi redactată astfel: „*se pedepsesc cu amendă de la 3000 la 4000 de unități convenționale sau închisoare de până la 1 an*".

Pedeapsa penală

Drept urmare a comiterii infracțiunii de concurență neloială, intervine și aplicarea **pedepsei penale**. În conformitate cu art. 61 din Codul Penal[420], pedeapsa penală este o măsură de constrângere statală şi un mijloc de corectare şi reeducare a condamnatului ce se aplică de instanţele de judecată, în numele legii, persoanelor care au săvârşit infracţiuni, cauzând anumite lipsuri şi restricţii drepturilor lor. Pedeapsa are drept scop restabilirea echităţii sociale, corectarea condamnatului, precum şi prevenirea săvârşirii de noi infracţiuni atât din partea condamnaţilor, cât şi a altor persoane.

În lumina celor menționate, pentru pedepsirea persoanelor care comit acțiuni de concurență neloială, legiuitorul a stabilit următoarea pedeapsă penală:

- pentru persoanele fizice: amendă de la 3000 la 4000 de unităţi convenţionale (150 000 – 200 000 lei) sau cu închisoare de până la 1 an;
- pentru persoanele juridice: amendă de la 3.500 la 5.000 de unităţi convenţionale (175 000 – 250 000 lei) cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 5 ani.

La o analiză mai detaliată a pedepselor penale respective, observăm marja foarte mică de apreciere concretă a cuantumului sancțiunii pecuniare. Or, în activitatea economică, pentru a constrânge o întreprindere, urmează a fi luate în calcul atât faptele acesteia, volumul la care s-au desfășurat, capacitatea de plată, cât și repercusiunile pe care le are asupra mediului concurențial, chiar și asupra unor întreprinderi concrete sau consumatori.

In abstracto, o pedeapsă penală sub formă de amendă în mărimea minimă de 175 mii lei pentru o întreprindere la început de cale și care nu a reușit realizarea cărorva venituri, duce indubitabil la eșecul total al acesteia și dezinteresarea către continuarea activității antreprenoriale, investiționale. În alt caz, o pedeapsă penală sub formă de amendă în mărimea

[419] Codul Penal al Republicii Moldova. Republicat în Monitorul Oficial Nr. 72-74 din 14.04.2009
[420] *Ibid.*

maximă de 250 mii lei pentru o întreprindere cu o istorie îndelungată și cu tradiții antreprenoriale, cu venituri impunătoare, nu reprezintă decât o cheltuială sau chiar o „investiție". Astfel, în unele cazuri suntem în fața situației că pedeapsa penală nu își poate atinge scopurile statuate în legea penală.

În activitatea economică sau, mai bine spus, în mediul concurențial se impune o marjă mai mare de apreciere a măsurilor statale de constrângere, or acestea trebuie să fie la maxim individualizate față de întreprinderea considerată vinovată în comiterea concurenței neloiale. Piața poate reacționa într-un mod tragic la intervențiile represive neechitabile ale statului.

Referitor la pedeapsa penală ce constă în privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 5 ani, specificăm natura complementară a acesteia. În doctrină se consemnează faptul că aplicarea acestui tip de pedeapsă este determinată în mod principal de necesitatea prevenirii recidivei din partea persoanelor care au comis infracţiuni în legătură cu funcţia ocupată de ele sau cu activitatea profesională. Această pedeapsă poate fi extrem de eficientă, de exemplu, dacă este aplicată persoanelor condamnate pentru înșelarea clienţilor, luarea de mită sau pentru infracţiuni de corupţie, infracţiuni contra siguranţei transporturilor,[421] adică asupra persoanelor fizice.

Considerăm criticabilă o asemenea atitudine a legiuitorului față de persoanele juridice culpabile de concurență neloială. Privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen de 1 an, la pachet cu amenda de 175 mii lei, aceasta fiind pedeapsa minimală prevăzută de lege pentru concurență neloială, nu o considerăm oportună și echitabilă din simplu considerent că nu permite individualizarea pedepsei mai aproape de realitățile faptei, a făpturitorului și a victimei. Mai mult decât atât, prin această pedeapsă are loc înlăturarea unor concurenți de pe piață, care nu de fiecare dată este cea mai bună soluție. În unele cazuri, privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate, ar putea duce indirect la acordarea drepturilor exclusive întreprinderii concurente, altfel spus, ar institui monopolul unui concurent pe o anumită piață. În cadrul pieţelor concentrate, unde concurența este foarte acerbă, nu considerăm a fi cea mai bună soluție de educare și restabilire a echilibrului social excluderea unui concurent. Dat fiind faptul că scopul întreprinderilor este de a acumula venituri pentru a le împărți fondatorilor cu titlu de dividend, anume asupra respectivului scop urmează a fi fortificate constrângerile în caz de concurență neloială. Răspunderea patrimonială (pecuniară) este forma cea mai adecvată pentru ajustarea activității întreprinderilor.

[421] Кузнецова, Н. Ф., Тяжков, И. М., *Курс уголовного права. Общая часть, том 2*. Moscova: Editura Зерцало, 1999, p. 35.

Acestea fiind menționate, se fundamentează argumentele expuse mai sus referitor la excluderea din art. 246[1] al Codului Penal a prevederilor privind tragerea la răspundere penală pentru concurență neloială a persoanelor juridice.

Cod penal vs Legea concurenței

Un aspect foarte important de studiat la acest capitol al studiului îl constituie concurența dintre prevederile Codului Penal și cele ale Legii concurenței. În conformitate cu prevederile art. 77 alin. (1) din Legea concurenței, *prin derogare de la legea penală, comiterea faptelor de concurenţă neloială interzise la art. 15–19 din prezenta lege se sancţionează de Consiliul Concurenţei cu amendă în mărime de până la 0,5% din cifra totală de afaceri realizată de întreprinderea în cauză în anul anterior sancţionării*. În literatura de specialitate a fost pusă următoarea întrebare: care ar fi efectele unei asemenea derogări? Răspunsul la această întrebare se desprinde din alin. (7) art. 6 al Legii privind actele legislative, adoptate de Parlamentul Republicii Moldova la 27.12.2001[422]: „În cazul în care între două acte legislative cu aceeaşi forţă juridică apare un conflict de norme ce promovează soluţii diferite asupra aceluiaşi obiect al reglementării, se aplică prevederile actului posterior". Atât Codul penal, cât și Legea concurenței sunt legi organice. Legea concurenței a fost adoptată după adoptarea Codului penal. În concluzie, în cazurile de comitere a unei concurențe neloiale, răspunderea se aplică nu conform art. 246[1] al Codului Penal, dar în baza alin.(1) art.77 al Legii concurenței[423]. Totodată, potrivit art. 6 alin. (3) din Legea nr. 780 din 27.12.2001 privind actele legislative, în caz de divergență între o normă a actului legislativ general și o normă a actului legislativ special cu aceeași forță juridică, se aplică norma actului legislativ special. În ceea ce privește mediul concurențial, Legea concurenței este actul legislativ special și, respectiv, se aplică prioritar. Însă, așa cum am menționat mai sus, Legea concurenței are incidență asupra întreprinderilor, iar persoanele fizice care practică activitate de întreprinzător rămân pasibile de răspundere penală pentru concurență neloială.

În acest context, vom trece în registru și Decizia Curții Constituționale nr. 52 din 06.09.2016[424] de inadmisibilitate a sesizării nr. 98g/2016 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 77 alin. (1) din Legea concurenței nr. 183 din 11 iulie 2012 (stabilirea cuantumului amenzii pentru concurența neloială). La originea cauzei se află excepţia de neconstituţionalitate a sintagmei „*din cifra totală de afaceri realizată de întreprinderea în cauză în anul anterior sancţionării*" din alineatul (1) al articolului 77 din

[422] Legea privind actele legislative, adoptate de Parlamentul Republicii Moldova la 27.12.2001. În: Monitorul Oficial nr. 36-38 din 14.03.2002. Data intrării în vigoare: 14.06.2002.
[423] Stati V., *op.cit.*, p. 15.
[424] Decizia Curții Constituționale nr. 52 din 06.09.2016.
Disponibil: http://www.constcourt.md/ccdocview.php?tip=decizii&docid=264&l=ro (accesat la 04.01.2018).

Legea concurenței, în contextul în care, printr-o decizie din 03.09.2015, Plenul Consiliului Concurenţei a constatat încălcarea prevederilor art. 19 alin. (1) lit. a) din Legea concurenţei de către „Volta” SRL şi i-a aplicat o amendă în mărime de 905 252,91 lei. În Decizia sa, la pct. 20, Curtea Constituțională reține că textul legal criticat oferă posibilitatea de individualizare a sancţiunii amenzii, proporţional cu gravitatea faptei săvârşite. De altfel, dispozițiile articolului contestat prevăd că sancţiunea este amenda „de până la 0,5% din cifra de afaceri”, iar, în conformitate cu articolul 41 din Legea concurenței, Plenul Consiliului Concurenţei - autoritatea competentă să constate şi să aplice sancțiunile prevăzute de Legea concurenţei - trebuie să individualizeze sancţiunea aplicată, ţinând seama de gravitatea şi durata faptei şi de consecinţele sale asupra concurenţei. Iar stabilirea „cifrei totale de afaceri”, ca un criteriu necesar în cadrul individualizării sancţiunii, chiar dacă generează în final cuantumuri mari ale amenzii, nu poate determina neconstituţionalitatea textului de lege criticat, luând în considerație faptul că individualizarea amenzii se face în funcţie de gravitatea faptei săvârşite și a pericolului social pe care îl produce.

De asemenea, Curtea relevă că în conformitate cu art. 78 din Legea concurenței, Curtea Supremă de Justiţie şi Curtea de Apel Chişinău au competenţă deplină în ceea ce priveşte controlul deciziilor prin care Plenul Consiliului Concurenţei a aplicat o amendă. Instanțele menționate pot reduce sau majora amenzile aplicate, iar în cazul în care conchid că decizia privind constatarea încălcării şi/sau aplicarea amenzii este neîntemeiată şi/sau este adoptată cu încălcarea procedurii, pot anula amenzile aplicate. Prin urmare, instanţele judecătoreşti se vor pronunța dacă individualizarea sancţiunii a fost sau nu proporţională cu fapta săvârşită.

Acestea fiind consemnate, suntem de părerea că aplicarea amenzilor în mod individualizat asupra întreprinderilor vinovate de concurență neloială, reieșind din cifra de afaceri din anul precedent stabilirii încălcării, este mai eficientă decât pedeapsa prevăzută de legea penală. Astfel, este îndreptățită propunerea *de lege ferenda* de excludere a întreprinderilor de la răspundere penală, iar persoanele fizice care practică activitate de întreprinzător și, respectiv, nu au o cifră de afaceri, să fie pasibile de răspundere penală.

3.4. Concluzii la Capitolul III

- ✓ Concurența neloială implică anumite instrumente juridice de sancționare, însă nu trebuie diminuată importanța măsurilor de prevenire a manifestărilor neloiale ale concurenților. Prevenirea concurenței neloiale se realizează pe două segmente: prevenirea generală și prevenirea specială.

- ✓ În general, instrumentele de contracarare, prevăzute de dreptul concurenței și de alte ramuri de drept care protejează concurența, au ca scop stoparea comportamentelor ilicite ale întreprinderilor care au comis acțiuni de concurență neloială, elimiarea efectelor negative ale acestora, precum și eliminarea recidivei. Astfel, aplicarea instrumentelor juridice de contracarare a actelor de concurență neloială se referă la restabilirea condițiilor favorabile concurenței.
- ✓ Instrumentele de contracarare a concurenței neloiale reprezintă un ansamblu de norme juridice care, identificând comportamentul ilicit, stabilesc totodată și răspunderea juridică pentru acesta. Instrumentele juridice de contracarare a concurenței neloiale reprezintă o pârghie a statului de a asigura un mediu concurențial sănătos. Totalitatea normelor juridice care se înglobează în mecanismele de contracarare a concurenței neloiale își au sediul în diferite ramuri de drept, cum ar fi spre exemplu: Dreptul concurenței, Dreptul civil, Dreptul administrativ, Dreptul penal.
- ✓ Având în vedere valoarea constituțională a principiului concurenței loiale în cadrul economiei de piață a Republicii Moldova, legiuitorul a adoptat instrumente juridice corespunzătoare pentru contracararea actelor de concurență neloială. Principalul instrument de contracarare fiind răspunderea juridică pentru acțiunile de concurență neloială, care la ora actuală este: civilă administrativă și penală. Fiecare dintre acestea comportă un anumit specific, dar rezultatul scontat este comun și anume: 1) contracararea actelor de concurență neloială; 2) educarea făptuitorului și 3) restabilirea echilibrului socio-economic perturbat în mediul de afaceri.
- ✓ Răspunderea civilă se realizează ca urmare a comiterii delictului de concurență neloială. Este o răspundere juridică între subiecți privați. În aceste circumstanțe, faptele considerate de concurență neloială, în interpretarea părților litigante, poate să exceadă acțiunile de concurență neloială reglementate de Legea concurenței cât și cele incriminate de Codul Penal. Or, regula-cheie în răspunderea delictuală este prevăzută la art. 1398 din Codul Civil și anume: *Cel care acţionează faţă de altul în mod ilicit, cu vinovăţie este obligat să repare prejudiciul patrimonial, iar în cazurile prevăzute de lege, şi prejudiciul moral cauzat prin acţiune sau omisiune.*
- ✓ În cadrul răspunderii civile pentru acțiunile de concurență neloială este mai important de determinat mijloacele folosite și nu scopul urmărit. Până la urmă, libera concurență stă la baza progresului și, bineînțeles, că scopul principal în activitatea comercială este obținerea clientelei, dar aceasta trebuie de efectuat doar prin mijloace loiale.

- ✓ Tragerea la răspundere civilă delictuală nu este condiționată de existența raportului de concurență.
- ✓ Măsurile la care poate pretinde reclamantul în privința pârâtului, în cazurile de tragere la răspundere civilă pentru concurență neloială, care, totodată, se includ în conceptul instrumentelor de contracarare a concurenței neloiale sunt:
  - Încetarea acțiunii de concurență neloială;
  - Dezmințirea informațiilor neautentice;
  - Repararea prejudiciului material efectiv;
  - Repararea prejudiciului material în forma venitului ratat;
  - Repararea prejudiciului moral[425].
- ✓ Răspunderea administrativă se realizează în baza Legii concurenței nr. 183 din 2012[426]. Un for de specialiști în domeniu, numit Plenul Consiliul Concurenței, examinează cazurile de concurență neloială și decide dacă există concurență neloială sau nu și, după caz, individualizează cuantumul amenzii, ce urmează a fi aplicate.
- ✓ Tragerea la răspundere administrativă presupune nașterea unui raport juridic trihotomic specific dintre 1) autoritatea administrației publice centrale, Consiliul Concurenței, care aplică măsuri de răspundere juridică; 2) persoana lezată în drepturile și interesele legitime prin concurența neloială; și 3) persoana autoare a unui act de concurență neloială. Existența acestui raport juridic trihotomic este obligatoriu pentru aplicarea mecanismelor de contracarare a concurenței neloiale prin prisma aplicării răspunderii administrative, condiție care nu este obligatorie pentru alte încălcări ale legislației concurențiale
- ✓ Autoritatea specializată în examinarea cazurilor de încălcare a legislației concurențiale și aplicarea răspunderii administrative este Consiliul Concurenței. Această autoritate nu poate examina acte de concurență neloială *ex-officio*, având dreptul să acționeze doar la solicitarea întreprinderilor afectate de presupusa încălcare a legii.
- ✓ Legea concurenței nr. 183 din 2012[427] reglementează două măsuri de contracarare a concurenței neloiale:
  - obligarea încetării acțiunii de concurență neloială;
  - aplicarea sancțiunii.
- ✓ Înaintăm propunerea *de lege ferenda* de modificare a prevederilor art. 14 alin. (5) din Legea concurenței nr. 183 din 2012 prin stabilirea unui alt moment de începere a curgerii

[425] Gorincioi C. „Răspunderea civilă și eficiența ei asupra prevenirii și contracarării acțiunilor de concurență neloială", Revista Institutului Național al Justiției, Nr. 3(46), 2018 – Chișinău, p. 38
[426] Legea concurenței nr. 183. Monitorul Oficial Nr. 193-197 din 14.09.2012. În vigoare din 14.09.2012.
[427] Legea concurenței nr. 183. Monitorul Oficial Nr. 193-197 din 14.09.2012. În vigoare din 14.09.2012

termenului de 6 luni pentru depunerea plângerii la Consiliul Concurenței, iar în noua redacție alineatul urmează să fie formulat astfel: „*Întreprinderea ale cărei interese legitime au fost lezate poate înainta plângerea privind presupusele acţiuni de concurenţă neloială la Consiliul Concurenţei în termen de 6 luni de la data la care a cunoscut sau ar fi trebuit să cunoască despre realizarea presupuselor acţiuni de concurenţă neloială de către o altă întreprindere sau, în cazul încălcărilor cu caracter continuu sau repetate, de la data încetării încălcării*".

- ✓ Înaintăm propunerea *de lege ferenda* de modificare a art. 14 alin. (6) din Legea concurenței nr. 183/2012 în vederea stabilirii unei obligații certe în sarcina Consiliului Concurenței, iar norma juridică va avea următoarea formulare: „*Expirarea termenului de 6 luni prevăzut la alin. (5) obligă Consiliul Concurenţei de a refuza examinarea plângerii, dar nu constituie un impediment pentru adresarea în instanţa de judecată în cadrul termenului general de prescripţie*".
- ✓ De a modifica art. 77 alin. (1) din Legea concurenței prin stabilirea limitei minime a amenzii pe care o poate aplica Consiliul Concurenței pentru actele de concurență neloială. Norma juridică respectivă urmează a fi formulată în următoarea redacție: „*Prin derogare de la legea penală, comiterea actelor de concurenţă neloială, interzise la art. 15–19 din prezenta lege, se sancţionează de Consiliul Concurenţei cu amendă în mărime de la 0,1% până la 0,5% din cifra totală de afaceri realizată de întreprinderea în cauză în anul anterior sancţionării*", motivându-și de fiecare data cuantumul aplicat.
- ✓ De a modifica art. 77 din Legea concurenței prin introducerea unui nou alineat, care va face trimitere la prevederile legale despre circumstanțele agravante și atenuante deja stipulate în Legea concurenței cu referire la practicile anticoncurențiale. Astfel, art. 77 din Legea concurenței prin completarea cu alineatul (3) care va avea următorul conținut: „*La stabilirea mărimii amenzii se vor aplica în mod corespunzător prevederile art. 73 alin. (3) – alin. (5) din prezenta lege*".
- ✓ Dacă o întreprindere a fost găsită vinovată pentru o acțiune de concurență neloială și ca urmare a constatării i-a fost aplicată o amendă administrativă, bazându-se pe principiul non bis in idem, regula potrivit căreia o persoană nu poate fi urmărită ori judecată de două ori pentru aceeaşi faptă, nu ar fi susceptibilă tragerea la răspundere penală , respectiv aplicarea pedepsei penale sub formă de amendă.[428]

[428] Gorincioi C. „*Răspunderea civilă și eficiența ei asupra prevenirii și contracarării acțiunilor de concurență neloială*", Revista Institutului Național al Justiției, Nr. 3(46), 2018 – Chișinău, p. 38

- ✓ Legiuitorul a adoptat, prin legea penală, un sistem deschis de contracarare, pe calea tragerii la răspundere penală, a concurenței neloiale. Astfel, Codul Penal, la art, 246^1 incriminează „orice act de concurenţă neloială”.
- ✓ Codul Penal reglementează două măsuri de contracarare a concurenței neloiale:
  - aplicarea amenzii pecuniare;
  - închisoare pentru persoanele fizice;
  - privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pentru persoanele juridice.
- ✓ Aplicarea amenzilor în mod individualizat asupra întreprinderilor vinovate de concurență neloială, reieșind din cifra de afaceri din anul precedent stabilirii încălcării, este mai eficientă decât pedeapsa prevăzută de legea penală.
- ✓ De a modifica art. 246^1 din Codul Penal prin eliminarea sintagmei „*Orice act de concurenţă neloială, inclusiv:*” şi a literelor a) – e) din acest articol şi redactarea acestuia în următorul mod: „*Acţiunile de concurenţă neloială prevăzute de Legea concurenţei nr. 183 din 11.07.2012*”.
- ✓ De a exclude din art. 246^1 al Codului Penal prevederile despre pedepsirea persoanei juridice, iar sancțiunea din acest articol urmează a fi redactată astfel: „*se pedepsesc cu amendă de la 3000 la 4000 de unităţi convenţionale sau închisoare de până la 1 an*”.

CONCUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

În baza analizelor efectuate în teză și îngrijindu-ne de eficiența aplicării instrumentelor juridice de contracarare și prevenire a actelor de concurență neloială, relevăm următoarele concluzii:

1. Concurenţa este o trăsătură esenţială a economiei de piaţă. Aceasta reprezintă o rivalitate între participanţii la relaţiile din cadrul economiei de piaţă, care tind să obţină condiţii mai favorabile de producere, cumpărare și vânzare a mărfurilor și serviciilor. Concurența este posibilă numai dacă: (1) preţurile sunt libere; (2) agenţii economici dispun de liberă iniţiativă; (3) există un cadru juridic adecvat ce reglementează „regulile jocului”; și (4) agenţii economici sunt numeroşi.

2. Analizând evoluția dreptului concurenței, au fost identificate trei instrumente conceptuale indispensabile a problematicii acestei ramuri și anume: noțiunea de concurență, piața relevantă, care a fost abordată de teoriile economice și noțiunea de întreprindere, percepută puțin diferit în domeniul vizat.[429].

3. Spectrul mecanismelor naţionale de contracarare a concurenţei neloiale este destul de variat și complex. Analiza ştiinţifică generală a mecanismelor de contracarare ne permite să afirmăm că aplicarea conformă a acestora ar eficientiza atât contracararea acţiunilor de concurenţă neloială în curs de realizare, cât și prevenirea unor noi manifestări de concurenţă neloială.[430]

4. Legea concurenței nr. 183 din 2012 consacră sistemul rigid de enumerare limitativă a actelor de concurență neloială. Acțiunile de concurență neloială constatate de Consiliul Concurenței sunt prevăzute expres de lege, altele neputând fi calificate drept concurență neloială, or o interpretare extensivă ar excede câmpul acțiunilor de concurență neloială interzise de prevederile Legii concurenței. Însă, acțiunile constitutive de culpă pe planul concurenței neloiale nu sunt limitative, deoarece imaginația profesioniștilor neloiali este inepuizabilă și nu încetează să se reînnoiască.

5. Actul de concurență neloială, în cazul deturnării clientelei concurtentului este considerată inducerea în eroare despre acele circumstanțe care pot influența preferințelor consumatorului, adică să creeze consumatorilor sau potențialilor consumatori o anumită impresie despre produs și proprietățile lui, care nu corespund realității și au jucat, posibil, un rol decisiv în

[429] Cărare V., Gorincioi C. Evoluția Dreptului Concurenței // Revista „Legea și viața”, nr. 5 (293), 2016, p. 15.
[430] Gorincioi C. „*Rolul răspunderii juridice în prevenirea și contracararea confuziei ca act de concurență neloială*”, Revista Intellectus, Nr. 3, 2018 – Chișinău – p. 18

propriile lor preferințe în favoarea întreprinderii care a ales o astfel de modalitate neonestă de luptă competitivă.

6. Instrumentele de contracarare prevăzute de dreptul concurenței și de alte ramuri de drept care protejează concurența au ca scop prevenirea acțiunilor anticoncurențiale, stoparea comportamentelor ilicite ale întreprinderilor, eliminarea efectelor acestora, precum și eliminarea recidivei. Astfel, la instrumente juridice de contracarare a actelor de concurență neloială pot fi atribuite: acte normative cu nivel înalt de perfecțiune; autoritate publică cu personal calificat; celeritate maximă la examinarea cazurilor; procedura clară și eficientă de examinare a cauzelor; sancțiuni clare și dure care să descurajeze orice manifestare ilegală etc.[431]

7. Răspunderea civilă se realizează ca urmare a comiterii delictului de concurență neloială. Este o răspundere juridică între subiecți privați. În aceste circumstanțe, faptele considerate ca fiind acte de concurență neloială, în interpretarea părților litigante, poate să exceadă acțiunile de concurență neloială reglementate de Legea concurenței, cât și cele incriminate de Codul Penal, Codul Contravențional. Or, regula-cheie în răspunderea delictuală este prevăzută la art. 1998 din Codul Civil și anume: „Cel care acţionează faţă de altul în mod ilicit, cu vinovăţie este obligat să repare prejudiciul patrimonial, iar în cazurile prevăzute de lege, şi prejudiciul moral cauzat prin acţiune sau omisiune.”

8. Măsurile la care poate pretinde reclamantul în privința pârâtului, în cazurile de tragere la răspundere civilă pentru concurență neloială, care, totodată, se includ în conceptul instrumentelor de contracarare a concurenței neloiale:

a) Încetarea acțiunii de concurență neloială;

b) Dezmințirea informațiilor neautentice;

c) Repararea prejudiciului material efectiv;

d) Repararea prejudiciului material în forma venitului ratat;

e) Repararea prejudiciului moral.[432]

9. Răspunderea administrativă se realizează în baza Legii concurenței. Un for de specialiști în domeniu, numit Plenul Consiliul Concurenței, examinează cazurile de concurență neloială și decide dacă există concurență neloială sau nu și, după caz, individualizează cuantumul amenzii, ce urmează a fi aplicate.

---

[431] Gorincioi C. *„Problematica protecției proprietății industriale prin prisma legislației concurenței neloiale” (studiul comparativ al legislației Republicii Moldova, României și Federației Ruse)*, Conferința internațională a doctoranzilor în drept „Studii și cercetări juridice europene”, ediția 8-a, Timișoara, 2016. p. 171.

[432] Gorincioi C. *„Răspunderea civilă și eficiența ei asupra prevenirii și contracarării acțiunilor de concurență neloială”*, Revista Institutului Național al Justiției, Nr. 3(46), 2018 – Chișinău, p. 38

10. Legea concurenței reglementează două măsuri de contracarare a concurenței neloiale:

a) obligarea încetării acțiunii de concurență neloială;

b) aplicarea sancțiunii.

11. Dacă o întreprindere a fost găsită vinovată pentru o acțiune de concurență neloială și ca urmare a constatării i-a fost aplicată o amendă administrativă, bazându-se pe principiul *non bis in idem,* regula potrivit căreia o persoană nu poate fi urmărită ori judecată de două ori pentru aceeaşi faptă, nu ar fi susceptibilă tragerea la răspundere penală, respectiv aplicarea pedepsei penale sub formă de amendă.

12. Legiuitorul a adoptat, prin legea penală, un sistem deschis de contracarare, pe calea tragerii la răspundere penală, a concurenței neloiale. Astfel, Codul Penal, la art, 246^1 incriminează „orice act de concurenţă neloială".

13. Codul Penal reglementează două măsuri de contracarare a concurenței neloiale:

c) aplicarea amenzii pecuniare;

d) închisoare pentru persoanele fizice;

e) privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pentru persoanele juridice.

14. Aplicarea amenzilor în mod individualizat asupra întreprinderilor vinovate de concurență neloială, reieșind din cifra de afaceri din anul precedent stabilirii încălcării, este mai eficientă decât pedeapsa prevăzută de legea penală.

Urmare a realizării cercetării științifice, au fost identificate o serie de problematici și aspecte neclare ale legislației în vigoare. În spiritul științific al circumstanțelor clarificate și în baza concluziilor relevate, Consiliului Concurenței i-au fost înaintate următoarele recomandări:

1. Legea concurenței, în vigoare la moment, este consacrată sistemului rigid de enumerare limitativă a actelor de concurență neloială, iar acțiunile constitutive de culpă pe planul concurenței neloiale nu sunt limitative. Astfel, venim cu propunerea de *lege ferenda,* de a completa prevederile Legii concurenței cu acordarea atribuției Consiliului Concurenței de a examina și alte acțiuni de concurență neloială decât cele reglementate de art. 15-19 din Legea concurenței. În acest sens, propunem ca art. 14 alin. (2) din Legea concurenței să se modifice și urmează a avea următoarea redacție: „*Consiliul Concurenței examinează, la plângerea privind presupusele acţiuni de concurenţă neloială depusă de către întreprinderea ale cărei interese legitime au fost lezate, în condiţiile stipulate la art. 49 alin. (2)–(4), acţiunile de concurenţă neloială interzise prin prevederile art. 15–19 și cele care sunt de natură să cauzeze un prejudiciu concurentului*".

2. Având în vedere formularea defectuoasă a acțiunii de concurență neloială – instigarea la rezilierea contractului cu concurentul, înaintăm propunerea de *lege ferenda* de modificare a art. 16 din Legea concurenței în următoarea redacție: „*Este interzisă instigarea, din interes sau în interesul persoanelor terţe, la rezoluțiunea neîntemeiată a contractului cu concurentul, la neîndeplinirea sau la îndeplinirea necorespunzătoare a obligaţiilor contractuale faţă de concurentul respectiv prin acordarea sau oferirea, mijlocit sau nemijlocit, de recompense materiale, compensaţii sau de alte avantaje persoanei parte a contractului*".

3. Considerăm oportună modificarea art. 19 alin. (1) lit. b) din Legea concurenței în sensul excluderii condiției cumulative de „*copiere şi plasare pe piaţă*" pentru actul de concurență neloială în forma confuziei în așa fel, încât să poarte răspundere juridică nu doar producătorul/ambalatorul, dar și cel care distribuie produsul/serviciul în favoarea căruia este creată confuzia. Astfel, înaintăm propunerea de *lege ferenda* de a modifica art. 19 alin. (1) lit. b) din Legea concurenței prin adăugarea conjuncției *„/sau"* după cuvintele „*unei întreprinderi şi*". Drept urmare, norma juridică de la art. 19 alin. (1) lit. b) din Legea concurenței urmează să fie formulată astfel: „*Sunt interzise orice acţiuni sau fapte care sunt de natură să creeze, prin orice mijloc, o confuzie cu întreprinderea, produsele sau activitatea economică a unui concurent, realizate prin: b) copierea ilegală a formei, a ambalajului şi/sau a aspectului exterior al produsului unei întreprinderi* ***şi/sau*** *plasarea produsului respectiv pe piaţă, copierea ilegală a publicităţii unei întreprinderi, dacă aceasta a adus sau poate aduce atingere intereselor legitime ale concurentului*".[433]

4. Este necesară reglementarea relațiilor referitoare la atribuirea și utilizarea numelor de domen și înglobarea acestora într-un regim juridic concret. Situația de incertitudine în acest sens face posibilă lezarea drepturilor titularilor proprietății intelectuale, comiterea unor acte de concurență neloială prin folosirea ilicită a numelui de domen al concurenților și apariția problematicii de protecție atât a proprietății intelectuale (atribuirea și administrarea numelor de domen), cât și a numelor propriu-zise de domen. Numele de domen constituie un bun, în accepțiunea CtEDO[434] și urmează a fi tratat ca atare, astfel încât să nu fie admise încălcări asupra acestui bun sau efectuate acte de concurență neloială prin intermediul folosirii ilegale a acestui bun.[435]

---

[433] Gorincioi C. „Rolul răspunderii juridice în prevenirea și contracararea confuziei ca act de concurență neloială", Revista Intellectus, nr. 3, 2018 – Chișinău, p. 18.

[434] Decision as to the admissibility of Application nos. 25379/04, 21688/05, 21722/05 and 21770/05 by PAEFFGEN GMBH against Germany of 18.09.2007. Disponibil: http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"appno":["21688/05"],"itemid":["001-82671"]}. (Accesat la 30.03.2017).

[435] Gorincioi C., Creciun I. *Proprietatea intelectuală, numele de domeniu și concurența*, Revista Intellectus, nr. 2, 2017. p. 18.

5. Având în vedere aspectele problematicile referitoare la momentul de începere a curgerii termenului de 6 luni pentru depunerea plângerii la Consiliul Concurenței, înaintăm propunerea de *lege ferenda* de modificare a prevederilor art. 14 alin. (5) din Legea concurenței nr. 183/2012 prin stabilirea unui alt moment de începere a curgerii termenului de 6 luni pentru depunerea plângerii la Consiliul Concurenței, iar în noua redacție alineatul urmează să fie formulat astfel: „*Întreprinderea ale cărei interese legitime au fost lezate poate înainta plângerea privind presupusele acţiuni de concurenţă neloială la Consiliul Concurenţei în termen de 6 luni de la data la care a cunoscut sau ar fi trebuit să cunoască despre realizarea presupuselor acţiuni de concurenţă neloială de către o altă întreprindere sau, în cazul încălcărilor cu caracter continuu, de la data încetării încălcării*”.

6. Înaintăm propunerea de *lege ferenda* de modificare a art. 14 alin. (6) din Legea concurenței nr. 183/2012 în vederea stabilirii unei obligații certe în sarcina Consiliului Concurenței, iar norma juridică va avea următoarea formulare: „*Expirarea termenului de 6 luni prevăzut la alin. (5) obligă Consiliul Concurenţei de a refuza examinarea plângerii, dar nu constituie un impediment pentru adresarea în instanţa de judecată în cadrul termenului general de prescripţie*”.

7. Fiind necesară o claritate a cuantumului amenzii pecuniare, se impune modificarea art. 77 alin. (1) din Legea concurenței prin stabilirea limitei minime a amenzii pe care o poate aplica Consiliul Concurenței pentru actele de concurență neloială. Norma juridică respectivă urmează a fi formulată în următoarea redacție: „*Prin derogare de la legea penală, comiterea actelor de concurenţă neloială, interzise la art. 15–19 din prezenta lege, se sancţionează de Consiliul Concurenţei cu amendă în mărime* ***de la 0,1%*** *până la 0,5% din cifra totală de afaceri realizată de întreprinderea în cauză în anul anterior sancţionării*”, motivându-și de fiecare dată cuantumul aplicat.

8. Urmare a cercetării, se consideră necesară modificarea art. 77 din Legea concurenței prin introducerea unui nou alineat, care va face trimitere la prevederile legale despre circumstanțele agravante și atenuante deja stipulate în Legea concurenței cu referire la practicile anticoncurențiale. Astfel, art. 77 din Legea concurenței prin completarea cu alineatul (3) care va avea următorul conținut: „*La stabilirea mărimii amenzii se vor aplica în mod corespunzător prevederile art. 73 alin. (3) – alin. (5) din prezenta lege*”.

9. Cercetarea realizată denotă necesitatea modificării art. 246^1 din Codul Penal prin eliminarea sintagmei „*Orice act de concurenţă neloială, inclusiv:*” şi a literelor a) – e) din acest articol şi redactarea acestuia în următorul mod: „*Acţiunile de concurenţă neloială prevăzute de Legea concurenţei nr. 183 din 11.07.2012*”.

10. Totodată, este oportun de a exclude din art. 246^1 al Codului Penal prevederile despre pedepsirea persoanei juridice, iar sancțiunea din acest articol urmează a fi redactată astfel: „*se pedepsesc cu amendă de la 3000 la 4000 de unități convenționale sau închisoare de până la 1 an*”.

Considerăm că realizarea propunerilor prin introducerea modificărilor în textele legilor va permite unificarea practicii și jurisprudenței pe segmentul contracarării pentru diversele forme de concurență neloială și îmbunătățirea protecției juridice a relațiilor de concurență loială. În acest sens, am înaintat aceste propuneri Ministerului Justiției.

Este evident faptul că, problema apărării împotriva actelor de concurență neloială nu poate fi rezolvată doar prin aplicarea instrumentelor juridice de contracarare a acestora. Gradul de protecție reală a persoanei în relațiile economice depinde de nivelul de dezvoltare al economiei naționale, de prezența tradițiilor unei pieți civilizate, precum și de nivelul de dezvoltare a culturii juridice atât a producătorilor/vânzătorilor, cât și a consumatorilor înșiși. Dar, totodată, prezența în societate a unor garanții juridice sigure în sfera relațiilor economice este o condiție obligatorie pentru formarea unei economii moderne bazate pe o concurență loială și orientate, în primul rând, pe nevoile consumatorului.

BIBLIOGRAFIE

1. Abraham-Frois G. *Economia Politică*. Bucureşti: Editura Humanitas, 1994. – 527 p.
2. Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan” *Dicţionarului explicativ al limbii române.* Editura Univers Enciclopedic Gold, 2009. Disponibil: www.dexonline.ro.
3. *Acordul de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, şi Uniunea Europeană şi Comunitatea Europeană a Energiei Atomice şi statele membre ale acestora, pe de altă parte*. Ratificat prin *Legea nr. 112 din 02.07.2014*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr. 185-199.
4. Adam Smith, *Avuţia naţiunilor. Cercetare asupra naturii si cauzelor ei, vol. I.* Bucureşti: Editura Academiei, 1962. - 343 p.
5. Apan R.D. *Teoria generală a dreptului afacerilor*. Cluj-Napoca: Editura Sfera Juridică, 2007. – 226 p.
6. *Aranjamentul de la Haga privind înregistrarea internaţională a desenelor şi modelelor industriale din 06.11.1925 (ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr. 1328 din 11.03.1993), în vigoare pentru Republica Moldova din 14.03.1994.* În: Ediţia oficială „Tratate internaţionale", 1999, volumul 7.
7. *Aranjamentul de la Madrid privind înregistrarea internaţională a mărcilor din 14.04.1891, (ratificat prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 1624 din 26 octombrie 1993), în vigoare pentru Republica Moldova din 25.12.1991*. În: Ediţia oficială „Tratate internaţionale", 1999, volumul 7.
8. Baieş S. et. al. *Drept civil. Drepturile reale. Teoria generală a obligaţiilor.* Vol. II, Ediţia a II-a. Editura Tipografia Centrală, 2005. - 528 p.
9. Băcanu I. *Firma şi emblema comercială.* Bucureşti: Editura Lumina Lex, 1998. – 144 p.
10. Băieşu A., Sedleţchi E. „*Practica judiciară privind concurenţa neloială (anii 2005-2018): studii de caz*”, Revista Intellectus, nr. 4, 2018. – 122 p.
11. Bloşenco A. *Răspunderea civilă delictuală.* Chişinău: Editura ARC, 2002. – 307 p.
12. Bologan D., *Reglementarea juridică a înţelegerilor de cartel, 2016.*
Disponibil: http://icjp.asm.md/tags/drept?page=1
13. Bologan D. *Dreptul concurenţei: note de curs*. Chişinău: Editura T-PAR, 2014, - 90 p.
14. Boroi G. *Dreptul Concurenţei*. Bucureşti, 1996. - 182 p.
15. Brînza S. *Obiectul infracţiunilor contra proprietăţii. Relaţiile sociale ca obiect al ocrotirii penale* // Analele ştiinţifice ale Universităţii de Stat din Moldova, Seria „Ştiinţe Socio-umanistice”, Vol. I, 2001.
16. Brînza S., *Obiectul infracţiunilor contra patrimoniului.* Chişinău, 2005. - 676 p.
17. Brînza S., Stati V., *Tratat de drept penal. Partea specială.* Volumul II. Chişinău: Tipografia Centrală, 2015. - p. 804.
18. Bugaian L. et al. *Antreprenoriat: Iniţierea afacerii*. Chişinău: Editura Levinţa Angela ÎI, 2010. – 348 p.
19. Bulmaga O. *Piaţa relevantă – instrument fundamental al dreptului concurenţei* // Revista Naţională de Drept, nr. 12, 2010. – 60 p.
20. Catraveţ D. *Instigarea la rezilierea contractului cu concurentul* // Revista Naţională de Drept, nr. 9, 2016 – 68 p.
21. Castraveţ D. *Deturnarea clientelei concurentului – abordări teoretice şi practice* // Revista Naţională de Drept, nr. 10, 2016. - p. 68.

22. *Cauza Metro SB-Großmärkte GmbH & Co. KG contra Comisia Uniunii Europene*. Hotărârea Curții din 25.10.1977. Disponibil: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:61976CJ0026_SUM&from=EN
23. Căpățână O. *Dreptul concurenței comerciale - partea generală.* Ediția a II-a. București: Editura Lumina Lex, 1998. - 448 p.
24. Căpățînă O. *Evoluția și organizarea publicității comerciale* // Revista de drept comercial, nr. 10, Editura Lumina Lex, București, 1997. 327 p.
25. Căpățână O. *Noțiunea concurenței neloiale* // Revista de drept comercial, nr. 11, Editura Lumina Lex, București, 1998.
26. Cărare V., Gorincioi C. *Evoluția Dreptului Concurenței* // Revista „Legea și viața", nr. 5 (293), 2016.
27. Centrul juridic Dalini, *Drept procesual civil. Partea generală. Note de curs.* Chișinău, Tipografia centrală, 2007. -112 p.
28. Chibac Gh *et. al. Drept civil. Contracte și succesiuni. Ediția a III-a*. Chișinău: Editura Cartier, 2010. - 568 p.
29. Codul Civil al Republicii Moldova din 2002, în vigoare din 12.06.2003. Republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 467-479 din 2018, în temeiul Legii nr.133 din 15.11.2018.
30. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova din 2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 130-134 din 21.06.2013, republicat.
31. Codul Vamal al Republicii Moldova din 2000. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, ediție specială din 01.01.2007, republicat.
32. Consiliul Concurenței România, *Concurența, Studii, cercetări și analiza privind protecția concurenței economice*, „Tipografia Prodcom" SRL, Nr. I, 2010. – 133 p.
33. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr. 1.
34. Constituția României din 1991. În: Monitorul Oficial al României, nr. 233 din 21.11.1991.
35. Convenția privind protecția proprietății industriale din 1883, *în vigoare pentru Republica Moldova din 25.12.1991, în varianta de la Stokholm.* În: Tratate Internaționale Nr. 6 din 30.12.1998.
36. Convenția Europeană a Drepturilor Omului din 1950, în vigoare pentru Republica Moldova din 01.02.1998. În: Tratate Internaționale Nr. 1 din 30.12.1998.
37. Coman G. *Concurența în dreptul intern și european*. Editura Hamangiu, 2011. – 432 p.
38. Copețchi S., Martin D. *Discreditarea concurentului – formă de exprimare a infracțiunii de concurență neloială* // Revista Intellectus nr. 4, 2015. – 120 p.
39. Creciun I. *Probele și probațiunea în cadrul examinării cazurilor de încălcare a legislației concurențiale* // Revista analitico-informativă Concurența, nr. 5, 2017. – 141 p.
40. I. Creciun, „*Evoluția reglementărilor acordurilor anticoncurențiale*", Revista Studia Universitatis Moldaviae, 2017, nr. 3.
41. Cotuțuiu A., Sabău G. *Drept român și comunitar al concurenței*. București: Editura Ch. Beck, 2008. – 344 p.
42. *Decizia CtEDO cu privire a cauza PAEFFGEN contra Germaniei*. Disponibil: http://kolosov.info/yuridicheskie-stati/espch-o-pravah-na-domennye-imena
43. *Decizia Curții Constituționale nr. 52 din 06.09.2016 de inadmisibilitate a sesizării nr. 98g/2016 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 77 alin. (1) din Legea concurenței nr. 183 din 11 iulie 2012*.

Disponibil: http://www.constcourt.md/ccdocview.php?tip=decizii&docid=264&l=ro
44. *Decizia Curții Supreme de Justiție din România nr. 1430/2003 din 06.03.2003* Disponibil: http://www.juris.ro/jurisprudenta-detaliu/Decizia-nr-14302003--SEC354IA-COMERCIAL---/
45. *Decizia Curții Supreme de Justiție din 14.12.2016*, dosar nr. 3ra-1637/16. *Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=33370*.
46. *Decizia Curții Supreme de Justiție din 15.03.2017*, dosar nr. 3ra-200/17. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=35228
47. *Decizia Curții de Apel Chișinău din 20.04.2017*, dosar nr. 3-106/15. Disponibil: https://cac.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php.
48. *Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. CNP-11 din 26.09.2013*. Disponibil: https://competition.md/public/files/uploads/decizii/Decizie%20nr.CNP%20-%2011%20din%2026%20septembrie%202013.pdf
49. *Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. CN-44 din 24.12.2014*. Disponibil: https://www.competition.md/public/files/uploads/decizii/CN44.pdf
50. *Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. CN-45 din 02.07.2015*. Disponibil: http://competition.md/public/files/uploads/decizii/Decizie%20nr.%20CN-45%20din%2002.07.2015.pdf
51. *Decizia Plenului Consiliului Consiliului Concurenței nr. CN-46 din 02.07.2015*. Disponibil: https://competition.md/public/files/uploads/decizii/CN%2046.pdf.
52. *Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. CN-54 din 23.07.2015*. Disponibil: https://competition.md/public/files/uploads/decizii/Decizia%20nr.%20CN-54%20din%2023.07.2015%20neconf..pdf
53. *Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. CN-57 din 03.09.2015*. Disponibil: https://competition.md/public/files/uploads/decizii/Decizie%20neconf..pdf.
54. *Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. CN-16 din 14.04.2016*. Disponibil: https://competition.md/public/files/Decizia-Plenului-Consiliului-Concurentei-nr-CN-16-din-1404201651e75.pdf
55. *Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. CN-30 din 23.06.2016*. Disponibil: https://competition.md/public/files/Decizie-neconfid236b8.pdf
56. *Decizia Pleului Consiliului Concurenței nr. CN-36 din 21.07.2016*. Disponibil: https://competition.md/public/files/Decizia-2-SUPRATEN-neconfidcc550.pdf
57. *Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. CN-49 din 22.10.2016*. Disponibil: http://competition.md/public/files/Decizia-CN-49-din-22102016neconfid7331f.pdf
58. *Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. CN-28 din 29.06.2017*. Disponibil: https://competition.md/public/files/Decizie-CN-28-din-29062017-neconf73f11.pdf
59. *Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. CN-56 din 02.11.2017*. Disponibil: https://competition.md/public/files/Decizia-CN-56-din-02112017-neconfid5c221.pdf.
60. Dogaru I., Drăghici P. *Bazele dreptului civil. Teoria Generală a obligațiilor,* Vol. III București, C.H. Beck, 2012. – 684 p.
61. Dogaru I., Drăghici P. *Dreptul civil. Teoria generală a obligațiilor*, Vol. III București, C.H. Beck, 2014. – 832 p.
62. Diaconescu Gh. *Infracţiuni prevăzute în legi speciale şi legi extrapenale*. Bucureşti: Editura ALL Beck, 1996. 265 p.
63. Dumitru M., *Dreptul Concurenței*. Iași: Institutul European, 2011. – 196 p.
64. Eminescu Y. *Tratat de proprietate industrială, vol. 1*. București, 1982. - 199 p.
65. Eminescu Y. *Concurenţa neloială: drept român şi comparat*. București: Editura Lumina Lex, 1995. - 216 p.

66. *Evoluția pieței de comunicații electronice în anul 2015*. Disponibil: http://www.anrceti.md/files/filefield/Evolutia_Pietei_2015(rom).pdf
67. Gorincioi C., Creciun I.,*Combaterea acțiunilor de concurență neloială în domeniul proprietății intelectuale* // Revista Intellectus, nr. 2, 2016. – 122 p.
68. Gorincioi C., Creciun I. *Proprietatea intelectuală, numele de domeniu și concurența* // Revista Intellectus, nr. 2, 2017. – 106 p.
69. Gorincioi C. „*Rolul răspunderii juridice în prevenirea și contracararea confuziei ca act de concurență neloială*", Revista Intellectus, Nr. 3, 2018 – Chișinău – p.12-19.
70. Gorincioi C. „*Răspunderea civilă și eficiența ei asupra prevenirii și contracarării acțiunilor de concurență neloială*", Revista Institutului Național al Justiției, Nr. 3(46), 2018 – Chișinău. -60 p.
71. Gheorghiu Gh. și Niță M. *Dreptul Concurenței Interne și Europene, curs universitar*. În: Editura Universul Juridic, București, 2011. – 272 p.
72. *Hotărârea Parlamentului nr. 21-XVI din 16.02.2007 cu privire la măsurile de organizare a Agenției Naționale pentru Protecția Concurenței,* În: Monitorul Oficial nr.29-31/99 din 02.03.2007.
73. *Hotărârea Guvernului nr. 996 din 20.08.2003 despre aprobarea Normelor privind etichetarea produselor alimentare şi Normelor privind etichetarea produselor chimice de menaj*. În: Monitorul Oficial nr. 189-190 din 29.08.2003.
74. *Hotărârea Guvernului R.S.S. Moldova nr. 2 din 04.01.1991 Cu privire la măsurile urgente de demonopolizare a economiei naţionale a R.S.S. Moldova*. În: Buletinul Oficial din 04.01.1991.
75. *Hotărârea Guvernului nr. 643 din 27.05.2003 Normele metodologice de clasificare a structurilor de primire turistică cu funcțiuni de cazare și de servire a mesei*. În: Monitorul Oficial nr. 99-103 din 06.06.2003.
76. *Hotărârii Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 14 din 27.05.2014 pentru controlul constituţionalităţii Art. II al Legii nr. 56 din 4 aprilie 2014 pentru completarea articolului 60 din Codul penal al Republicii Moldova (prescripţia tragerii la răspundere penală)*. În: Monitorul Oficial nr. 364-365 din 09.12.2014.
77. *Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 11 din 22.12.2014 cu privire la aplicarea legislației referitoare la răspunderea penală pentru infracțiunile de corupție*. În: Buletinul Curţii Supreme de Justiție a Republicii Moldova, nr. 5, 2015.
78. *Hotărârea Curții Constituționale nr. 21 din 16.12.2008 pentru controlul constituţionalităţii unor dispoziţii din Legea cu privire la Zona Antreprenoriatului Liber „Expo-Business-Chişinău" nr. 625-XIII din 03.11.1995*. În: Monitorul Oficial Nr. 237-24 din 31.12.2008.
79. *Hotărârea Curţii Constituţionale nr. 11 din 28.05.2013 pentru controlul constituţionalităţii unei prevederi din art. 8 alin. (1) lit. a) pct. 5) al Legii nr. 451-XV din 30.07.2001 privind reglementarea prin licenţiere a activităţii de întreprinzător*.
Disponibil: http://constcourt.md/public/files/file/Actele%20Curtii/acte_2013/h_11.2013.ro.pdf
80. *Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr. 7 din 24.12.2012 cu privire la practica aplicării de către instanţele de judecată a unor prevederi ale Legii cu privire la libertatea de exprimare.* În: Buletinul Curţii Supreme de Justiţie a Republicii Moldova, 2013, nr.3.
81. *Hotărârea Plenului Consiliului Concurenței nr. 8 din 28.12.2012*. În: Monitorul Oficial nr. 31-35 din 15.02.2013.
82. Iustin V. *Secretul comercial – Obiect al proprietății industriale* // Revista Națională de drept, nr. 8, 2011. - 68 p.
83. Jitaru L., *Dicționar latin-roman de maxime si expresii juridice*, Chișinău, „Museum", 2001. – 171 p.

84. *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, nr. C 326 din 26.10.2012*. - 407 pag. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2012:326:FULL&from=RO
85. *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, nr. L 365 din 31.12.1994*. - 55 p. Disponibil: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:31994L0062&from=RO
86. Lupan M., *Istoria gândirii economice*. 2009. – 73 p.Disponibil: http://www.seap.usv.ro/~ro/cursuri/ECTS/ECTS_IGE.pdf.
87. *Legea României privind combaterea concurenţei neloiale din 29.01.1991.* În: Monitorul Oficial al României din 30.01.1991, nr. 24.
88. *Legea nr. 26 din 1990 privind registrul comerţului*. În: Monitorul Oficial al României din 04.02.1998, Partea I, nr. 49, republicată, actualizată în baza actelor normative modificatoare, publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, până la 28.02.2005.
89. *Legea concurenţei a României din 1996.* Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 88 din 30.04.1996.
90. *Legea concurenţei a României din 1996, republicată în 2013.* Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 515 din 14 august 2013
91. *Legea privind ajutorul de stat a României din 1999.* Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 370 din 03.08.1999. Intrată în vigoare la data de 01.01.2000.
92. *Legea concurenţei nr. 183.* Monitorul Oficial Nr. 193-197 din 14.09.2012. În vigoare din 14.09.2012.
93. *Legea Republicii Moldova nr. 906 din 29.01.1992 cu privire la limitarea activităţii monopoliste şi dezvoltarea concurenţei.* În: Monitorul Parlamentului Republicii Moldova din 01.03.1992, nr. 2.
94. *Legea nr.1103 cu privire la protecţia concurenţei din 2000.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 31.12.2000, nr. 166-168.
95. *Legea ajutorului de stat nr. 139 din 2012.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 16.08.2012, nr. 166-169.
96. *Legea cu privire la zonele economice libere nr. 440-XV din 27.07.2001, în vigoare din 06.09.2001.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 06.09.2001, nr. 108-109.
97. *Legea cu privire la tariful vamal nr. 1380-XIII din 20.11.1997*. În: Montorul Oficial al Republicii Moldova din 31.12.2008, nr. 237-240.
98. *Legea nr. 198 din 15.05.2009 cu privire la arenda în agricultură*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 01.08.2003, nr. 163-166.
99. *Legea nr. 64 din 23.04.2010 cu privire la libertatea de exprimare*. Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 09.07.2010, nr. 117-118.
100. *Legea nr. 1227 din 27.06.1997 cu privire la publicitate*. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 67-68 din 16.10.1997.
101. *Legea nr. 171 din 06.07.1994 cu privire la secretul comercial*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 10.11.1994, nr. 13.
102. *Legea nr. 105 din 13.03.2003 privind protecţia consumatorilor.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 27.06.2003, nr. 126-131.
103. *Legea nr. 38 din 29.02.2008 privind protecţia mărcilor, în vigoare din 06.09.2008*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 06.06.2008, nr. 99-101.
104. *Legea nr. 845 din 03.01.1992 cu privire la antreprenoriat şi întreprinderi.* În: Monitorul Parlamentului din 28.02.1994, nr. 2.
105. *Legea Nr. 161 din 12.07.2007 privind protecţia desenelor şi modelelor industriale, în vigoare din 01.12.2007.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 31.08.2007, nr. 136-140.
106. *Legea Nr. 66 din 27.03.2008 privind protecţia indicaţiilor geografice, denumirilor de origine şi specialităţilor tradiţionale garantate, în vigoare din 25.10.2008.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 25.07.2008, nr. Nr. 134-137.

107. *Legea Nr. 39 din 29.02.2008 privind protecţia soiurilor de plante, în vigoare din 06.09.2008.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 06.06.2008, Nr. 99-101.
108. *Legea Nr. 655 din 29.10.1999 privind protecţia topografiilor circuitelor integrate.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 06.01.2000, Nr. 1-4.
109. *Legea 780 din 27.12.2001 privind actele legislative, adoptate de Parlamentul Republicii Moldova,* în vigoare din 14.06.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 14.03.2002, nr. 36-38.
110. Mangu F., *Răspunderea civilă. Constantele răspunderii civile.* Editura Universul Juridic, București, 2014. – 360 p.
111.Maxim I., Bulmaga O., *Problematica definirii şi clasificării concurenței* // Analele științifice ale Universității Cooperatist-Comerciale din Moldova, Vol. XI, Chișinău, 2013. – 576 p.
112. Mihai E., *Dreptul concurenței*. București: Editura All Beck, 2004. – 318 p.
113. Mircea V. *Legislaţia concurenţei. Comentarii şi explicaţii*. Editura C.H. Beck, 2012. – 288 p.
114. Mocanu V., Pascalu I. *Răspunderea administrativă. Note de curs.* Chișinău: Universitatea de Studii Europene din Moldova, 2013. – 66 p.
115. Negru B. et al. *Comentariul Constituției Republicii Moldova*. Editura ARC, 2012. – 574 p.
116. Pântea O. *Teoria generală a dreptului. Note de curs.* Chișinău, 2013. - 65 p.
117. Pîrțac O. *Apărarea onoarei, demnității şi reputației profesionale a persoanei în Republica Moldova*. Tipografia centrală, 2005. – 148 p.
118. Popescu T. *Dreptul comerțului internațional.* București, 1983. - 417 p.
119. Pop L. *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*. Editura Univers Juridic. București, 2015. - 684 p.
120. Pop L. *Curs de drept civil*. Editura Lumina Lex. București, 1998. - 512 p.
121. Prescure T. *Curs de dreptul concurenței comerciale*. București: Editura Rosetti, 2004.
122. *Programul național în domeniul concurenței și al ajutorului de stat pentru perioada 2017-2020*, aprobat prin Legea Nr. 169 din 20.07.2017.
123. *Protocolul referitor la Aranjamentul de la Madrid privind înregistrarea internațională a mărcilor, adoptat la Madrid la 28 iunie 1989*, ratificat prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 1252 din 10.07.1997. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 31.07.1997, nr. 049.
124. *Raport asupra politicii de concurență al Comisiei Europene din 1979, al IX-lea.* Disponibil: https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/26e12860-4710-46be-bcfc-60582d4e51b2/language-en
125. *Raportul privind rezultatele activității economico-financiare a ÎS „MOLDDATA" pentru anul 2015*. Disponibil: http://www.mtic.gov.md/sites/default/files/staticdocuments/molddata_raport_anual_2015.pdf.
126. *Raportul privind activitatea Consiliului Concurenței 2012-2013.* Disponibil:https://www.competition.md/public/files/uploads/rapoarte_anuale/Raportul-privind_activitatea_%20Consiliului-Concurentei_2012-2013.pdf.
127. *Raportul privind activitatea Consiliului Concurenței pentru anul 2014.* Disponibil:https://www.competition.md/public/files/uploads/rapoarte_anuale/28%2005%202015%20Raport_activitate_Cons%20Concur_last.pdf
128. *Raportul privind activitatea Consiliului Concurenței în anul 2015.* Disponibil:https://www.competition.md/public/files/RaportactivitateCons-Concur2015323f6.pdf.
129. *Raportul privind activitatea Consiliului Concurenței în anul 2016.*

Disponibil:https://www.competition.md/public/files/Raport-de-activitate2016Consiliul-Concurentei23b61.pdf.
130. Reşetnicov A. *Obiectul material al infracţiunii şi obiectul imaterial al infracţiunii: necesitatea delimitării* // Revista Naţională de Drept, nr. 9, 2007. – 68 p.
131. *Rezoluția Consiliului ONU pentru drepturile omului nr. 32/13 din 01.07.2016.* Disponibil: https://documents-dny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G16/195/99/PDF/G1619599.pdf?OpenElement
132. Romoşan I-D. *Vinovăția în dreptul civil român*. Bucureşti: Editura All Beck, 1999. - 351 p.
133. Roşca N., Baieş S. *Dreptul* afacerilor, *Vol. I.* Chişinău: Editura F.E.P., 2004. - 458 p.
134. Roşca N., Baieş S., *Dreptul afacerilor, Ediția a III-a.* Chișinău: Editura Tipografia centrală, 2011. – 575 p.
135. Rusu I., Balan A. *Studiu Comparativ al Politicii de Concurență.* Chișinău, 2008. - 41 p.
136. Rusu V., Focșa G. *Curs de drept comercial*. Editura Poligrafică al ASEM, Chișinău, 2006. - 432 p.
137. Stanciu D. Cărpenaru *Drept comercial român. Vol. I.* Bucureşti, 1992. - 312 p.
138. Stanciu D. Cărpenaru *Drept comercial român.* Bucureşti, 2001. - 640 p.
139. Stati V. *Răspunderea penală pentru infracţiunea de concurenţă neloială* (art.2461 CP RM) // Revista Naţională de Drept, 2008, nr.12. - 97 p.
140. Stati V. *Protecția concurenței loiale și a secretului comercial din perspectiva apărării penale a proprietății industriale* // Revista Lecturi AGEPI, 2016. – 119 p.
141. Stuart E. şi Mateus A. *Legislația și politica în domeniul concurenței. Armonizarea legislației Republicii Moldova la standardele UE în domeniul concurenței*. Chișinău: Sinectica-Com SRL, 2009. - 156 p.
142. Timofei S. *Latura obiectivă a infracțiunii de concurență neloială (art. 246[1] C. pen. RM)* // Revista Națională de Drept, nr. 2, 2011. – 60 p.
143. Timofei S. *Latura subiectivă a infracțiunilor în domeniul concurenței* // Revista Națională de Drept, nr. 11, 2010. - 80 p.
144. Toader T. *Drept penal român. Partea Specială.* Bucureşti: Editura Hamangiu, 2007. – 440 p.
145. *Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene.* Tratatul de la Roma a fost modificat de mai multe ori, iar în prezent este denumit *Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.* Disponibil: http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/RO/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:xy0023&from=RO
146. Turcu I. *Teoria şi practica dreptului comercial român*. *Vol. II*. Bucureşti: Editura Lumina Lex, 1998. - 303 p.
147. Turcu I. *Dreptul afacerilor*. Iași, 1992. - 319 p.
- *Utilizarea tehnologiilor informaţiei şi comunicaţiilor în sfera businessului.* Disponibil: http://www.mtic.gov.md/ro/node/38405
148. Vasilescu P. *Dreptul obligațiilor*. Editura Hamangiu, București, 2012. - 684 p.

II. Referințe bibliografice în limba engleză

149. Celler–Kefauver Act. Disponibil: https://www.britannica.com/topic/Celler-Kefauver-Act.
150. *Decision as to the admissibility of Application nos. 25379/04, 21688/05, 21722/05 and 21770/05 by PAEFFGEN GMBH against Germany of 18.09.2007*.
Disponibil: http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"appno":["21688/05"],"itemid":["001-82671"]}.
151. Hull G. *The abolition of antitrust*, Transaction Publishers, 2005. – 176 p.

152. Lee N., Westkamp G., Kur A., Ohly A., *Intellectual Property, Unfair Competition and Publicity. Convergences and Development*. Editura Edward Elgar, 2014. - 355 p.
153. Schwartz B. *The Code Napoleon and the Common-law world*. NewJersey: The Lawbook Exchange LTD, 1998 – 438 p.
154. Steven G. Calabresi, Price L. *Monopolies and the Constitution: A History of Crony Capitalism*. Faculty Working Papers, 2012. - 120 p.
155. Tim W. Dornis *Trademark and unfair competition conflicts: historical-comparative, doctrinal and economic perspectives*. Cambridge: Cambridge university press, 2017. - 644 p.
156. United states Statutes at Large 15 U.S.C., §41-58, 1914.
Disponibil: https://www.gpo.gov/fdsys/granule/USCODE-2011-title15/USCODE-2011-title15-chap2-subchapI-sec41/content-detail.html
157. *United states Statutes at Large 730, 15 U.S.C., §12-27, 1914.*
Disponibil: https://www.gpo.gov/fdsys/granule/USCODE-2012-title15/USCODE-2012-title15-chap1-sec12
158. *United states Statutes at Large 1526, 15 U.S.C., §13, 1936*
Disponibil: https://www.gpo.gov/fdsys/granule/USCODE-2011-title15/USCODE-2011-title15-chap1-sec13
159. *United states Statutes at Large 15 U.S.C., §18a, 1976.*
Disponibil: https://www.gpo.gov/fdsys/granule/USCODE-2011-title15/USCODE-2011-title15-chap1-sec18a
160. Vaduva M., *Considerations on the concept of competition* // Analele Universității „Constantin Brâncuși" din Târgu-Jiu, nr. 1, 2004.
Disponibil: http://www.utgjiu.ro/revista/ec/pdf/2014-01/31_Vaduva%20Maria.pdf.
161. *WIPO Intellectual Property Handbook. Second edition.* Nr. 489 (E), 2004. – 488 p.
Disponibil: http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/intproperty/489/wipo_pub_489.pdf.
162. *World Internet Users and 2017 Population Stats.*
Disponibil: http://www.internetworldstats.com/stats.htm.

III. Referințe bibliografice în limba rusă

163. Артемьев И.Ю. *Научно-практический комментарий к Федеральному закону "О защите конкуренции" (постатейный)*, Статут, 2015. – 314 p.
164. Беляева О.А. *Предпринимательское право, 2-е изд*. Moscova, 2009, Инфра-М, Контракт. – 352 p.
165. Болотнов И. „*Недобросовестная конкуренция и ненадлежащая реклама*", „Корпоративный юрист" № 5, 2009. – 60 p.
166. Братусь С.Н. *Юридическая ответственность и законность (очерк теории)*. «Юридическая литература», Moscova, 1976. – 216 p.
167. Волков А. В., *Принцип недопустимости злоупотребления гражданскими правами в законодательстве и судебной практике*. Moscova, Wolters Kluwer, 2010. – 940 p.
168. Волчинский В. *Понятие и содержание фирменного наименования* // Вестник Московского Университета, № 1, 1973.
169. Власенко Н.А. *Теория государства и права: учебное пособие (2-е издание, переработанное, дополненное и исправленное*. Проспект, 2011. – 416 p.

170. Грибанов В.П. *Осуществление и защита гражданских прав (Классика российской цивилистики).* Статут, Москва, 2000. – 411 p.
171. *Гражданский Кодекс Российской Федерации,* принят Государственной думой 21.10.1994 (ч. 1), 22.12.1995 (ч. 2), 01.11.2001 (ч. 3), 24.11.2006 (ч. 4), вступление в силу 01.01.1995 (ч. 1), 01.03.1996 (ч. 2), 01.03.2002 (ч. 3), 01.01.2008 (ч. 4). Собрание законодательства Российской Федерации,1994, № 32, ст. 3301 (ч. 1), 1996, № 5, ст. 410 (ч. 2), 2001, № 49, ст. 4552 (ч. 3), 2006, № 52, ст. 5496 (ч. 4).
172. Истомин В.Г. *Юридическая природа отдельных мер ответственности за нарушение законодательства о защите конкуренции*. Disponibil: http://vestnik.uapa.ru/ru/issue/2012/02/53/4.
173. Качалин В. В. *Система антимонопольной защиты общества в США*. Наука, 1997. – 270 p.
174. Колосов В.А., *Природа прав на доменное имя.* Disponibil: http://kolosov.info/kommentarii/priroda-prav-na-domennoe-imya
175. Кротов К. С. *История правового регулирования недобросовестной конкуренции в России и за рубежом* // Вестник Саратовской государственной юридической академии, 2017, Nr. 1. Disponibil: https://cyberleninka.ru/article/v/istoriya-pravovogo-regulirovaniya-nedobrosovestnoy-konkurentsii-v-rossii-i-za-rubezhom
176. Под редакцией Кузнецовой Н.Ф., Тяжковой И.М., *Курс уголовного права. Общая часть.* Vol. 1*: Учение о преступлении.* Зерцало, Moscova, 2002. – 624 p.
177. Куликова Ю. С. „*Ненадлежащая реклама как форма недобросовестной конкуренции*", Moscova, 2003. Disponibil: https://dlib.rsl.ru/viewer/01002651215#?page=28
178. Лопашенко Н.А. *Преступления в сфере экономики: авторский комментарий к уголовному закону.* Волтерс Клувер, Moscova, 2007. – 538 стр.
179. Максим М. В. *Доменное имя - объект интеллектуальной собственности* // Доклад на IV Научно-практической конференции «Право и Интернет: теория и практика». Disponibil: http://www.ifap.ru/pi/04/r11.doc.
180. Мелехин А.В. *Теория государства и права, 2-е изд.* // Консультант Плюс, Moscova, 2009. – 640 p.
181. Мазур С., *Что такое киберсквоттинг: виды, громкие дела, перспектива*. Disponibil: https://timeweb.com/ru/community/articles/chto-takoe-kiberskvotting-vidy-gromkie-dela-perspektiva-1
182. Нуждин Т.А. *Особенности принудительной реорганизации юридических лиц по действующему законодательству Российской Федерации* // Современная наука, nr. 3 (6), 2011.
183. Оберт Т. Б. *Теория конкуренции*. Universitatea de Stat or. Saratov „им. Чернышевского Н. Г.", Saratov, 2014. Disponibil: http://www.sgu.ru/sites/default/files/documents/2017/teoriya_konkurencii_38.03.01_ep.pdf.
184. Ойкен В., *Основные принципы экономической политики*. Editura: Прогресс, Moscova, 1995. - 494 p.
185. Писенко К.А., Цинделиани И.А., Бадмаев Б.Г. *Правовое регулирование конкуренции и монополии в Российской Федерации: курс лекций.* Статут, Москва, 2010. - 412 p.
186. *Постановление Конституционного Суда Российской Федерации № 11-П от 24.06.2009*. Disponibil: http://doc.ksrf.ru/decision/KSRFDecision29319.pdf

187. *Постановление Пленума Высшего Арбитражного Суда Российской Федерации №. 30 от 30.06.2008 „О некоторых вопросах, возникающих в связи с применением арбитражными судами антимонопольного законодательства”*.
Disponibil: http://www.arbitr.ru/as/pract/post_plenum/19343.html.
188. Суханов Е.А. *Гражданское право в 4 т. Общая часть: Учебник*. Том 1. 3-е издание. 2006. -720 p.
189. Тотем Т. *Антимонопольное право Европейского союза*. Complex, Budapesta, 2007. -
190. Тотьев К.Ю. *Предписание антимонопольного органа о перечислении незаконного дохода: правовая природа и функции* // Законы России: опыт, анализ, практика, 2010, nr. 8.
191. Шаститко А. Е., Комкова А. А., Курдин А. А., *Недобросовестная конкуренция в сфере обращения объектов интеллектуальной собственности*. Москва, 2015. – 80 стр.

IV. Referințe bibliografice în limba franceză

192. Azema J. *Le droit francais de la concurrence, ed a 2-a*. Paris, 1989. – 383 p.
193. Brune F., *Le bonheur conforme. Essai sur la normalisation publicitaire*, Paris, 1981 - 190 p.
194. *Dictionnaire de l'économie politique, 1852*
Disponibil: http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k22411m/f3.item.zoom
195. Guyon Y. *Droit des affaires, vol. 1, ediția a 6-a*. Paris, 1990. – 970 p.
196. Izorche L., *Les fondements de la sanction de la concurrence deloyale et du parasitisme*, Dallos, Paris, 1998. – 384 p.
197. Khemani R.S., Shapiro D. M. *Glossaire d'economie industrielle et de droit de la concurrence*, Paris: Dalloz, 1995. – 99 p.
198. *Le Code Civil Francais. Version en vigueur* au 19.02.1804.
Disponibil:https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do;jsessionid=F6D9DEA5619CBA85ABDADB1042202761.tpdila23v_3?idSectionTA=LEGISCTA000006136352&cidTexte=LEGITEXT000006070721&dateTexte=20160930
199. F. Lefebvre, *Droit des affaires, Concurrence, Consommation, Momento practique.* 1998.
200. Pédamon M. *Droit commercial. Commerçant et fonds de commerce. Concurrence et contrats du commerce.* Paris, 1994. – 706 p.
201. Pouillet E., *Traité des marques de fabrique et de la concurrence déloyale*. Paris: Editura Billard, 1883.
Disponibil:http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k5516464n/f451.item.r=deloyale%20est
202. Platon *Dialoguri, Protagoras*. Paris: Editura Les Belles Lettres, 1966. - 324 p.
203. Ripert G., *Traité élémentaire de droit commercial. Revue internationale de droit compare*, Vol. 25. Nr. 2, 1973. – 488 p.
204. Roubier P. *Le driot de la propriété industrielle*, vol. I, nr. 70. – 612 p.
205. Serra Y. *Le droit francais de la concurrence.* Paris: Daloz, 1993. – 122 p.
206. Stefani G., Levasseur G., *Droit penal general et procedure penale.* Paris: Dalloz, 1964. – 564 p.
207. Tourneau Ph. Le, *Le parasitisme. Notion. Prevention*. Paris, 1998. - 280 p.

DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnata, Gorincioi Cornelia, studentul/a-doctorand/ă al (a) Școlii Doctorale Științe Juridice de la Universitatea de Stat din Moldova, declar pe răspundere personală că teza de doctorat este elaborată doar de mine, pe baza efortului personal de cercetare şi redactare. În cadrul lucrării precizez sursa tuturor ideilor, datelor şi formulărilor care nu îmi aparţin, conform normelor de citare a surselor și a respectării legislației privind drepturile de autor. Declar că toate afirmaţiile din lucrare referitoare la datele şi informaţiile analizate, la metodele prin care acestea au fost obţinute şi la sursele din care le-am obţinut sunt adevărate.
Conştientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecinţele în conformitate cu legislaţia în vigoare.

Gorincioi Cornelia _____

Data 20.03.2019

CV-ul autorului

Cornelia GORINCIOI

Șef Direcție Concurență Neloială, Consiliul Concurenţei

INFORMAȚII PERSONALE:

Telefon: (+373 69) 01 59 10

(+373 22) 27-45-65, 27-34-43

Fax : (+373 22) 27-06-06, 27-37-43

E-mail: cornelia.gorincioi@competition.md

Data nașterii: 24.05.1978

Starea civilă: Căsătorită, 2 copii

EDUCAȚIE ȘI FORMARE:

2010 Master în economie, Academia de Studii Economice din Moldova

2001 Licențiat în drept, Universitatea de Stat din Moldova

ACTIVITATEA PROFESIONALĂ:

2015 - prezent Șef Direcție Concurență Neloială, Consiliului Concurenţei

Controlor principal, Direcția Abuz de Poziție Dominantă

2008 - 2015 Vice-director, „Vasaiurt” SRL

Jurist

2006 - 2008 Vice-director, „Edit Prom” SRL

2003 - 2005 Șef Secție organiz.-administrativă, „Noi Tehnologii Electrice” SRL

Șef-adjunct, Secția organiz.-administrativă, „Energoexport” SRL

2001 - 2003 Șef secție juridică „Tat-Gazgrup” SRL

2000 - 2001 Jurist, „M & F" SRL

Jurist, „Genius” SA

1999 - 2000 Consultant juridic, BA „Guzun și Asociații”

PUBLICAŢII ŞTIINŢIFICE:

Autor a 13 lucrări ştiinţifice în reviste de specialitate şi publicaţii de profil din ţară şi de peste hotare